

တိမ်မြုပ်နေသော ဖြည့်ဆည်းရန် ကွက်လပ်များ

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု
စားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေများတွင်
ပါဝင်သင့်သည့် အကြောင်းအရာများ

တိမ်မြုပ်နေသော
ဖြည့်ဆည်းရန်
ကုကလပ်များ

နောက်ခံကြောင်းအရာ

မြန်မာနိုင်ငံသည် အမျိုးသမီးများပေါ် နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပပျောက်ရေး ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်း (စီဒေဝါ - CEDAW) အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ ဖြစ်သည်နှင့်အညီ ဥပဒေ၊ မူဝါဒဆိုင်ရာနှင့် လက်တွေ့ဘဝဆိုင်ရာ ကဏ္ဍနှစ်ခုစလုံးတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှမှု ရှိရန်အတွက် လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန် ကတိကဝတ် ပြုထားပါသည်။ ထိုအချက်များအား ပြည့်မှီစွာ ဆောင်ရွက်ရန်လည်း နိုင်ငံတော်အစိုးရအနေဖြင့် တာဝန်ရှိပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ တည်ဆဲဥပဒေများတွင် ဖော်ပြထားသော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုများသည် မျက်မှောက်ခေတ် မြန်မာ့ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ စံနှုန်းများကို ထင်ဟပ်ခြင်းမရှိဘဲ အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များ လက်တွေ့ရင်ဆိုင်နေသော အကြမ်းဖက်မှုများကို ထိရောက်စွာ အကာအကွယ် ပေးနိုင်ရန်အတွက် လိုအပ်ချက်များရှိနေပါသည်။ ဥပဒေများကို အမျိုးသမီးများ၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဂုဏ်သိက္ခာကို လေးစားမှုရှိစေရန် အာမခံချက်ပေးပြီး အမျိုးသမီးများ တရားမျှတမှုကို လက်လှမ်းမီ ရရှိနိုင်မှုကို မြှင့်တင်ပေးသော ဥပဒေများအဖြစ် ပြင်ဆင်ပြဋ္ဌာန်းရပါမည်။

ယခုအခါတွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရအနေဖြင့် အဆိုပါလိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်း နိုင်ရန်အတွက် “အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတားဆီး ကာကွယ်ရေး ဥပဒေမူကြမ်း” ကို ရေးဆွဲလျက်ရှိပါသည်။ ယခုစာအုပ်ပါ စာတမ်းများသည် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေမူကြမ်း ရေးဆွဲရာတွင် ပါဝင်ရမည့် အကြောင်းအရာများနှင့် ပက်သက်ပြီး မည်သို့အကြောင်းများကြောင့် ထည့်သွင်း ရေးဆွဲသင့်ကြောင်းနှင့် ပါဝင်သင့်သည့် အချက်များအား ရေးသားထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ယခုစာတမ်းများသည် နိုင်ငံတော် စံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီသည့် ဥပဒေတစ်ရပ် ပေါ်ထွက်လာစေရန်အတွက် အထောက်အကူ ပြုနိုင်မည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

စာတမ်းများမှာ ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှရေးကွန်ရက်နှင့် UN Gender Theme Group တို့မှ ရေးသား ပြုစုထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှရေးကွန်ရက်

မာတိကာ

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်ခြင်း ၊ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်နှင့် အကြမ်းဖက်မှု ပုံစံများ

- ၁ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေမူကြမ်းရေးဆွဲခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်
စာမျက်နှာ - ၃
- ၂ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်
စာမျက်နှာ - ၉
- ၃ ထိခိုက်စေသော ဖိုးရာဓလေ့ထုံးစံများ
စာမျက်နှာ - ၁၈
- ၄ အတင်းအကြပ် အနိုင်ထက်ပြုလက်ထပ်ခြင်း
စာမျက်နှာ - ၂၅
- ၅ သဘောတူခွင့်ပြုမှု ၊ အကြပ်ကိုင်ခြင်းခြောက်မှုနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာခြိမ်းခြောက်ခြင်း
စာမျက်နှာ - ၃၀
- ၆ ခင်ပွန်းသည်(သို့မဟုတ်)ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သူ လက်တွဲဖော် (Intimate Partner) က မှီခိုင်းကျင့်ခြင်း
စာမျက်နှာ - ၃၇
- ၇ သွေးရင်းစေ့မျိုးများအကြား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်း
စာမျက်နှာ - ၄၆
- ၈ ခြိမ်းခြောက် ၊ အတင်းအဓမ္မသားကြောဖြတ်ခြင်းနှင့် တိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်း
စာမျက်နှာ - ၅၃
- ၉ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှု
စာမျက်နှာ - ၅၉
- ၁၀ ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာသုံးပြီး အမျိုးသမီးများအပေါ်နှောင့်ယှက်မှု
စာမျက်နှာ - ၆၈

၁၁

နောက်ယောင်ခံနှောင့်ယှက်ခြင်း (နောက်ကလိုက်နှောင့်ယှက်ခြင်း)

စာမျက်နှာ - ၈၅

အမျိုးသမီးများအင်ပါအကြမ်းဖက်ခြင်း၏အကျိုးဆက်များ

၁၂

အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖို့ခြင်း

စာမျက်နှာ - ၉၃

၁၃

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးများတွင်တွေ့ရသော ရောဂါသက္ကတာ

စာမျက်နှာ - ၁၀၃

(အမျိုးသမီးများအင်ပါအကြမ်းဖက်မှုမှ ကာကွယ်တားဆီးရေးဥပဒေများနှင့် တရားရုံးများ)

၁၄

မုဒိမ်းမှုကာကွယ်တားဆီးရေး ဥပဒေများ

စာမျက်နှာ - ၁၁၁

၁၅

အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုအား အရေးယူဆောင်ရွက်ရန် ပြဌာန်းချက်များ

စာမျက်နှာ - ၁၂၁

၁၆

အမျိုးသမီးများပေါ် အကြမ်းဖက်မှုကာကွယ်ရေးအထူးတရားရုံးများ

စာမျက်နှာ - ၁၃၃

“အမျိုးသမီးများအပေါ်
အကြမ်းဖက်မှု
တားဆီးကာကွယ်ရေး
ဥပဒေမူကြမ်း
ရေးဆွဲခြင်း၏
ရည်ရွယ်ချက်”

“အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုတားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေမူကြမ်းရေးဆွဲခြင်း၏ရည်ရွယ်ချက်”

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေမူကြမ်းကို ရေးဆွဲနိုင်ဖို့ အတွက် လူမှုဝန်ထမ်း ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာ ချထားရေး ဝန်ကြီးဌာနမှ ဦးစီးဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါတယ်။

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ နိုင်ငံတိုင်း၊ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်တိုင်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံတိုင်းမှာ ပုံစံမျိုးစုံနဲ့ ရှိနေပါတယ်။ ဒီလိုအမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တွေဟာ အိမ်ထဲမှာ သာမက လုပ်ငန်းခွင်ထဲမှာရော၊ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်မှာပါ ဖြစ်ပွားနေပါတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံကလည်း “အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားမှုပျောက်ရေး ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂကွန်ဗင်းရှင်း” (The Convention of the Elimination of All forms of Discrimination Against Woman) (CEDAW) သို့မဟုတ် စီဒေါသဘောတူစာချုပ်ကို ၁၉၉၇ ခုနှစ်ကတည်းက သဘောတူလက်မှတ် ရေးထိုးထားပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီသဘောတူစာချုပ်ကို လေးစားလိုက်နာတဲ့ အနေနဲ့ မြန်မာနိုင်ငံဟာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အခွင့်အရေးတွေနဲ့ တန်းတူရည်တူခွင့်ကို တိုးတတ်ဖွံ့ဖြိုးစေဖို့အပြင် အမျိုးသမီးတွေကို အကြမ်းဖက်မှုတွေမှ အကာအကွယ်ပေးနိုင်ဖို့ ဥပဒေတွေကို အတိအကျ ပြဌာန်း ဆောင်ရွက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် အဲဒီကွန်ဗင်းရှင်းအရ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ တန်းတူရည်တူမှုကိုလည်း ပိုမိုကောင်းမွန် ထိရောက်စွာ ကာကွယ်ပေးနိုင်ဖို့အတွက် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေမယ့် ဥပဒေတွေကို တိတိကျကျ ပြဌာန်းပါမယ်လို့လည်း ကတိပြုထားပြီးဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီလို ဥပဒေတွေကို ရေးဆွဲ ပြဌာန်းရာမှာလည်း အမျိုးသမီးတွေအပေါ် တိုက်ရိုက်သော်လည်းကောင်း၊ သွယ်ဝိုက်၍သော်လည်းကောင်း ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအမျိုးမျိုးကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမှာဖြစ်ပါတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံမှာ လက်ရှိကျင့်သုံးနေတဲ့ “၁၈၆၀ ခုနှစ်၊ ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ” မှာ ဖော်ပြထားတဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ အခြားအကြမ်းဖက်မှုတွေအတွက် ပြစ်မှုတွေ၊ ပြစ်ဒဏ်တွေဟာ လက်ရှိ အခြေအနေနဲ့ ကိုက်ညီမှု ရှိမနေတဲ့အတွက် ဒီနေ့ခေတ် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းမှာ အမျိုးသမီးတွေ လက်တွေ့ကြုံတွေ့နေရတဲ့ အခြေအနေတွေကို အဲဒီဥပဒေတွေနဲ့ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနေကြတဲ့အခါ အားနည်းချက်တွေ၊ လစ်ဟာချက်တွေ

ရှိနေပြီးထိရောက်မှုကလည်း အားနည်းနေပါတယ်။ ဒါ့အပြင် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုတွေကနေ ကာကွယ်နိုင်ဖို့နဲ့ အမျိုးသမီးတွေကို အကြမ်းဖက်သူက နှောင့်ယှက် ခြိမ်းခြောက် အကျပ်ကိုင်တာတွေကို တားမြစ်ထိန်းချုပ် ဟန့်တားပေးနိုင်ဖို့အတွက် တိကျတဲ့ သီးခြားဥပဒေလည်း ပြဌာန်းထားတာ မရှိသေးပါဘူး။ ဒါကြောင့် လက်ရှိဥပဒေတွေကို ပြင်ဆင် ပြဌာန်းတဲ့အခါ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ ရုပ်ပိုင်းနဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဂုဏ်သိက္ခာကို လေးစားမှုရှိဖို့ အာမခံချက်ပေးနိုင်တဲ့အပြင် တရားမျှတမှု ရရှိဖို့အတွက် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးတွေကို အမှန်တကယ် မြှင့်တင်ပေးနိုင်မယ့် ဥပဒေတွေအဖြစ် ပြင်ဆင်ပြဌာန်းပေးဖို့ လိုအပ်နေပါတယ်။

မြန်မာအမျိုးသမီးတွေ လက်ရှိကြုံတွေ့နေရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေကို သုံးသပ် ကြည့်မယ်ဆိုရင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုအပါအဝင် အိမ်တွင်းမှာ အကြမ်းဖက်မှုတွေ၊ နေ့စဉ်လူမှုဘဝပတ်ဝန်းကျင်မှာ တွေ့ကြုံနေရတဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးစော်ကားမှု၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနှောင့်အယှက်ပေးမှု (ရုပ်ပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်း၊ အမြင်အာရုံနှင့် နှုတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ) တွေ အစရှိတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေ ပါဝင်နေတာကို တွေ့ရမှာပါ။ ဒီလိုအကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ လူတစ်ယောက်ရဲ့ လွတ်လပ်မှုတွေကို ဆုံးရှုံးစေတဲ့ ကျား၊ မ ရေးရာ ကွဲပြားမှုကို အခြေခံတဲ့ အခြားသော အကြမ်းဖက်မှုတွေကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်တာကြောင့် အဲဒီ လုပ်ရပ်တွေကို အကြမ်းဖက်မှုတွေအဖြစ် တိတိကျကျ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ အဲဒီအကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ဘဝတွေမှာ ရုပ်ပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်းနဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နစ်နာမှုတွေ၊ ဝေဒနာခံစားရမှုတွေကို ဖြစ်စေတဲ့ သို့မဟုတ် အဲဒီလို ထိခိုက်နစ်နာမှုတွေ ဖြစ်စေဖို့အတွက် အခြေအနေတွေကို ဖန်တီးပေးနေရာရောက်ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ဒီလိုမျိုး အကြမ်းဖက်မှုတိုင်းကို ထိထိရောက်ရောက် အရေးယူနိုင်ဖို့အတွက် ပြစ်မှုတွေ၊ ပြစ်ဒဏ်တွေကို တိတိကျကျ ဖော်ပြထားတဲ့ ဥပဒေတစ်ခု ပြဌာန်းဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေကို တားဆီးကာကွယ်နိုင်ဖို့ ဥပဒေ သစ်တစ်ရပ် ရေးဆွဲတာဟာ တည်ဆဲဥပဒေရဲ့ လစ်ဟာချက်တွေကို ထိရောက်စွာ ဖြည့်စွက် လိုခြင်းသာ ဖြစ်ပါတယ်။ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေအတွက် ထိရောက်မှုလည်း မရှိနေပါ။ လျော်ကန်သင့်မြတ်မှုလည်း မရှိနေတဲ့အပြင် ခွဲခြားဆက်ဆံရာရောက်တဲ့ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေအစား ဥပဒေသစ်မှာ တိကျပြီး ထိရောက်တဲ့ ပြဌာန်းချက်တွေကို ထည့်သွင်းဖြည့်ဖို့လိုအပ်ပါတယ်။ တည်ဆဲ ဥပဒေတွေမှာဆိုရင် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုနဲ့ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း လိင်မှုဆိုင်ရာထိပါး နှောင့်ယှက်မှုတွေအတွက် တိတိကျကျ ပြဌာန်းထားတာ မရှိသေးပါဘူး။ ဒါ့အပြင် အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသမီးတွေကို ထိရောက်တဲ့ ကူညီပံ့ပိုးမှုတွေ ပေးနိုင်ဖို့အတွက် တိကျတဲ့ ဥပဒေပြဌာန်းချက်တွေကို ပြဌာန်း ပေးဖို့ကလည်း လိုအပ်နေပြန်ပါတယ်။ အဲဒါကြောင့်

ဒီလို ‘အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုမှ တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေသစ်’ ကို ပြဌာန်းလိုက်နိုင်မယ်ဆိုရင် အမျိုးသမီးတွေရဲ့ နေ့စဉ် လူမှုဘဝအတွင်းမှာ ရင်ဆိုင် ကြုံတွေ့နေရတဲ့ အကြမ်းဖက် ခြိမ်းခြောက်ခံရမှု တွေသာမက အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ပွားနိုင်တဲ့ အန္တရာယ်တွေကိုပါ လျော့ချနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်တာဟာ အစွန်းရောက်တဲ့ ကျား၊ မ ရေးရာ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတစ်မျိုး ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါကြောင့်

- ၁ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ ကိုယ်ပိုင် အခွင့်အရေးတွေကို ချိုးဖောက်တာ၊ ဒါမှမဟုတ် အလွဲသုံးစားပြုတာ ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို အသိအမှတ်ပြုတဲ့အနေနဲ့
- ၂ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ လူမှုပတ်ဝန်းကျင် အပေါ်မှာ ဆိုးရွားတဲ့ အကျိုးဆက်တွေ ဖြစ်ပေါ်စေတဲ့အပြင်၊ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံရဲ့ လူ့စွမ်းအား အရင်းအမြစ်နဲ့ စွမ်းဆောင်ရည်ကိုပါ ထိခိုက်စေတဲ့အတွက် နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးကိုပါ နှောင့်နှေးစေတာကို အသိအမှတ်ပြုတဲ့အနေနဲ့
- ၃ အသက်ငယ်ရွယ်တဲ့ ကလေးတွေနဲ့ စိတ်၊ ကိုယ်ခန္ဓာ မသန်စွမ်းဖြစ်နေတဲ့ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်တာတွေဟာတစ်နေ့တခြားပိုမိုများပြားလာတာကို အသိအမှတ်ပြုတဲ့အနေနဲ့
- ၄ နေ့စဉ် လူမှုဘဝလုပ်ငန်းခွင်မှာ ကျင်လည် အလုပ်လုပ်ကိုင်နေရတဲ့ အမျိုးသမီး တွေအပေါ် အခွင့်အရေးယူပြီး အကြမ်းဖက်တာတွေ၊ အကြမ်းဖက်ခံရမှုတွေကို ဥပဒေအရ တရားစွဲဆို အရေးယူရာမှာ အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေအတွက် လုံခြုံစိတ်ချရမှု ရှိမနေဘဲ ထပ်ပြီး အကြမ်းဖက်ခံရနိုင်တဲ့ အန္တရာယ်နဲ့ ကြုံတွေ့နေရတာမျိုးလည်း ရှိနေတဲ့အတွက်ကြောင့် အဲဒီလို အန္တရာယ်တွေ ကြုံတွေ့နေရခြင်းက ကင်းဝေးဖို့ ထိရောက်တဲ့ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု ရရှိရေး၊ တရားမျှတမှုရရှိရေးစတဲ့ ဝန်ဆောင်မှုတွေကို ချက်ချင်း လက်လှမ်းမီနိုင်ဖို့ လိုအပ်နေတယ် ဆိုတာကို အသိအမှတ်ပြုတဲ့အနေနဲ့

၅ တရားစွဲဆိုထားပြီး အမှုရင်ဆိုင်နေရတဲ့အချိန်မှာ အကြမ်းဖက်ခံရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာနဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာကို အလေးထားပြီး၊ သူတို့ရဲ့ လိုအပ်ချက်တွေကို ဖြည့်ဆည်း ပေးနိုင်ဖို့အတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေ ပြဌာန်းဖို့ လိုအပ်နေတာကို အသိအမှတ်ပြုတဲ့အနေနဲ့

၆ အကြမ်းဖက်မှုတွေကြောင့် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ နယ်ပယ်တွေမှာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝစွာ ကိုယ်စားပြုပါဝင် အကျိုးပြုနိုင်မှုကို တားဆီးကန့်သတ်ခံနေရတယ်ဆိုတာကို အသိအမှတ်ပြုတဲ့အနေနဲ့

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် နည်းမျိုးစုံဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုတွေ ပပျောက်သွားစေဖို့၊ နောက်ဆက်တွဲ ဆိုးကျိုးတွေ လျော့ကျသွားစေဖို့နဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေကို ဥပဒေကြောင်းအရ ထိရောက်စွာ အပြစ်ပေး အရေးယူနိုင်ဖို့ကို ရည်ရွယ်ပြီး ‘အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေ’ ကို အထူးဥပဒေအဖြစ် ပြဌာန်းသင့်ပါတယ်လို့ ပြောပါရစေ။

‘အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားမှု ပပျောက်ရေး ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂကွန်ဗင်းရှင်း’ ကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ဖို့ သက်ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံအစိုးရတွေက အရေးတယူ ဆောင်ရွက်ပေးဖို့ တာဝန်ရှိနေတဲ့အတွက် ‘အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေသစ်’ တစ်ရပ် လျင်မြန်စွာ အကောင်အထည်ဖော် ရေးဆွဲသွားဖို့ကို နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် ဥပဒေပြု လွှတ်တော် နှစ်ရပ်ကလည်း အလေးထား ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါတယ်။

အပေါ်မှာ ပြောပြထားခဲ့တဲ့ အကြောင်းတွေအားလုံးကြောင့် ‘အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေသစ်’ ကို အထူးဥပဒေတစ်ရပ်အဖြစ် ပြဌာန်းနိုင်ရန်ဖို့ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နေတာ ဖြစ်ပါတယ်။

“အမျိုးသမီးတွေအပေါ်
အကြမ်းဖက်ခြင်းနဲ့
ပတ်သက်ပြီး
အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်”

“အမျိုးသမီးတွေအပေါ်အကြမ်းဖက်ခြင်းနဲ့ပတ်သက်ပြီး အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်”

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်တာဟာ လူမှုပြဿနာတစ်ရပ် ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို နိုင်ငံတကာက နားလည် လက်ခံထားကြပါတယ်။ ဒီလိုမျိုး အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ သန်းပေါင်းများစွာသော အမျိုးသမီးတွေရဲ့ လူမှုစီးပွား ဘဝနှင့် ပညာရေး ကဏ္ဍတွေကို များစွာ ထိခိုက်နေစေပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်တာဟာ ‘ကျား’ ဖြစ်ခြင်း၊ ‘မ’ ဖြစ်ခြင်းအပေါ်မှာ အခြေခံတဲ့ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပုံစံတစ်ရပ်ဖြစ်တဲ့အပြင် အမျိုးသမီးတွေဟာ အမျိုးသားတွေနဲ့ တန်းတူရည်တူအဖြစ် ရရှိနိုင်ဖို့ကိုလည်း အဟန့်အတား ဖြစ်နေစေပါတယ်။

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေကို လေ့လာကြည့်မယ်ဆိုရင် ဇနီးဖြစ်သူအား ရိုက်နှက်ခြင်းမှအစ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကိုယ်ထိလက်ရောက်စော်ကားမှုနှင့် နှောင့်ယှက်မှုများ အလယ် မိန်းကလေးငယ်များကို အရွယ်မတိုင်ခင် လက်ထပ်ထိမ်းမြားပေးခြင်းအဆုံး ပုံစံအမျိုးမျိုးနဲ့ တွေ့မြင်နိုင်ပါတယ်။ အဲဒီ အကြမ်းဖက်မှုအားလုံးဟာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အခြေခံကျတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက်နေတဲ့အပြင်၊ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အပြည့်အဝ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ကိုလည်း အဟန့်အတားတွေအဖြစ် ဖြစ်နေစေပါတယ်။ ကုလသမဂ္ဂ အမျိုးသမီးများဆိုင်ရာအဖွဲ့ (UN Women) ရဲ့ လေ့လာ တွေ့ရှိချက်အရ ကမ္ဘာ တစ်ဝန်းလုံးမှာရှိတဲ့ အမျိုးသမီးတုရဲ့ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းကနေ ၇၆ ရာခိုင်နှုန်းဟာ သူတို့ရဲ့ဘဝတလျှောက်လုံးမှာ ကိုယ်ထိလက်ရောက်စော်ကားမှု သို့မဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု တွေကို တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ကြရပါတယ်။ ဒါ့အပြင် အကြမ်းဖက်မှု အများစုဟာ အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေနဲ့ သူတို့နဲ့ ရင်းနှီး သိကျွမ်းသူတွေအကြား ပေါ်ပေါက်ခဲ့တာဖြစ်တယ်လို့လည်း သိရှိရပါတယ်။¹

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေရဲ့ အဓိကအကြောင်းအရင်းဟာ လူမှု အဖွဲ့အစည်း အတွင်းမှာ ကျား၊ မ ရောရာ အခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှမှု မရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအပြင် အမျိုးသမီးတွေရဲ့ လူမျိုး သို့မဟုတ် မျိုးနွယ်စု၊ အခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှမှု မရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအပြင် အမျိုးသမီးတွေရဲ့ လူမျိုး သို့မဟုတ် မျိုးနွယ်စု၊ အသက်၊

¹ UN Women, Fast facts: Statistics on violence against women and girls, accessed November 25, 2013: <http://www.endvawnow.org/en/articles/299-fast-facts-statistics-on-violence-against-women-and-girls-.html?next=300>.

မတူညီသောကိုယ်ကာယ၊ စိတ်ပိုင်း သို့မဟုတ် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်၊ လိင်မှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်၊ HIV ပိုးရှိနေတဲ့ အခြေအနေ၊ အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်း ကန့်သတ်ချက်နဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခြေခံအရင်းအမြစ်တွေကြောင့် အကြမ်းဖက်ခံရနိုင်ချေဟာ အမြင့်ဆုံးအဖြစ် ဖြစ်နေတတ်ပါတယ်။ အခွင့်အရေးတန်းတူညီမျှမှု မရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအပြင် အမျိုးသမီးတွေရဲ့ လူမျိုး သို့မဟုတ် မျိုးနွယ်စု၊ အသက်၊ မတူညီသောကိုယ်ကာယ၊ စိတ်ပိုင်း သို့မဟုတ် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်၊ လိင်မှုဆိုင်ရာကိစ္စရပ်၊ HIV ပိုးရှိနေတဲ့ အခြေအနေ၊ အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်း ကန့်သတ်ချက်နဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခြေခံအရင်းအမြစ် တွေကြောင့် အကြမ်းဖက်ခံရနိုင်ချေဟာ အမြင့်ဆုံးအဖြစ် ဖြစ်နေတတ်ပါတယ်။

အကြမ်းဖက်ခံရတာကြောင့် ကိုယ်ခန္ဓာထိခိုက်ဒဏ်ရာရခြင်း၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်ခံစားရခြင်းနဲ့ အချို့ အကြမ်းဖက်မှုတွေမှာ အသက်ဆုံးရှုံးတဲ့အထိ ဖြစ်စေတတ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုစနစ်မှာ မလိုအပ်ဘဲ လူနာအရေအတွက်များပြားမှု ဖြစ်စေပြီး အကြမ်းဖက်မှု ကြုံတွေ့ရသည့်အတွက် စီးပွားရေးမှာ ကြီးမားတဲ့ ထိခိုက်နစ်နာမှု မျိုးကိုလည်း ပေါ်ပေါက်စေပါတယ်။

The UN Declaration on the Elimination of Violence Against Women (DEVAW) (၁၉၉၃ ခုနှစ်)

“အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများ ပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကြေညာစာတမ်း (DEVAW)” မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားပါတယ်. . .

“**အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဆိုသည်မှာ** အများပြည်သူနေရာတွင်ဖြစ်စေ၊ ပုဂ္ဂလိကသီးသန့် အခြေအနေတွင်ဖြစ်စေ၊ အမျိုးသမီးများအပေါ် အနိုင်အထက်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် လွတ်လပ်ခွင့်အား ငြင်းဆန်ပြီး တစ်ဖက်သတ်ပြုမှုခြင်းစသည့် ခြိမ်းခြောက်မှုများ အပါအဝင် ကိုယ်ထိလက်ရောက်ဖြစ်စေ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖြစ်စေ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဖြစ်စေ ထိခိုက်နစ်နာစေမည့်၊ သို့မဟုတ် ထိုသို့ထိခိုက်နစ်နာစေဖွယ် ရှိသည့် ကျား၊ မ ရေးရာကို အခြေခံသော အကြမ်းဖက်သည့် အပြုအမူတစ်ရပ်ကို ဆိုလိုသည်။” (အပိုဒ် ၁)

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်တဲ့ အပြုအမူများ ဆိုတာမှာ အောက်ဖော်ပြပါ ကိစ္စရပ်များနှင့် အလားတူကိစ္စရပ်တွေလည်း ပါဝင်ပါတယ်. . .

(က) ရိုက်နှက်ခြင်း၊ သမီးမိန်းကလေး ငယ်ရွယ်များအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ

အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ လက်ထပ်ထိမ်းမြားရာတွင် ဇနီးမှပေးရမည့် တင်တောင်းကြေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ အိမ်ထောင်ဖက်မှ မုဒိမ်းပြုကျင့်ခြင်း၊ အမျိုးသမီးလိင်အင်္ဂါကို ဖြတ်တောက်ခြင်းနှင့် အခြား အန္တရာယ်ရှိသော ရိုးရာ ဓလေ့များကြောင့် အိမ်ထောင်စုအတွင်း ဖြစ်ပွားသည့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ၊ ရင်းနှီး ကျွမ်းဝင်သူ လက်တွဲဖော်မှု အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် ခေါင်းပုံဖြတ် အမြတ်ထုတ်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အကြမ်းဖက်မှုများ

(ခ) မုဒိမ်းမှု၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု၊ လုပ်ငန်းခွင်၊ ပညာရေးဆိုင်ရာ ဌာနများနှင့် အခြားနေရာများတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုနှင့် ခြိမ်းခြောက်မှု၊ အမျိုးသမီးများကို လူကုန်ကူးခြင်း၊ အတင်းအကြပ် ပြည့်တန်ဆာအဖြစ် ပြုလုပ် စေခိုင်းခြင်းတို့အပါအဝင် လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်း ဖြစ်ပွားသည့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ၊

(ဂ) နိုင်ငံတော်မှ ချမှတ်ထားသော ဥပဒေ၊ မူဝါဒများကြောင့် ဖြစ်ပွားသည့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ၊ (အပိုဒ် ၂)

The Convention on the Elimination of all forms of Discrimination Against Women (CEDAW)

အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားမှုပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂကွန်ဗင်းရှင်း (စီဒေါ) အထွေထွေအကြံပြုချက် အမှတ် ၁၉ (၁၉၉၂)

“အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားမှု ပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂကွန်ဗင်းရှင်း” (စီဒေါ) မှာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ စပ်လျဉ်းတဲ့ သီးခြားအဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြချက်မျိုး မပါရှိပေမယ့် စီဒေါကော်မတီက (၁၉၉၂) ခုနှစ်မှာ ချမှတ်ထားတဲ့ အထွေထွေအကြံပြုချက် အမှတ် (၁၉) မှာတော့ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ စပ်လျဉ်းပြီး ဖော်ပြထားပါတယ်။ အထွေထွေအကြံပြုချက်တွေဟာ စီဒေါကော်မတီရဲ့ ထုတ်ပြန်ဖော်ပြချက်တွေဖြစ်ပြီး၊ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတွေအနေနဲ့ ဒီကွန်ဗင်းရှင်းကို အဓိပ္ပာယ်ပြန်ဆိုတဲ့အခါ အထောက်အပံ့ ဖြစ်စေဖို့နဲ့ အခြေအနေတွေအပေါ် ပိုမိုအာရုံစိုက် ဆောင်ရွက်နိုင်ဖို့အတွက် ညွှန်ပြနိုင်ဖို့ ရည်ရွယ်ထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။

အထွေထွေအကြံပြုချက် အမှတ် (၁၉) မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြထားပါတယ်။

“စီဒေါ့ရဲ့ အပိုဒ် (၁) မှာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပြထားပါတယ်။ အဲဒီဖော်ပြချက်မှာ ကျား၊ မ ဖြစ်တည်မှုအပေါ်မှာ အခြေခံတဲ့ အကြမ်းဖက်မှု ပါဝင်ပြီး အဲဒီ အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ အမျိုးသမီးဖြစ်တာ၊ အမျိုးသမီးတွေနဲ့ သင့်လျော်မှု မရှိတာစတဲ့ အကြောင်းပြချက်တွေကို အခြေခံပြီး အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံကြ၊ အကြမ်းဖက်ကြတာဖြစ်တယ်လို့ ဖော်ပြထားပါတယ်။ အကြမ်းဖက်မှုတွေမှာ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်စေတာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်စေတာ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နစ်နာစေတာ၊ အနိုင်အထက်ပြုတာနဲ့ လွတ်လပ်ခွင့်ကို အဟန့်အတားပြုတာ အစရှိတဲ့ အပြုအမူတွေ ပါဝင်နေပါတယ်။ ကျား၊ မ ဖြစ်တည်မှုအပေါ် အခြေခံတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ အကြမ်းဖက်မှုလို့ အတိအလင်း ဖော်ပြတာ မဖော်ပြတာနဲ့ မသက်ဆိုင်ဘဲ စီဒေါ့ပါ စည်းကမ်းချက်တွေကို ချိုးဖောက်နေတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ ဒါမှမဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်တွေအရ ဆိုရင် အမျိုးသမီးတွေရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်တွေ ရရှိခံစားခွင့်ကို ထိခိုက်စေတဲ့ ကျား၊ မ ဖြစ်တည်မှုအပေါ် အခြေခံတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ စီဒေါ့ အပိုဒ် (၁) ရဲ့ အဓိပ္ပာယ်အတွင်း ကျရောက်နေတဲ့ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ဖြစ်ပါတယ်။”

အထွေထွေအကြံပြုချက် အမှတ် (၁၉) အရ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတွေအနေနဲ့ စီဒေါ့ကော်မတီကို တင်ပြတဲ့ သူတို့ရဲ့ အစီရင်ခံစာတွေမှာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ဆိုင်တဲ့ အချက်အလက်တွေ၊ အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေအတွက် ကူညီထောက်ပံ့စောင့်ရှောက်မှု အခြေအနေတွေကို ဖော်ပြပေးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် လုပ်ငန်းခွင်ထဲမှာ နှောင့်ယှက်စော်ကားခံရမှုတွေ၊ မိသားစုအတွင်း အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေလိုမျိုး နေ့စဉ်ဘဝတွေမှာကြုံတွေ့ရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှု တွေကနေ အမျိုးသမီးတွေကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးမယ့် ဥပဒေတွေနဲ့ အခြားဆောင်ရွက်ချက်တွေကိုလည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဘေဂျင်းလုပ်ငန်းစီမံချက်များ (၁၉၉၅)

အမျိုးသမီးများဆိုင်ရာ ဘေဂျင်းညီလာခံရဲ့ အဓိက ကြေညာချက်တစ်ခုဖြစ်တဲ့ ‘ဘေဂျင်း လုပ်ငန်းစီမံချက်’ မှာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဟာ အခြေခံ လူ့အခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်မှုတစ်ခု ဖြစ်တဲ့အပြင် တန်းတူညီမျှမှု၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနဲ့ ငြိမ်းချမ်းမှုတို့ရရှိဖို့အတွက် အဟန့်အတားတစ်ခုနေတဲ့အကြောင်း အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတွေက အသိအမှတ်ပြု ထုတ်ပြန်ကြေညာထားခဲ့ပါတယ်။

“အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေ” မှာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွေ ဘာလို့ ပါဝင်သင့်တာလဲ။

- လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွေ ပါဝင်တာဟာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ စံနှုန်းတွေနဲ့ ကိုက်ညီနေလို့။
- လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွေ ပါဝင်တာဟာ ဥပဒေထဲမှာ အကြမ်းဖက်တဲ့ အပြုအမူတွေထက်စာရင် အကြမ်းဖက်မှုတွေ ဘာကြောင့် ဖြစ်နေရတာလဲ ဆိုတဲ့ အကြောင်းရင်းတွေကို ဖော်ပြပေးနိုင်လို့။
- လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွေဟာ ဥပဒေရေးဆွဲဖို့အတွက်ပဲ ဖြစ်ဖြစ်၊ ဥပဒေကို အကောင်အထည်ဖော်ဖို့အတွက်ပဲဖြစ်ဖြစ် စံနှုန်းတစ်ရပ်အနေနဲ့ ဖြစ်နေလို့။
- လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွေဟာ အကြမ်းဖက်မှု ပုံစံအမျိုးမျိုးရဲ့ ဆက်စပ်နေမှုကို အသိအမှတ်ပြုပေးနေလို့။ (ဥပမာ - ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သူ လက်တွဲဖော် (Intimate Partner) ဒါမှမဟုတ် အိမ်ထောက်ဖက်တွေကြားမှာ အကြမ်းဖက်မှုတွေ၊ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုတွေ၊ အိမ်ထောင်ဖက်မှ မုဒိမ်းပြုကျင့်မှု တွေနဲ့ အခြားလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေ)
- လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွေဟာ ဥပဒေအသစ်နဲ့ အခြား ဥပဒေတွေအကြားမှာ ပြဌာန်းချက်တွေ ရောထွေးလာနိုင်တဲ့အခါ အဓိပ္ပာယ်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖွင့်ဆိုဖို့အတွက် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေလို့။
- လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွေဟာ အကြမ်းဖက်မှုတွေကို တားဆီးကာကွယ် တာသာမက ပြစ်ဒဏ်ပေးတာမှာပါ အပြန်အလှန် ဆက်စပ် ဆောင်ရွက်မှုတွေကို ဖြစ်ပေါ်စေလို့။ (ဥပမာ - ဥပဒေကို အကောင်အထည်ဖော်တဲ့ သူတွေနဲ့ ပြစ်မှုဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးက တာဝန်ရှိသူတွေရဲ့ တာဝန်ဝတ္တရား တွေကို သတ်မှတ်ဖော်ပြတာကတဆင့်)။
- အဲဒီအပြင် အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အခွင့်အရေးတွေကို မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်မှုတွေလည်း ဖြစ်ပေါ်စေလို့။ (ဥပမာ - အကြမ်းဖက်ခံသူတွေကို အကာအကွယ်ပေးတာ၊ နစ်နာတွေအတွက် ကုစားပေးတာ၊ အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေအတွက် ပံ့ပိုးကူညီ ဆောင်ရွက်ပေးသူတွေရဲ့ အခန်းကဏ္ဍတွေ၊ အသိပညာ ပေးတာတွေနဲ့ အစိုးရရဲ့ အခြားသော စီမံချက်တွေကို ထည့်သွင်းတာကတဆင့်)

“အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေ” ရေးဆွဲရာမှာပါတဲ့ ငေါဟာရတွေအထဲမှာ ကုလသမဂ္ဂက ဘာတွေကို အကြံပြုလမ်း ညွှန်ထားလဲ။

ဥပဒေပြုတဲ့အခါ ရည်မှန်းချက် ဒါမှမဟုတ် ရည်ရွယ်ချက်ကို နိဒါန်းအဖြစ် ဖော်ပြတာနဲ့ စတင်ရမှာ ဖြစ်ပြီးတော့ အထက်ဖော်ပြပါ အချက်အလက်တွေ ပါဝင်တဲ့

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု အဓိပ္ပာယ် တစ်ရပ်ပါရှိရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

**“အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုမှ တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေ” ရဲ့ရည်ရွယ်ချက်မှာ
အောက်မှာဖော်ပြမယ့် အချက်တွေ ပါသင့်ပါတယ်လို့လည်း အကြံပြုထားပါတယ်...**

- အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်တာကို တားဆီးကာကွယ်ဖို့
- အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေ စိတ်ဆန္ဒရှိသကဲ့သို့ အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်သူကို အမြန်ဆုံး စုံစမ်းစစ်ဆေးဖို့၊ တရားစွဲဆို အပြစ်ပေးခြင်းတို့ ပြုလုပ်ဖို့၊
- အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေကို အကာအကွယ်ပေးဖို့နဲ့ သင့်လျော်တဲ့ ထောက်ပံ့မှုများ ဆောင်ရွက်ပေးဖို့။²

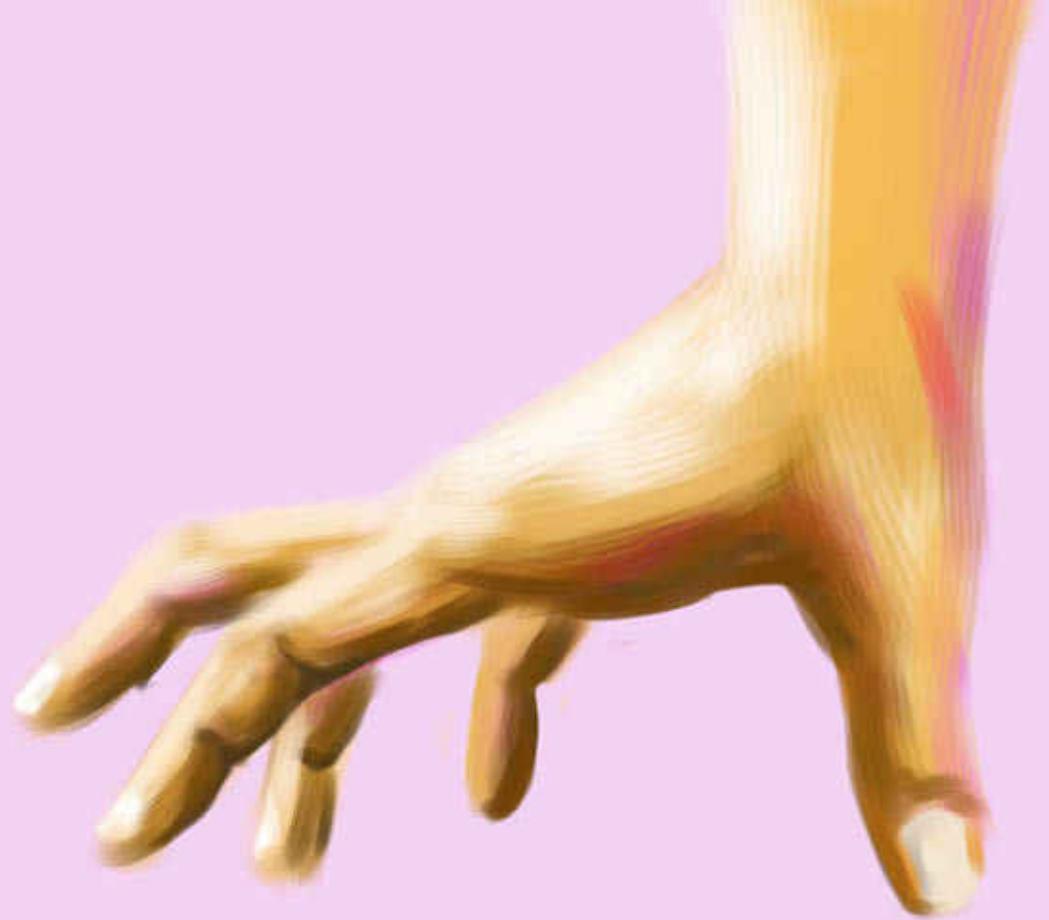
**ဥပဒေမှာ အောက်ပါအချက်တွေကို အတိအလင်း ဖော်ပြထားသင့်ပါတယ်လို့လည်း အကြံပြု
ထားပါတယ်...**

- အမျိုးသမီးတွေနဲ့ မိန်းကလေးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေကို တရားဝင်အဖြစ် ထင်မှတ်စေနိုင်သည့် မည်သည့်ခလေးထုံးစံ သို့မဟုတ် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ မပါရှိစေဖို့၊
 - အမျိုးသမီးတွေနဲ့ မိန်းကလေးတွေအပေါ် ကျူးလွန်တဲ့ ဘယ်လိုအကြမ်းဖက်မှု ပုံစံတိုင်းကိုမဆို ပြစ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားဖို့၊
 - ‘အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုမှ တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေ’ ကို ဘယ်လိုခွဲခြားမှုမျိုးမှမရှိစေဘဲ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ဖို့အတွက် ရဲတပ်ဖွဲ့၊ ဥပဒေအရာရှိတွေနဲ့ တရားရေးအရာရှိတွေရဲ့ အထူးတာဝန်တွေကို သတ်မှတ်ထားဖို့၊
 - အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်သူကို တရားစွဲဆိုအပြစ်ပေးခြင်းတွေ ပါဝင်ဖို့၊
 - အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေအတွက် အကူအညီနှင့် အထောက်အပံ့ပေးတဲ့ အစီအစဉ်တွေ ပါဝင်ဖို့၊
 - အကြမ်းဖက်ခံရသူအမျိုးသမီးတွေအပေါ် ထပ်မံအကြမ်းဖက်မှုတွေ မဖြစ်ပေါ်ဖို့ အတွက်၊ အထူးသဖြင့် တရားရုံးတွင် တရားရင်ဆိုင်ရသည့်အခါ၊ တရားဥပဒေ ဆိုင်ရာ နည်းလမ်းတွေနဲ့ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုတွေ ရရှိစေမယ့် ပြဌာန်းချက်တွေ ပါဝင်ဖို့၊
- ဥပမာအနေနဲ့ဆိုရင် ကိုယ့်ကို ထိခိုက်နာကျင်စေသူ (သို့မဟုတ်) အကြမ်းဖက်သူကို ကြောက်ရွံ့နေရတဲ့ အိမ်တွင်း အကြမ်းဖက်မှုခံရသူ တစ်ဦးက အဲဒီ အကြမ်းဖက်သူနဲ့ တွေ့ဆုံစရာမလိုဘဲ တရားရင်ဆိုင်နိုင်ဖို့အတွက် နည်းလမ်းတွေ ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်ပေးတာမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်ဥပမာတစ်ခု

ပြောရရင် မုဒိမ်းကျင့်ခံရသူ အမျိုးသမီးကို သူမက အပျိုစင်ဖြစ်မနေတဲ့အတွက် ယုံကြည်နိုင်ဖွယ် မရှိဘူးဆိုပြီး သုံးသပ် ဖော်ပြဖို့အတွက် သက်သေခံချက်တွေကို အကြမ်းဖက်သူရဲ့ ရှေ့နေကနေ တရားခွင်မှာ တင်ပြတာကို တားမြစ်တာမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။

- ဥပဒေကို အကောင်အထည်ဖော်သူတွေ၊ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုပေးသူတွေနဲ့ လူမှုဝန်ထမ်း လုပ်သားတွေ၊ တရားစီရင်ရေးမှ တာဝန်ရှိသူတွေ၊ ဖြစ်နိုင်မယ်ဆိုရင် ကျောင်းဆရာ၊ ဆရာမတွေ၊ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်တွေ၊ လူမျိုးစုခေါင်းဆောင်တွေနဲ့ လူထုခေါင်းဆောင်တွေကို အမျိုးသမီးတွေနဲ့ မိန်းကလေးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုအကြောင်းနဲ့ အမျိုးသမီးတွေနဲ့ပတ်သက်တဲ့ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အစရှိတဲ့ သင်တန်းတွေ ဆောင်ရွက်ပေးဖို့အတွက် သတ်မှတ်ပြဌာန်းချက်တွေ ပါဝင်ဖို့၊
- ပညာရေးဆိုင်ရာ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းတွေမှာ ထည့်သွင်းဖော်ပြတာ၊ အသိပညာပေးရေး မြှင့်တင်ရေးပွဲတွေပြုလုပ်ပေးတာတွေကနေတစ်ဆင့် အမျိုးသမီးတွေနဲ့ မိန်းကလေးတွေ အပေါ် အကြမ်းဖက်မှုကနေ အကာအကွယ် ပေးနိုင်ရေးအတွက် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ဖို့၊
- လူမျိုး၊ အစုအဖွဲ့၊ မျိုးနွယ်စု၊ ဘာသာရေး၊ မသန်စွမ်းသူများ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဒေသခံ သို့မဟုတ် ရွှေ့ပြောင်းလာသူများ၊ ဥပဒေအရ ရပ်တည်မှုအခြေအနေ၊ အသက် သို့မဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခံယူမှု၊ တိမ်းညွတ်မှု အစရှိတဲ့ အချက်တွေကို ခြေခံပြီး အမျိုးသမီးတွေနဲ့ မိန်းကလေးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေတွေကို အကောင်အထည်ဖော်တာကို လေ့လာစောင့်ကြည့်မှုတွေ ပြုလုပ်ဖို့။

²Adapted from the United Nations Handbook for Legislation on Violence against Women, p. 65.

“ထိခိုက်စေသောရိုးရာဓလေ့ထုံးစံများ”

၃။

“ထိခိုက်စေသောရိုးရာမလေ့ထုံးစံများ”

“ထိခိုက်စေသော ရိုးရာမလေ့ထုံးစံများ” ဆိုတာဟာ လူတစ်ယောက်ရဲ့ ကျန်းမာရေး ဆိုင်ရာ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာတို့အပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတွေ ဖြစ်နေစေတဲ့ ထုံးတမ်းစဉ်လာတွေ၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းတွေ၊ ယဉ်ကျေးမှုထုံးတမ်းတွေ၊ ရိုးရာမလေ့တွေနဲ့ အခြားထုံးတမ်းတွေ ဒါမှမဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးကို အပြည့်အဝ ကျင့်သုံးလို့ မရနိုင်အောင် အကန့်အသတ် ဖြစ်စေတဲ့ ထုံးတမ်းစဉ်လာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ အန္တရာယ်ရှိသော ထုံးတမ်းစဉ်လာများ

မြန်မာနိုင်ငံမှာရှိတဲ့ ထုံးတမ်းစဉ်လာတွေထဲမှာ မုဆိုးမကို အမွေဆက်ခံရယူတာ၊ မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်သူနဲ့ ကျူးလွန်ခံရသူကို အတင်းအကြပ်ဖိအားပေးပြီး လက်ထပ်ပေးတာ၊ မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်သူက ရပ်ရွာနဲ့ အသိုက်အဝန်းကို လျော်ကြေးပေးလိုက်ရုံနဲ့ သူ့ရဲ့ကျူးလွန်မှုကို ပပျောက်စေနိုင်တာ၊ ကလေးမွေးရာမှာ သားယောက်ျားလေးကို ပိုမိုလိုလားတာ၊ ယောက်ျားကိုပဲ အိမ်ထောင်ဦးစီးအဖြစ် သတ်မှတ်ထားတာ၊ သတို့သမီးကြေးတင်တောင်းရတာ၊ မိန်းမတွေဆို အမွေဆက်ခံနိုင်ခွင့်မရှိတာ၊ ပြီးတော့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်တဲ့ ဖြစ်စဉ်တွေမှာ အမျိုးသမီးတွေ မပါဝင်နိုင်စေတာတို့ ပါဝင်နေပါတယ်။ ဒီလိုထုံးတမ်းတွေကို လက်ခံကျင့်သုံးမှုတွေဟာ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုတဝမှာ အမြစ်တွယ်တည်ရှိနေတဲ့ ကျား၊ မ ရေးရာ ခွဲခြားမှုအောက်မှာ ဖြစ်ပွားလေ့ရှိပါတယ်။

မုဆိုးမ (မယား) ကို အမွေဆက်ခံရယူခြင်း

ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ ယောက်ျားသေဆုံးသွားတဲ့အခါမှာ ကျန်ခဲ့တဲ့မိန်းမကို သူမရဲ့ မတ် (တစ်ခါတစ်ရံမှာ ယောက္ခထီး) က စောင့်ရှောက်ရမယ်ဆိုတဲ့ အစဉ်အလာကြောင့် ကျန်ရစ်သူ မိန်းမအနေနဲ့ သေဆုံးသွားတဲ့ ယောက်ျားရဲ့ မိသားစုရဲ့ စောင့်ရှောက်မှုကို ရရှိမှာဖြစ်လို့ ဒီထုံးတမ်းဟာ ကောင်းမွန်တဲ့ အစဉ်အလာတစ်ခုလို့ ပြောလို့ရနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အဲဒီမုဆိုးမကို အမွေဆက်ခံမှုမှာကြည့်မယ်ဆိုရင် မတ် (သို့မဟုတ်) ယောက္ခထီးဖြစ်သူက ကျန်ရစ်သူအမျိုးသမီးကို လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ရယူပိုင်ခွင့် (သို့မဟုတ်) ရပိုင်ခွင့်ရှိနေတယ်ဆိုတဲ့ အချက်ကိုလည်း တွေ့ရှိရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

မုဆိုးမတစ်ယောက်ကို ဆက်ခံရယူခြင်းဟာ 'မိန်းမတွေကို သူတို့ယောက်ျားနဲ့ မိသားစုတွေက ပိုင်ဆိုင်တယ်' ဆိုတဲ့ အယူအဆကနေ ထွက်ပေါ်လာတာဖြစ်ပြီး၊ ဒီအယူအဆကြောင့်ပဲ အခုလို မုဆိုးမတစ်ယောက်ကို ဆက်ခံရယူနိုင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို အခြေအနေမျိုးကို သေဆုံးသွားတဲ့ ယောက်ျားဖြစ်သူက မိန်းမဖြစ်သူကို သတို့သမီးကြေး အမြောက်အများပေးပြီး တင်တောင်းရတဲ့အခါမျိုးမှာ ပိုတွေ့ရတတ်ပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေကို သေဆုံးသွားတဲ့ ယောက်ျားတွေရဲ့ အခြားပိုင်ဆိုင်မှုတွေနဲ့အတူ အဲဒီယောက်ျားတွေရဲ့ မိသားစုတွေဆီ ပြန်လည်ပေးအပ်ရမယ့် ပစ္စည်းတစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်ဆက်ဆံတာမျိုးက မဖြစ်သင့်ပါဘူး။ မုဆိုးမကို ဆက်ခံရယူတဲ့ အလေ့အထဟာ မိန်းမတွေကို ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းတခုအဖြစ်သာ ရှုမြင်နေတာ ဖြစ်နေပါတယ်။ အမျိုးသမီးတစ်ယောက် အနေနဲ့ သေဆုံးသွားတဲ့ ခင်ပွန်းသည်ရဲ့ ကျန်ခဲ့တဲ့ ပစ္စည်းတွေကို ရယူပိုင်ခွင့်ရှိသူ မဟုတ်ဘဲ (သေဆုံးသွားတဲ့ ယောက်ျားဖြစ်သူမိသားစုရဲ့) ဆက်ခံရယူခြင်းကိုသာ ခံရတဲ့ အခြေအနေကို ကြည့်ရုံနဲ့ အမျိုးသမီးတွေဟာ ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းအဖြစ် ရှုမြင်ခံနေရတယ်ဆိုတာကို ပြသနေတဲ့ ထင်ရှားတဲ့ ဥပမာတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။

စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု

ကမ္ဘာပေါ်မှာရှိတဲ့ နိုင်ငံအမြောက်အမြားမှာ အမျိုးသမီးတွေဟာ သူတို့ရဲ့ ခင်ပွန်းသည်တွေနဲ့ သူမတို့ရဲ့ မိသားစုအရင်းအချာတွေ (ဥပမာ - သူ့ရဲ့မိဘတွေ) ဆီကနေ အမွေရယူဆက်ခံပိုင်ခွင့်ကို ငြင်းပယ်ခံနေရပါတယ်။ ဒီလိုမျိုး အမျိုးသမီးတွေကို တန်းတူညီမျှ အမွေဆက်ခံပိုင်ခွင့်မပေးတာဟာ စီးပွားရေးအရ အကြမ်းဖက်မှုတစ်မျိုးပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

အမျိုးသမီးတွေက အမျိုးသားတွေအပေါ် စီးပွားရေးအရ မှီခိုနေရမှုဟာလည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြစ်ပွားနေတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံတစ်ရပ် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ဒီလိုမျိုးမှီခိုနေရမှုဟာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ရုပ်ပိုင်းနဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေ ပိုမိုဖြစ်ပွားစေတဲ့ အဓိကအကြောင်းရင်းတစ်ရပ်လည်း ဖြစ်ပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ စီးပွားရေးနဲ့ ဥပဒေရေးရာ အခွင့်အရေးတွေကို ပိုမိုခိုင်မာအောင်ပြုလုပ်ခြင်း၊ ပညာရေးနဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှုဖြစ်စဉ်မှာ ကျား၊ မ ရေးရာ မညီမျှမှုတွေကို တိုက်ဖျက်ခြင်းဟာ အမျိုးသမီးတွေကို အကြမ်းဖက်မှုမှ ကာကွယ်ရေးအတွက် အခြေခံကောင်းတွေ ဖြစ်ပေါ်စေပါတယ်။ အမျိုးသားရော အမျိုးသမီးတွေပါ အမွေဆက်ခံရယူနိုင်တဲ့ အခွင့်အရေးကို တန်းတူ ရသင့်ပါတယ်။ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ဟာ သူ့ရဲ့ယောက်ျားနဲ့ မိသားစုရဲ့ ပိုင်ဆိုင်မှုတွေကို အညီအမျှခွဲဝေရရှိစေဖို့အတွက် ဥပဒေချမှတ် ဆောင်ရွက်ပေးရပါမယ်။ ဒီလိုမျိုး ပြုလုပ်တာဟာအမျိုးသမီးတွေအတွက် စီးပွားရေးအရ အမှီအခိုကင်းမှုကို

အထောက်အပံ့ဖြစ်စေဖို့ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းတစ်မျိုးပါပဲ။

မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်သူနှင့် ကျူးလွန်ခံရသူကို အတင်းအဓမ္မပေးစားခြင်း

ယဉ်ကျေးမှု အများစုကိုကြည့်မယ်ဆိုရင် မုဒိမ်းမှုနဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးစော်ကားမှုတွေကို ရှက်စရာကိစ္စအဖြစ် မှတ်ယူထားကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ဒီလိုမျိုး အရှက်ရမှုနဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာကျဆင်းရမှုတွေဟာ မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်သူနဲ့ သူ့ရဲ့ မိသားစု အသိုင်းအဝိုင်းက ခံစားရတာမဟုတ်ဘဲ မုဒိမ်းမှု ပြုကျင့်ခံရသူနဲ့ သူမရဲ့မိသားစု အသိုင်းအဝိုင်းက ခံစားရတာ ဖြစ်နေပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီလိုမျိုး ဂုဏ်သိက္ခာကျဆင်းရမှုကို အဖတ်ဆယ်ဖို့အတွက် မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်သူနဲ့ ကျူးလွန်ခံရသူတို့ကိုအတင်းအကြပ်ဖိအားပေးပြီး လက်ထပ်ပေးတာ၊ ကျူးလွန်ခံရတဲ့သူရဲ့ မိသားစု အသိုင်းအဝန်းကို လျော်ကြေးပေးအပ်တာဆိုတဲ့ ဓလေ့ထုံးတမ်းတွေ ပေါ်ပေါက်လာရတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ရာဇဝတ်မှုအကြီးစားတွေဖြစ်တဲ့ မုဒိမ်းမှုနဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာစော်ကားမှုတွေကို ကြားဝင်စေ့စပ်ဆွေးနွေးပေးတယ် ဆိုတာကလည်း သင့်လျော်မှုရှိမနေပါဘူး။ အစိုးရအနေနဲ့ တာဝန်ခံမှုရှိသော အစိုးရအဖြစ် ရပ်တည်လိုတယ်ဆိုရင် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ကျူးလွန်သူတွေကို အရေးယူဆောင်ရွက်ဖို့လိုအပ်ပါတယ်။ ဒီလိုမျိုးအရေးယူခြင်းကြောင့် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်သူတွေအနေနဲ့ သူတို့ဟာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်ရင် အပြစ်ပေးခံရမယ်ဆိုတဲ့ ခံစားချက်တွေ ဖြစ်ပေါ်လာစေပါလိမ့်မယ်။

မုဒိမ်းမှုပြုကျင့်ခံရသူကို လျော်ကြေးပေးအပ်တဲ့ ထုံးတမ်းနဲ့ စံကို ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းပေးမယ့်လည်း မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်သူနဲ့ မုဒိမ်းပြုကျင့်ခံရသူကို အတင်းအကြပ် ဖိအားပေးပြီး လက်ထပ်ပေးတဲ့ နည်းလမ်းနဲ့ စေ့စပ် ဖြန်ဖြေပေးတာမျိုးကတော့ လုံးဝ မပြုလုပ်သင့်ပါဘူး။ ဒီလိုဖြန်ဖြေပေးတာကြောင့် မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်သူဟာ တရားစွဲဆို ပြစ်ဒဏ် ကျခံရခြင်းကနေ ကင်းလွတ်ခွင့်ရမှာဖြစ်တဲ့အတွက် မုဒိမ်းပြုကျင့်မှုကို သွယ်ဝိုက်သောနည်းနဲ့ အားပေးနေရာ ရောက်ပါတယ်။

ယဉ်ကျေးမှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေး

ယဉ်ကျေးမှုနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအကြား ဆက်စပ်မှုဟာ တကယ်တမ်းမှာ ရှုပ်ထွေးလှပါတယ်။ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာချက်စာတမ်း အပိုဒ်(၂၂) နဲ့ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ နိုင်ငံတကာကွန်ဗင်းရှင်း အပိုဒ် (၁၅) တို့နှစ်ခုလုံးက

ယဉ်ကျေးမှုနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးကို အသိအမှတ်ပြုထားပါတယ်။ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေအရ လူတွေဟာ သူတို့အတွက် သီးသန့်ဖြစ်ပြီး အဓိပ္ပာယ်ရှိတဲ့ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးတမ်းတွေကို ကျင့်သုံးခွင့်ရှိတဲ့အပြင် ယဉ်ကျေးမှုကို ဘယ်လိုမျိုး တိုးတက်ပြောင်းလဲမယ်ဆိုတာကိုလည်း ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိပါတယ်။

ဒါပေမယ့် ဒီအခွင့်အရေးဟာ အကန့်အသတ်ရှိပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ နိုင်ငံတွေဟာ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုစနစ်တွေကို ဘယ်လိုကျင့်သုံးနေပါစေ၊ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ အခြေခံလွတ်လပ်မှုတွေကို ကာကွယ်မြှင့်တင် ဖြည့်ဆည်းပေးဖို့အတွက် တာဝန်ရှိတာကြောင့်ဖြစ်ပါတယ်။ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ကွဲပြားမှုကို အသုံးပြုပြီး နိုင်ငံတကာ ဥပဒေအရ ပေးအပ်ထားတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးတွေအပေါ် ကန့်သတ်ခြင်းမျိုးကို မပြုလုပ် သင့်ပါဘူး။ ဒီအခွင့်အရေးတွေထဲမှာ ကျား၊ မ ခွဲခြားမှုကိုဆန့်ကျင်ပြီး၊ ကျား၊ မ တန်းတူ ညီမျှမှုကို အာမခံကာကွယ်ပေးရမယ့် ဥပဒေနှစ်ရပ်ဖြစ်တဲ့ မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေနဲ့ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေတို့က အာမခံ ကာကွယ်ပေးထားတဲ့ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးတွေလည်း ပါဝင်ပါတယ်။

ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ထုံးတမ်းစဉ်လာအားလုံးကို နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေက ကာကွယ်ပေးထားတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ကုလသမဂ္ဂရဲ့ ယဉ်ကျေးမှု အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သော အထူးကျွမ်းကျင်သူဟောင်းဖြစ်သူက သူ့ရဲ့ (၂၀၁၀) ခုနှစ်၊ အစီရင်ခံစာထဲမှာ “အထူးသဖြင့် ဓလေ့ထုံးတမ်း အစဉ်အလာများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသည့် အခြားသော လူ့အခွင့်အရေးတွေအပေါ် အဟန့်အတားဖြစ်စေတဲ့ မကောင်းတဲ့ဓလေ့ထုံးတမ်း ကျင့်သုံးမှု တွေကို ကန့်သတ်ရမယ်” လို့ ဆိုထားပါတယ်။

ယဉ်ကျေးမှုဟာ ပြောင်းလဲမှုမရှိဘဲ တစ်သမတ်တည်းရှိနေတဲ့ အရာမဟုတ်ပါဘူး။ ဒါဟာ အတိတ်၊ ပစ္စုပန်၊ အနာဂတ်အားလျော်စွာ ရှင်သန်လှုပ်ရှား ဆင့်ကဲပေါ်ပေါက်နေတဲ့ ဖြစ်စဉ်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ယဉ်ကျေးမှုဟာ ရွေ့လျားနေပြီး အချိန်နဲ့အမျှ ပြောင်းလဲ နေတာကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ အခြားလက်ရှိစံနှုန်းတွေ၊ တန်ဖိုးထားမှုတွေဟာ ယဉ်ကျေးမှု အပေါ်မှာ အသွင်ပြောင်းလဲစေတဲ့ အကျိုးသက်ရောက်မှုတွေကို ဖြစ်စေနိုင်ပါတယ်။ ဒီလိုမျိုး စံနှုန်း တန်ဖိုးထားမှုအသစ်တွေဟာ နေ့စဉ်လူနေမှုဘဝရဲ့ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်လာတဲ့အခါမှာ အစဉ်အလာ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးတမ်းတွေကို အသွင်ပြောင်းလဲနိုင်စွမ်း၊ ယဉ်ကျေးမှု တွေအတွင်း ကောင်းမွန်သော အရာတွေကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်စွမ်းနဲ့ အန္တရာယ်ရှိသော ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်မှုများကို ပယ်ဖျက်နိုင်စွမ်းတွေ ရှိလာပါတယ်။ နိုင်ငံအစိုးရအနေနဲ့ အမျိုးသမီးတွေနဲ့ မိန်းကလေးငယ်တွေအပေါ် အန္တရာယ်ရှိစေတဲ့ ဓလေ့ထုံးတမ်းတွေကို

ပယ်ဖျက်တဲ့ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းခြင်းဖြင့် မိမိရဲ့ နိုင်ငံသားတွေကို ကာကွယ်ဖို့ အခြေခံဥပဒေကို ထိန်းသိမ်း ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ဖို့နဲ့ နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ လူသားအားလုံးရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးတွေကို ကာကွယ်ဖြည့်ဆည်းဖို့ဆိုတဲ့ တာဝန်တွေကို ကျေပွန်နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

**“အတင်းအကြပ်အနိုင်အထက်
ပြုလက်ထပ်ခြင်း”**

“အတင်းအကြပ်အနိုင်အထက်ပြုလက်ထပ်ခြင်း”

မြန်မာ့ခေလေ့ထုံးတမ်းအရ ခွင့်ပြုထားတဲ့ လက်ထပ်ပိုင်ခွင့်ဟာ တစ်ခါတစ်ရံမှာ လူတစ်ဦးချင်းစီရဲ့ မွေးရာပါအခွင့်အရေးနဲ့ ယုံကြည်မှုတွေအပေါ် ကန့်သတ်ထားပါတယ်။ လူ့အခွင့်အရေးရှုထောင့်က ကြည့်မယ်ဆိုရင် အတင်းအကြပ်လက်ထပ်စေမှုကို တားမြစ်ထားပါတယ်။ အတင်းအကြပ်လက်ထပ်စေတာဟာ မိသားစုအတွင်းရေးကိစ္စ သက်သက်သာမဟုတ်ဘဲ လူတိုင်းရဲ့ လွတ်လပ်ခွင့်ကို ချိုးဖောက်တာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် အတင်းအကြပ်လက်ထပ်ခြင်းဟာ လူတစ်ဦးချင်း၏ ဂုဏ်သိက္ခာသာမက စိတ်ပိုင်းနဲ့ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်ကို အကြမ်းဖက်ထိပါးစော်ကားတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဥပဒေအရကြည့်ရင် ကလေးသူငယ်တွေဟာ သဘောတူခွင့်ပြုချက်ပေးနိုင်သူတွေ မဟုတ်ပါဘူး။ ကလေးသူငယ်တွေကို အတင်းအကြပ်လက်ထပ်စေခြင်းဟာ ကလေးသူငယ်ဆိုင်ရာ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်တာ၊ အလွဲသုံးစားပြုတာဖြစ်လို့ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံတစ်မျိုး ဖြစ်နေတဲ့အပြင် ဒီအရေးဟာ မိသားစုအတွင်းရေးကိစ္စသက်သက် မဟုတ်တော့ပါဘူး။ ဒီလို အတင်းအကြပ် လက်ထပ်စေတာကြောင့် ကလေးသူငယ်တွေရဲ့ မူလအခွင့်အရေးဖြစ်တဲ့ လွတ်လပ်စွာ ကြီးပြင်းခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ ပညာသင်ကြားခွင့်တွေကို အဟန့်အတားဖြစ်စေတဲ့အပြင် အထူးသဖြင့် မိန်းကလေးငယ်တွေရဲ့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကိုပါ ထိခိုက်စေပါတယ်။

ဒါ့အပြင် ဇနီးသည် အများအပြားယူတာဟာ လူ့အခွင့်အရေးကို ထိခိုက်စေတဲ့အပြင် ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူ အခွင့်အရေးကို ထိခိုက်စေတာဖြစ်လို့ ဥပဒေအရ တားမြစ်ဖို့လည်း လိုအပ်ပါတယ်။ ဒီ “အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေ” သက်ရောက်ချိန်ကစပြီး ဥပဒေအရဖြစ်စေ၊ ဘာသာရေးအရဖြစ်စေ၊ ခေလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာအရဖြစ်စေ၊ မည်သည့်လက်ထပ်ခြင်း ဥပဒေမဆို ဘာသာရေး၊ ခေလေ့ထုံးတမ်းတွေအပေါ်မှာ မတည်မီဘဲ ကျား၊ မ တစ်ဦးချင်းစီရဲ့ လွတ်လပ်စွာ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းသာ ဖြစ်စေဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

အတင်းအကြပ် လက်ထပ်စေတာ၊ ကလေးသူငယ်တွေကို လက်ထပ်ပေးတာနဲ့ ဇနီးအများအပြားကို လက်ထပ်တာတွေဟာ အစဉ်အလာခေလေ့ထုံးတမ်းတွေကို လိုက်နာပြီး ပြုမူတာဖြစ်တယ်လို့ ပြောသည့်တိုင်အောင် လူမှုကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာအရ ပြောင်းလဲသင့်နေပြီ

ဖြစ်တဲ့ ခလေးထုံးတမ်းတွေပါလို့ ပြန်လှန်ပြောဆိုနိုင်ပြီး အဲတာတွေကို လက်မခံသင့်ပါဘူး။

လက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုကို အသိအမှတ်ပြုပေးဖို့ တရားဝင်အခွင့်အာဏာရှိသူ (ဥပမာ - တရားသူကြီး၊ ရှေ့နေ၊ ရုပ်ရွာလူကြီး) တွေဟာ လက်ထပ်မှုတိုင်းအတွက် အောက်ပါအချက်တွေကို သေချာအောင်စိစစ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

- (က) လက်ထပ်မယ့်သူနှစ်ဦးစလုံးဟာ မိမိတို့ရဲ့ လွတ်လပ်တဲ့ သဘောဆန္ဒနဲ့ ဆုံးဖြတ် လက်ထပ်တာ ဖြစ်ရမယ်။
- (ခ) လက်ထပ်မယ့်သူနှစ်ဦးစလုံးဟာ လက်မထပ်ဖူးသူတွေ၊ လက်ထပ်ခဲ့ဖူးလျှင်လည်း မူလအိမ်ထောင်နဲ့ တရားဝင်ကွာရှင်းပြီး ဒါမှမဟုတ် အိမ်ထောင်ဖက်သေဆုံးပြီးဆိုတဲ့ ဥပဒေအရ ဖြေရှင်းထားပြီးသား ဖြစ်ရမယ်။

လက်ထပ် ထိမ်းမြားမှုတစ်ခုမှာ ဥပဒေအရ ထိမ်းမြားခြင်း မမြောက်တဲ့ အချက်အလက်တွေ ပါဝင်နေတယ်ဆိုရင် (မုဒိမ်းမှု၊ အတင်းအကြပ် ကာမရယူခြင်းတွေမှာ အကြံပေးဝင်ပြီး) လက်ထပ်ခြင်း မမြောက်ပါဘူး။ လက်ထပ်ထိမ်းမြားပြီး တရားဝင်ရတဲ့ ကလေး သို့မဟုတ် ဇနီးနဲ့ သားသမီးတွေအတွက် စရိတ် ထောက်ပံ့နေရသည့်သူဖြစ်တာ မဖြစ်တာနဲ့ မသက်ဆိုင်ပါဘူး။

လက်ထပ်ထိမ်းမြားဖို့ လွတ်လပ်တဲ့သဘောတူညီမှုနဲ့ ဆုံးဖြတ်တယ်ဆိုတာ ဘာလဲ။

လွတ်လပ်တဲ့သဘောတူညီမှုနဲ့ ဆုံးဖြတ်တယ်ဆိုတာ

- (၁) စိတ်ရောကိုယ်ပါ အရွယ်ရောက်ပြီး ဥပဒေအရ သဘောတူညီချက်ပေးနိုင်ရပါမယ်။
- (၂) လက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုရဲ့ တာဝန် ဝတ္တရားတွေနဲ့ အကျိုးသက်ရောက်မှုတွေကို ကောင်းစွာသိနားလည်ပြီး လက်ထပ်ထိမ်းမြားဖို့ကို သဘောတူညီတာ ဖြစ်ရပါမယ်။

လွတ်လပ်တဲ့ သဘောဆန္ဒကို မဖော်ပြနိုင်တဲ့ လက်ထပ်မှုတွေဆိုတာ ဘာလဲ။

မိမိရဲ့သဘောဆန္ဒကို လွတ်လပ်စွာ ဖော်ထုတ်နိုင်ခွင့်မရခြင်းဆိုတာ

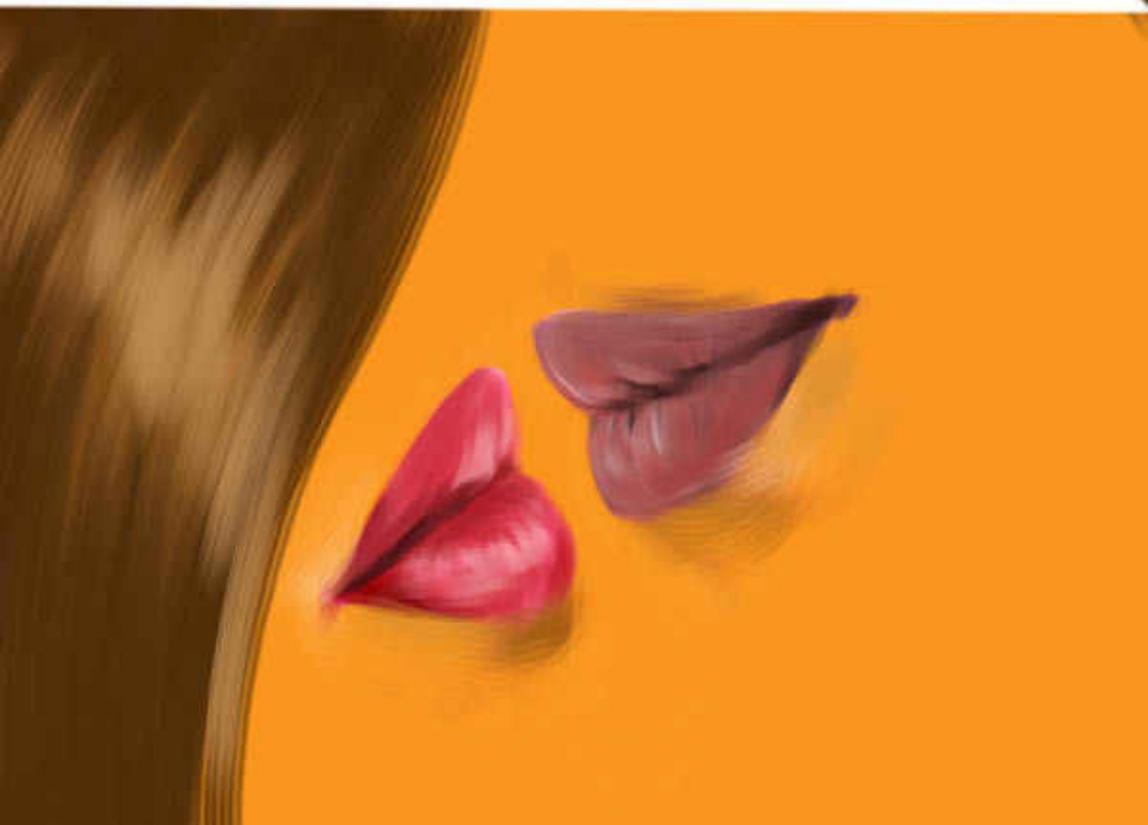
- (၁) တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်ဖြစ်စေ မှားယွင်းတဲ့ သတင်းအချက်အလက်၊ မှားယွင်းတဲ့ ကိုယ်စားပြုမှုတွေ ရှိနေတာ

- (၂) တစ်စုံတစ်ယောက်ရဲ့ မတရားဩဇာလွှမ်းမိုးမှု ရှိနေတာ
- (၃) တစ်စုံတစ်ဦးက ကြောက်လန့်အောင် ခြိမ်းခြောက်ထားတာ၊ ဆိုးရွားတဲ့ အကျိုးသက်ရောက်မှုတွေ မဖြစ်လာစေဖို့ဆိုပြီး ကိုယ်တိုင် လုပ်ဆောင်စေဖို့အတွက် တွန်းအားပေးခြိမ်းခြောက်မှုတွေ ရှိနေတာ
- (၄) စစ်မက်ဖြစ်ပွားတာ ဒါမှမဟုတ် ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပွားနေတဲ့ အခြေအနေတွေ ရှိနေတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီလိုအခြေအနေတွေမှာ လက်ထပ်ခဲ့တယ်ဆိုရင် ဒီလက်ထပ်ခြင်းဟာ အတင်းအကြပ် လက်ထပ်စေတာ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။

ကလေးသူငယ်လက်ထပ်ခြင်း

လက်ထပ်မယ့်သူ တစ်ဦးတစ်ယောက်ရဲ့ အသက် (၁၈) နှစ် မပြည့်ဘူးဆိုရင် ဒီလိုကလေးသူငယ်လက်ထပ်မှုဟာ တရားမဝင်ဖြစ်ပါတယ်။

“သဘောတူခွင့်ပြုမှု ၊ အကြပ်ကိုင်
ခြိမ်းခြောက်မှုနှင့်
လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်ခြင်း”

သဘောတူခွင့်ပြုမှု၊ အကြပ်ကိုင်ခြင်းခြောက်မှုနှင့် လိင်မှုဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်း

သဘောတူခွင့်ပြုမှုဆိုတဲ့ စကားရပ်က ဘယ်လို ပေါ်ပေါက်လာတာလဲ။ အလိုမတူဘဲ အတင်းအကြပ်ပြုတဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမူတွေကို အခြေခံပြီး မုဒိမ်းမှုတွေကို ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာမှာ အစဉ်အလာအရ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့် ဆိုလာခဲ့ကြပါတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ ဆယ်စုနှစ် (၄) စုခန့်ကစပြီး ဥပဒေပါ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်တစ်ခုဖြစ်တဲ့ အတင်းအကြပ်ပြုခြင်းဆိုတဲ့ စကားရပ်နေရာမှာ သဘောတူခွင့်ပြုမှုဆိုတဲ့ စကားရပ်ကို အစားထိုး သုံးစွဲလာခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီလိုပြောင်းလဲရတာဟာ တရားရုံးမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ဖြစ်ရပ်တွေအပြင် ကျား၊ မ နေရာ ချုပ်ကိုင်မှုတွေ၊ ဩဇာအာဏာလွှမ်းမိုးမှုနဲ့ ထိန်းချုပ်ခြင်းစတဲ့ ကိစ္စရပ်တွေကနေ ချိတ်ဆက် ဖြစ်ပေါ်လာတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အခုအကျဉ်းချုပ် စာတမ်းမှာတော့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ စပ်လျဉ်းတဲ့ သဘောတူခွင့်ပြုမှုနဲ့ အကြပ်ကိုင် ခြင်းခြောက်မှုဆိုတဲ့ သဘောတရားတွေကို လေ့လာကြရမှာဖြစ်ပါတယ်။

ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်

အမျိုးသမီးတွေဟာ အမျိုးသားတွေရဲ့ ပိုင်ဆိုင်မှုဖြစ်တယ်လို့ လက်ခံထားတဲ့ ရှေးရိုးစွဲ ဥပဒေစနစ်များမှာတော့ မုဒိမ်းမှုနဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေ အနေနဲ့ ရွေးချယ်ခွင့်မရှိတဲ့ ကိစ္စရပ်တွေအဖြစ် သဘောထားခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီနေ့ခေတ် နိုင်ငံတကာဥပဒေတွေမှာတော့ လူတစ်ဦးချင်းစီရဲ့ ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်နဲ့ မိမိရဲ့ ကိုယ်ခန္ဓာ ဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်တွေဟာ လူ့အခွင့်အရေးရဲ့ အခြေခံသဘောတရားတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ လူသားတိုင်းဟာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမူတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ငြင်းပယ်ချင်ရင် ငြင်းပယ်နိုင်တဲ့ အခွင့်အရေးရှိပါတယ်။

သဘောတူခွင့်ပြုခွင့်ကို ဘယ်နေရာတွေမှာ ခြင်းချက်အဖြစ် သုံးစွဲပါသလဲ။

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနဲ့ပတ်သက်တဲ့ အယူအဆအရ ပြောရရင်တော့ လူတစ်ဦးက မိမိအတွက်သာ သဘောတူခွင့်ပြုမှု ပြုလုပ်နိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဥပဒေအရ လူတစ်ဦးက အခြားသူတစ်ဦးအတွက် သဘောတူညီမှုပြုနိုင်တယ်ဆိုတဲ့ အချက်နဲ့ စပ်လျဉ်းပြီး တိတိကျကျ သတ်မှတ်ထားတဲ့ ခြွင်းချက်တွေ အများကြီးရှိပါသေးတယ်။ ဥပမာ ဆေးကုသမှုဆိုင်ရာမှာ ကာယကံရှင်က ဥပဒေအရ ကိုယ်စားလှယ်လွှဲအပ်မှု ရှိခဲ့တယ်ဆိုရင် ကိုယ်စားလှယ်

လွှဲအပ်ခံရသူက အဲဒီလူအတွက် ဆေးကုသခွင့်ဆိုင်ရာ သဘောတူခွင့်ပြုခွင့်ရှိပါတယ်။ ဒါမှမဟုတ် ကာယကံရှင်ဟာ အရွယ်မရောက်သေးတဲ့ ကလေးဖြစ်နေရင်တော့ အုပ်ထိန်းသူက ကလေးကိုယ်စား သဘောတူခွင့်ပြုပိုင်ခွင့်ရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမူတွေနဲ့ ပတ်သက်လာရင်တော့ ဘယ်သူမှ ကိုယ်တိုင်မဟုတ်ဘဲ အခြားတယောက်အတွက် သဘောတူခွင့်ပြုမှု ပေးလို့မရပါဘူး။

သဘောတူခွင့်ပြုမှုဟာ လွတ်လပ်ရမယ်၊ အပြုသဘော ဆောင်ရမယ်၊ ကန့်ကွက်မှု တစ်စုံတစ်ရာ ပါလို့မရပါဘူး။

ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ဒါနဲ့ပတ်သတ်လို့ မှားယွင်းပြီး အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူဖို့ အလွန်လွယ်ကူတဲ့အတွက်ကြောင့် ခွင့်ပြုခြင်းဆိုတာဟာ သဘောတူခွင့်ပြုမှုမဟုတ်ကြောင်း အင်္ဂလန်ဥပဒေစနစ်တရားရုံးများက ဆိုကြပါတယ်။ သဘောတူခွင့်ပြုမှုဆိုရာမှာ သဘောတူညီမှု ရရှိရေးအတွက် နှုတ်အားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အမူအရာအားဖြင့်ဖြစ်စေ သဘောတူညီကြောင်းပြဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးက ဆန့်ကျင်မှုမပြုတာ ဒါမှမဟုတ် ရုန်းကန်ငြင်းဆန်မှု မပြုတာဟာ သဘောတူခွင့်ပြုတာမဟုတ်ပါဘူး။ ပြီးတော့ ကာယကံရှင်မိန်းကလေးမှာ ဒဏ်ရာ အနာတရ ပြင်းပြင်းထန်ထန် မရရှိခဲ့လည်း အဲဒီအမျိုးသမီးက လိင်မှုကိစ္စအတွက် သဘောတူ ခွင့်ပြုခဲ့တယ်လို့ မသတ်မှတ်နိုင်ပါဘူး။ ကာယကံရှင်အမျိုးသမီးက အခြေအနေတစ်ရပ်လုံးကို သေချာနားလည်သဘောပေါက်ပြီး အဲဒီအပေါ်မှာ နားလည်ကြောင်း အပြုသဘောဆောင်တဲ့ တုံ့ပြန်မှု၊ အသိအမှတ်ပြုမှုကို ပြမှသာလျှင် သဘောတူခွင့်ပြုမှုရှိတယ်လို့ သတ်မှတ် နိုင်မှာပါ။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးက အခြေအနေကို သေချာသဘောပေါက်နားလည်ခြင်းမရှိတဲ့ အနေအထားဆိုတာဟာ အမျိုးသမီးက အရက်သောက်ထားတာကြောင့် ဒါမှမဟုတ် အခြား ဆေးဝါးများကြောင့် မူးယစ်ထုံထိုင်းနေပြီး မှန်ကန်စွာ တွေးခေါ်နိုင်စွမ်းမရှိတဲ့ အခြေအနေ မျိုးကို ရည်ညွှန်းတာပါ။ အိပ်ပျော်နေတာမျိုး၊ သတိလက်လွတ်ဖြစ်နေတာမျိုးလည်း ပါပါတယ်။

သဘောတူခွင့်ပြုမှုဆိုတာ လွှဲပြောင်းပေးလို့ မရပါဘူး။

လူတစ်ယောက်က မိမိရဲ့ လိင်ကိစ္စအတွက် ကိုယ်တိုင် သဘောတူခွင့်ပြုဖို့ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် ရှိပါတယ်။ သဘောတူခွင့်ပြုတယ်ဆိုရာမှာလည်း လူတစ်ယောက်ကို သဘောတူခြင်းက နောက်တစ်ယောက်ကို သဘောတူခြင်း မဟုတ်သလို ဒီတစ်ကြိမ် သဘောတူတာဟာလည်း နောက်တစ်ကြိမ်မှာ ဆက်ပြီးသဘောတူတာမျိုး မဟုတ်ပါဘူး။ တကယ်လို့ လူတစ်ယောက်က အခြားသူတစ်ယောက်နဲ့ လိင်မှုကိစ္စအတွက် အချိန်တစ်ခုမှာ သဘောတူခဲ့ခြင်းဟာ အဲဒီသူနဲ့ အချိန်တိုင်း အလိုအလျောက် သဘောတူညီပြီးဖြစ်တယ်လို့

မဆိုနိုင်ပါဘူး။ လူ့စိတ်ဆိုတာ အမြဲပြောင်းလဲနေတတ်ပါတယ်။ သဘောတူညီမှုကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မဖော်ပြခဲ့ဘူးဆိုရင် တစ်စုံတစ်ဦးနဲ့ လိင်မှုကိစ္စအတွက် သဘောတူ ခွင့်ပြုခဲ့တယ်လို့ မှတ်ယူနိုင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ သဘောတူ ခွင့်ပြုမှုဆိုတာဟာ လိင်ကိစ္စရပ်တိုင်းအတွက် ညှိနှိုင်းမှုပြုတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေမှာပါတဲ့ သဘောတူခွင့်ပြုမှုနဲ့ အနိုင်အထက်ပြုမှု

သဘောတူခွင့်ပြုမှုဆိုတဲ့ အယူအဆအရ လူတိုင်းက စစ်မှန်တဲ့ရွေးချယ်မှုဖြင့် လိုအပ်တဲ့ ဆင်ခြင်ထိန်းသိမ်းနိုင်စွမ်း ရှိတယ်လို့ မှတ်ယူတယ်ဆိုရင် ဒါဟာ ကျား၊ မ ရေးရာ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတွေရဲ့ အကြောင်းရင်းခံတွေကို လျစ်လျူရှုတာဆိုတဲ့ ဝေဖန်မှုတွေလည်း ရှိပါတယ်။ အခြေအနေအတော်များများမှာ အမျိုးသမီးတွေဟာ မိမိတို့ရဲ့ လက်တွေ့ဘဝနဲ့ ရှေးရိုးစွဲအယူအဆများကြားမှာ ကိုယ်တိုင်ဆုံးဖြတ်လုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်း ပျောက်ဆုံးလျက်ရှိနေ ပါတယ်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေတွေမှာ မုဒိမ်းမှုနဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာကျူးလွန်မှုတွေကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုတဲ့အခါ အနိုင်အထက်ပြုမှုကို အထူးအလေးပေး ဖော်ပြလာကြပါတယ်။ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်တရားရုံးတွေနဲ့ ရဝမ်ဒါနိုင်ငံဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ စစ်ရာဇဝတ်ခုံရုံး၊ ယခင် ယူဂိုဆလားဗီးယားနိုင်ငံဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ စစ်ရာဇဝတ် ခုံရုံးကဲ့သို့သော စစ်ရာဇဝတ်ခုံရုံးတွေမှာ မုဒိမ်းမှုနဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်ကျင့်မှုများရဲ့ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်းတွေကို အသေအချာ ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။³

ဒီလိုပြုလုပ်တဲ့နေရာမှာ အနိုင်အထက်ပြုခြင်းကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားလာကြပြီး အမျိုးသမီးတစ်ဦးဟာ လိင်ကိစ္စအတွက် သဘောတူခွင့်ပြုခဲ့သော်လည်း သူမရဲ့သဘောတူ ခွင့်ပြုမှုဟာ လွတ်လပ်တဲ့ သဘောတူညီမှုဖြစ်ခဲ့၊ မဖြစ်ခဲ့ကိုလည်း ပြန်လည်သုံးသပ် လာကြပါတယ်။ ဒါကြောင့် သဘောတူညီမှုဆိုရာမှာ အနိုင်အထက်ပြုမှု ဒါမှမဟုတ် တစ်စုံတစ်ရာ လွှမ်းမိုးမှုတွေကြောင့် သဘောတူခွင့်ပြုပေးရတဲ့ အခြေအနေမျိုးတွေ မဖြစ်ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

အနိုင်အထက်ပြုခြင်းက သဘောတူခွင့်ပြုမှုကို အချည်းနားဖြစ်စေပါသလား။

အနိုင်အထက်ပြုခြင်းက သဘောတူခွင့်ပြုမှုကို အချည်းနားဖြစ်စေပါတယ်။ သဘောတူခွင့်ပြုမှုကို အချည်းနားဖြစ်စေတဲ့ အခြေအနေများကတော့ -

³For a summary of ICC jurisprudence on rape, see, for example: Center on Law and Globalization, What Counts as Rape in International Crimes? http://clg.portalx.com/library/keytext.cfm?keytext_id=182, accessed 26 February

- အမျိုးသမီးတစ်ဦး သို့မဟုတ် အခြားသူတွေအပေါ်မှာ ကိုယ်ထိလက်ရောက် ထိခိုက် နာကျင်စေမှုတွေပါဝင်တဲ့ ခြိမ်းခြောက်မှု သို့မဟုတ် အတင်းအကြပ်ပြုမှုတွေ (ကလေးတွေကိုဖြစ်စေ၊ အမျိုးသမီးကိုယ်တိုင်ကိုဖြစ်စေ ထိခိုက်နာကျင်စေမယ်လို့ ခြိမ်းခြောက်တာအပါအဝင်)၊ သူ့ကို အလုပ်ထုတ်ပစ်မယ် အစရှိတဲ့ ငွေကြေး သို့မဟုတ် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ဖိအားပေးခြိမ်းခြောက်မှုတွေ၊ လူအများရှေ့မှာ အရှက်ရစေမယ်ဆိုတဲ့ခြိမ်းခြောက်မှုအပါအဝင်ခြိမ်းခြောက်နှောင့်ယှက်စာပို့တာတွေ၊
- မတရားဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခံထားရတာ၊
- အမျိုးသားတစ်ဦးက သူ့ရဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာနဲ့ အပြုအမူ၊ အခြေအနေတွေကို မှားယွင်းစွာဖော်ပြပြီး တရားဝင် လက်ထပ်ထိမ်းမြားတာ သို့မဟုတ် တရားဝင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအပြုအမူတွေ (ဥပမာ - အမျိုးသမီးလိင်အင်္ဂါကို စစ်ဆေးတာ) ကို ဆေးစစ်ဆေးမှုအတွက် လိုအပ်တယ်လို့ အမျိုးသမီးက ယုံကြည်လာအောင် လိမ်လည်တာ သို့မဟုတ် ဖျားယောင်းသွေးဆောင်တာ၊
- ဥပဒေအရ ထိန်းသိမ်းထားတဲ့အခါ။
- အသိပညာပေးနဲ့ ဘာသာရေးဇာတ်လမ်းတွေ အပါအဝင် ကြောက်လန့်စေဖို့ သို့မဟုတ် အနိုင်အထက်ပြုတဲ့ အပြုအမူတွေကို ဖြစ်စေတဲ့ အခွင့်အာဏာကို အလွဲသုံးစားမှုတာ။

ဒီလို အနိုင်အထက်ပြုတာတွေဟာ လက်နက်ကိုင်တိုက်ခိုက်နေမှုတွေနဲ့ အခြား အရေးပေါ် အခြေအနေတွေမှာလည်း ပေါ်ပေါက်နိုင်ပါတယ်။

သဘောတူခွင့်ပြုမှုကို ဘယ်အသက်အရွယ်မှာ ပေးနိုင်သလဲ။

ဥပဒေအရတော့ ကလေးသူငယ်တွေဟာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စတွေအတွက် သဘောတူညီမှု မပေးနိုင်ပါဘူး။ နိုင်ငံအများစုရဲ့ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်တွေမှာ အသက် (၁၂) နှစ်နဲ့ အသက် (၁၃) နှစ်အောက်ရှိတဲ့ ကလေးသူငယ်များဟာ ဘယ်လိုအခြေအနေမျိုးမှာမဆို လိင်မှုကိစ္စအတွက် သဘောတူခွင့်ပြုမှု မပေးနိုင်သူများအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါတယ်။ ဆိုလိုတာကတော့ ဘယ်လိုလိင်မှုကိစ္စမျိုးမှာမဆို အသက် (၁၂) နှစ်နဲ့ (၁၃) နှစ်အောက်ထက် ငယ်တဲ့ ကလေးတွေဟာ လိင်မှုဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းခံရသူများအဖြစ် အလိုအလျောက်

သတ်မှတ်မှာဖြစ်ပြီးတော့ သူတို့အပေါ် လိင်မှုကိစ္စကျူးလွန်သူကို ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်သူအဖြစ် သတ်မှတ်မှာဖြစ်ပါတယ်။

အချို့နိုင်ငံများမှာတော့ အသက် (၁၂) နှစ်နဲ့ (၁၆) နှစ်အကြားမှာရှိတဲ့ ကလေးများကို သက်တူရွယ်တူ အချင်းချင်းကြားနဲ့ သူငယ်ချင်းများအကြား ဖြစ်ပွားတဲ့ လိင်မှုကိစ္စကိုတော့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အတွေ့အကြုံအဖြစ် ဥပဒေအရ လိုက်လျော ခွင့်ပြုလေ့ရှိပါတယ်။ နိုင်ငံအများစုမှာ အသက် (၁၄) နှစ်နဲ့ (၁၈) နှစ်အကြား၊ အများအားဖြင့် အသက် (၁၆) နှစ် ပြည့်ပြီးသူများကို အရွယ်ရောက်သူတစ်ဦးနဲ့ လိင်မှုကိစ္စအတွက် သဘောတူခွင့်ပြုမှု ပြုလုပ်နိုင်ကြောင်း လက်ခံထားကြပါတယ်။⁴ အချို့နိုင်ငံတွေမှာ သဘောတူ ခွင့်ပြုမှု မပြုလုပ်နိုင်သေးတဲ့ အရွယ်မရောက်သေးသူနဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမူကို ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေအရ “မုဒိမ်းမှု” လို့ ခေါ်ဆိုသတ်မှတ်ပါတယ်။ သဘောတူခွင့်ပြုမှု ပြုနိုင်တဲ့ အသက်အရွယ်နဲ့ စပ်လျဉ်းပြီး နိုင်ငံတကာဥပဒေတွေ သို့မဟုတ် လမ်းညွှန်ချက်တွေ မရှိသေးပေမယ့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကလေးသူငယ်များအခွင့်အရေး ကွန်ဗင်းရှင်းအပိုဒ် (၃၄) မှာ ကလေးသူငယ်တွေနဲ့ လူငယ်တွေအား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အမြတ်ထုတ်မှုတွေကနေ အကာအကွယ်ပေးဖို့ဆိုပြီး ဖော်ပြထားပါတယ်။

သဘောတူခွင့်ပြုမှုဆိုတာကို ကျယ်ကျယ်ပြန့် ပြန့် နားလည်ရန် လိုအပ်ခြင်း

နှစ်ဦးနှစ်ဖက် သဘောတူခွင့်ပြုမှုရှိရမယ့် အခြေအနေပါဝင်တဲ့ သဘောတူခွင့်ပြုမှု ဆိုတဲ့ ဥပဒေဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ဟာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမူတွေအတွက်တော့ လုံလောက်နေပြီလို့ သတ်မှတ်လို့မရသေးပါဘူး။ သဘောတူခွင့်ပြုမှုဆိုတဲ့ သဘောတရားကို လူအများ နားလည်လက်ခံလာဖို့ကလည်း အင်မတန်အရေးကြီးပါတယ်။ မိန်းကလေးတွေနဲ့ အမျိုးသမီးတွေကို သူတို့မှာ လိင်ကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ပြီး ငြင်းဆိုပိုင်ခွင့်ရှိကြောင်း၊ ယောက်ျားလေးတွေနဲ့ အမျိုးသားတွေကိုလည်း လွတ်လပ်ပြီး ဆန္ဒအရပေးတဲ့ သဘောတူ ခွင့်ပြုမှုမရဘဲ အခြားသူတစ်ဦးနဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြုမှုဆောင်ရွက်ခြင်းဟာ ဥပဒေအရ ပြစ်ဒဏ်သင့်ကြောင်း သိရှိနားလည်လာစေရန်အတွက် အများပြည်သူဆိုင်ရာ ပညာပေးခြင်းနဲ့ အသိပညာ မြှင့်တင်ခြင်းတွေ ပြုလုပ်ပေးဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

2014; and Amnesty International, Rape and Sexual Violence: Human Rights Standards in the International Criminal Court,(London: Amnesty International Publications, 2011), <http://www.amnesty.org/es/library/asset/IOR53/001/2011/en/7f5eae8f-c008-4caf-ab59-0f84605b61e0ior530012011enpdf>,accessed 26 February 2014.

⁴Unicef, The Convention on the Rights of the Child: Are you old enough?,http://www.unicef.org/rightsite/433_457.htm, accessed 26 February 2014.

**“ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ်
ရင်းနှီးကျမ်းဝင်သူ
လက်တွဲဖော်
(ချစ်သူ၊ ရည်းစား)
(Intimate Partner)
က မုဒိမ်းကျင့်ခြင်း”**

ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သူ လက်တွဲဖက် (ချစ်သူ၊ ကျားစား) (Intimate Partner) က မုဒိမ်းကျင့်ခြင်း

ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သူ လက်တွဲဖက်က မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းဆိုတာဘာလဲ။

မုဒိမ်းကျင့်ခံရတယ်လို့ ကြားတာနဲ့ မသိကျွမ်းသူ သူစိမ်းတွေကပဲ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်တာကို မျက်လုံးထဲ ပြေးမြင်တတ်ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ကိုယ့်ရဲ့ ယုံကြည်ရသူတွေ၊ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သူတွေ၊ ချစ်သူတွေ၊ လက်မထပ်ရသေးပေမယ့် အတူနေ ချစ်သူတွေ၊ အိမ်ထောင်ဘက်ခင်ပွန်းသည်တွေက ကျူးလွန်တဲ့ မုဒိမ်းမှုတွေကလည်း ကမ္ဘာအနှံ့မှာ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိနေပါတယ်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂရဲ့ လေ့လာတွေ့ရှိချက်အရ အာရှပစိဖိတ် ဒေသမှာဆိုရင် ခင်ပွန်းသည်တွေ ဒါမှမဟုတ် ကိုယ်ယုံကြည်ရသူတွေရဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုဟာ အခြားသောသူစိမ်းတွေရဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှု တွေထက် ပိုမိုများပြားကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ရပါတယ်။⁵

ဘယ်သူတွေက အဆိုပါ မုဒိမ်းမှုများကို ပြုလုပ်လေ့ရှိပါသလဲ၊ ဘယ်လောက် အတိုင်းအတာထိ ရှိနေလဲ။

အထက်မှာ ဖော်ပြထားတဲ့အတိုင်း ကိုယ်ယုံကြည်ရသူတွေ၊ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သူတွေ၊ ချစ်သူတွေ၊ လက်မထပ်ရသေးပေမယ့် အတူနေ ချစ်သူတွေ၊ အိမ်ထောင်ဘက် ခင်ပွန်းသည်တွေက ကျူးလွန်လေ့ရှိပါတယ်။ အဲဒီလို ကျူးလွန်သူတွေဟာ ကိုယ်ထင်မှတ် မထားတဲ့ ယုံကြည်ရတဲ့လူတွေ ဖြစ်နေပြီးတော့ အချိန်ပိုင်းအတွင်းမှာပဲ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်ရာ မုဒိမ်းကောင်အဖြစ် ပြောင်းလဲသွားတတ်ကြပါတယ်။

နိုင်ငံတကာရဲ့ လေ့လာထားချက်အရ ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ယုံကြည်ရသူက မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းဟာ အမေရိကန်နိုင်ငံက အမျိုးသမီးတွေမှာ (၁၀.၁၄%) နော်ဝေနဲ့ နယ်သာလန်နိုင်ငံတို့က အမျိုးသမီးတွေမှာ (၂၅%)၊ နယူးဇီလန်နိုင်ငံက အမျိုးသမီးတွေမှာ (၃၆%)နဲ့ ဇင်ဘာဘွေနိုင်ငံက အမျိုးသမီးတွေမှာ (၇၃%) တို့အထိရှိနေပြီး၊ သူတို့ဟာ

⁵E. Fulu, X. Warner, S. Miedema, R. Jewkes, T. Roselli, T. and J. Lang, Why Do Some Men Use Violence Against Women and How Can We Prevent It? Quantitative Findings from the United Nations Multi-country Study on Men and Violence in Asia and the Pacific (Bangkok: UNDP, UNFPA, UN Women and UNV, 2013), p. 3. In self-reports, 10-59% of men said they had raped their intimate partner (variation reflects different sites of study).

ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ယုံကြည်ရသူက အနိုင်အထက်ပြုလျက် လိင်ဆက်ဆံမှုပြုကျင့်ခြင်းကို ခံခဲ့ရကြောင်း တင်ပြထားပါတယ်။ ဒီနိုင်ငံတွေတင်မကသေးဘဲ အာရှပစိဖိတ်ဒေသမှာလည်း ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းဟာ (၁၀%) မှ (၅၉%) အထိ ရှိနေပါတယ်။^၆

ဘကြောင့် ခင်ပွန်းသည် မုဒိမ်းကျင့်တာဟာ တရားဝင်ဖြစ်နေရတာလဲ။

အဓိကကတော့ အမျိုးသားကြီးစိုးမှုကို ဦးစားပေးတဲ့ ရှေးရိုးမလေ့ထုံးတမ်းတွေရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုကြောင့်ပါ။ အိမ်ထောင်ရေးတစ်ခုမှာ ဇနီးဆိုတာ ခင်ပွန်းရဲ့ အပိုင်ပစ္စည်းဖြစ်တယ် ဆိုတဲ့ အတွေးအခေါ်တွေရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုဟာ အခုလို အိမ်ထောင်အတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုကျင့်မှုကို အဓိကတွန်းအားပေး ဖြစ်ပေါ်စေပါတယ်။ အဲဒီလို မုဒိမ်းမှုတွေကို ပိုပြီးဆိုးရွားစေတဲ့ အချက်ကတော့ ဥပဒေပိုင်းအရ ခြွင်းချက်ပြုထားတဲ့ ဖြစ်စဉ်တွေကြောင့်ပါ။ အိမ်ထောင်ဘက်အပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုခြင်း (သို့မဟုတ်) မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းကို မယားဝတ္တရားတွေနဲ့ ရောထွေးထားလေ့ရှိတဲ့ နိုင်ငံတွေမှာ အဓိကပိုမိုဖြစ်ပွားလေ့ရှိတာ တွေ့ရပါတယ်။ (ဥပမာ - လက်ထပ်စာချုပ်မှာ မယားဝတ္တရား ကျေပွန်ရမည်ဆိုသော အချက်ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြခြင်းမျိုးဟာ ထင်ရှားတဲ့ သက်သေပြချက်တခုပါ။)

ခင်ပွန်းသည်က မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းကို ဥပဒေရှုထောင့်က ဘယ်လို သတ်မှတ်ခဲ့သလဲ။

လွန်ခဲ့သော နှစ်ကာလတွေမှာတော့ အိမ်ထောင်ဘက်က မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းကို ဥပဒေအရ ခြွင်းချက်ပြုထားခဲ့ဖူးပါတယ်။ အဓိကအကြောင်းရင်းကတော့ မလေ့ထုံးတမ်းတွေရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုကြောင့်ပါ။ ဗြိတိသျှရဲ့ ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေပုဒ်မ (၃၇၅) မှာ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း ဆိုင်ရာ မုဒိမ်းမှုကို ခြွင်းချက်အနေနဲ့ ဖော်ပြထားပါတယ်။ အထူးသဖြင့် အသက် (၁၄) နှစ်နဲ့ အထက်ကြီးတဲ့ ဇနီးသည်ကို ခင်ပွန်းက လိင်ဆက်ဆံခြင်းဟာ မုဒိမ်းမှုလို့ မဆိုနိုင်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါတယ်။ အဲဒီဖော်ပြချက်ဟာ ရှင်းလင်းမှုမရှိနေပါဘူး။ မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် တခြားသော ဗြိတိသျှရဲ့ ကိုလိုနီနိုင်ငံတွေဟာ ဒီဥပဒေရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုအောက်ကို ရောက်ခဲ့ပါတယ်။ ယနေ့ခေတ် နိုင်ငံတကာဥပဒေတွေကတော့ အမျိုးသမီးနဲ့ အမျိုးသားဟာ တန်းတူအခွင့်အရေး

^၆ Kim Slato and Carrie Cuthbert, National Violence Against Women Prevention Research Center, Intimate Partner Sexual Abuse: An International Survey and Literature Review, 2000, accessed November 26, 2013, <http://www.musc.edu/vawprevention/advocacy/internat.shtml>, and Why Do Some Men Use Violence against Women, Chapter 2.

ရှိကြောင်းနဲ့ အမျိုးသမီးတွေဟာ သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ခန္ဓာနဲ့ပတ်သက်ပြီး လွတ်လပ်စွာ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိကြောင်းကို တရားဥပဒေအရ အသိအမှတ်ပြုထားခဲ့ပြီးပါပြီ။ ဒါကြောင့် အင်္ဂလန်နိုင်ငံမှာ ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေပုဒ်မ (၃၇၅) မှာ ခြွင်းချက်ထားခဲ့ခြင်းကို (၁၉၉၁) ခုနှစ်မှာ ဖျက်သိမ်းခဲ့ပြီးပေမယ့်လည်း မြန်မာနိုင်ငံမှာတော့ ဒီဥပဒေကို ဆက်လက်ကျင့်သုံးနေဆဲပါ။

ခင်ပွန်းသည်က မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းဟာ ပြစ်မှုမြောက်ပါသလား။

ခင်ပွန်းသည်က မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းဟာ ပြစ်မှုမြောက်ပါသလားလို့ မေးခွန်းထုတ်မယ် ဆိုရင်တော့ ပြစ်မှုမြောက်ပါတယ်လို့သာ ဖြေစရာရှိပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ဒီလို မုဒိမ်းကျင့်မှုတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆိုးကျိုးတွေ များစွာကျရောက်စေလို့ပါပဲ။ အဓိကအနေနဲ့ကတော့ သူစိမ်းယောက်ျားတွေက မုဒိမ်းပြုကျင့်မှုထက် လက်ထပ်ထားသူ ခင်ပွန်းသည်က မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းဟာ ပြုကျင့်ခံရသူ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ ဘဝအပေါ် ပိုမိုထိခိုက် နစ်နာစေပြီး၊ ကြီးမားတဲ့ စိတ်ဒဏ်ရာကို ရရှိစေပါတယ်။ နောက်တစ်ချက်အနေနဲ့ လက်ထပ်ထားသူတွေအကြား မုဒိမ်းပြုကျင့်မှုကို တရားရုံးတွေမှာ တရားစွဲဆိုနိုင်တာ နည်းနေသေးပေမယ့် ရင်းနှီးသောလက်တွဲဖော်တွေက အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အလိုဆန္ဒမတူဘဲ အတင်းအကြပ် လိင်ဆက်ဆံခြင်းဟာ မုဒိမ်းမှုမြောက်တယ်ဆိုတဲ့ အမြင်တွေ ရှိလာပါပြီ။ ဒီအတွက် အမျိုးသမီးတွေဟာ အမျိုးသားတွေရဲ့ ပိုင်ဆိုင်မှုမဟုတ်ဘဲ အမျိုးသားတွေနဲ့ တန်းတူလူသားတွေ ဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့် အဲဒီအမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စတိုင်းအတွက် သဘောတူတာ၊ မတူတာကို ပြောပိုင်ခွင့်ရှိတယ်လို့ လူမှု အသိုင်းအဝိုင်းက လက်ခံလာကြပါတယ်။

တတိယအချက်အနေနဲ့ အိမ်ထောင်ဘက် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော် အမျိုးသမီးအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်တာအပြင် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုပါ ကျူးလွန်သူအမျိုးသားတွေဟာ ⁷ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု တစ်မျိုးထဲကိုပဲ ကျူးလွန်လေ့ရှိတဲ့ အမျိုးသားတွေထက် ဇနီးတွေ ဒါမှမဟုတ် အတူနေအမျိုးသမီးတွေကို သတ်ဖြတ်မှုနှုန်း ပိုမိုများပြားနေလို့ပါပဲ။ ⁸

⁷ Ibid. Why Do Some Men Use Violence against Women, p. 42, also found a strong overlap in men who rape their partners and men who rape non-partners.

⁸ Candice M. Monson and Jennifer Langhinrichsen-Rohling, "Sexual and Nonsexual Marital Aggression: Legal Considerations, Epidemiology, and an Integrated Typology of Perpetrators," Aggression and Violent Behavior, Vol. 3, No. 4, pp. 369-389, 1998, p 375, 384.

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဒီလို ရုပ်ပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်း နာကျင်စေရမှုတွေကို ပိုမို ဖြစ်စေတာကြောင့် အိမ်ထောင်ဘက် ဒါမှမဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်တွေရဲ့ မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းဟာ ပြစ်မှုမမြောက်ဘူးလို့ ငြင်းခုံနေစရာ မလိုအပ်တော့ပါဘူး။

အမျိုးသမီးတွေက ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်ရဲ့ မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းကို ဘယ်လို တုံ့ပြန်ခဲ့သလဲ။

ဘာသာရေးနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးတမ်းစဉ်လာတွေရဲ့ ကန့်သတ်ချက်တွေကြောင့် အိမ်ထောင်ရှင် အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော် တွေက မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းကို ကြုံတွေ့ခံစားရတဲ့အခါမှာ အလျော့ပေး နေထိုင်ခြင်းဖြင့် အိမ်ထောင်ရေးကို ထိန်းသိမ်းရမယ်လို့ မှတ်ယူထားကြပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံမှာတော့ အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ သူတို့ရဲ့ အလိုဆန္ဒမပါဘဲ အတင်းအကြပ် လိင်ဆက်ဆံခြင်းကို ခင်ပွန်းသည် ဒါမှမဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်ကို ချော့မော့တဲ့ နည်းလမ်းအနေနဲ့ ရွေးချယ်ရပါတယ်။ အဲဒီလို ရွေးချယ်လိုက်တာဟာ သူမနဲ့တကွ သူမရဲ့မိသားစုဝင်တွေနဲ့ ကလေးတွေအပေါ်မှာ ကျရောက်မယ့် တခြား အကြမ်းဖက်မှုပုံစံမျိုးစုံကို ကာကွယ်ဖို့ အတွက်ပါပဲ။

ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းဟာ အကြမ်းပက်ခံ ရသူတွေအပေါ် ဘယ်လိုအကျိုးသက်ရောက်မှုတွေ ခံစားရစေသလဲ။

အဖြစ်အပျက်အများစုမှာ ခင်ပွန်း သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က ပြုလုပ်တဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ အခြားသော ကိုယ်ထိလက်ရောက် အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ ဆက်စပ်ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိပါတယ်။ အဆိုပါ အကြမ်းဖက်မှုတွေကြောင့် အမျိုးသမီးလိင်အင်္ဂါနဲ့ စအိုကနေ သွေးထွက်တာ၊ အမျိုးသမီးလိင်အင်္ဂါနဲ့ ဆီးလမ်းကြောင်းမှာ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရစေတာ၊ အချိန်မစေမီ တလေးမွေးတာနဲ့ ကိုယ်ဝန်ဆောင်နေစဉ် ရောဂါတွေ ပြဿနာတွေ ဖြစ်တာ၊ မလိုချင်ဘဲ ကိုယ်ဝန်ရတာ၊ လိင်မှတဆင့် ကူးစက်ရောဂါတွေ ရတာတွေအပြင် အရိုးကျိုးတာနဲ့ သွေးခြေဥ ဖူးယောင်တာတွေ အစရှိတဲ့ လိင်အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ မဆက်စပ်တဲ့ အခြားထိခိုက် ဒဏ်ရာတွေကိုပါ ရရှိခံစားရစေပါတယ်။⁹

အိမ်ထောင်ဘက်တွေရဲ့ မုဒိမ်းပြုကျင့်မှုကို ခံရသူတွေဟာ အခြားအခြေအနေတွေမှာ မုဒိမ်းပြုကျင့်ခံရသူတွေထက် ပိုမိုဆိုးရွားခက်ခဲတဲ့ စိတ်ဝေဒနာများကို ခံစားကြရပြီး ပုံမှန်ဘဝကို

⁹ S. Boucher (PhD), J. Lemelin (PhD)b, L. McNicoll (MSEX), "Marital rape and relational trauma," Sexologies (2009) 18, 95-97.

ပြန်လည် ရရှိဖို့အတွက် အချိန်ကြာမြင့်စွာ လိုအပ်ကြပါတယ်။ အိမ်ထောင်ဘက်တွေရဲ့ မုဒိမ်းပြုကျင့်မှုကို ခံရသူအများစုမှာ စိတ်ဒဏ်ရာ နောက်ဆက်တွဲဖြစ်တဲ့ စိတ်ကစဉ်ကလေးဖြစ်မှု (PTSD) လက္ခဏာတွေ ခံစားရတာကိုလည်းတွေ့ရပါတယ်။ အဲဒီလိုဖြစ်ရတာဟာ အိမ်ထောင်ရှင် အမျိုးသမီးတစ်ယောက်၊ မိခင်တစ်ယောက်အနေနဲ့ သူမရဲ့အိမ်ထောင်သည်ကာလအတွင်းမှာ အကြိမ်ကြိမ် မုဒိမ်းပြုကျင့်မှုတွေကို အထူးသည်းခံနေရပြီးတော့ အဲဒီလို အကြိမ်ကြိမ် လိင်ပိုင်း ဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံရခြင်းတွေက သူမအတွက် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံရမှု အဖြစ်ပါ ခံစားရလာရလို့ပါ။

မုဒိမ်းပြုကျင့်ခံရသူ အိမ်ထောင်သည် အမျိုးသမီးများအနေနဲ့ မုဒိမ်းသမားများရဲ့ ထပ်မံရန်ပြုမှုကို ကြောက်ရွံ့နေကြရပြီး ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်ဖို့ ဒါမှမဟုတ် ခေတ္တခိုလှုံ့ နေရာရရှိဖို့အတွက်လည်း အခွင့်အရေးတွေ မရှိနေကြပါဘူး။ သူတို့အနေနဲ့ သူတို့ကို မုဒိမ်း ပြုကျင့်သူအမျိုးသားတွေနဲ့ အတူနေထိုင်ကြရပြီး နေ့စဉ် တွေ့ဆုံနေကြရပါတယ်။ ဒီအပြင် အဲဒီ မုဒိမ်းကျင့်သူကိုယ်တိုင်က သူမတို့ကလေးတွေရဲ့ ဖခင်ဖြစ်နေတာကလည်း အမျိုးသမီးတွေကို စိတ်ဒဏ်ရာ ပိုမိုကြီးမားစေ ပါတယ်။

ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ယုံကြည်မှုကို ပျက်စီးစေပြီး၊ အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ အရှက်ရခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကို အပြစ်တင်ခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကို ယုံကြည်မှု နည်းပါးလာခြင်းစတဲ့ နောက်ဆက်တွဲများလည်း ကြုံတွေ့ ခံစားရနိုင်ပါတယ်။ ဒီလိုအခြေအနေတွေမှာ အကြိမ်ကြိမ် မုဒိမ်းကျင့်ခံရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ ကိုယ့်ကိုကိုယ်သတ်သေခြင်းတွေကို ပြုလုပ်တတ်လေ့ရှိပါတယ်။¹⁰

ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းကို ပြစ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်မယ့် နည်းလမ်းတွေရှိပါသလား။

ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းဟာ ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုမရှိကြောင်း ဖော်ပြနိုင်မယ့် နည်းလမ်းနှစ်ရပ်ရှိပါတယ်။ အဲဒါတွေကတော့

- ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မုဒိမ်းကျင့်တာကို ခြွင်းချက် ပြုထားတာကို ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေကနေ ပယ်ဖျက်ခြင်း
- သီးခြားပြစ်မှုတစ်ရပ်အဖြစ် သတ်မှတ်ပြဌာန်းခြင်း

¹⁰ Monson, p. 374.

တို့ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သူက မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းအပေါ် ခြွင်းချက်ပြုထားတာကိုပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေကနေပယ်ဖျက်တာထက်သီးခြားပြစ်မှုတစ်ရပ်အဖြစ် သတ်မှတ်ပြဌာန်းခြင်းက ပိုမိုကောင်းမွန်ပါတယ်။ ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံသတ်မှတ်ချက် တွေကြောင့် ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မုဒိမ်းကျင့်တာကို လက်ခံတဲ့ မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် အခြားဒေသတွေမှာ ဒီလိုလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုတာ အကြမ်းဖက်တာကို ပြစ်မှုအဖြစ် အတိအလင်း သတ်မှတ်ဖော်ပြထားတာ မရှိဘူးဆိုရင် အဲဒီ လုပ်ရပ်ဟာ ဥပဒေနဲ့ မညီတဲ့ သို့မဟုတ် တိုင်တန်းနိုင်တဲ့ ပြစ်မှုလို့ လက်ခံကြမှာ မဟုတ်ပါဘူး။

ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မုဒိမ်းကျင့်တာကို ပြစ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ရုံနဲ့တော့ အဲဒီပြစ်မှုတွေအပေါ် သိသိသာသာ အရေးယူဆောင်ရွက်နိုင်တာကို ချက်ချင်းတွေ့ရှိရမှာ မဟုတ်သေးပါဘူး။ ဒါပေမယ့် အဲဒီပြစ်မှုတွေကို ဥပဒေနဲ့ ကန့်သတ်တာဟာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အသိအမှတ်ပြုကာကွယ်ပေးတဲ့ ဥပဒေတစ်ရပ်ကို သတ်မှတ်နိုင်တာ၊ တရားဥပဒေ စိုးမိုးမှုရှိစေတာနဲ့ ထိရောက်တဲ့ ဟန့်တားမှုတွေကို ပြုလုပ်နိုင်တာ အစရှိတဲ့ အချက်တွေကို ဖြစ်ပေါ်စေမှာပါ။

ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မုဒိမ်းကျင့်တာကို ဘယ်နိုင်ငံတွေမှာ ပြစ်မှု အဖြစ် အခုအချိန်မှာ သတ်မှတ်ထားပါသလဲ။

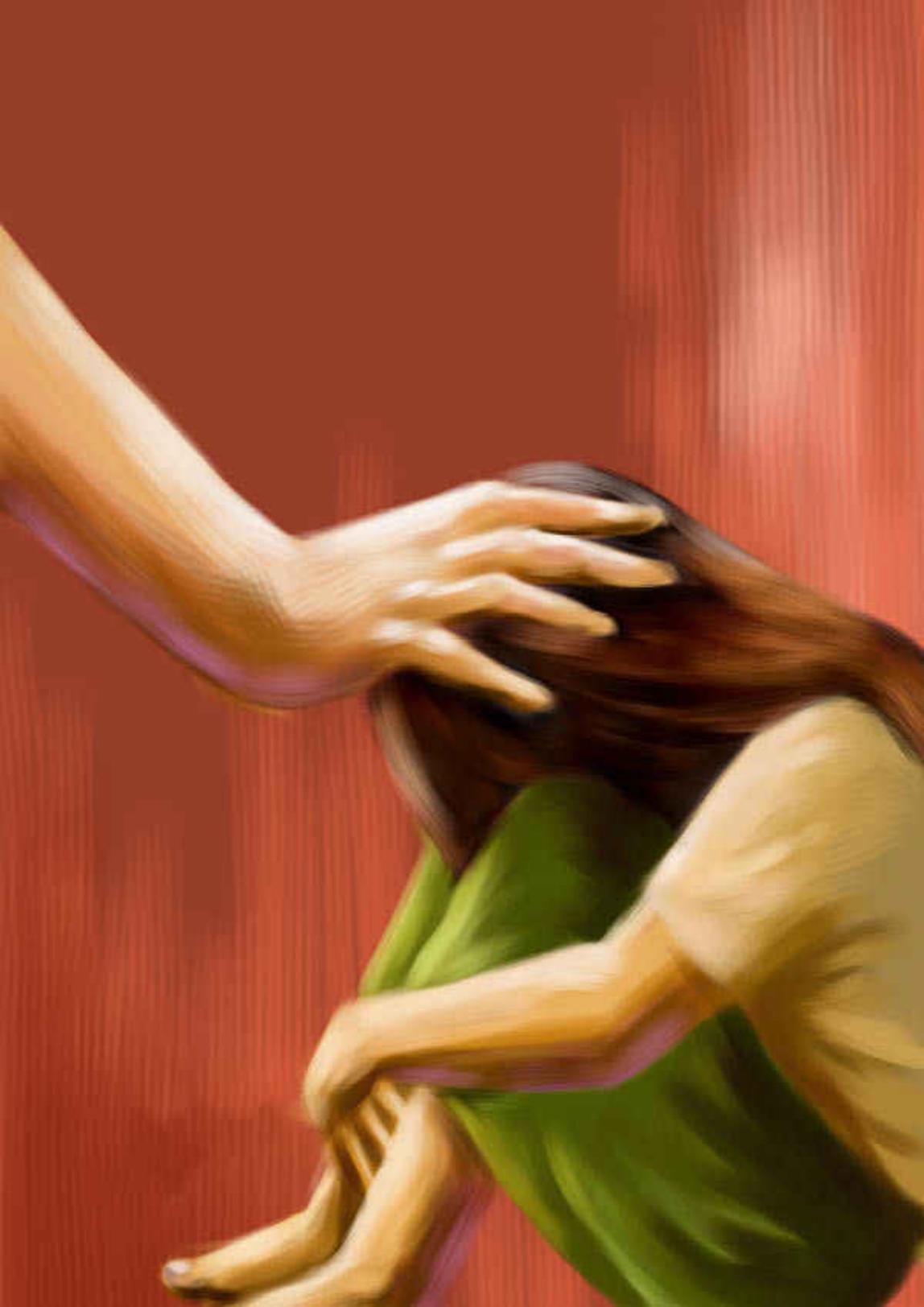
၂၀၁၁ ခုနှစ်အထိ အနည်းဆုံးနိုင်ငံပေါင်း (၅၂) နိုင်ငံမှာ ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မုဒိမ်းကျင့်တာကို ပြစ်မှုတစ်ရပ်အဖြစ် အတိအလင်းသတ်မှတ် ထားကြပြီး ဖြစ်ပါတယ်။¹¹ ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးချုပ်ရဲ့ (၂၀၀၆) ခုနှစ် အစီရင်ခံစာအရ အနည်းဆုံးနိုင်ငံပေါင်း (၁၀၄) နိုင်ငံမှာ ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မုဒိမ်းကျင့်တာကို ခြွင်းချက်မရှိ အပြစ်ပေးရမယ့် ပြစ်မှုအဖြစ်သတ်မှတ်ထားပြီး ဖြစ်ပါတယ်။¹² အာဆီယံနိုင်ငံများဖြစ်တဲ့ ကမ္ဘောဒီးယား (၂၀၀၅)၊ ဖိလစ်ပိုင် (၁၉၉၇)၊ ထိုင်း (၂၀၀၇) တို့မှာလည်း အိမ်ထောင်ဘက် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်တွေအကြား မုဒိမ်းပြုကျင့်မှုကို ပြစ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ကြပြီး ဖြစ်ပါတယ်။

¹¹ UN Women, "2011-2012 Progress of the World's Women: In Pursuit of Justice" (2012), accessed November 25, 2013, <http://progress.unwomen.org/pdfs/EN-Report-Progress.pdf>.

¹² UN General Assembly, "In-depth study on all forms of violence against women," Report of the Secretary-General, UN Doc. A/61/122/Add.1, at 89, 6 July 2006, accessed November 25, 2013, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/419/74/PDF/N0641974.pdf?OpenElement>.

ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မုဒိမ်းကျင့်တာနဲ့ပတ်သက်ပြီး လက်ရှိ တရားဥပဒေရဲ့ အခန်းကဏ္ဍ

ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မုဒိမ်းကျင့်တာဟာ သူ့စိမ်းက မုဒိမ်းကျင့်တာထက် ပိုမိုပြီး ဥပဒေအရ အကာအကွယ်မဲ့နေတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ဥပဒေပြုသူတွေအနေနဲ့ ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မုဒိမ်း ကျင့်တာကိုခံရသော အမျိုးသမီးတွေထက် သူ့စိမ်းတွေက မုဒိမ်းကျင့်တာကို ခံရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေကို ဘာကြောင့် ပိုမိုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရသလဲ ဆိုတာကို နည်းလမ်းတကျ စိစစ်သုံးသပ်ဖို့လည်း လိုအပ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မုဒိမ်းကျင့်တာအပေါ် ထိုက်သင့်တဲ့ ပြစ်ဒဏ်များ ချမှတ်ပေးဖို့အပြင် ဥပဒေ ရေးရာအရ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုဖို့လည်း လိုအပ်နေပါတယ်။ အဲဒီ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်ဟာ မုဒိမ်းမှု၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု၊ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု ဖွင့်ဆိုချက်တွေနဲ့ လိုက်လျောညီထွေဖြစ်ဖို့လည်း လိုအပ်ပါတယ်။

“သွေးရင်းဆွေမျိုးများအကြား
လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ
အကြမ်းဖက်ခြင်း”

သွေးရင်းဆွေမျိုးများအကြားလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်ခြင်း

သွေးရင်းဆွေမျိုးများအကြား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းဆိုတာ ဘာလဲ။

မိသားစုဝင်တွေအကြားလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်တာကိုသွေးရင်းဆွေမျိုးတွေအကြား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်တာလို့ အစဉ်အလာအရ သတ်မှတ်ခဲ့ပါတယ်။ ဒီလိုကိစ္စမျိုးဟာ မလုပ်သင့်မလုပ်ထိုက်တဲ့ အရာအဖြစ် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများစွာမှာ တားမြစ်ထားပါတယ်။ သိပ္ပံပညာအရလည်း သွေးရင်းဆွေမျိုးတွေ ဆက်ဆံပေါင်းသင်းပြီး ရလာတဲ့ကလေးဟာ မျိုးရိုးဗီဇအရ ချို့ယွင်းမှုတွေ ပိုပြီးဖြစ်ပေါ်နိုင်ချေရှိတယ်လို့ ဖော်ပြထားပါတယ်။

အခုခါမှာတော့ ဒီလိုလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်မှုမျိုးကို လင်မယားမတူတဲ့ မိသားစုဝင်တွေအကြားမှာ မဖြစ်သင့် မဖြစ်အပ်တဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမူတွေအဖြစ် ဖော်ပြလာပါတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ ဆယ်စုနှစ်များစွာထဲက ကလေးသူငယ်တွေအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုနဲ့ ကျား၊ မ ရေးရာ အပေါ် အခြေခံတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး လေ့လာမှုတွေ ပိုမို လုပ်ဆောင်လာကြပါတယ်။ အဲဒီ လေ့လာဆန်းစစ်ချက်တွေအရ ကလေးသူငယ်တွေကို လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်တာနဲ့ လိင်အလွဲသုံးစားပြုတာတွေဟာ ပိုမိုများပြားလာတာကို တွေ့ရှိခဲ့ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် လေ့လာဆန်းစစ်ချက်တွေမှာ သွေးရင်းဆွေမျိုးတွေအကြား လိင်ဆက်ဆံမှုဆိုတာသာမက ရင်းနှီးယုံကြည်ရသူတွေအကြားနဲ့ ရံဖန်ရံခါ ဩဇာကြီးသူတွေက လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်ပြီး လိင်ဆက်ဆံတာဆိုတဲ့ အယူအဆကိုပါ ထည့်သွင်း လေ့လာခဲ့ကြပါတယ်။

သွေးရင်းဆွေမျိုးတွေအကြား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်တာဟာ ကျား၊ မ ရေးရာအပေါ် အခြေခံတဲ့ ပြစ်မှုတစ်ရပ်အဖြစ် ဘယ်လို ဖြစ်ပေါ်လာတာပါလဲ။

သွေးရင်းဆွေမျိုးတွေအကြား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ စပ်လျဉ်းပြီး မှီငြမ်းလေ့လာနိုင်တဲ့ သုတေသနပြုမှုတွေဟာ မြန်မာနိုင်ငံမှာသာမက နိုင်ငံတကာမှာပါ နည်းပါးလျက် ရှိပါသေးတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း သုတေသနတချို့ကတော့ ယေဘုယျ တွေ့ရှိချက်အချို့ကို ဖော်ပြနိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ဒီလိုတွေ့ရှိချက်အရ အမျိုးသားတွေဟာ အမျိုးသမီး တွေထက် ကလေးသူငယ်တွေအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းတွေကို မကြာခဏ ကျူးလွန် တတ်ကြပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ဆွေမျိုးတော်စပ်သူ အမျိုးသမီးတွေနဲ့ ယောက်ျားလေး

တွေအကြား ဒီလိုဆွေမျိုးရင်းခြာတွေအကြား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်ခြင်းတွေ ဖြစ်ပေါ်မှုက အလွန်နည်းပါးပါတယ်။ ပြီးတော့ ကလေးသူငယ်တွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်တဲ့သူ အများစုဟာ အဲဒီကလေးငယ်တွေနဲ့ သိကျွမ်းရင်းနှီးသူတွေဖြစ်နေပါတယ်။ ဩစတြေးလျနိုင်ငံမှာ ကလေးသူငယ်တွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ကျူးလွန်မှုများရဲ့ (၃၀%) ဟာ အဆိုပါ ကလေးငယ်တွေရဲ့ ဆွေမျိုးတော်စပ်သူ တွေဖြစ်နေပါတယ်။¹³ (လေ့လာတွေ့ရှိချက်အရ မိန်းကလေးတွေဟာ ယောက်ျားလေးတွေထက် သွေးရင်းဆွေမျိုးတွေအကြား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်မှုကို ပိုမိုကြုံတွေ့ခဲ့ရပြီးတော့ ကျူးလွန်ခဲ့သူအများစုဟာ သူတို့ရဲ့ အဖေ၊ ပထွေး၊ ဦးလေး၊ အစ်ကို သို့မဟုတ် အဘိုးဖြစ်သူတွေ ဖြစ်ကြောင်း သိရှိရပါတယ်။)

လေ့လာမှုများအရ ဩစတြေးလျနိုင်ငံမှာ သွေးရင်းဆွေမျိုးတွေအကြား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းကြောင့် အကြမ်းဖက်ခံရသူ မိန်းကလေးဦးရေကလည်း ပိုမိုမြင့်မားနေပါတယ်။ နောက်ပြီး မိန်းကလေးတွေဟာ သူတို့ရဲ့ ရင်းနှီးတဲ့ဆက်ဆံရေးရှိသူတွေရဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းကိုလည်း ပိုမိုကြုံတွေ့ရကြောင်း တွေ့ရှိရပါတယ်။

လေ့လာချက်အရ အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းမှာ ဆွေမျိုးတော်စပ်သူ အမျိုးသားများက (၃၅.၀%) ဖခင် သို့မဟုတ် ပထွေးက (၁၆.၅%) ကျူးလွန်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါတယ်။ အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသားတွေအပေါ် ကျူးလွန်သူတွေကတော့ ရင်းနှီးသူများက (၂၇.၃%)၊ သူစိမ်းများက (၁၈.၃%)နဲ့ ဆွေမျိုးတော်စပ်သူအမျိုးသားများက (၁၆.၄%) ကျူးလွန်ကြောင်းတွေ့ရှိရပါတယ်။ အမျိုးသားတွေအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာကျူးလွန်မှုတွေရဲ့ (၅% သို့မဟုတ် ဒီထက်နည်းတဲ့ ရာခိုင်နှုန်း) ကို သူတို့ရဲ့ ဖခင် သို့မဟုတ် ပထွေးက ပြုမူခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရပါတယ်။¹⁴

သွေးရင်း၊ ဆွေမျိုးတွေအကြား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ ဂို. ဆိုးကျိုးများ

ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မုဒိမ်းကျင့်တာလိုပဲ၊ သွေးရင်းဆွေမျိုးတွေအကြား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းဟာ အခြားသော ဆွေမျိုးမဟုတ်သူက ကျူးလွန်တဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းထက် ပိုမိုဆိုးရိမ်စရာဖြစ်ပြီးတော့ ကာလရှည်ကြာစွာ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်စေပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ဒီလိုကျူးလွန်မှုဟာ တစ်ကြိမ်တစ်ခါသာ ဖြစ်ပွားတာမျိုးမဟုတ်ဘဲ အချိန်ကြာလေ အကြိမ်ကြိမ်ကျူးလွန်လေ

¹³ Kelly Richards, Misconceptions about child sex offenders, Canberra: Australian Institute of Criminology, September 2011.

¹⁴ Ibid.

ဖြစ်နိုင်တာကြောင့်ပါ။ အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်သူတွေက အကြမ်းဖက်ခံရတဲ့ ငယ်ရွယ်သူ (ကလေး) တွေကို ဒီလိုဖြစ်ရပ်မျိုးဟာ မိသားစုတွေအကြားမှာ သာမန်ဖြစ်ပွားမှုသာ ဖြစ်တဲ့ အကြောင်း ပြောထားလေ့ရှိပြီးတော့ တိုင်ကြားမှုမပြုလုပ်ဖို့လည်း ခြိမ်းခြောက်မှုတွေ ပြုလုပ်လေ့ ရှိပါတယ်။ အကြမ်းဖက်ခံရသူ (ကလေး) တွေအနေနဲ့ ဒီလိုခြိမ်းခြောက်မှုမျိုးကို ယုံကြည်မှုမရှိဘဲ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုမယ်ဆိုရင် သူတို့ဆီမှာ ဘယ်လို ပြဿနာတွေ ဖြစ်လာမှာလဲ၊ အခြားသူတွေကကော ဘယ်လိုတုံ့ပြန်ကြမလဲ ဆိုတာတွေအပေါ် စိုးရိမ်ကြလေ့ရှိပါတယ်။ အကြမ်းဖက်သူက ကလေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ဖို့ တာဝန်ရှိသူဖြစ်နေတယ်ဆိုရင် အကြမ်းဖက်ခံရတဲ့ ကလေးအနေနဲ့ “သူ့ရဲ့နေအိမ်ဟာ ဘေးကင်းလုံခြုံတယ်၊ သူ့ရဲ့မိသားစု ဆက်ဆံရေးဟာလည်း ယုံကြည် စိတ်ချရတယ်” ဆိုတဲ့ အယူအဆတွေဟာ သူတို့အတွက် မမှန်ကန်နေဘဲ အဲတာတွေကို မှားယွင်းမှုတွေ၊ ပြဿနာတွေအဖြစ်နဲ့ ကာလကြာရှည်စွာ ခံစားနေရမှာဖြစ်ပါတယ်။ မိသားစုတစ်ခုအတွင်းမှာ ကလေးငယ်က အထောက်အပံ့ခံ အခြေအနေမှာ ရှိနေပြီး မိသားစုက ထောက်ပံ့သူဆိုတဲ့ အနေအထားမျိုးမှာဆိုရင် ကလေးမှာလည်း သူ့ရဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရတဲ့ အခြေအနေကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ဖို့ အဟန့်အတားတွေ အများကြီးရှိနေပါတယ်။ အခြား မိသားစုဝင်များကလည်း ဒီလို အကြမ်းဖက်မှုကို သိပြီးတဲ့နောက်မှာ ကလေးကို အနိုင်ကျင့်တာမျိုး၊ မကူညီချင်ကြတာမျိုးနဲ့ မထောက်ပံ့ချင်ကြတာမျိုး၊ မိသားစု တစ်ခုလုံးကနေပြီးတော့ အကြမ်းဖက်ခံရတဲ့ ကလေးအပေါ်မှာ ဖိအားပိုင်းပေးကြတာမျိုးတွေ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။

သွေးရင်း၊ ဆွေမျိုးများရဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းကို ခံစားခဲ့ရတဲ့ ကလေးသူငယ်တွေ အတွက် ဥပဒေပိုင်းအရ သီးခြား ကာကွယ်ပေးမှုမျိုး ဘာကြောင့်လိုအပ်ပါသလဲ။

ကလေးသူငယ်တွေနဲ့ လိင်ဆက်ဆံတာကို ပြစ်မှုအဖြစ် အမြဲတစေသတ်မှတ်ထား ပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံမှာတော့ ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့် ဆိုချက်တွေမှာ လိင်မှုကိစ္စ အတွက် သဘောတူညီမှုပေးနိုင်တဲ့ အသက်အပိုင်းအခြားကို ဖော်ပြထားတဲ့အပြင်၊ ကလေးသူငယ်ဥပဒေမှာ ပြဌာန်းချက်တွေ ထည့်သွင်းပြီးတော့လည်း ကလေးသူငယ်များနဲ့ လိင်ဆက်ဆံခြင်းကို တားမြစ်ထားပါတယ်။ နိုင်ငံအများစုမှာ အကြမ်းဖက်ခံရသူဟာ အသက် ငယ်ရွယ်သူ မဟုတ်ပေမယ့်လည်း လိင်ကိစ္စအတွက် သူ့ရဲ့ သဘောတူခွင့်ပြုမှု မပါဘူးဆိုရင် ပြစ်မှုမြောက်ကြောင်းလည်း သတ်မှတ်ထားပါတယ်။

မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ခင်ပွန်းသည် သို့မဟုတ် ရင်းနှီးသော လက်တွဲဖော်က မှုဒိမ်းကျင့်မှုလိုပါပဲ။ ကလေးသူငယ်များအပေါ် သွေးရင်းဆွေမျိုးတွေရဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်တာဟာ ပြစ်မှုမြောက်ကြောင်း အတိအလင်း ပြဌာန်းထားသင့်ပါတယ်။ ဒီလို ပြဌာန်းခြင်းဟာ သွေးရင်းဆွေမျိုးတွေအကြား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမူတွေကို တင်းကြပ်စွာ

တားမြစ်ရာ ရောက်စေပါတယ်။ ဒီအပြင် သွေးရင်းဆွေမျိုးတွေအကြား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်ခြင်းရဲ့ ဆိုးကျိုးတွေကို အများပြည်သူအကြား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်သိရှိနိုင်စေဖို့လည်း ပြုလုပ်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ အာဆီယံနိုင်ငံတွေဖြစ်တဲ့ ဗီယက်နမ်နဲ့ မလေးရှားနိုင်ငံတွေရဲ့ ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေတွေမှာ သွေးရင်းဆွေမျိုးတွေအကြား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်ခြင်းဟာ ပြစ်မှုဖြစ်ကြောင်း ပြဌာန်းဖော်ပြထားပြီး ဖြစ်ပါတယ်။

**သွေးရင်းဆွေမျိုးတွေအကြား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်ခြင်းကို တရားစွဲဆို
ဆောင်ရွက်ခြင်း**

သွေးရင်းဆွေမျိုးတွေအကြား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းကို တရားစွဲဆိုတဲ့ မှုခင်းတွေဟာ မိသားစုဝင်မဟုတ်တဲ့ အခြားသူတွေက ကျူးလွန်တဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေထက် ပိုမိုရှုပ်ထွေးပြီး မိသားစုအတွင်း အကြမ်းဖက်ခြင်းလို ကိစ္စမျိုးနဲ့ အခြားအကြောင်းအရာများစွာလည်း ပါဝင်နေပါတယ်။ အကြမ်းဖက်သူက မိသားစုဝင်ငွေ အများစုကို ထောက်ပံ့ပေးနေတဲ့ အခြေအနေတွေမှာဆိုရင် အကြမ်းဖက်သူကို အမှုဖွင့်တာဟာ မိသားစုအတွင်း ငွေကြေးဆိုင်ရာ အခက်အခဲကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် အခြားမိသားစုဝင်များက မကျေနပ်မှုတွေလည်း ဖြစ်ပေါ်တတ်ပါတယ်။ ဒီလို မှုခင်းမျိုးတွေမှာ အကြမ်းဖက်သူရဲ့ ထောင်ကျနိုင်တဲ့ အခြေအနေဟာ မိသားစုအတွင်း ငွေကြေးဆိုင်ရာ အခက်အခဲတွေကို ဖြစ်ပေါ်စေပါတယ်။ နောက်ပြီး ဝင်ငွေရှာပေးတဲ့ အကြမ်းဖက်သူကို ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းထားခြင်းက အကြမ်းဖက်ခံရသူ ကလေးငယ်ကိုသာမက တစ်မိသားစုလုံး အပေါ်မှာပါ စားဝတ်နေရေးအရ ထိခိုက်စေပါတယ်။ ဒါ့အပြင် မိသားစုအတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုရှိတဲ့အကြောင်း ပတ်ဝန်းကျင်က သိရှိသွားရင်လည်း မိသားစုအတွက် အရှက်ရစရာ ဖြစ်စေပါတယ်။ ဒီလိုအကြောင်းတွေကြောင့် မိသားစုက အကြမ်းဖက်ခံရသူ ကလေးငယ်အပေါ် ငြိုငြင်မှုတွေ ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ ဒီလို ငြိုငြင်မှုတွေကြောင့် အကြမ်းဖက်ခံရသူ ကလေးအနေနဲ့ ကြီးမားတဲ့ စိတ်ပိုင်း၊ ရုပ်ပိုင်း ထိခိုက်နစ်နာမှုတွေ ပိုကြုံတွေ့ရပါတယ်။¹⁵

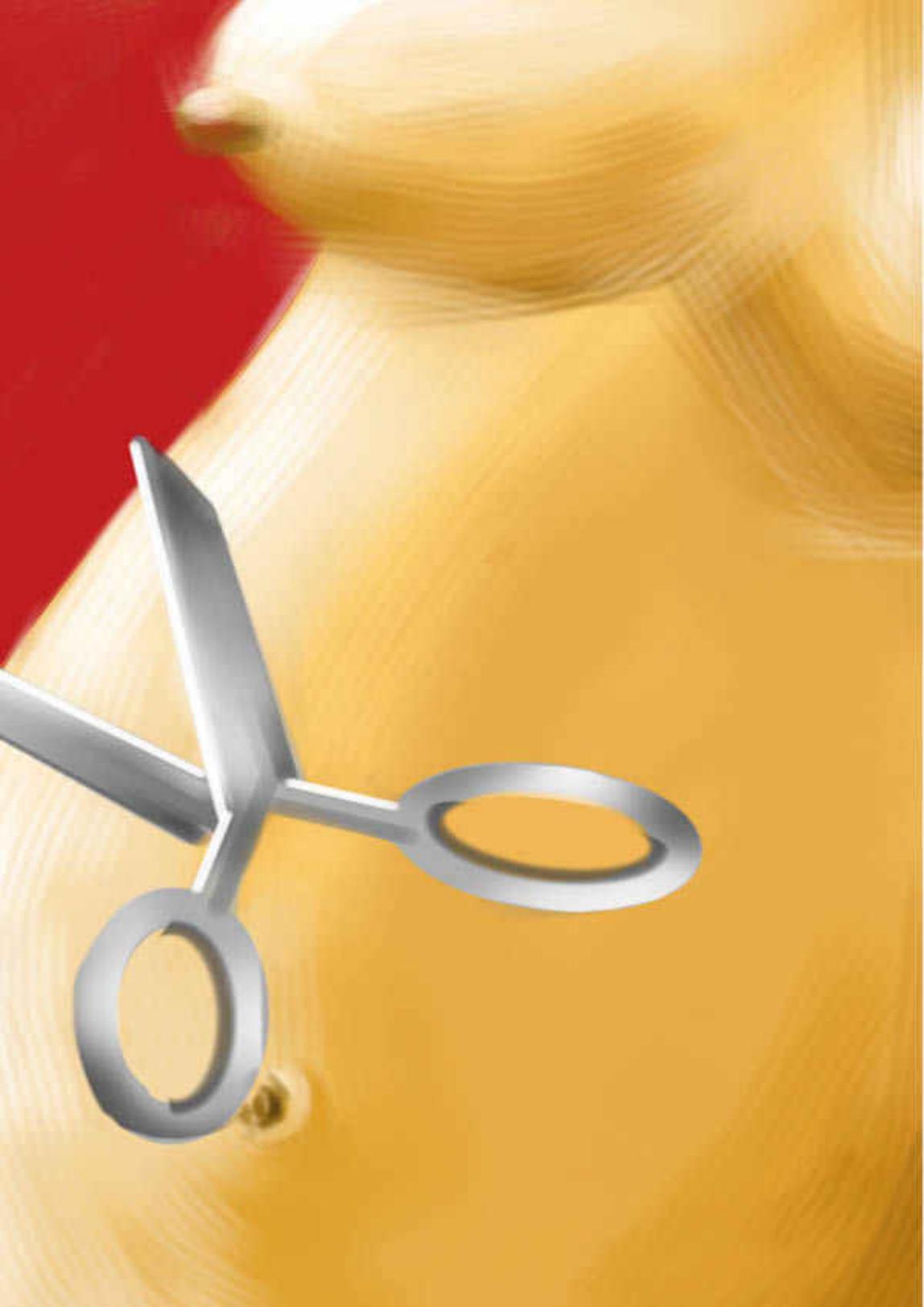
အထက်မှာ ဖော်ပြထားတဲ့ အကြောင်းတွေကြောင့် မိသားစုအတွင်း အကြမ်းဖက်မှု လိုမျိုး ဥပဒေကို အကောင်အထည်ဖော်နေသူတွေ အနေနဲ့ သွေးရင်းဆွေမျိုးတွေအကြား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်မှုတွေဟာ မိသားစု တစ်စုလုံးကို ထိခိုက်စေတဲ့ ပြစ်မှုတစ်ရပ်အနေနဲ့ အရေးယူဆောင်ရွက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဆိုပါ ပြစ်မှုတွေအတွက် ဆွေးနွေးအကြံပေးတာတွေ၊

¹⁵Judith A. Cohen and Anthony P. Mannarino, "Incest," Case Studies in Family Violence, Second Edition, edited by Ammerman and Hersen, (New York: Kluwer Academic / Plenum Publishers, 2000), p. 211.

ထောက်ပံ့ကူညီပေးတာတွေအပြင် နေထိုင်စရာအတွက် စီစဉ်ပေးတာတွေကိုပါ ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်ပေးသင့်ပါတယ်။ ဒီလိုလုံလောက်တဲ့ အကူအညီတွေကို ပြုလုပ်ပေးဖို့အတွက်လည်း ဥပဒေမှာ ထည့်သွင်းဖော်ပြရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအပြင် အကြမ်းဖက်ခံရသူကို စစ်ဆေးမေးမြန်းတဲ့ အခါမှာလည်း အထူး ကူညီပံ့ပိုးပေးတဲ့အနေနဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ နာမည်ကို အများ သိအောင် ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခြင်းကို တားမြစ်တာမျိုးတွေ၊ အမှုစစ်ဆေးနေစဉ် အကြမ်းဖက်ခံရသူနဲ့ အကြမ်းဖက်သူ တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် မမြင်အောင် ဖန်သားပြင်ကို အသုံးပြုတာမျိုးတွေနဲ့ လူမှုဝန်ထမ်းအကူအညီပေးတာမျိုးတွေလည်း ဥပဒေထဲမှာ ပါဝင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

“မြိမ်းခြောက်ပြီး
အတင်းအဓမ္မ
သားကြောဖြတ်ချခြင်းနှင့်
ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်း”

ခြိမ်းခြောက်ပြီးအတင်းအဓမ္မသားကြောဖြတ်ခြင်းနှင့် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်း

အာရှ၊ ဥရောပ၊ လက်တင်အမေရိကနှင့် တောင်အမေရိကတို့မှာ အစိုးရတွေဟာ ခြိမ်းခြောက်ပြီး အတင်းအဓမ္မသားကြောဖြတ်ခြင်းနှင့် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်းတို့ကို လက်နက် တစ်ခုအဖြစ်နဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အသုံးပြုလာခဲ့ကြပါတယ်။ ဥရောပမှာဆိုရင် ရောမ၊ အမေရိကန်နဲ့ နာဇီဂျာမနီ၊ စပိန်ဘာသာစကားပြော လက်တင်အမေရိကနိုင်ငံသားများနဲ့ ပီရူးမှာ ပသံတိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုတွေလိုမျိုး တိုင်းရင်းသားနဲ့ ဘာသာရေး ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုမတူသူ လူနည်းစုတွေအပေါ် အတင်းအဓမ္မသားကြောဖြတ်ခြင်းနဲ့ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်းတွေကို ကျင့်သုံးခဲ့ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ကိုယ်ခန္ဓာ မသန်စွမ်းသူများ (ဥပမာ - အမေရိကန်မှာ ဆိုရင် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြဿနာရှိသူတွေ)၊ ဆင်းရဲမွဲတေသူတွေ၊ အကျဉ်းကျနေသော အမျိုးသမီးတွေ၊ ကျေးလက်ဒေသမှာ နေထိုင်သူတွေ (များသောအားဖြင့် ပညာရေးမှာ ချို့တဲ့သူတွေ) အပေါ်မှာလည်း အတင်းအဓမ္မ သားကြောဖြတ်ခြင်းနှင့် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်းတို့ကို ကျင့်သုံးခဲ့ကြဖူးပါတယ်။

ခြိမ်းခြောက်ပြီး အတင်းအဓမ္မသားကြောဖြတ်ခြင်းနှင့် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်းတို့ကို မျိုးရိုးသန်စင်မှုကို ထိန်းသိမ်းဖို့၊ နိုင်ငံသားမဟုတ်သော ‘အပြင်လူတွေ’ ရဲ့ အရေအတွက်ကို လျော့ချဖို့ သို့မဟုတ် လူမှုအသိုက်အဝန်းက မိသားစုနဲ့ တစ်ဦးတစ်ယောက်တို့အတွက် နိမ့်ကျတယ်လို့ ယူဆရသူ သို့မဟုတ် မကောင်းတဲ့သူတွေလို့ အပြစ်မြင်ခံရသူတွေရဲ့ အရေအတွက်ကို လျော့ချဖို့ဆိုတဲ့ အကြောင်းပြချက်တွေနဲ့ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီလိုဆောင်ရွက်မှုအများဆုံးဖြစ်နေတဲ့ အချိန်တွေမှာပဲ ဂျာမနီ၊ ဂျပန်နဲ့ အမေရိကန်နိုင်ငံစတဲ့ နိုင်ငံတွေမှာ ဥပဒေထုတ်ပြီး ခွင့်ပြုအားပေးတာမျိုးတွေ ရှိခဲ့ပါတယ်။

သမိုင်း တစ်လျှောက်သာမကဘဲ ယနေ့အချိန်ထိတိုင်အောင် တစ်ဖက် စောင်းနင်းဆန်တဲ့ လူဦးရေထိန်းချုပ်မှု မူဝါဒတွေရဲ့အောက်မှာ အမျိုးသမီးတွေဟာ သူတို့ ဆန္ဒမပါဘဲ ခြိမ်းခြောက်ပြီး အတင်းအဓမ္မ သားကြောဖြတ်ခြင်းကို ခံခဲ့ကြရပါတယ်။ ဇွတ်အတင်း သားကြော ဖြတ်ခိုင်းခြင်းခံရသူ အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ ကလေးမွေးဖွား နေစဉ်တွင်ပင် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေကြောင့် အခက်အခဲတွေ ပိုပြီး ကြုံတွေ့ ကြရပါတယ်။

မသန်စွမ်းအမျိုးသမီးတွေ၊ အထူးသဖြင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြဿနာရှိသူတွေဟာ တစ်ခါတစ်ရံမှာ သူတို့အနေနဲ့ သူတို့ရဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးတွေကို ကျင့်သုံး

ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အခွင့်အရေးမရှိသလိုမျိုး၊ အရည်အချင်းမပြည့်မီသလိုမျိုး ဆက်ဆံ ခံကြရပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချစေခြင်းဟာ သူတို့ရဲ့ ကောင်းကျိုးအတွက်သာ ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ ပုံစံမျိုးနဲ့လည်း ဆက်ဆံခံကြရပါတယ်။ ဒီအချက်ဟာ မသန်စွမ်းသူတွေရဲ့ အကျိုးစီးပွားနဲ့ သူတို့ရဲ့ အခွင့်အရေးတွေကို လေးစားဖို့ တာဝန်ရှိမှုတယ်ဆိုတဲ့ အမြင်နဲ့ ကြည့်လိုက်ရင် ပဋိပက္ခဖြစ်နေပါတယ်။

အဲတာကြောင့် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ကလေးများအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကော်မတီက မသန်စွမ်းဖြစ်မှုကို အကြောင်းပြုပြီး သားကြောဖြတ်ခြင်းကို တားမြစ်ဖို့နဲ့ အဲဒီလို သားကြော ဖြတ်ခြင်းအစား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဆက်ဆံရေး၊ မျိုးပွားမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး သတင်းအချက်အလက်တွေ ထောက်ပံ့ပေးဖို့အတွက် အစိုးရတွေကို တိုက်တွန်းခဲ့ပါတယ်။

ခြိမ်းခြောက်ပြီး အတင်းအဓမ္မ သို့မဟုတ် ကာယကံရှင်တွေရဲ့ ဆန္ဒမပါဘဲ သားကြောဖြတ်ခြင်းဟာ ပုံစံမျိုးစုံဖြင့် ဖြစ်ပွားနိုင်ပါတယ်။ ဥပမာ - သားကြောဖြတ်ဖို့ ရည်ရွယ်ထားတဲ့ အမျိုးသမီးများကို လုံလောက်တဲ့ သတင်းအချက်အလက် မပေးတာ၊ ဒီလို သတင်းအချက်အလက် မပေးဘဲနဲ့ ဖြစ်လာတဲ့ သူတို့ရဲ့ မသိနားမလည်မှုကို အသုံးပြုပြီး သဘောတူညီမှုကို ရယူတာ၊ အစားအစာ၊ ပိုက်ဆံ၊ နေထိုင်စရာအိမ်မြေ၊ ဆေးဝါးကုသမှုစတဲ့ မက်လုံးတွေပေးပြီး သားကြောဖြတ်စေတာ၊ ခြိမ်းခြောက်တာ၊ ဒဏ်ငွေတပ်တာနဲ့ ပြစ်ဒဏ် ပေးတာတွေနဲ့ သားကြောဖြတ်စေတာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွေ ဖြစ်ပွားနေစဉ်အတွင်းမှာ အစိုးရစစ်တပ်၊ အမြဲတမ်း မဟုတ်သော တပ်ဖွဲ့ဝင်များနဲ့ အတိုက်အခံတပ်ဖွဲ့များအပါအဝင် ပဋိပက္ခမှာ ပါဝင်နေကြသူ တွေဟာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေကို ကျူးလွန်တတ်ကြပါတယ်။ အဲဒီလို လိင်ပိုင်း ဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေမှာ အတင်းအဓမ္မ ပေါင်းသင်း ကိုယ်ဝန်ရှိစေတာနဲ့ အတင်း အဓမ္မ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချစေတာတွေ ပါဝင်နေတယ်လို့ ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီက ထောက်ပြခဲ့ပါတယ်။ ဒီလို အခြေအနေတွေမှာ အစိုးရစစ်တပ်ကဖြစ်စေ အခြားနေရာကဖြစ်စေ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ကျူးလွန်သူများကို ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိတဲ့ တရားခွင်များမှာ စီရင်ပြစ်ဒဏ်ပေးရမယ်လို့ နိုင်ငံတကာဥပဒေက ပြဌာန်းထားပါတယ်။

ခြိမ်းခြောက်ပြီး အတင်းအဓမ္မ သို့မဟုတ် ကာယကံရှင်တွေရဲ့ ဆန္ဒမပါဘဲ သားကြောဖြတ်တာနဲ့ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချတာတွေကို မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက ခွင့်မပြုပါဘူး။ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ အခြေခံဥပဒေမှာ လူတိုင်း အိမ်ထောင်ပြုခွင့်နဲ့ မိသားစု တည်ထောင်ခွင့်တွေကို ဥပဒေက အကာအကွယ်ပေးထားပါတယ်။ ပုဒ်မ (၃၅၀) က မိခင်၊

မိခင်လောင်းတွေနဲ့ ကလေးတွေရဲ့ တန်းတူညီမျှအခွင့်အရေးရှိမှုကို အကာအကွယ်ပေးထားပြီး၊ ပုဒ်မ (၃၅၃) ကတော့ ဘယ်သူ့ကိုမှ တည်ဆဲဥပဒေနဲ့အညီမှတစ်ပါး အသက်ကိုဖြစ်စေ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုကိုဖြစ်စေ နစ်နာဆုံးရှုံးမှုမရှိစေရလို့ ဆိုထားပါတယ်။ ဒီအချက်ကနေ လူတိုင်းရဲ့ လက်ထပ်ပြီး မိသားစုတည်ထောင်ဖို့အတွက် တန်းတူညီမျှ အခွင့်အရေးရှိမှုကို အာမခံပေးထားပါတယ်။

ခြိမ်းခြောက်ပြီး အတင်းအဓမ္မ သို့မဟုတ် ကာယကံရှင်တွေရဲ့ ဆန္ဒမပါဘဲ သားကြောဖြတ်တာဟာ ခွဲခြားဆက်ဆံတာနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးကို ငြင်းပယ်တာလို့လည်း ယူဆကြပါတယ်။ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းက မိသားစုဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ အခြေခံအကျဆုံး ယူနစ်ဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့် ၎င်းဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းနဲ့ နိုင်ငံတော်အစိုးရရဲ့ ကာကွယ်မှုကို ရရှိသင့်တယ်လို့ အသိအမှတ် ပြုထားပါတယ်။ နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းအရ လူတိုင်းဟာ မိသားစုတည်ထောင်ခွင့်ရှိ ပါတယ်။ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းရဲ့ ပုဒ်မ (၁၆) ဟာ လက်ထပ်ဖို့နဲ့ မိသားစုတည်ထောင်ဖို့ အခွင့်အရေးကို အကာအကွယ်ပေးထားပါတယ်။

ဒါ့အပြင် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး ကွန်ဖရင့် ၁၉၈၆ ရဲ့ ပုဒ်မ (၁၆) အရ မိဘတွေအနေနဲ့ ကလေး ဘယ်နှစ်ယောက်ယူမယ်နဲ့ အချိန်ဘယ်လောက်ခြားပြီး ကလေးယူမယ်ဆိုတာကို လွတ်လပ်စွာ တာဝန်သိသိနဲ့ ဆုံးဖြတ်နိုင်တဲ့ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေး ရှိပါတယ်။

သားကြောဖြတ်ခြင်းနဲ့ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်း၊ ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ ကောင်းမွန်သော ကျင့်သုံးမှုများ

ပထမဆုံးအနေဖြင့် ကာယကံရှင်ဟာ သားကြောဖြတ်တာနဲ့ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချတာတွေကို ဆောင်ရွက်လိုစိတ်ရှိရပါမယ်။ ဒီအပြင် ဒီလိုမျိုးဆောင်ရွက်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်တဲ့ အခြေအနေအားလုံးကို ကာယကံရှင်က နားလည်သဘောပေါက်ထားပြီး သူ့ရဲ့ဆန္ဒအလျောက် သဘောတူညီမှုနဲ့သာ သားကြောဖြတ်တာနဲ့ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချတာတွေကို ဆောင်ရွက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အရေးအကြီးဆုံးအချက်ကတော့ သူ့ရဲ့ ပုဂ္ဂလိက၊ မျိုးဆက်ပွားနဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို လေးစားဖို့ ဖြစ်ပါတယ်။ သားကြောဖြတ်စေဖို့အတွက် အစားအစာ၊ ပိုက်ဆံ၊ နေစရာအိမ်မြေ သို့မဟုတ် ဆေးဝါး၊ ဆေးဝါးကုသပေးမှု ဒါမှမဟုတ် အဆင့်အတန်း တစ်ခုခု သတ်မှတ်ပေးတာမျိုးစတဲ့ မက်လုံးများပေးပြီး ဆွဲဆောင်တာမျိုး မပြုလုပ်သင့်ပါဘူး။ ဒီလိုပဲ ဒဏ်ကြေးရိုက်မယ်၊ ပြစ်ဒဏ်ပေးမယ် ဒါမှမဟုတ် လက်ရှိရနေတဲ့ ဝန်ဆောင်မှုတွေနဲ့ အသုံးအဆောင်တွေကို ဖြတ်တောက်ပစ်မယ်ဆိုတဲ့ ခြိမ်းခြောက်တာမျိုးနဲ့ သားကြောဖြတ်ခြင်း

မျိုးလည်း မပြုလုပ်ရပါဘူး။

ဒါ့အပြင် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ ပညာရှင်တွေဟာ အမျိုးသမီးတစ်ယောက် ကလေး မွေးဖွားနေစဉ်အတွင်း သို့မဟုတ် ဗိုက်ခွဲမွေးဖွားနေစဉ်အတွင်း သူမရဲ့ သဘောတူညီချက်ကို (သားကြောမဖြတ်ပါက ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်တဲ့ အန္တရာယ်တွေကို ပြောပြပြီး) ရရှိတဲ့တိုင်အောင် အဲဒီကလေး မွေးဖွားတဲ့အချိန်မှာ သူမဟာ နာကျင်ခံစားနေရမှာ ဖြစ်တဲ့အတွက် (သူမရဲ့ စိတ်အခြေအနေဟာ ပုံမှန်အနေအထားမှာ ရှိမနေတဲ့အတွက်) သားကြောဖြတ်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်ရန် မသင့်ပါဘူး။

“လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း
လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ
ထိပါးနှောင့်ယှက်မှု”

လုပ်ငန်းခွင်အတွင်းလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာထိပါးနှောင့်ယှက်မှု

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုဆိုတာ ဘာလဲ။

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုဆိုတာက လူတစ်ယောက်ရဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာကို ထိခိုက်စေဖို့ သို့မဟုတ် ရန်လိုတဲ့ (ကြမ်းတမ်းတဲ့) ခြိမ်းခြောက်တဲ့ အရှက်ရစေတဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ကို ဖန်တီးဖို့အတွက် ရည်ရွယ်ပြီး စကားနဲ့ဖြစ်စေ၊ အမှုအရာနဲ့ဖြစ်စေ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနဲ့ဖြစ်စေ ပြုလုပ်တဲ့ မလိုချင်တဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမူမှန်သမျှပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအထဲမှာဆိုရင် စကားအပြောအဆို၊ အမူအရာ၊ ရုပ်ပုံ၊ ဗီဒီယို၊ စာသား၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနဲ့ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေ ပါဝင်နေပါတယ်။ ထိပါးနှောင့်ယှက်ခံရသူအဖို့ သူ့ရဲ့ လုပ်ငန်းခွင်က လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖိအားပေးနေတာမျိုး၊ သူ့အတွက် စိတ်အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စရာ၊ အရှက်ရတာမျိုး၊ သူ့အတွက် ခြိမ်းခြောက်တာမျိုး သိမြင်မှတ်ယူခံစားရရင် အဲတာတွေဟာ (လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ) ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုပါပဲ။

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုဟာ အမျိုးသားနဲ့ အမျိုးသမီးကြားမှာ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး ပတ်သက်မှုအကြောင်းမဟုတ်ပါဘူး။ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာထိပါးနှောင့်ယှက်မှုဆိုတာ ဩဇာအာဏာ (ပါဝါ) ကို အလွဲသုံးစားပြုတာ၊ လူ့အခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်တာ၊ ကျား၊ မ ရေးရာ ခွဲခြား ဆက်ဆံတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်းမှာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေ ပျံ့နှံ့နေတာ၊ အဲတာတွေကို ထုတ်ဖော်မပြောကြဘဲ သည်းခံနေရတာတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေကို သာမညလုပ်သားတွေ(တဆင့်နိမ့်သူတွေ)အဖြစ်ရှုမြင်နေတဲ့ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း ဩဇာအာဏာ (ပါဝါ) မညီမျှမှုကြောင့်သာ ဖြစ်ပါတယ်။

လေ့လာ တွေ့ရှိချက်တွေအရဆိုရင် အမျိုးသမီးတွေဟာ အမျိုးသားတွေထက် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါး နှောင့်ယှက်မှုတွေကို ပိုမိုတွေ့ကြုံ ခံစားကြရပါတယ်။ စာရင်း ကောက်ယူမှုတွေအရ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေကို ခံစားရတယ်လို့ အသိပေး တိုင်ကြားကြတဲ့ အမျိုးသမီးတွေထဲက ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းကနေ ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းလောက်က သူတို့ရဲ့ အမျိုးသားလုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်တွေ၊ အထက်အရာရှိတွေဆီက ထိပါးနှောင့်ယှက်တာကို ခံကြရတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။¹⁶ အိမ်အကူနဲ့ ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားလို အချို့သောအမျိုးသမီးတွေဟာ ဒီလို လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေကို ကြုံတွေ့ ရနိုင်ချေ ပိုပြီးမြင့်တဲ့အပြင် အဲဒီလိုကြုံတွေ့လာတဲ့အခါ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုကို ဟန့်တား ရပ်တန့်နိုင်စွမ်း ပိုပြီးနည်းပါးကြပါတယ်။

လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုပုံစံများ

ယေဘုယျအားဖြင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေကို ဥပဒေအရ ပုံစံနှစ်မျိုး ခွဲခြားနိုင်ပါတယ်။ ပထမတစ်ခုက ကျူးလွန်သူဟာ ရာထူးကြီးလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသူဖြစ်နေမယ်ဆိုရင် ကျူးလွန်ခံရသူကို ငြိမ်ခံရမယ် သို့မဟုတ် ထွက်သွားရမယ်ဆိုတဲ့ ရွေးချယ်ခွင့်ကိုပေးထားပြီး ဖိအားပေးတဲ့ပုံစံ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီပုံစံမှာဆိုရင် အလုပ်ဆက်လုပ်ခွင့်ရမယ်၊ ရာထူးတိုးမယ်၊ အလုပ်ပြုတ်မယ်၊ ပိုခက်ခဲတဲ့ လုပ်ငန်းတွေမှာ တာဝန်ပေးမယ် စတာတွေနဲ့ ဖိအားပေးတာတွေ ပါဝင်ပါတယ်။¹⁷ ဒီလိုကျူးလွန်ခံရတဲ့ အမျိုးသမီးဝန်ထမ်းအနေနဲ့ အဲဒီကျူးလွန်တဲ့သူကနေပြီး ပြန်လည်လက်စားချေမှာကို ကြောက်ရွံ့စိုးထိတ်တဲ့အတွက် အခြားသူတွေကို ဒီဖြစ်ရပ်နဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဖွင့်ဟပြောဖို့ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုတာ၊ တိုင်ကြားတာမျိုး လုပ်လေ့မရှိကြပါဘူး။ အမျိုးသမီးကနေ ဒီလိုဖိအားပေးခံရတာကို ငြင်းပယ်မယ်၊ ဒါမှမဟုတ် တိုင်တန်းခဲ့မယ်ဆိုရင် ရာထူးလျော့ခံရတာ၊ ပိုပြီးခက်ခဲတဲ့ လုပ်ငန်းခွင်ကို ပြောင်းရွှေ့ခံရတာတွေ တွေ့ကြုံနိုင်တဲ့အပြင် အရင်မတိုင်တန်းခင်က အကောင်းဆုံးလုပ်ခဲ့တဲ့ အလုပ်တွေကိုပါ ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဝေဖန် အပြစ်ရှာခံရတာတွေ၊ နောက်ဆုံးမှာ အလုပ်ဖြုတ်ခံရတာတွေအထိ ကြုံတွေ့ ခံစားရနိုင်ပါတယ်။

ဒုတိယပုံစံကတော့ “ရန်လိုတဲ့ (ကြမ်းတမ်းတဲ့) ပတ်ဝန်းကျင်” လို့ ခေါ်ပါတယ်။ အဲဒီမှာဆိုရင် ဝန်ထမ်းတစ်ယောက်ယောက်ဟာ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်တွေဆီကနေ အရှက်ရစရာ အပြုအမူတွေကို တွေ့ကြုံခံစားနေရတဲ့ အခြေအနေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီပုံစံမှာ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် တစ်စုကနေပြီး သူတို့ မလိုလားတဲ့ အမျိုးသမီးဝန်ထမ်းကို အလုပ်ကနေ ထွက်ခွာသွားရအောင် ရန်လိုပြီး ကြမ်းတမ်းတဲ့ လုပ်ငန်းခွင်မျိုး ဖန်တီးနေတာလည်း ပါပါတယ်။ ဥပမာ - အမျိုးသား လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်တွေက ထိပါးနှောင့်ယှက်ခံရသူရဲ့ ရှေ့မှာပဲ သူနဲ့ပတ်သက်ပြီး ရိုင်းစိုင်းတဲ့ မှတ်ချက်တွေပေးတာသို့မဟုတ် သူမရဲ့ အလုပ်ကို ထိခိုက်အောင် သူမအလုပ်လုပ်နေစဉ်အတွင်း အရှက်ရစေတဲ့ မလိုလားအပ်တဲ့ ကိုယ်ထိလက်ရောက် ကျူးလွန်တာတွေကို ပြုလုပ်တာ ဖြစ်ပါတယ်။

¹⁶ See ILO report, 2001. A study conducted by the Indonesian Ministry of Health in 2004 found that 90% of women (compared to 25% of men) claimed to have been subjected to some form of sexual harassment in the workplace. A UN survey of women in Delhi showed that two out of three women have been victims of sexual harassment. Research conducted by the Fiji Women's Rights Movement (FWRM) indicated that one in three women interviewed reported being sexually harassed at some point in their working lives (UNFPA Pacific Sub Regional Office, 2008).

¹⁷ Sometimes call 'quid pro quo' form of sexual harassment

လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်တာကို တိုင်ကြားဖို့ သို့မဟုတ် အရေးယူဖို့ဆိုတာတွေက လုပ်ငန်းခွင်အများစုမှာ ဥပဒေရေးရာအရ တင်းတင်းကြပ်ကြပ် ရှိမနေပါဘူး။ လုပ်ငန်းခွင်လို့ပြောလိုက်တာနဲ့ ရုပ်ဝတ္ထုပိုင်းဆိုင်ရာ နေရာတစ်ခုတည်းလို့ မှတ်ယူလို့ မရပါဘူး။ တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် တစ်ဆင့်ခံ စာချုပ်နဲ့ ခန့်ထားတဲ့ အလုပ်တွေ၊ စေတနာ့ဝန်ထမ်းလုပ်အားပေးတဲ့ အလုပ်တွေဟာ အမျိုးသမီးတွေအတွက်လုပ်ငန်းခွင်တွေ ဖြစ်လာတဲ့အတွက် ဒီအခြေအနေတွေကိုလည်း လုပ်ငန်းခွင်အဖြစ် ထည့်သွင်းထားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဥပမာအနေနဲ့ အမျိုးသမီးသူနာပြုတွေဆိုရင် အတူတဲ့လုပ်နေတဲ့ ဆရာဝန်တွေနဲ့ ဆေးရုံနဲ့တွဲဖက်ပြီးလုပ်ကိုင်နေတဲ့ ပြင်ပကလူတွေဆီကသာမက လူနာတွေဆီကပါ ဒီလို လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေကို တွေ့ကြုံ ခံစားနေကြရပါတယ်။ အဲဒီလိုပဲ စားပွဲထိုးဝန်ထမ်းအမျိုးသမီးတွေဟာ တစ်ခါတစ်ရံမှာ သူတို့ဆီလာတဲ့ ဧည့်သည်တွေကနေ ပြုလုပ်တဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေကို ခံစားကြရပါတယ်။ ဒီလိုပဲ အမျိုးသမီး လူနာတွေဟာလည်း ထိပါးနှောင့်ယှက်ခံကြရပါတယ်။ ဥပမာ - ဆရာဝန်တွေ၊ အမျိုးသား သူနာပြု၊ သူနာပြုအကူတွေက အမျိုးသမီးလူနာတွေအပေါ် အမြတ်ထုတ်အသားယူတာတွေဟာ မကြာခဏ ကြားနေကြရပါတယ်။ ကျောင်းသူတွေကလည်း ကျောင်းမှာ သို့မဟုတ် ကျောင်းသွား ကျောင်းပြန်လမ်းမှာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေကို ခံနေရကြောင်း သတင်းပို့ တိုင်ကြားမှုတွေဟာ ပိုပြီးများပြားလာပါတယ်။¹⁸

ထပ်ခါတလဲလဲဖြစ်ပျက်နေတာဟာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေကို ပိုပြီးရှုပ်ထွေးစေပါတယ်။ ဒီလို ထပ်ခါတလဲလဲ အဖြစ်အပျက်တွေကြောင့် ဒီဟာတွေဟာ အရေးမကြီးဘူးလို့ မှတ်ယူကြတာ ရှိပေမယ့် ဒီလိုကြုံတွေ့ ခံစားရမှုတွေအားလုံး စုပေါင်းလိုက်ရင်တော့ အတော်လေး သောကရောက်စရာကောင်းနေပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ တစ်ခုမှတ်ထားရမှာက လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုအပေါ် အမျိုးသားနဲ့ အမျိုးသမီး ကြားမှာ အမြင်မတူညီကြဘူးဆိုတာပါပဲ။ အမျိုးသားတွေဟာ ဒီလိုလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါး နှောင့်ယှက်မှုတွေကို အမျိုးသမီးတွေလောက် သတိမပြုမိကြပါဘူး။ အမျိုးသားတွေဟာ အလွန်ဆိုးရွားလှတဲ့ အပြုအမူတွေကိုသာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေလို့

¹⁸See the latest Draft Agreed Conclusions by the 58th Commission on the Status of Women, 10-21 March 2014. The draft provides that governments must ensure girls' safety and an environment free from sexual harassment in the school and in the commute to school including by improving transportation, strengthening infrastructure by providing separate and adequate sanitation facilities, improved lighting, playgrounds and other safe environments, conducting violence prevention activities in schools and communities; establishing and enforcing penalties for all forms of violence and harassment against girls;

သတ်မှတ်ထားကြပြီး အများအားဖြင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါး နှောင့်ယှက်မှုတွေဟာ အမျိုးသားတွေ ပြုမူလေ့ရှိတဲ့ သာမန်အပြုအမူတွေအဖြစ်လည်း မှတ်ယူကြပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေ အိမ်အပြင်ထွက် အလုပ်လုပ်ကြတာကြောင့် ဒီလိုလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါး နှောင့်ယှက်မှုတွေကို ဖိတ်ခေါ်နေကြတယ်ဆိုတဲ့ အမြင်မျိုးရှိနေကြပြီး၊ အချို့သော အမျိုးသားများကတော့ ဒီအပြုအမူတွေဟာ သူတို့ရဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခံစားခွင့်လိုမျိုး တွေးဆ ထားကြတာလည်း ရှိပါတယ်။ ရလဒ်အနေနဲ့ကတော့ အမျိုးသမီးတွေဟာ ဒီအပြုအမူတွေကို လက်ခံရုံမှတစ်ပါး အခြားရွေးချယ်စရာ မရှိသလို ဖြစ်နေပါတယ်။

ထိပါးနှောင့်ယှက်ခံရသူတွေဟာ ဒီလိုထိပါးနှောင့်ယှက်ခံရဖို့ ဖိတ်ခေါ်နေကြတယ် ဆိုတဲ့ အမြင်မျိုးကတော့ အမျိုးသားတွေမှာ ပိုပြီးရှိနေတယ်လို့ စာပေရေးသားလေ့လာ ချက်တွေက ဖော်ပြထားပါတယ်။ သူမရဲ့ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံနဲ့ အမျိုးသားတွေနဲ့ ရင်းရင်းနှီးနှီး ပြောဆိုနေထိုင်တာကို ဒီလိုထိပါးနှောင့်ယှက်ခံရဖို့အတွက် အကြောင်းပြချက်တွေအနေနဲ့ ပြောလေ့ရှိကြပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေဟာ သာမန် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အာရုံစိုက်ခံရခြင်းနဲ့ နောက်ပြောင် ကျီစယ်တာတွေကိုတောင် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်း မရှိဘူးလို့လည်း စွပ်စွဲ ပြောဆိုတာ ခံကြရပါတယ်။ ဒါဟာ မုဒိမ်းမှုတွေမှာလိုပဲ ကျူးလွန်သူက သူတို့ကျူးလွန်တဲ့ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေအတွက် အကြောင်းပြ ဆင်ခြေပေးတာသက်သက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်လိုပဲဖြစ်စေကာမူ တကယ်တမ်းမှာ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုကို အကြောင်းပြပြီး လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်တာကို ဘယ်သူမှ လက်သင့်မခံသင့်ပါဘူး။

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေရဲ့ အကျိုးဆက်များ

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုကို ခံစားကြရသူတွေဟာ တရားဝင် တိုင်ကြားမှု မျိုးလုပ်လုပ် မလုပ်လုပ် လုပ်ငန်းခွင်ထဲမှာ ဆိုးရွားလှတဲ့ အကျိုးဆက်တွေကို တွေ့ကြုံကြရ ပါတယ်။ ဆိုးကျိုးတွေအနေနဲ့ကတော့ တစ်ကိုယ်ရည် လုံခြုံမှုကို ခြိမ်းခြောက်ခံနေရသလို ခံစားရတာ၊ စိတ်ဒဏ်ရာရတာတွေအပါအဝင် အလုပ်ထဲမှာ ထိထိရောက်ရောက် အကျိုးရှိရှိ မလုပ်နိုင်တာနဲ့ အလုပ်လုပ်ခွင့်တွေ တက်လမ်းတွေကို ပိတ်ဆို့ခြိမ်းခြောက်ခံရတာတွေ ပါဝင်နေပါတယ်။

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေကို ဘာကြောင့် ထည့်သွင်းသင့်တာလဲ။ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေကို အလုပ်သမားတွေက လာရောက်တိုင်တန်းကြတဲ့အခါ ဘယ်လို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရမလဲဆိုတဲ့ စံလုပ်ငန်းစဉ်တွေကို လိုက်နာဖို့ အလုပ်ရှင်တွေကို တွန်းအားပေး

နိုင်တာဟာ ဒီလိုဥပဒေထဲမှာ ထည့်သွင်းပြဌာန်းထားတာရဲ့ ကောင်းကျိုးပဲဖြစ်ပါတယ်။ အဲတာကြောင့် လုပ်ငန်းခွင်ထဲမှာ စီမံခန့်ခွဲသူတွေက ဒီလိုတိုင်ကြားမှုတွေကို မိမိရဲ့လုပ်ငန်းခွင် ထဲမှာပဲ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းလာနိုင်မယ့်အပြင် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းတဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်တွေကလည်း ပိုပြီး ရှင်းလင်းမှုတလာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ဒီဖြစ်စဉ်ထဲမှာ ပါဝင်နေသူအားလုံးဟာ မိမိတို့ရဲ့ အပြုအမူတွေပေါ်မှာလည်း တာဝန်ခံယူမှု အားကောင်းလာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

၁၉၉၅ ဘီလျင်းကြေညာစာတမ်းမှာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုပုံစံတစ်မျိုးဖြစ်တယ်လို့ ဖော်ပြထားတဲ့အပြင် အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံတွေအနေနဲ့က ဒီလိုအကြမ်းဖက်မှုပုံစံကို တက်တက်ကြွကြွ တိုက်ဖျက်ကြဖို့လည်း နှိုးဆော်ထားပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် အခုအချိန်မှာ အစိုးရတွေကလည်း ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပပျောက်ရေးနဲ့ အခွင့်အရေးတန်းတူ ရရှိရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေ ဥပဒေတွေ ရေးဆွဲတာ၊ အမျိုးသမီးတွေ အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေအတွက် ဥပဒေရေးဆွဲပြဌာန်းတာ၊ အလုပ်သမားဥပဒေတွေထဲမှာ အဲဒီအကြောင်းအရာတွေကို ထည့်သွင်းတာတွေ အစရှိတဲ့ နည်းလမ်းမျိုးစုံနဲ့ ပါဝင် ပူးပေါင်းနေကြပါတယ်။¹⁹ အချို့နိုင်ငံ တွေကိုတော့ ဒီလိုဖြစ်ရပ်တွေကို ကြားနာဖို့ အထူးကော်မရှင်တွေ ဖွဲ့စည်းတာတွေလည်း ရှိပါတယ်။

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေကို တွေ့ကြုံခံစားကြရတဲ့သူတွေအတွက် ပြစ်မှုကြောင်းအရရော တရားမကြောင်းအရပါ ကုစားခွင့်တွေကို လက်လှမ်းမီဖို့က အလွန်ပဲ အရေးကြီးပါတယ်။ အလုပ်ရှင်တွေအနေနဲ့ကလည်း ဒီလိုလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှု တွေကို လုပ်ငန်းခွင်အတွင်းမှာ မဖြစ်ပွားစေဖို့ ကာကွယ်တားဆီးရမှာဖြစ်သလို၊ တကယ်လို့ ဒီလို ကြုံတင်ကာကွယ် တားဆီးနေတဲ့ကြားထဲက ဖြစ်ပွားလာလို့ရှိရင်လည်း ချက်ချင်း ထိထိရောက်ရောက် အရေးယူပေးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ပြစ်မှုကြောင်းအကြည့်မယ်ဆိုရင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေကို တွေ့ကြုံခံစားကြရသူတွေအတွက် ရဲတွေဆီ တိုင်ကြားဖို့ အခွင့်အလမ်းရှိရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပဒေအနေနဲ့က ဒီလိုလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေကို သီးခြားပြစ်မှုတွေအဖြစ် ခွဲခြားမမြင်နေဖို့လည်း လိုပါတယ်။

¹⁹ E.g. Philippines' Anti-Sexual Harassment Law, Malaysian Code of Practice on Sexual Harassment, Thailand's Labour Protection Act (No. 2).

ဥပဒေပြဌာန်းခြင်း

လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေအတွက် ဥပဒေပြုရာမှာ အကာအကွယ်မဲ့နေတာမျိုးလည်း ဖြစ်နေတတ်ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုတဲ့အခါ အလုပ်လုပ်နေသူအားလုံးကို ကာကွယ်ပေးနိုင်တဲ့၊ လုပ်ငန်းခွင်အမျိုးမျိုးကို လွှမ်းခြုံပေးနိုင်တဲ့ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်ဖြစ်ဖို့ လိုပါတယ်။ ဥပဒေပြဌာန်းတဲ့ ယန္တရားမှာ ကဏ္ဍသုံးခုပါဝင် ရပါမယ်။ ပထမဦးစွာ ဥပဒေဟာ အားကောင်းသော အကာအကွယ်ပေးမှု ရှိရပါမယ်။ ဒုတိယအနေနဲ့ အလုပ်ရှင်တွေဟာ ကိုယ်ပိုင်စည်းမျဉ်းထိန်းသိမ်းမှုကို ပေးနိုင်ရပါမယ်။ တတိယအနေနဲ့ ကတော့ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း၊ အဲတာမျိုးအဆင်မပြေတာ ဒါမှမဟုတ် ဖြစ်နိုင်မယ်ဆိုရင် ပြင်ပမှ ပုဂ္ဂိုလ်များဖြင့် အဖွဲ့၊ ခုံရုံးဖွဲ့ စစ်ဆေးခြင်းအပြင် အကြမ်းဖက်ခံရသူမှ တိုင်တန်းနိုင်အောင်၊ အကြမ်းဖက်ခံရမှုအတွက် တရားမျှတမှုကို လက်လှမ်းမီအောင် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေ အပါအဝင် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမှုတွေကို အထောက်အကူပြုရပါမယ်။

ကာကွယ်တာ၊ ဆီးရူးအတွက် လိုအပ်ချက်

လုပ်ငန်းခွင်ထဲမှာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေ ကင်းစင်စေဖို့ မလုပ်ရမယ့် အရာတွေ၊ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှု ကင်းစင်စေဖို့ ဝန်ထမ်းအားလုံးမှာ တာဝန်ရှိတယ်အစရှိတဲ့ ရှင်းလင်းပြတ်သားတဲ့ ထုတ်ပြန်ချက်ရှိထားခြင်းအားဖြင့် ဝန်ထမ်းအားလုံးဟာ လုပ်ငန်းခွင်တွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှု မူဝါဒနဲ့ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်နေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုရင်းနှီးကျွမ်းဝင်နေခြင်းအားဖြင့် လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုဖြစ်နိုင်ချေကို လျော့ချပေးနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အလုပ်ရှင်တွေအနေနဲ့က လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုကို လုံးဝလက်မခံရမယ့်အပြင် ပညာပေးနဲ့ အသိပညာပေး အစီအစဉ်တွေကိုလည်း စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းဖို့ လုပ်ငန်းအစီအစဉ် ချမှတ်ခြင်း

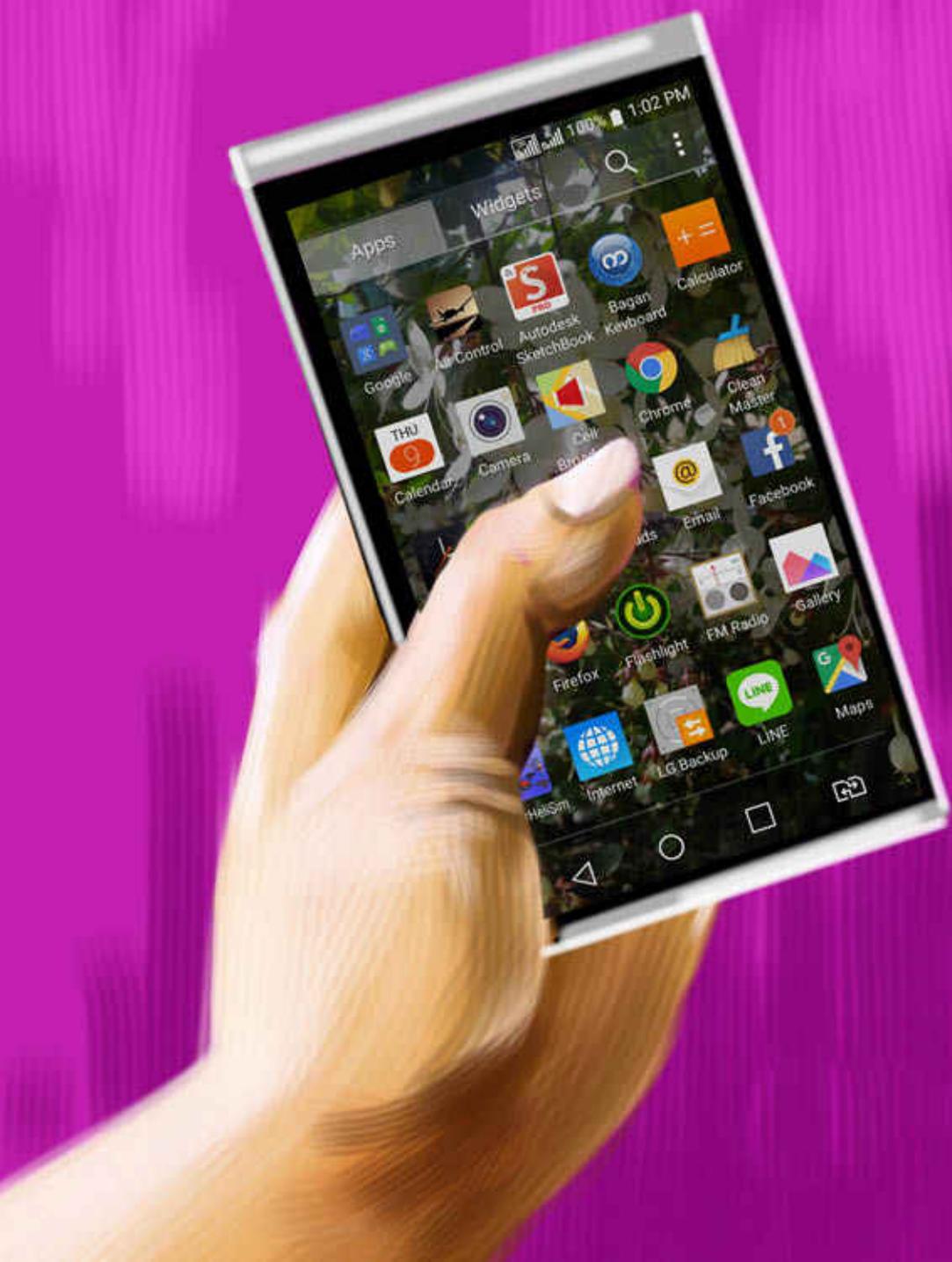
လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတစ်ခုခု ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့အခါ ထိခိုက်မှုတွေက ထိပါးနှောင့်ယှက်ခံရသူသာမက လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်တွေ၊ ကြီးကြပ်သူတွေ၊ မန်နေဂျာတွေအပြင် အလုပ်ရှင်ပေါ်မှာပါ ရှိနေပါတယ်။ တိုင်ကြားတာနဲ့ ဖြေရှင်းတာတွေအတွက် ယန္တရားတွေဟာ ထိပါးနှောင့်ယှက်ခံရသူကို တိုင်ကြားနိုင်ဖို့ အားပေးနိုင်ရမယ့်အပြင် ၎င်းကို ကာကွယ်ပေးနိုင်ရုံသာမက အမှန်တရားကို ဖော်ထုတ်ပြီး ထိပါးနှောင့်ယှက်သူကို အရေးယူ

အပြစ်ပေးနိုင်ရပါမယ်။ များသောအားဖြင့်တော့ တိုင်ကြားသူက ဒီလိုထိပါးနှောင့်ယှက်ခံရတာကို ရပ်တန့်လိုတာမျိုးပဲ ရှိတတ်ကြပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် တိုင်ကြားမှုတွေကို လက်ခံဖို့ ထိပါးနှောင့်ယှက်သူအတွက် အကာအကွယ်ပေးရေးနဲ့ ကုစားရေးနည်းလမ်းတွေ ဆောင်ရွက်ပေးဖို့ အရှက်မရစေဖို့နဲ့ တန်ပြန်ကလေးစား ချေခံခြင်းကနေ ကာကွယ်ပေးဖို့အတွက် သတင်းအချက်အလက်တွေ လျှို့ဝှက် ထိန်းသိမ်းပေးထားဖို့ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်ကို တာဝန်ပေးထားဖို့လည်း လိုအပ်ပါတယ်။ ဒီလိုဖြစ်ရပ်တွေကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းဖို့ အမျိုးသမီးကိုယ်စားလှယ်တွေပါ ပါဝင်တဲ့ အလုပ်ရှင်နဲ့ အလုပ်သမားပူးတွဲ လုပ်ငန်းအဖွဲ့တွေကို ဖွဲ့စည်းထားဖို့လည်း လိုအပ်ပါတယ်။ တိုင်ကြားချက်မှန်သမျှကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရမယ့်အပြင် နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးခြင်း၊ ထိပါးနှောင့်ယှက်ခံရသူနဲ့ သက်သေတွေကို တန်ပြန်ကလေးစားချေခြင်းကနေ အကာအကွယ်ပေးဖို့အစရှိတဲ့ ကုစားရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို ဆောင်ရွက်ပေးရပါမယ်။

စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအဖွဲ့တွင် ပါဝင်သူတွေ၊ နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးပေးသူတွေ အပါအဝင် ကြီးကြပ်သူတွေနဲ့ စီမံခန့်ခွဲရေးဝန်ထမ်းတွေအားလုံးအတွက် အထူးသင်တန်းတွေ အစီအစဉ်တွေ လုပ်ဆောင်ပေးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အလုပ်ရှင်တွေအနေနဲ့ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းဖို့ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေ ချမှတ်မထားခဲ့ဘူးဆိုရင် ဒီလိုဖြစ်ရပ်တွေအတွက် သူတို့ပါ တစ်ဆင့်ခံ တာဝန်ရှိနေကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေဟာ ပြင်းထန်တဲ့ ပြစ်မှုတွေ ဖြစ်တဲ့အတွက် အမြဲတစေ စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးနိုင်ရန်အတွက် လုံလောက်တဲ့ တာဝန်ရှိသူတွေ ခန့်အပ်ထားဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ ထိပါးနှောင့်ယှက်သူကို အရေးယူအပြစ်ပေးခြင်းအားဖြင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေကို နောက်ထပ်မဖြစ်အောင် ရပ်တန့်စေရုံသာမက အဲဒီဖြစ်ရပ်တွေကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဆန့်ကျင်ကြောင်း အခြားသူတွေကိုပါ ပြသနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဥပဒေရေးရာ အတွေ့အကြုံရှိပြီး ကျွမ်းကျင်သူတွေနဲ့ ပုံသေကားကျ အတွေးအမြင်ထဲက ဖောက်ထွက် တွေးခေါ်နိုင်သူတွေ ပါဝင်တဲ့ အထူးခုံရုံးကို အစိုးရက တည်ထောင်ပေးမယ်ဆိုရင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုတွေကို ထိရောက်စွာ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းဖို့အတွက် အားလုံးလက်လှမ်းမီနိုင်တဲ့ ဝန်ဆောင်မှုတစ်ခု ဖြစ်လာပါလိမ့်မယ်။

“အမျိုးသမီးများအပေါ်
ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာသုံးပြီး
အကြမ်းဖက်မှု”

အမျိုးသမီးတွေအပေါ်ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှု

၁။ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှု ဆိုတာ ဘာလဲ။

အမျိုးသမီးများအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာများသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အမျိုးအစား (၂) ရပ် ရှိပါတယ်။

ပထမတစ်မျိုးမှာ အင်တာနက်သုံးနေချိန်တွင်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် မသုံးနေချိန်တွင် ဖြစ်စေ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေ ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ဖို့အတွက် အကြမ်းဖက်သူက နည်းပညာကို လက်နက်တစ်ခုအဖြစ် အသုံးပြုခြင်းမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာ - ဗီဒီယိုဖိုင်တစ်ခု ရိုက်ကူးတာ သို့မဟုတ် လွှင့်တင်တာ၊ ဓာတ်ပုံတစ်ခုကို ဒီဂျစ်တယ် နည်းပညာဖြင့် ပြောင်းလဲတာ သို့မဟုတ် ကွန်ပျူတာပညာရပ်ဖြင့် ဓာတ်ပုံအား ပြင်ဆင်တာနဲ့ အဲဒီဗီဒီယိုတွေ၊ ဓာတ်ပုံတွေကို အမျိုးသမီးတွေကို ငွေညစ်ဖို့အတွက် အသုံးပြုခြင်းတို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုကိစ္စရပ်မျိုးမှာ ကျူးလွန်ခံရသူ အမျိုးသမီးတွေဟာ ဒီနည်းပညာတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး သိကျွမ်းနေသူတွေ၊ ကြုံတွေ့ဖူးသူတွေ မဟုတ်ကြပါဘူး။

ဒုတိယတစ်မျိုးကတော့ အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို အနှောင့်အယှက်ပေးဖို့၊ ခြိမ်းခြောက်ဖို့ သို့မဟုတ် ထိခိုက်နစ်နာစေဖို့အတွက် သူမရဲ့ အင်တာနက်နဲ့ နည်းပညာအသုံးပြုမှုတွေကို ဦးတည်ပြီး တိုက်ခိုက်တာမျိုးပါ။ ဥပမာ - အမျိုးသမီးကို လူမှုကွန်ရက်စာမျက်နှာတွေဖြစ်တဲ့ ဖေ့စ်ဘုတ် (Facebook), တွစ်တာ (Twitter) သို့မဟုတ် အီးမေးလ်လိပ်စာတွေကနေ တိုက်ရိုက် အနှောင့်အယှက်ပေးခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်တဲ့ စာတိုများကို တယ်လီဖုန်းမက်ဆေ့ချ်တွေအဖြစ် ပေးပို့ခြင်း၊ အမျိုးသမီးတစ်ဦးရဲ့ ကွန်ပျူတာကနေ သူမရဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ အချက် အလက်တွေကို နည်းပညာသုံးပြီး ခိုးယူခြင်းတို့အပြင် အမျိုးသမီးကို အနှောင့်အယှက်ပေးဖို့ အတွက် သူမရဲ့ အင်တာနက်သုံးစွဲမှုကို စောင့်ကြည့်တာနှင့် ခြေရာကောက်တာတို့ ဖြစ်ပါတယ်။ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ပါကစ္စတန်၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ အိန္ဒိယနှင့် မလေးရှားနိုင်ငံတွေ အပါအဝင် နိုင်ငံပေါင်း (၁၂) နိုင်ငံမှာ ပြုလုပ်ထားတဲ့ သုတေသနပြုလေ့လာချက် ²⁰ တွေအရ ဖြစ်ပွားမှုများတဲ့ အမျိုးသမီးများအပေါ် နည်းပညာနှင့် ဆက်စပ်သော အကြမ်းဖက်မှုပုံစံ တွေကတော့ -

(၁) အင်တာနက်မှ လိုက်လံနှောင့်ယှက်ခြင်း

- (၂) လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်ခြင်း၊
- (၃) ပုဂ္ဂိုလ်ရေးလုံခြုံမှုကို ချိုးဖောက်ခြင်း၊ စောင့်ကြည့်လေ့လာပြီး ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ အသုံးပြုခြင်းနှင့်
- (၄) ဓာတ်ပုံနဲ့ ဗီဒီယိုများအပါအဝင် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို မရိုင်းသားသောနည်းဖြင့် ထိန်းချုပ်ထားခြင်းတို့ ဖြစ်ပါတယ်။

ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာကိုသုံးပြီး ထိပါးနှောင့်ယှက်ခြင်း (Harassment) နှင့် နောက်လိုက်နှောင့်ယှက်ခြင်း (Stalking)

ထိပါးနှောင့်ယှက်ခြင်းနဲ့ နောက်လိုက်နှောင့်ယှက်ခြင်းဟာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုတွေထဲမှာဆိုရင် ထင်သာမြင်သာအရှိဆုံး ပုံစံတွေထဲက တစ်ခုပဲဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို နှောင့်ယှက်ခြင်းတွေမှာ ထိပါးနှောင့်ယှက်ဖို့အတွက် မက်ဆေ့ချ် (စာတို) ပေးပို့တာ၊ အင်တာနက်ပေါ်တွင် ကွန်းမန့် (မှတ်ချက်) တွေ ပေးတာ၊ အမျိုးသမီးရဲ့ အဆက်အသွယ်တွေ၊ မိတ်ဆွေတွေ၊ လှုပ်ရှားမှုတွေနဲ့ ဆောင်ရွက်ချက်တွေကို နည်းပညာ(ဥပမာ မိုဘိုင်းဖုန်းနှင့် လူမှုကွန်ရက်စာမျက်နှာတွေ၊ တည်နေရာကို ရှာဖွေစုံစမ်းသည့် ကိရိယာတွေ (GPS) ကနေတစ်ဆင့်) အသုံးပြုပြီး ခြေရာခံခြင်းတို့ ပါဝင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ထိပါးနှောင့်ယှက်ခြင်းနဲ့ နောက်လိုက်နှောင့်ယှက်ခြင်းအကြားမှာ ကွဲပြားခြားနားချက်ကို သတ်မှတ်ရန်မှာ ခက်ခဲလှပါတယ်။²¹

ရင်းနှီးသောလက်တွဲဖော် (Intimate Partner) ၏ ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာကိုသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှု

ဒီလိုအကြမ်းဖက်ခြင်းမျိုးမှာ ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက် အပြုအမူတွေ၊ ရင်းနှီးသောလက်တွဲဖော် သို့မဟုတ် ခင်ပွန်းဖြစ်သူရဲ့ ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှုများ ပါဝင်ပါတယ်။ ဥပမာ - သူတို့ရဲ့ ရင်းနှီးသောလက်တွဲဖော် သို့မဟုတ် ခင်ပွန်းတွေက အမျိုးသမီးရဲ့ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ အချက်အလက်တွေနဲ့ နှစ်ဦးကြားက လိင်ကိစ္စတွေကို လက်စားချေသည့်အနေဖြင့် လိင်မှုဆိုင်ရာအကြောင်းကို ဖော်ပြတဲ့ မီဒီယာ တွေကနေတစ်ဆင့် ထုတ်ဖော်ပြောမယ်ဆိုပြီး ခြိမ်းခြောက်ခံရတာကြောင့် အကြမ်းဖက်

²⁰ Association for Progressive Communications, Project Report of End violence: Women’s rights and safety online, (Publication forthcoming 2012): <http://www.apc.org/en/projects/end-violence-womens-rights-and-safety-online>

ခံနေရပေမယ့် လက်တွဲဖော်ဆက်ဆံရေးကနေ ရုန်းထွက်ဖို့အတွက် အမျိုးသမီးတွေဟာ ကြောက်ရွံ့ကြပါတယ်။²²

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးတမ်းအရာဆိုတဲ့ အကြောင်းပြချက်ဖြင့် အကြမ်းဖက်မှု

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်တဲ့အပြုအမူများကို အတည်ပြုဖို့၊ လျစ်လျူရှုဖို့ သို့မဟုတ် လက်ခံစေဖို့အတွက် ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးတမ်း သို့မဟုတ် ဘာသာရေးကို အကြောင်းပြချက်တစ်ရပ်အဖြစ် အသုံးပြုတတ်ကြပါတယ်။ ဒီလိုပဲ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေ ပြုလုပ်တဲ့အခါမှာ နည်းပညာကို အသုံးပြုလာတာကလည်း ယဉ်ကျေးမှု တစ်ရပ်အနေနဲ့ ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ ဒီလိုအကြမ်းဖက်မှုမှာ လိင်မှုဆိုင်ရာ အိမ်မေးလ်များ သို့မဟုတ် မုဒိမ်းမှုဆိုင်ရာ ဟာသလို အရာမျိုးတွေ ပေးပို့ခြင်းတွေကအစ အမျိုးသမီးတွေကို မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းလို ကိစ္စမျိုးကို အားပေးတဲ့ Facebook အုပ်စု (Group) ဖွဲ့ခြင်းမျိုးအထိ ပါဝင်ပါတယ်။

မုဒိမ်းမှုနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု

ဒီလို အကြမ်းဖက်မှုမျိုးမှာတော့ အကြမ်းဖက်ခံရသူ သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုကို တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရပြီး ရှင်သန်လွတ်မြောက်လာသူရဲ့ လှုပ်ရှားမှုတွေနဲ့ ဆောင်ရွက်မှုတွေကို နောက်ယောင်ခံလိုက်ဖို့အတွက် နည်းပညာကို အသုံးပြုကြပါတယ်။ ထိုနည်းပညာတွင် သူမတည်ရှိရာအရပ်နဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ သတင်း အချက်အလက်များကို ပေးအပ်ခြင်း၊ အကြမ်းဖက်တဲ့ အပြုအမူတစ်ရပ်ကို ဒီဂျစ်တယ်နည်းပညာဖြင့် မှတ်တမ်းတင်တာ၊ ဖြန့်ဖြူး တာတွေလည်း ပါဝင်ပါတယ်။ ထို့အပြင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေ ပြုလုပ်ဖို့နဲ့ အမျိုးသမီးတွေကို ဖြားယောင်းဖို့ ရည်ရွယ်ပြီးလည်း အင်တာနက်ကို အသုံးပြုကြလေ့ ရှိပါတယ်။

²¹ According to UK's National Stalking Helpline: "If the behaviour is persistent and clearly unwanted causing you fear, harassment or anxiety then it is stalking and you should not have to live with it."

²² There have been several cases of "revenge porn" in Malaysia and in India involving a well-known woman, whether a politician or actress, has been exposed in an intimate situation with another person. Often the woman was just sleeping, completely covered or kissing. Cultural context and expectations of her as a public figure, especially a woman, may make the clip 'scandalous'.

လူမှုအဖွဲ့အစည်းကို ဦးတည်တဲ့ အကြမ်းဖက်မှု

လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်းမှာ မတူညီတဲ့ ကျား၊ မ၊ လိင်စိတ်ခံယူမှု၊ နိုင်ငံရေးအမြင် သဘောထားတွေကြောင့် အင်တာနက်ပေါ်မှာ တိုက်ခိုက်မှုတွေနဲ့ အနှောင့်အယှက်ပေးမှု တွေကို ကြုံတွေ့ ကြရပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေဟာ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတွေကို ခံရနေရတယ်ဆိုတဲ့ အကြောင်းတွေကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုလေ့ရှိတဲ့ အမျိုးသမီး အခွင့်အရေးအတွက် လှုပ်ရှားကြတဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေဟာ သူတို့ကို အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေဖို့ ရည်ရွယ်ပြီး အင်တာနက်ကနေတစ်ဆင့် တိုက်ခိုက်မှုတွေကို ကြုံတွေ့နေကြရပါတယ်။²³

၂။ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှု ဟာအခြား အကြမ်းဖက်တဲ့ ပုံစံတွေနဲ့ ဘယ်လို ဆက်စပ်နေသလဲ။

အနှောင့်အယှက်ပေးတာ၊ လိုက်လံနှောင့်ယှက်တာနှင့် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာ တွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်တဲ့ အခြားသော အကြမ်းဖက်မှုပုံစံတွေဟာ အကြမ်းဖက်ခံရသူ သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုကို တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရပြီး ရှင်သန်လွတ်မြောက်လာသူ အမျိုးသမီးများစွာ အတွက်ကတော့ သူတို့ရဲ့ နေ့စဉ်ဘဝတွေမှာ တွေ့ကြုံနေရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံ အမျိုးမျိုးထဲမှ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုအကြမ်းဖက်မှုတွေဖြစ်ပွားရခြင်းဟာ လူမှုအဖွဲ့အစည်း အတွင်းမှာ ကျား၊ မ ရေးရာ ပါဝါမညီမျှမှုကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုပုံစံ အသစ်များလည်း ဆက်လက်ပေါ် ပေါက်လျက်ရှိပါတယ်။ ဒီလိုမျိုး အကြမ်းဖက်မှုပုံစံသစ်တွေဟာ ဝီနယ်ပယ်နှင့် စပ်လျဉ်းပြီး ဥပဒေကို ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်ရာမှာ ခက်ခဲစေပြီး အဆင်မပြေမှုတွေနဲ့လည်း ကြုံတွေ့ရနိုင်တဲ့ အတွက် အလွန်သတိထား ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ဆိုင်တဲ့ ဥပဒေစည်းမျဉ်းတွေကို ချမှတ် အကောင်အထည်ဖော်ကြတဲ့အခါ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု၊ ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေခံမညီမျှမှုတွေ၊²⁴ နဲ့ လူမှုအဖွဲ့အစည်းအပေါ် နည်းပညာ၏ သက်ရောက်မှုတွေ စတဲ့ ရှုထောင့်တွေကနေလည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရှုမြင်ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

၃။ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုတွေကြောင့် ထိခိုက်ဒုက္ခနာမှုများ

²³ See for example: Manako Rao "Like being on the street: women and online abuse" (29 November 2013 <http://www.genderit.org/feminist-talk/being-street-women-and-online-abuse>); "Cybercrime legislations and gender"; <http://www.genderit.org/newsletter/cybercrime-legislations-and-gender>

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှု တွေကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာမှုတွေဟာ အမှန်တကယ် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိနေပါတယ်။ ၎င်းထိခိုက်မှု တွေထဲမှာ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု၊ စိတ်ခံစားမှု ထိခိုက်တာ၊ ဂုဏ်သိက္ခာထိခိုက်တာ၊ အင်တာနက်အသုံးပြုသည့် ကိုယ်ပိုင်အမှတ်အသားတွေ (Identity) ဆုံးရှုံးတာ၊ ပစ္စည်းဥစ္စာဆုံးရှုံးတာ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးလုံခြုံမှု ချိုးဖောက်ခံရတာ၊ အလွယ်တကူ သွားလာနိုင်မှုတွေ ဆုံးရှုံးတာ (အများပြည်သူနေရာများတွင် နေရတာကို ကြောက်လန့်တာ အပါအဝင်) နဲ့ ဆင်ဆာစိစစ်တာတွေ ပါဝင်နေပါတယ်။ အကြမ်းဖက်ခံရသူ သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုကို တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရပြီး ရှင်သန်လွတ်မြောက်လာသူတွေဟာ အင်တာနက် အသုံးပြုနေတဲ့အခါမှာဖြစ်ဖြစ်၊ အင်တာနက်အသုံးမပြုတဲ့အခါမှာပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ဒီလိုဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေကို အသုံးပြုပြီး အကြမ်းဖက်မှုတွေကို တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်နိုင်ဖို့အတွက် နည်းလမ်းမျိုးစုံ ထားရှိကြပါတယ်။²⁵

၄။ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ ပတ်သတ်၍ မြန်မာနိုင်ငံရှိ တည်ဆဲဥပဒေများကို ကျင့်သုံးခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံမှာ နည်းပညာအသစ်တွေနဲ့စပ်လျဉ်းပြီး ဥပဒေအချို့ကိုပဲ တိုက်ရိုက် ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်နေကြပေမယ့် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ အထူးဥပဒေ မရှိသေးပါဘူး။ နည်းပညာအသစ်တွေနဲ့ စပ်လျဉ်းလို့ မြန်မာနိုင်ငံဟာ အသံလွှင့်ခြင်းနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ ရုပ်မြင်သံကြားနှင့် ဗီဒီယို အက်ဥပဒေကို (၁၉၉၆) ခုနှစ်မှာ ပြဌာန်းခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်တဲ့ ပြဌာန်းချက် အနည်းငယ်ကိုပဲ ပြစ်မှုဆိုင်ရာနဲ့ တရားမဆိုင်ရာ ဥပဒေတွေမှာ ဖော်ပြနိုင်ခဲ့ပါတယ်။

ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ

ဧကသတ်ကြီးဥပဒေ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုတွေအတွက် လက်ရှိမှာ ကျင့်သုံးနေတဲ့ ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေကတော့ ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ ဖြစ်ပါတယ်။ ပုဒ်မ (၃၅၄) အရ အမျိုးသမီးတစ်ဦးရဲ့ ကာအိန္ဒြေကို ထိခိုက်စေဖို့ လက်ရောက်မှု သို့မဟုတ် ရာဇဝတ်မကင်းတဲ့ အနိုင်အထက်ပြုမှုကို ပြုလုပ်ရင်

²⁴Women’s Legal and Human Rights Bureau. (2010). “Women’s Access to Justice: Mapping of Domestic Legal Remedies on Violence Against Women”. (Women’s Legal and Human Rights Bureau, Manila, Philippines).

ပြစ်မှုမြောက်ပါတယ်။ ပုဒ်မ (၅၀၉) ကတော့ အမျိုးသမီးတစ်ဦးရဲ့ ကာအိန္ဒြေကို စော်ကားတဲ့ ပြုမူဆောင်ရွက်ချက်တွေနဲ့ သက်ဆိုင်ပါတယ်။ အမျိုးသားတစ်ဦးဟာ အမျိုးသမီးတစ်ဦးရဲ့ ဝတ်လစ်စားလစ်ပုံများကို ရိုက်ကူးလျှင် ပုဒ်မ (၃၅၄) အရ အရေးယူခြင်း ခံရပါမယ်။ ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ (၃၇၆) အရ ‘မုဒိမ်းမှု’ (မုဒိမ်းမှုကို အမျိုးသားရဲ့ လိင်အင်္ဂါက အမျိုးသမီးရဲ့ လိင်အင်္ဂါအတွင်း ထိုးသွင်းခြင်းမြောက်မှ မုဒိမ်းမှုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါတယ်) မမြောက်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်မှုများအားလုံးက ပုဒ်မ (၃၅၄) နဲ့ သက်ဆိုင်ပါတယ်။

အလားတူဥပဒေကို ပြဌာန်းထားတဲ့ အိန္ဒိယနိုင်ငံရဲ့ အတွေ့အကြုံအရ ဖော်ပြရမယ် ဆိုလျှင် မြန်မာနိုင်ငံမှာ ကလေးသူငယ်ဆိုင်ရာ လိင်အကြမ်းဖက်မှုလိုမျိုး အခြားဆိုးရွားတဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများစွာကို တရားစွဲဆိုရန်အတွက် ပုဒ်မ (၃၅၄) ကိုပဲ အသုံးပြုနေရလျက် ရှိပါတယ်။ အလားတူပဲ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာတွေ ပါဝင်တဲ့ ကိုယ်နှုတ်အမှုအရာ ကျူးလွန်မှုလိုမျိုး အခြားသေးငယ်တဲ့ ပြစ်မှုတွေဟာလည်း ပုဒ်မ (၃၅၄) နဲ့ သက်ဆိုင်လျက်ရှိပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် မုဒိမ်းမှုအတွက် ပြစ်ဒဏ်ကို ထောင်ဒဏ်တစ်သက်တစ်ကျွန်း ချမှတ်ထားတဲ့ အချိန်မှာ (ပုဒ်မ ၅၀၉ အောက်မှာပါတဲ့) အခြားသော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ လက်ရောက်မှုတွေဟာ အလွန်ဆိုးဝါးပေမယ့်လည်း ပုဒ်မ (၃၅၄) အရ ငွေဒဏ် သို့မဟုတ် အများဆုံး ထောင်ဒဏ် (၂) နှစ် အထိသာ ချမှတ်နိုင်နေပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာ တွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့စပ်လျဉ်းတဲ့ ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေဟာ ယနေ့အချိန်အခါအရ လုံလောက်မှု မရှိတော့ပါဘူး။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးရဲ့ ကာအိန္ဒြေပတ်သက်ပြီး ရှင်းလင်းမှုမရှိတဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အသုံးအနှုန်းတွေကလည်း ခေတ်ကာလနဲ့ ကိုက်ညီမှုမရှိတော့ပါဘူး။ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ ကိစ္စရပ်များစွာ **(အမျိုးသမီးတွေရဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဓာတ်ပုံတွေကို ရိုက်ကူးတာ၊ ပြန့်ဝေတာ သို့မဟုတ် အင်တာနက်ကတစ်ဆင့် လိုက်လံရှာဖွေယူကမ်းတာနဲ့ အနိုင်ကျင့်တာလိုမျိုး၊ ကိစ္စတွေ)** ကိုလည်း ဒီပုဒ်မအရ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ခြင်း မရှိပါဘူး။ ဒါ့အပြင် တည်ဆဲဥပဒေမှာ အလွန်စိုးရိမ်ဖွယ်ရာကောင်းတဲ့ လိုအပ်ချက်များ ရှိနေပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်တွေကို ဖြေရှင်း ဆောင်ရွက်နိုင်မယ့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေအသစ်တွေဟာ လိုအပ်လျက် ရှိနေပါတယ်။

တရားမမှုဆိုင်ရာ ကုစားခွင့်များ

လူတစ်ဦးဟာ အသရေဖျက်ခံရခြင်းအတွက် တရားမမှုဆိုင်ရာ ကုစားခွင့်တွေ ရသော်လည်း၊ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ဆိုင်တဲ့ မှုခင်းတွေအတွက်တ ငင်းတရားမမှုဆိုင်ရာ

ကုစားခွင့်တွေကို အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် အသုံးပြုမှု နည်းပါးလျက်ရှိပါတယ်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးရဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာကို ထိခိုက်မှု (စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဖြစ်စေ၊ ငွေကြေးဆိုင်ရာဖြစ်စေ) အတိုင်းအတာပမာဏကို အကဲဖြတ်တဲ့အခါ အခက်အခဲတွေက အမှန်တကယ်ပဲ ရှိနေပါတယ်။ ဒါ့အပြင် တရားမမှုခင်းတွေကို ရဲတပ်ဖွဲ့က တရားစွဲဆိုဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိတဲ့အတွက် ထိခိုက် နစ်နာသူ အမျိုးသမီးကပဲ အသရေဖျက်မှုအတွက် တရားစွဲဆိုတင်ပြရပါတယ်။ ဒါ့အပြင် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုအချို့ကို ပြုလုပ်ဖို့အတွက် အသရေဖျက်ခြင်းကို အသုံးပြုနိုင်တဲ့အပြင် နိုင်ငံရေးအရလည်း အသုံးပြု နိုင်ပါတယ်။ ဥပမာ - အချို့နိုင်ငံတွေမှာ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တွေ သို့မဟုတ် သူတို့ကို ထောက်ခံသူတွေဟာ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး တက်ကြွလှုပ်ရှားသူတွေနဲ့ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်လို့သူတွေကို အသရေဖျက်မှုနဲ့ တရားစွဲဆိုတတ်ကြပါတယ်။ အဲဒီတရားစွဲဆိုမှုတွေဟာ သာမန်ပြည်သူတွေကို ခြိမ်းခြောက်ဖို့၊ ကြောက်ရွံ့စေဖို့နဲ့ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး တက်ကြွ လှုပ်ရှားသူတွေရဲ့ ဆောင်ရွက်ချက်တွေ၊ ဟောပြောချက်တွေနဲ့ ကန့်ကွက်ချက်တွေကို ထိထိရောက်ရောက် ဖိနှိပ်နိုင်ဖို့အတွက် အချိန်ကြာတဲ့ တရားရုံးမှုခင်းတွေနဲ့ ကုန်ကျစရိတ် ကြီးမြင့်တဲ့ တရားစွဲဆိုမှုတွေကို ပြုလုပ်ကြပါတယ်။

အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ တရားမျှတမှု ရှာဖွေရာမှာ အတွေ့အကြုံနည်းပါးတာကြောင့် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုကို တိုက်ဖျက်ဖို့အတွက် အသရေဖျက်မှုနဲ့ တရားစွဲဆိုခြင်းဟာ ထိရောက်မှုမရှိတဲ့ ပြဌာန်းချက် ဖြစ်ပါတယ်။ အွန်လိုင်းကနေ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုမှုတွေအတွက်အပါအဝင် အသရေဖျက်ခြင်းဆိုတဲ့ ပုဒ်မကို ပြစ်မှုပြစ်ဒဏ်အဖြစ် သတ်မှတ်တာမျိုး မလုပ်တော့ဖို့ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ဆိုင်ရာ အထူးအစီရင်ခံစာ တင်သွင်းသူကလည်း တောင်းဆိုလျက် ရှိပါတယ်။²⁷ ဒါပေမယ့် အကာအကွယ်ပေးရေးဆိုင်ရာ အမိန့်တွေလို တရားမမှုဆိုင်ရာ ကုစားခွင့်တွေဟာ ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေထက် ပိုမိုကောင်းမွန်တဲ့ ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်ချက်တွေ ဖြစ်နိုင်သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံမှာတော့ ဒီကိစ္စရပ်ဟာ ပေါ်ပေါက်လာခြင်း မရှိသေးပါဘူး။ ဒါ့ကြောင့် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာကိစ္စရပ်တွေကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်မယ့် တရားမမှုဆိုင်ရာ ကုစားမှုအသစ်တွေ လိုအပ်လျက် ရှိနေတယ်ဆိုတာ ထင်ရှားနေပါတယ်။

၅။ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တခြားနိုင်ငံတွေမှာ ဘယ်လိုလုပ်ဆောင်နေပါသလဲ။

²⁷ Frank La Rue, Special Rapporteur on Freedom of Opinion and Expression, Annual Report (26 April 2011), A/HRC/17/27, p 19, para 73. Section 499 of the Penal Code also relates to criminal defamation in Myanmar.

နိုင်ငံအများစုမှာ တရားမမှုနဲ့ ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ကုစားခွင့်တွေ လိုအပ်နေကြောင်း အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ သုတေသနပြုလေ့လာချက်²⁸ အရ တွေ့ရှိရပါတယ်။ ဥပဒေကို အကောင်အထည်ဖော်မှုဟာ အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် အရေးကြီးသောမှုခင်းတွေအတွက်သာ ဆောင်ရွက်နိုင်ပြီး၊ နည်းပညာနဲ့ဆက်စပ်တဲ့ မှုခင်းတွေနဲ့ ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြုမှုခင်းတွေဟာ ရဲတပ်ဖွဲ့အတွက် ဦးစားပေးမှုခင်းတွေအဖြစ် သတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိသေးပါဘူး။ အင်တာနက်ဆိုင်ရာ မှုခင်းတွေနဲ့ ဆိုင်တဲ့ ဥပဒေအသစ်တွေနဲ့ အင်တာနက်မှ ခင်းဆိုင်ရာဌာနခွဲတွေ နိုင်ငံအများစုမှာ ရှိနေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အင်တာနက်မှခင်းဆိုင်ရာ ဌာနခွဲတွေအနေနဲ့ အမျိုးသမီးတွေ အပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာကိစ္စရပ်တွေကို အလေးထား ဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိသေးပါဘူး။ အချို့နိုင်ငံတွေမှာတော့ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေတွေ ရှိနေကြပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ အောက်ပါ ဥပမာတွေကို လေ့လာနိုင်ပါတယ်။

ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ

ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံဟာ အမျိုးသမီးတွေနဲ့ ကလေးသူငယ်တွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ဆန့်ကျင် တိုက်ဖျက်ရေးအက်ဥပဒေ (၂၀၀၄) နဲ့ ကလေးသူငယ်တွေကို လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖော်ပြမှုဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေး အက်ဥပဒေ (၂၀၀၉) တို့ကို ပြဌာန်းထားတဲ့ အပြင်၊ လိင်အသားပေးဓာတ်ပုံနှင့် ဗီဒီယိုလုပ်မှုများ တိုက်ဖျက်ရေး အက်ဥပဒေ (၂၀၀၉) ကိုလည်း ပြဌာန်းထားပါတယ်။²⁹ အဆိုပါ အက်ဥပဒေတွင် သူတစ်ပါးရဲ့ လိင်ကိစ္စ၊ လိင်အင်္ဂါကို တိတ်တခိုးကြည့်ရှုပြီး လိင်စိတ်သာယာမှုရယူခြင်း³⁰ ကို အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ဆိုထားပါတယ် -

လိင်အသားပေးဓာတ်ပုံနှင့် ဗီဒီယိုပြုလုပ်မှုဆိုသည်မှာ လူတစ်ဦး၊ သို့မဟုတ် လူတစ်စုက လိင်ဆက်ဆံနေတာ သို့မဟုတ် အခြားအလားတူလုပ်ဆောင်မှုတွေကို ဓာတ်ပုံရိုက်ကူးတာ သို့မဟုတ် ဗီဒီယိုရိုက်ကူးတာ၊ သို့မဟုတ် လူတစ်ဦး၊ သို့မဟုတ် လူတစ်စုရဲ့ သီးသန့်နေရာမှာ ထိုသူတို့က ပုဂ္ဂိုလ်ရေးလုံခြုံမှုရရှိမယ်လို့မျှော်လင့်ထားတဲ့အခြေအနေမှာ ထိုသူတို့၏ ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ ဓာတ်ပုံရိုက်ယူထားတာ၊ သို့မဟုတ် အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ်တို့က ထိုသို့ ဓာတ်ပုံ သို့မဟုတ် ဗီဒီယိုအား ရိုက်ကူးဖို့ သဘောတူ မတူတာနဲ့ မသက်ဆိုင်ဘဲ ပါဝင်သူတွေရဲ့ သဘောဆန္ဒမပါရှိဘဲ VCD/DVD? အင်တာနက်၊ ဆဲလ်ဖုန်းနှင့် အလားတူနည်းလမ်း

²⁸ Above note 2.

²⁹ An Act Defining And Penalizing The Crime Of Photo And Video Voyeurism, Prescribing Penalties Therefor, And For Other Purposes, Republic Act 9995: http://www.lawphil.net/statutes/repacts/ra2010/ra_9995_2010.html

³⁰ Ibid, Section 3(d).

သို့မဟုတ် ပစ္စည်းများမှတစ်ဆင့် အဆိုပါလိင်ဆက်ဆံမှု သို့မဟုတ် အလားတူလုပ်ဆောင်မှု တွေကို ရိုက်ကူးထားသည့် ဓာတ်ပုံ သို့မဟုတ် ဖိဒါးကို ရောင်းချတာ၊ ဖိတ္တူကူးယူတာ၊ ထုတ်လုပ်တာ၊ လွှင့်ထုတ်တာ၊ ဝေငှတာ၊ ပြသတာ သို့မဟုတ် ခင်းကျင်းပြသတာအစရှိတဲ့ ပြုလုပ်မှုကို ဆိုလိုသည်။

ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် ရိုက်ကူးထားသော လိင်အသားပေးဓာတ်ပုံများကို ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ ဖြန့်ဝေတာကိုလည်း ဥပဒေမှာ ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါတယ်။ ပြစ်ဒဏ်အနေနဲ့လည်း ဒဏ်ငွေနှင့် ထောင်ဒဏ် (၃) နှစ် မှ (၇) နှစ်အထိ ပြဌာန်းသတ်မှတ်ထားပါတယ်။ ဒါ့အပြင် တရားစီရင်ရေးနဲ့ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်း တွေအတွက် သီးခြားပြစ်ဒဏ်တွေကို သတ်မှတ် ထားပါတယ်။³¹ ဥပဒေမှာ ပြစ်မှုနဲ့စပ်လျဉ်းတဲ့ ပစ္စည်းတွေကို ဖျက်ဆီးဖို့ဖော်ပြထားသော်လည်း ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံမှာ အောင်မြင်မှု မရှိသေးပါဘူး။ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုနဲ့စပ်လျဉ်းတဲ့ သိရှိနားလည်နေမှုမှာ အထူးသဖြင့် ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာနယ်ပယ်တွင် အားနည်းနေဆဲဖြစ်ပြီး၊ အဲဒီအခြေ- အနေဟာ ပြစ်မှုတွေအတွက် ကုစားခွင့်တွေ ရရှိစေရေးကို ခက်ခဲစေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် အင်တာနက်မှတစ်ဆင့် အနှောင့်အယှက်ပေးတာ၊ အနိုင်ကျင့်တာ သို့မဟုတ် အခြားနည်းပညာနဲ့ စပ်လျဉ်းတဲ့ ထိခိုက်နစ်နာစေမှု တွေကို ကြုံတွေ့ရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေနဲ့ လိင်စိတ်ခံယူမှု ကွဲပြားသူတွေအတွက် တရားစီရင်မှုတွေ သို့မဟုတ် အကာအကွယ်ပေးရေးဆိုင်ရာ အမိန့်တွေအတွက် ဆောင်ရွက်ခြင်းတွေဟာ မြန်ဆန်မှုမရှိသေးပါဘူး။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံဟာ သူတို့ရဲ့ မုဒိမ်းမှုဆိုင်ရာဥပဒေမှာ လိင်ပိုင်း ဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်တာ၊ သူတစ်ပါးရဲ့ လိင်ကိစ္စ၊ လိင်အင်္ဂါကို တိတ်တခိုးကြည့်ရှုပြီး လိင်စိတ်သာယာမှုရယူတာ၊ လိုက်လံနှောင့်ယှက်တာတွေကို ထည့်သွင်းဖော်ပြဖို့နဲ့ ဖြည့်စွက် ထားတဲ့ ပြစ်မှုတွေမှာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ လက်ရောက်မှုများပါ ပါဝင်စေဖို့အတွက် ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါတယ်။³² ဥပဒေအသစ် မပြဌာန်းမီက အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ ရာဇသတ်ကြီး ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၅၄ (အမျိုးသမီးတစ်ဦးရဲ့ ကာအိန္ဒြေကို ထိခိုက်စေခြင်း) ကို (မြန်မာနိုင်ငံရှိ အလားတူဥပဒေကဲ့သို့) လိုက်လံနှောင့်ယှက်တာ၊ အနှောင့်အယှက်ပေးတာ (Harassment) နဲ့

³¹ See Above note 10, Section 5.

³² Some of the suggestions especially those related to TRVAW were taken from the Justice Verma Committee Report that was released after the incident of gang rape in New Delhi in 2013. This report solicited comments and consultations from many women's organizations, however not all were entirely included in the making of the new law. See for more details: Justice J.S. Verma Committee on Amendment of Criminal Laws Report, 23 January 2013. Available online at <http://www.prsindia.org/parliamenttrack/report-summaries/justice-verma-committee-report-summary-2628/>

အမျိုးသမီးတစ်ဦးအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာမှတ်ချက်ပြုတဲ့ 32 သို့မဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနှောင့်အယှက်ပြုတဲ့ ပြစ်မှုတွေအတွက် အသုံးပြုပါတယ်။ အသစ်ပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ သူတစ်ပါးရဲ့ လိင်ကိစ္စ။လိင်အင်္ဂါကို တိတ်တခိုးကြည့်ရှုပြီး လိင်စိတ်သာယာမှုရယူတဲ့ ပြစ်မှု (ပုဒ်မ ၃၅၄ (ဂ)) အရ အမျိုးသမီးတစ်ဦးဟာ အများပြည်သူဆိုင်ရာနေရာ တွင် ရှိနေစေကာမူ သူ့ကိုယ်တိုင်က လုံခြုံမှုရှိတယ်လို့ ယူဆပြီး ပြုလုပ်လိုက်တဲ့ သူ့ရဲ့ကိုယ် ရေးကိုယ်တာ လုပ်ဆောင်မှုတစ်ရပ်ကို ကြည့်ရှုတာ သို့မဟုတ် ဓာတ်ပုံရိုက်ကူးတာကို ပြစ်မှု အဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါတယ်။ ပုဒ်မ ၃၅၄ (ဃ) တွင်လည်း လိုက်လံနှောင့်ယှက်တာနဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနှောင့်အယှက် ပြုတာတွေကို ပြစ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါတယ်။

တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ။ တောင်အာဖရိကနိုင်ငံတွင်မူ ပြစ်မှုဆိုင်ရာနှင့် တရားမဆိုင်ရာပြစ်မှုတွေ သတ်မှတ်ခြင်းထက် အကာအကွယ်ပေးရေးဆိုင်ရာအမိန့်က ပိုမိုအကျိုးသက်ရောက်ပြီး ချက်ချင်းကုစားခွင့် ပေးနိုင်ရေးအတွက် ဥပဒေ အသစ်တစ်ရပ်အပေါ်မှာ ဆွေးနွေး အကြံပြုတာတွေကို ပိုပြီး ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အနှောင့်အယှက်ပြုခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေး ခြင်းဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေ (၂၀၁၀) တွင် အင်တာနက် ဆက်သွယ် အသုံးပြုနေသည့် အခါတွင်ဖြစ်စေ၊ အင်တာနက်အသုံးမပြုသည့်အခါတွင်ဖြစ်စေ၊ အနှောင့်အယှက်ပြုတာနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ ပြစ်မှုကို အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများစွာ ပါဝင်စေလျက် ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ထားပါတယ်။ ဒါ့အပြင် အကာအကွယ်ပေးရေးဆိုင်ရာအမိန့်ကို (၅) နှစ်အထိ သတ်မှတ်ပေးနိုင်ပါတယ်။

နီဗာစကိုရှားနိုင်ငံ။ နီဗာစကိုရှားနိုင်ငံမှာ အင်တာနက်ကနေတစ်ဆင့် အနိုင်ကျင့်တဲ့ ကိစ္စရပ်တွေအတွက် အကာအကွယ် ပေးရေးဆိုင်ရာ အမိန့်ကို သတ်မှတ်ပေးထားပြီး ဒဏ်ငွေနဲ့ အီလက်ထရောနစ်ပစ္စည်းတွေကို သိမ်းယူခြင်းစတဲ့ ပြစ်ဒဏ်တွေကို ထည့်သွင်းဖော်ပြ ထားပါတယ်။ အင်တာနက်ကနေတစ်ဆင့် အနိုင်ကျင့်ခြင်းဟာ တရားမနစ်နာမှု တစ်ရပ်လည်း ဖြစ်တဲ့အတွက် တရားမမှုနဲ့ တရားရုံးမှာ တရားစွဲဆိုဆောင်ရွက်နိုင်ပါတယ်။

အမေရိကန်နိုင်ငံ၊ ကယ်လီဖိုးနီးယား။ မှာ လက်စားချေတဲ့အနေနဲ့ (အရင်က ရိုက်ကူးခဲ့သော ဓာတ်ပုံ၊ ဗီဒီယို၊ စာတိုများကို) လိင်အသားပေး အင်တာနက်၊ ဖုန်းတွေကနေတစ်ဆင့် ဖော်ပြတာ၊ ဖြန့်ဝေတာတွေကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းဖို့အတွက် အဲဒီလိုလုပ်ရပ်တွေကို မရိုးဖြောင့်စွာ ကျူးလွန်သော ပြစ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ဒီအချက်ဟာ

33 The term “eve teasing” is widely used in India to refer to sexual harassment: <http://standup-againstviolence.org/eve-teasing.html>

စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နာကျင်မှုဖြစ်စေဖို့ ဓာတ်ပုံများကို ရည်ရွယ်ရှိရှိ တမင်ဖြန့်ဝေမှုသာဖြစ် တယ်ဆိုပြီး ကျဉ်းမြောင်းတဲ့ ကန့်သတ်မှုက ရှိနေပါတယ်။

မူခင်းနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ ပစ္စည်းတွေကို ဖျက်ဆီးတာ သို့မဟုတ် အကာအကွယ်ပေးရေး ဆိုင်ရာ အမိန့်တစ်ရပ် ထုတ်ပေးတာ အစရှိတဲ့ နည်းလမ်းတွေနဲ့ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုကြောင့် ထိခိုက်နာကျင်မှုတွေကို ထိထိရောက်ရောက်ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။ လုပ်ငန်းတွေထိရောက်စေဖို့အတွက် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ သတင်းပို့ တိုင်တန်းချက်တွေကို အရေးယူ ဆောင်ရွက်ပေးရန် လိုအပ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် မူခင်းနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ ပစ္စည်းတွေကို ဖျက်ဆီးဖို့နဲ့ လိုက်လံနှောင့်ယှက်သူ သို့မဟုတ် အနိုင်ကျင့် သူတွေကို ပိတ်ပင်တားမြစ်ခြင်းတွေအတွက် လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ မူဝါဒတွေလည်း ထားရှိရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ မူဝါဒတွေနဲ့ သတင်းပို့တိုင်တန်းမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစနစ်တွေဟာ မျှတတဲ့ ဆောင်ရွက်မှုနှင့် အခြားအခွင့်အရေးတွေအတွက် တာဝန်ခံနိုင်မှု ရှိရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။³⁴

၆။ အကြံပြုချက်များ

နည်းပညာရဲ့အခန်းကဏ္ဍဟာ မိုဘိုင်းဖုန်းတွေ၊ ကွန်ပျူတာတွေ၊ ခရီးဆောင် ကွန်ပျူတာတွေအပြင် နေ့စဉ်ဘဝရဲ့ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်နေတဲ့ တခြားပစ္စည်းတွေနဲ့အတူ သိသာစွာ တိုးတက်လျက် ရှိနေပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ဒီဂျစ်တယ်နည်းပညာဟာ ပုဂ္ဂလိကနှင့် အများပြည်သူတို့ရဲ့ အတွေးအခေါ်တွေကို ပြောင်းလဲစေပြီး လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စည်းကမ်းဥပဒေနဲ့ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်မှုတွေကို ပိုမိုခက်ခဲရှုပ်ထွေးစေပါတယ်။³⁵ ဥပဒေရေးဆွဲ သူတွေအနေဖြင့် နည်းပညာရဲ့ ပြောင်းလဲမှုတွေကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမှာ ဖြစ်တဲ့အပြင် အမျိုးသမီးတွေရဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးလိုခြံမှု အခွင့်အရေး အပါအဝင် အခွင့်အရေးအားလုံးကို မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ပေးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။³⁶ လျှင်မြန်စွာပြောင်းလဲနေတဲ့နယ်ပယ်တွင် ဥပဒေပြုခြင်းဟာ ခက်ခဲလှပြီး၊ အလွယ်တကူ အမှားအယွင်းတွေ ဖြစ်စေနိုင်ပါတယ်။ အရေးကြီးတာကတော့ -

- (က) အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေအသစ်တွင် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ

³⁴ This paper does not address corporate remedies that must be available for TRVAW, especially with internet service providers and intermediaries, or with technology related tools and methods that women can access to deal with TRVAW.

ကိစ္စရပ်တွေ ပါဝင်ရမှာဖြစ်သလို၊ အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ သဘောထားတွေလည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပါရှိရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

- (ခ) ဥပဒေတွင် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုနဲ့စပ်လျဉ်းတဲ့ သဘောတူညီချက်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်တွေကို ထည့်သွင်းဖော်ပြရပါမယ်။
- (ဂ) ဥပဒေမှာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုကြောင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနဲ့ စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာ ထိခိုက်နစ်နာမှုတွေကို သတ်မှတ်ဖော်ပြရပါမယ်။

ငွေ၊ချယ်နိုင်မည့် နည်းလမ်းများ

- ၁။ အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ အကြောင်းအရာတွေ (ဓာတ်ပုံ၊ ဗီဒီယို၊ စာတိုတွေ) ကို ဖျက်ဆီးဖယ်ရှားဖို့ အကြောင်းကြားခြင်းနဲ့ ဖျက်ဆီးဖယ်ရှားပေးဖို့ တောင်းခံခြင်း လိုမျိုး တရားမမှုဆိုင်ရာ ကုစားခွင့်အသစ် တစ်ရပ် သတ်မှတ်ရန်။
- ၂။ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်တွေကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်ဖို့ဆိုရင် အင်တာနက်ကနေတစ်ဆင့် လိုက်လံ နှောင့်ယှက်တာနဲ့ သူတစ်ပါးရဲ့ လိင်ကိစ္စ၊ လိင်အင်္ဂါကို တိတ်တခိုးကြည့်ရှုပြီး လိင်စိတ်သာယာမှုရယူတာတွေကို ပြစ်မှုအသစ်တစ်ရပ်အဖြစ် သတ်မှတ်ရန်။
- ၃။ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုအတွက် အဆိုပြုထားသော တရားမမှုဆိုင်ရာ အကာအကွယ်ပေးရေး အမိန့်အသစ်တွေမှာ ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာကိစ္စရပ်တွေ ပါဝင်လာဖို့အတွက် တိုးမြှင့်သတ်မှတ်ရန်။

³⁵ TRVAW raises difficult and complex questions beyond the scope of this paper, such as: can people determine their own lives, desires and bodies? Who does, and who cannot, accesses technology for their own needs? What is the role of the State in women’s rights and technology policy? These questions need consideration in any wider women and ICT policy review.

³⁶ Office of the High Commissioner for Human Rights, “The right to privacy in the digital age” (July 2014) available at <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=14875&LangID=E>

ငနာက်ဆက်တွဲ

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အခန်းတွေအတွက် ရေးဆွဲဖော်ပြဖို့အချက်တွေကတော့ -

(၁) နီဒါနိုနှင့် ဥပဒေ၏ ရည်ရွယ်ချက်

- ဥပဒေမှာ ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုတွေအပါအဝင် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်သည့်ပုံစံတွေအားလုံး အကျုံးဝင်စေရန်။

(၂) အထွေထွေ အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြချက်များ

- အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုရဲ့ အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြချက်မှာ ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုပုံစံတွေ ပါဝင်စေရန်။
- သဘောတူညီချက်ပေးခြင်းကိစ္စရပ်တွင် ဆက်လက်သဘောတူညီခြင်း ပါရှိစေရန်၊ ဥပမာ - ဓာတ်ပုံရိုက်ကူးစဉ်အချိန်က သဘောတူညီချက်ဟာ ဖြန့်ဝေဖို့အတွက် သဘောတူတာ မဟုတ်ကြောင်း ဖော်ပြစေရန်။
- ထိခိုက်နစ်နာမှုဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြချက်တွင် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာ ထိခိုက်နစ်နာမှုတွေ ပါဝင်စေရန်။

(၃) အင်တာနက်နှင့် ဖိဒါယာပြစ်မှုများ (ပြန်လည်ဖော်ပြချက် - အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှု)

- အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်တွေကို အလေးထားဆောင်ရွက်ရန် (သက်သေနှင့် မဆိုင်သည့် ပစ္စည်းတွေကို သိမ်းဆည်းခြင်း မရှိစေရန်)။

(၄) ပြစ်ဒဏ်များ

- တောင်းပန်ခြင်း၊ ပြန်လည်တုံ့ပြန်ခွင့်နဲ့ သက်သေခံတွေကို ဖျက်ဆီးဖယ်ရှားခြင်းတွေ အပါအဝင် ကုစားခွင့်အမျိုးမျိုးကို အလေးထားဖော်ပြရန်။

(၅) အကြမ်းဖက်မှုကို တွေ့ကြုံရသည့် အမျိုးသမီးများအတွက် အကာအကွယ် ငွေအဖွဲ့အစည်းများ

- အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုမှ အကာအကွယ်ပေးဖို့ အဖွဲ့အစည်းများဖွဲ့စည်းခြင်းတွေ ပါဝင်ရန်။

(၆) လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အကာအကွယ်ငွေအဖွဲ့များ (တည်ဆဲပြစ်မှုဆိုင်ရာ ကျင့်ထုံးဥပဒေနှင့် သက်သေခံဥပဒေများနှင့် ညီညွတ်စေရပါမည်။)

- စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းနဲ့ သက်သေခံအချက်အလက်တွေ သိမ်းဆည်းခြင်းနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ ဆောင်ရွက်မှုတွေမှာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်တွေကို ထည့်သွင်းပါရှိစေရန်။
- သက်သေစစ်ဆေးခြင်းလိုမျိုး တရားရုံးလုပ်ငန်းတွေနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ ဆောင်ရွက်မှု တွေမှာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှု ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်တွေကို ထည့်သွင်းပါရှိစေရန်။

(၇) ပြစ်မှုများကြောင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးရသည့် ထိခိုက်နစ်နာမှုများအတွက် လျော်ကြေး ငွေအဖွဲ့အစည်းနှင့် အခြားသော တရားမမှုဆိုင်ရာကုစားခွင့်များ

- အထက်အပိုဒ် (၄) ကို ကြည့်ပါရန်။
- တရားမမှုဆိုင်ရာ ကုစားခွင့်တွေ ရရှိနိုင်စေရန်။

(၈) ရိုတပ်ဖွဲ့၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အခြားသောတာဝန်ရှိသူများနှင့် ကူညီပံ့ပိုး ဆောင်ရွက်ပေးသူများအတွက် တာဝန်များနှင့် ပညာရေးအဖွဲ့များ

- အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဥပဒေအရ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဆိုင်ရာ သင်တန်းတွေ၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိသူတွေကို အရည်အသွေးမြှင့်သင်တန်းတွေနဲ့ အင်တာနက်ဝန်ဆောင်မှုပေးသူတွေ၊ အွန်လိုင်းပေါ်မှာ အလုပ်လုပ်ကိုင်သူတွေ အတွက် အရည်အသွေးမြှင့်တင်ပေးခြင်းသင်တန်းတွေကို သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ရန်။

(၉) အများပြည်သူ အသိပညာပေးလုပ်ငန်း၊ မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ပညာပေးခြင်း၊

- ဒီဂျစ်တယ်နည်းပညာလုံခြုံရေးနှင့် အင်တာနက်လုံခြုံမှု အသိပညာပေးလုပ်ငန်းတွေကို မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ရန်။

(၁၀) အကြမ်းပက်ခံရသူများအတွက် ပံ့ပိုးကူညီမှုလုပ်ငန်းများ၊

- အင်တာနက်ဝန်ဆောင်မှုပေးသူတွေရဲ့ အခန်းကဏ္ဍတွေ။

(၁၁) လုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော်မှုကို ကြီးကြပ်လမ်းညွှန်ခြင်း၊

- အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ မှုခင်းအရေအတွက်၊ အမျိုးအစား၊ တောင်းဆိုသည့် ကုစားခွင့်နှင့် ဆောင်ရွက်ပေးမှု အစရှိတာတွေနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ စာရင်းဇယား၊ အချက်အလက်တွေကို စုစည်းရန်။

(၁၂) စီမံခန့်ခွဲရေးဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်များ၊

- အင်တာနက်ပေါ်က အကြောင်းအရာများကို ဖျက်ဆီးဖယ်ရှားပေးရန် အကြောင်းကြားခြင်းများအတွက် အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေ လိုအပ်ခဲ့လျှင် ဖော်ပြရန်။

(၁၃) အဏ္ဏာဇရာ၊

- အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အသိပညာ မြှင့်တင်ပေးခြင်းသင်တန်းတွေအတွက် ကုန်ကျစရိတ်တွေ ပါဝင်ရန်။
- အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာတွေသုံးပြီး အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ မှုခင်းတွေနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ ဥပဒေရေးရာ အကူအညီများ ပေးခြင်းအတွက် ကုန်ကျစရိတ်တွေပါဝင်ရန်။

(၁၄) စတင်အကျိုးသက်ရောက်ခြင်းနှင့် အခြားသော အက်ဥပဒေများကို ဆက်လက် ပြင်ဆင်ခြင်း၊

- ဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေတွေကို လိုအပ်သလို ဆက်လက် ပြင်ဆင်သွားရန်။

“**နောက်ဖောင်ခံ
နှောင့်ယှက်ခြင်း
(နောက်ကလိုက်
နှောင့်ယှက်ခြင်း)
(Stalking)”**

နောက်ယောင်ခံနှောင့်ယှက်ခြင်း (နောက်ကလိုက်နှောင့်ယှက်ခြင်း) (Stalking)

အရပ်စကားနဲ့ပြောရမယ်ဆိုရင် “နောက်ယောင်ခံ နှောင့်ယှက်ခြင်း”ကို “နောက်ကလိုက်နှောင့်ယှက်ခြင်း” လို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီဆောင်းပါးမှာ “နောက်ယောင်ခံနှောင့်ယှက်ခြင်း” အစား “နောက်ကလိုက်နှောင့်ယှက်ခြင်း” လို့သာ သုံးစွဲသွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

နောက်ကလိုက်နှောင့်ယှက်ခြင်း ဆိုတာ ဘာလဲ။

နောက်က လိုက်နှောင့်ယှက်ခြင်း ဆိုတာဟာ လူတစ်ယောက်က အခြားသူ တစ်ယောက်ရဲ့ လုံခြုံမှုကို စိုးရိမ်ဖွယ်ရာ ဖြစ်စေမယ့် မလိုလားအပ်တဲ့ ဆက်သွယ်မှုမျိုးကို အချိန်နှင့်အမျှ အကြိမ်ကြိမ်ပြုလုပ်တဲ့ အနှောင့်အယှက်ပြုမှုတစ်မျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ ဆက်သွယ်မှု လုပ်တယ်ဆိုတာမှာ အဆိုပါအမျိုးသမီးရဲ့ နောက်ကလိုက်တာ သို့မဟုတ် စောင့်ကြည့်တာ၊ တယ်လီဖုန်းဆက်တာ၊ အီးမေးလ်ပေးပို့တာ၊ မက်ဆေ့ချ်တွေ (စာတိုတွေ) ပို့တာ၊ Facebook အစရှိသော လူမှုကွန်ယက်တွေမှာ အဆိုပါ အမျိုးသမီးအကြောင်း တင်ပြရေးသားတာ၊ သူမရဲ့ သူငယ်ချင်း (သို့မဟုတ်) မိသားစုများထံမှတစ်ဆင့် မက်ဆေ့ချ်တွေ (စာတိုတွေ) ပေးပို့တာ၊ စာ သို့မဟုတ် လက်ဆောင်တွေ ပေးပို့တာတွေ ပါဝင်ပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံမှာတော့ နောက်ကလိုက်နှောင့်ယှက်ခြင်းဟာ သရုပ်ဆောင်တွေ၊ အဆိုတော်တွေနဲ့ နိုင်ငံရေးသမားတွေလိုမျိုး ထင်ရှားကျော်ကြားတဲ့သူတွေဆီမှာ ဖြစ်ပွားတတ်ပြီး၊ သူတို့ရဲ့ ပရိသတ်တွေက ပြုလုပ်တတ် ကြပါတယ်။ နောက်က လိုက်တဲ့သူတွေက ကျော်ကြားသူတွေနောက်ကို လိုက်တာဟာ ချစ်ခင်တဲ့အတွက်သာ လိုက်နေတာလို့ ထင်မှတ်ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် နောက်ကလိုက် နှောင့်ယှက်ခြင်းဟာ သာမန်လူတွေအကြားမှာ ပိုမိုဖြစ်ပွားလေ့ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါတယ်။ နောက်ကလိုက်နှောင့်ယှက်ခြင်းဟာ အများအားဖြင့် တွေ့ဆုံဖို့ ချိန်းဆိုခြင်းကို အငြင်း ခံရတာမျိုးတွေ၊ ချစ်ခင်ရင်းနှီးသူတွေအကြား ဆက်ဆံရေးရပ်စဲတာမျိုးတွေမှာ ဖြစ်ပွားလေ့ ရှိပါတယ်။ အဲဒီအခါ ရင်းနှီးဆက်ဆံမှုကို မရပ်စဲလိုခြင်း၊ ဆက်လက်ပြုလုပ်လိုတာတို့ ဖြစ်တဲ့အခါမှာ ဆက်သွယ်တာကို ဆက်ပြီးလုပ်လိုသူက ပြန်လည်ဆက်ဆံဖို့ဆိုတဲ့ ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ တခြားတစ်ဖက်ကို စကားပြောဖို့ နည်းလမ်းရှာတာ သို့မဟုတ် အခြားသူတစ်ဦးနဲ့ ရင်းနှီး သွားမှာကို တားဆီးဖို့ရည်ရွယ်ပြီး ခြိမ်းခြောက်တာနဲ့ လိုက်လံနှောင့်ယှက်တာတွေကို ပြုလုပ်တတ်ကြပါတယ်။ အဲဒီလို နှောင့်ယှက်ခြင်းမျိုး အများစုကို အမျိုးသားတွေက

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ပိုမိုပြုလုပ်လေ့ရှိပါတယ်။³⁷

နောက်ကလိုက်နှောင့်ယှက်ခြင်း အမျိုးမျိုး

နောက်ကလိုက်နှောင့်ယှက်ခြင်းတွေမှာ အနှောင့်အယှက်ပြုတဲ့ အပြုအမူတွေ များစွာ ပါဝင်ပါတယ်။ များသောအားဖြင့် နှောင့်ယှက်သူတွေက သူတို့ နှောင့်ယှက်ဖို့ ရည်ရွယ်တဲ့သူကို ခြိမ်းခြောက်ဖို့ ဒါမှမဟုတ် အနိုင်အထက်ပြုလုပ်ဖို့ ကြံရွယ်ကြလေ့ရှိပါတယ်။ နောက်ကလိုက် နှောင့်ယှက်ခြင်းမှာ ပန်းစည်းပေးတာမျိုး သို့မဟုတ် မလိုချင်တဲ့ လက်ဆောင်ပစ္စည်းကို အတင်းပေးတာမျိုးတွေ ပါဝင်ပါတယ်။ ဒီလိုမျိုး လက်ဆောင်ပစ္စည်း အတင်းပေးခြင်းဟာလည်း အကြမ်းဖက်မှုတစ်မျိုးသာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို နောက်ကလိုက်ပြီး နှောင့်ယှက်တာတွေဟာ သတ်ဖြတ်ခြင်းကအစ ကိုယ်ထိလက်ရောက် အကြမ်းဖက်မှုအမျိုးမျိုးကို ဖြစ်စေနိုင်တဲ့အထိ စိုးရိမ်စရာ အခြေအနေတွေကို ပေါ်ပေါက်စေနိုင်ပါတယ်။ နှောင့်ယှက်သူတချို့က သူတို့ ရည်ရွယ်သူကို ချစ်ခင်ကြောင်း ပြသလိုတဲ့အတွက် အဆက်အသွယ် လုပ်တာလို့ ပြောပေမယ့်လည်း တကယ်တမ်းမှာတော့ တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်၍ဖြစ်စေ အတိအလင်း ရန်လိုမှုတွေ၊ ခြိမ်းခြောက်မှုတွေ ပြုလုပ်လေ့ရှိပါတယ်။ ဥပမာ သူတို့မကြိုက်တဲ့သူနဲ့ တွေ့တာတွေ မလုပ်ဖို့ ဒါမှမဟုတ် အမူအကျင့်တခုခုကို မပြုလုပ်ဖို့ အကြောင်းကြားတာတွေ၊ ခြိမ်းခြောက် တာမျိုးတွေ ရှိပါတယ်။ တခါတရံမှာ တိရစ္ဆာန်အသေတွေထည့်ထားတဲ့ ရွဲရွာစက်ဆုပ်ဖွယ်ရာတွေ သို့မဟုတ် ကျည်ဆံတွေ သို့မဟုတ် ဖျက်ဆီးထားတဲ့ ပစ္စည်းတွေလို အရာဝတ္ထုတွေပါဝင်တဲ့ လက်ဆောင်ထုပ်တွေကို တားမြစ်တဲ့ သင်္ကေတလက္ခဏာအဖြစ် ပေးပို့လေ့ရှိပါတယ်။ နှောင့်ယှက်သူတွေဟာ တစ်ခါတစ်ရံမှာ အိမ်မွေး တိရစ္ဆာန်တွေကို သတ်ဖြတ်တာမျိုး၊ နှောင့်ယှက်ခံရသူရဲ့ ကလေးတွေ သို့မဟုတ် ဆွေမျိုးတွေကို ခြိမ်းခြောက်တာမျိုး၊ အကြမ်းဖက်ခံရသူအတွက် အရေးပါတဲ့ ပစ္စည်းတွေကို ဖျက်ဆီးတာမျိုးတွေကို ပြုလုပ် တတ်ပါတယ်။ နှောင့်ယှက်သူ အများစုဟာ ညစ်ညမ်းစာနဲ့ ပုံတွေကို နှောင့်ယှက်ခံရသူထံ ပေးပို့လေ့ရှိပါတယ်။³⁸

³⁷ See for example statistics from the US National Justice Institute estimating 1 in 6 women are stalked in their lives but only 1 in 19 men: <http://www.nij.gov/topics/crime/stalking/Pages/welcome.aspx>.

³⁸ Neal Miller, Stalking Laws and Implementation Practices: A National Review for Policymakers and Practitioners (Alexandria, Virginia: Institute for Law and Justice), October 2001.

ကွန်ပျူတာအသုံးပြုမှုများပြားလာတဲ့အပြင် လူမှုသတင်းကွန်ယက်တွေ တိုးပွားလာတာကြောင့်လည်း အင်တာနက်ကနေ အနှောင့်အယှက်ပေးတဲ့ ပုံစံသစ်တမျိုးလည်း ပေါ်ပေါက်လာပါတယ်။ တစ်ချို့က အရင်ကလုပ်တဲ့ နှောင့်ယှက်နည်းမျိုးကို လုပ်လေ့ရှိတဲ့အပြင် နည်းပညာသစ်တွေကို သုံးပြီးတော့ (ဥပမာ - အီးမေးလ် နှင့် မက်ဆေ့ချ် (စာတို) တွေ ပို့တာမျိုးလို့) နှောင့်ယှက်တာမျိုးတွေလည်း ပြုလုပ်လာကြပါတယ်။ ထို့အပြင် နှောင့်ယှက်သူတွေက အင်တာနက်ကိုလည်း ကြားခံအဖြစ် သုံးစွဲလာကြပါတယ်။ ဘယ်သူမှန်းမသိနိုင်တဲ့ အနှောင့်အယှက်ပေးသူတွေက အမျိုးသမီးတွေ တန်းတူအခွင့်အရေးရရှိဖို့ အတွက် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုတဲ့ ထင်ရှားကျော်ကြားသူ အမျိုးသမီး တက်ကြွလှုပ်ရှားသူတွေကို ဦးတည် တိုက်ခိုက်တာတွေ ရှိပါတယ်။ နှောင့်ယှက်ရာမှာလည်း ခြိမ်းခြောက်စာများပေးပို့တာ၊ ကွန်ပျူတာ ဗိုင်းရပ်စ်တွေ အသုံးပြုပြီး၊ အင်တာနက်ကို အသုံးပြုပြီး အဲဒီအမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဆန့်ကျင်မုန်းတီးလာစေဖို့ ရည်ရွယ်ပြီး နှောင့်ယှက်ကြပါတယ်။

အနှောင့်အယှက်ပြုသူတွေဟာ တစ်ခါတစ်ရံမှာ အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာ ထိခိုက်စေဖို့အတွက် ဝက်ဆိုဒ်များ တည်ထောင်ပြီး ချစ်ခင်ရင်းနှီးသူတွေရဲ့ဓာတ်ပုံတွေ၊ ဆက်သွယ်ရန်လိပ်စာကဲ့သို့သော အသေးစိတ် အချက်အလက်တွေအပါအဝင် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ သတင်းအချက်အလက်တွေကို ထုတ်ဖော်တာမျိုးတွေ ပြုလုပ်တတ်ပါတယ်။ တချို့နှောင့်ယှက်မှုတွေမှာတော့ အယောင်ဆောင်တာတွေနဲ့ ကိုယ်ရေးအချက်အလက် ခိုးယူတာတွေ ပါဝင်တတ်ပါတယ်။ နှောင့်ယှက်သူတွေဟာ အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ ကိုယ်ရေးအချက်အလက် မှတ်တမ်းအတုကို ဖန်တီးရန်အတွက် သတင်းအချက်အလက်အမှားတွေကို ဖန်တီးလေ့ရှိပါတယ်။ ဒီလိုမျိုး အင်တာနက်ကို အသုံးပြုပြီး နှောင့်ယှက်ခြင်းများ၊ သတင်းအချက်အလက် အမှားတွေကို ဖန်တီးပြီး နှောင့်ယှက်ခြင်းတွေကို လက်ရှိကျင့်သုံးဆဲ နောက်ကလိုက်နှောင့်ယှက်ခြင်းဆိုင်ရာ ယေဘုယျဥပဒေပြဌာန်းချက်တွေနဲ့ အရေးယူရန် ခက်ခဲပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ရဲတပ်ဖွဲ့ အနေနဲ့လည်း အမှုတွေကို ဖြေရှင်းဖို့အတွက် အခက်အခဲတွေ ရှိနေပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ယခုအခါ အချို့နိုင်ငံတွေမှာ အင်တာနက်ကနေ အနှောင့်အယှက်ပြုခြင်းကို သီးခြားဥပဒေပြဌာန်းပြီး အရေးယူ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါတယ်။⁴⁰

အနှောင့်အယှက်ပြုခြင်းခံရသူအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ

နှောင့်ယှက်ခံရသူတွေအတွက် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုဟာ အကြီးမားဆုံးထိခိုက်ခံစားရမှု ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့အနေနဲ့ ငြင်းပယ်ခံရတယ်လို့ ခံစားရတာမျိုးတွေ၊ ဆိုးရွားတဲ့

⁴⁰US National Justice Institute, <http://www.nij.gov/topics/crime/stalking/Pages/welcome.aspx>.

ခြိမ်းခြောက်မှုတွေကြောင့် မလုံခြုံတော့ဘူးလို့ ခံစားရတာမျိုးတွေ၊ ကြောက်လန့်နေတာမျိုးတွေ၊ တခြားသူရဲ့ အကူအညီမပါဘဲ နေထိုင်နိုင်စွမ်းမရှိတော့တာတွေ၊ ယုံကြည်မှုနည်းပါးလာတာတွေ၊ အပြစ်ရှိတဲ့သူလိုမျိုး ခံစားလာရတာကြောင့် ရှက်ရွံ့သိမ်ငယ်ရတာတွေ၊ ကိုယ့်ကိုကိုယ် အပြစ်တင်မိတာတွေ၊ စိတ်ကျဝေဒနာခံစားရတာတွေ၊ စိုးရိမ်ထိတ်လန့်တာတွေ၊ အိပ်မရ တော့တာတွေ၊ ဒေါသဖြစ်လွယ်လာတာတွေအပြင် စိတ်ဒဏ်ရာရဲ့ နောက်ဆက်တွဲဖြစ်တဲ့ စိတ်ကစဉ်ကလျားဖြစ်တာမျိုးတွေကြောင့် ကိုယ့်ကိုကိုယ်သေကြောင်းကြံဖို့အထိ တွေးလာတာ မျိုးတွေကို ကြုံတွေ့ရပါတယ်။ တစ်ဖက်မှာလည်း ဒီလိုမျိုး ကြီးမားတဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နာကျင်ခံစားရမှုတွေကြောင့် သူတို့ရဲ့ ကျန်းမာရေး၊ အလုပ်အကိုင်၊ ပညာရေးတွေအပြင် တခြားသူတွေနဲ့ ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံရေးတွေကိုပါ ထိခိုက်စေပါတယ်။ အကြမ်းဖက် ခံရသူတွေဟာ စိုးရိမ်ကြောက်လန့်မှုတွေကြောင့် အခြားသူတွေနဲ့ ရောနှောနေထိုင်တာမျိုး မလုပ်တော့ဘဲ သီးသန့်နေထိုင်လာကြပြီး၊ သူတို့ရဲ့ လူမှုဘဝပုံစံတွေကိုလည်း ပြောင်းလဲ လာကြပါတယ်။ ဒါ့အပြင် လူမှုရေးနဲ့ အခြားလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုတွေမှာ ပါဝင်တာမျိုး မရှိတော့ဘဲ နေထိုင်လာရာကနေ ရပ်ပိုင်းနဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အားနည်းသူတွေအဖြစ် ဖြစ်လာ စေပါတယ်။ စိုးရိမ်ဖွယ်ရာ အခြေအနေတွေမှာတော့ အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေဟာ သူတို့ကို လိုက်နှောင့်ယှက်တဲ့သူတွေရန်က ရှောင်ရှားနိုင်ဖို့အတွက် သူတို့ကို ဆက်သွယ်ရန် သတင်း အချက်အလက်တွေကို ပြောင်းလဲတာ (ဥပမာ - တယ်လီဖုန်းနံပါတ်၊ အိမ်လိပ်စာ၊ အီးမေးလ်လိပ်စာ) နဲ့ ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်တာမျိုးကို ပြုလုပ်တတ်ကြပါတယ်။⁴¹

ဒီလို အခြေအနေတွေနဲ့ စပ်လျဉ်းပြီးတော့ အကိုးအကားပြုနိုင်တဲ့ စာရင်းဇယားတွေ မရှိသေးပါဘူး။ အထူးသဖြင့် အာရှပစိဖိတ်ဒေသမှာ အနှောင့်ယှက်ခံရတဲ့ အမျိုးသမီး အရေအတွက် ဘယ်လောက်ဟာ နှောင့်ယှက်သူရဲ့ လက်ရောက်ကျူးလွန်မှုကို ခံရတယ်၊ သတ်ဖြတ်ခံရတယ် ဒါမှမဟုတ် မုဒိမ်းကျင့်ခံရတယ်ဆိုတာတွေနဲ့ စပ်လျဉ်းပြီး စာရင်းဇယား များ ရရှိနိုင်ခြင်း မရှိပါဘူး။

ဥပဒေပြဌာန်းချက်များ

နောက်ကလိုက်နှောင့်ယှက်ခြင်းနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ ဥပဒေအများစုဟာ တူညီလှေ ရှိပြီးတော့ အကြမ်းဖက်ခံရသူကို စိုးရိမ်ကြောက်လန့်မှု ဖြစ်စေတဲ့ ထပ်တလဲလဲ အကြိမ်ကြိမ်ပြုလုပ်တဲ့ ဆက်သွယ်မှုတိုင်းကို အရေးယူဆောင်ရွက်ဖို့အတွက်ဖော်ပြထားပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီလိုနောက်ကလိုက် နှောင့်ယှက်တာနဲ့ပတ်သက်တဲ့ မှုခင်းတွေကို အရေးယူ

⁴¹ <http://www.stalkingriskprofile.com/victim-support/impact-of-stalking-on-victims>

တိုက်ဖျက်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေပြဌာန်းချက်တွေက နိုင်ငံအများစုမှာ အသစ်အဆန်းဖြစ်နေ တတ်ကြပါတယ်။ နောက်ကလိုက်နှောင့်ယှက်တာနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ ဥပဒေပြဌာန်းချက်ကို ၁၉၉၁ ခုနှစ်မှာ အမေရိကန်နိုင်ငံ၊ ၁၉၉၃ ခုနှစ်မှာ ကနေဒါနိုင်ငံနဲ့ ၂၀၀၀ ခုနှစ်မှာ ဂျပန်နိုင်ငံတို့က ပြဌာန်းခဲ့ကြပါတယ်။ ဗြိတိန်နိုင်ငံမှာတော့ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ထိတိုင်အောင် နောက်က လိုက်နှောင့်ယှက်တာနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ သီးခြားဥပဒေကို ပြဌာန်းနိုင်ခြင်း မရှိသေးပါဘူး။ ပြည့်စုံလုံလောက်မှုမရှိဘူးလို့ တချို့သောသူတွေကဝေဖန်နေပေမယ့်လည်း⁴²ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံက ၂၀၀၄ ခုနှစ်မှာ သူတို့ရဲ့ ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေပါ နောက်ကလိုက်နှောင့်ယှက်တာနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ ပြဌာန်းချက်တွေကို ပြင်ဆင်ခဲ့ပြီး၊ စင်ကာပူနိုင်ငံကလည်း အထွေထွေပြစ်မှုများ အက်ဥပဒေမှာ အဆိုပါပြဌာန်းချက်ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြခဲ့ပါတယ်။⁴³

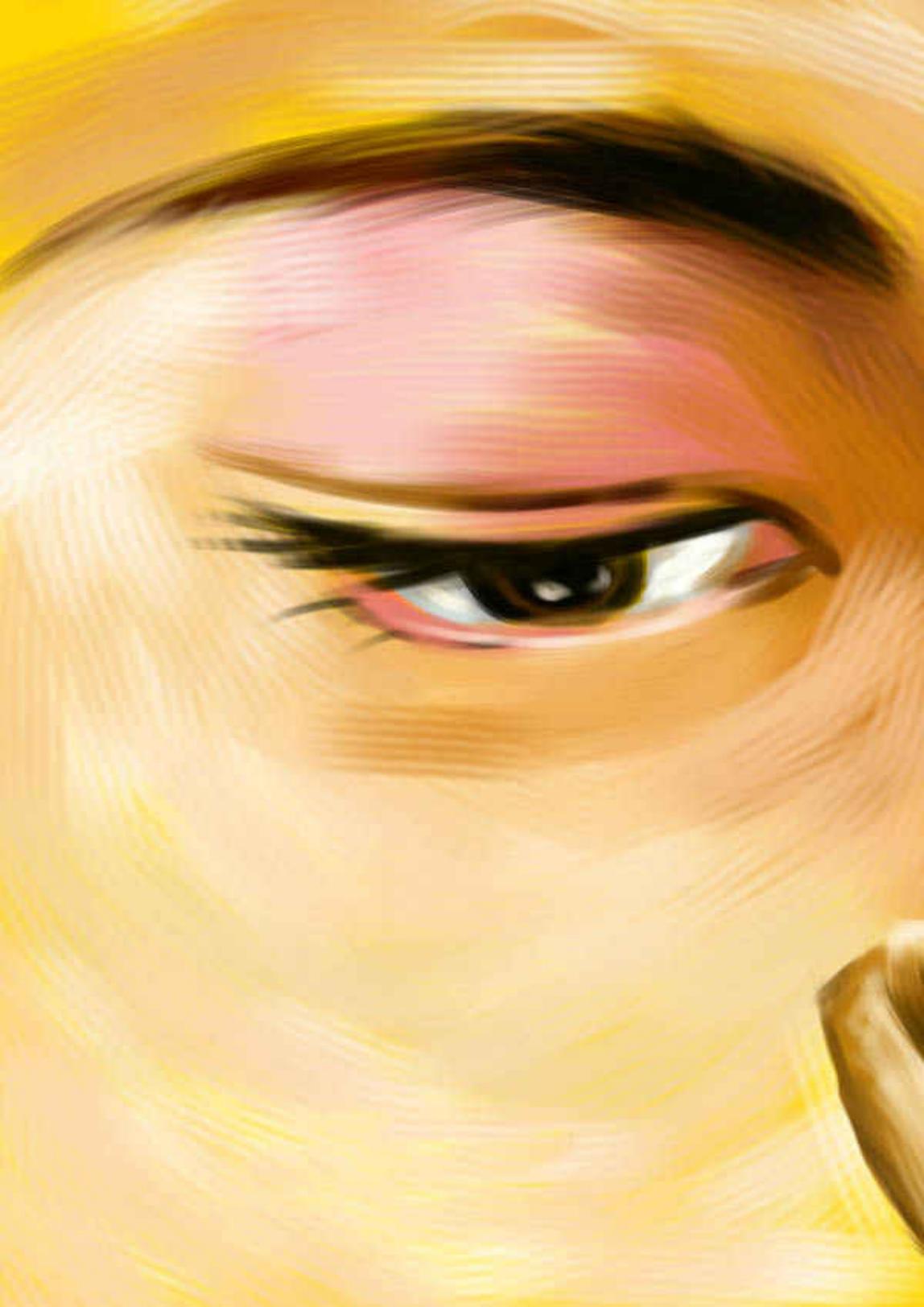
နောက်ကလိုက်နှောင့်ယှက်ခြင်းကို အရေးယူတိုက်ဖျက်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေအရ အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းဟာ အခြားအာဆီယံနိုင်ငံတွေလိုပဲ ဥပဒေမှာပါတဲ့ အကာအကွယ် ပေးခြင်းဆိုင်ရာအမိန့်တွေ ထုတ်ပြန် ဆောင်ရွက်တာနဲ့ တားမြစ်ဟန့်တားခြင်းတွေကို ဆောင်ရွက်တာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သတိပြုသင့်တဲ့အချက်ကတော့ အဆိုပါ တားမြစ် ဟန့်တား မိန့်တွေဟာ ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေနဲ့မတူညီတဲ့ တရားမဥပဒေအရ ကုစားခွင့်များနှင့် ဆောင်ရွက်ချက်တွေသာ ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်က လိုက်နှောင့်ယှက်တာကို အရေးယူ တိုက်ဖျက်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေလို ပြစ်မှုဆိုင်ရာ တားမြစ်ချက်တွေကို အတည်ပြု ပြဌာန်းပြီးတာနဲ့ တပြိုင်နက် အားလုံးနဲ့ အလိုအလျောက် သက်ဆိုင်လာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီလိုဥပဒေပြဌာန်းပြီးတဲ့အခါ အမျိုးသမီးတစ်ဦးဟာ နောက်ကလိုက်နှောင့်ယှက် ခြင်းခံရပါက နှောင့်ယှက်သူကို ရဲဌာနသို့ တိုင်တန်းပြီး ချက်ချင်းအရေးယူဆောင်ရွက်နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အခြားတစ်ဖက်မှာလည်း အကာအကွယ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ အမိန့်တွေဟာ သက်ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးချင်းစီနဲ့ပဲ သက်ဆိုင်ပြီး၊ ဒီလိုအမိန့်ချမှတ်ပေးနိုင်ဖို့အတွက် လျှောက်ထားမှု ပြုလုပ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်ကလိုက်နှောင့်ယှက်တာနဲ့ပတ်သက်ပြီး ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်မရှိဘူးဆိုရင် နှောင့်ယှက်ခံရတဲ့ အမျိုးသမီးတစ်ဦးဟာ သူမအတွက် အကာအကွယ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာအမိန့်တစ်ရပ် ရရှိရေးအတွက် ပထမဦးစွာ လျှောက်ထားရမှာ ဖြစ်ပြီး၊ နှောင့်ယှက်သူက ထိုအမိန့်အား ချိုးဖောက်မှသာလျှင် သတင်းပို့ တိုင်တန်းနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုအကြမ်းဖက်မှုမျိုးကို တားဆီးဖို့နဲ့ အမျိုးသမီးတွေကို အပြည့်အဝ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်နိုင်ဖို့အတွက် ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေအရ အရေးယူအပြစ်ပေးတာ၊

⁴² <http://www.lawgazette.com.sg/2002-2/Feb02-feature2.htm>.

⁴³ Miscellaneous Offences (Public Order and Nuisance) Act (Cap 184).

အကာအကွယ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ အမိန့်တွေ ထုတ်ပြန်ပြီး ကာကွယ်ဖေးတာဆိုတဲ့ အခြေအနေ နှစ်ရပ်လုံး ရရှိဖို့အတွက် အရေးကြီးလှပါတယ်။

“အကြမ်းဖက်ခံရသူ
အပေါ်အပြစ်ဖို့.ခြင်း”

အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ်အပြစ်ဖို့ခြင်း

ယနေ့ခေတ်မှာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်စော်ကားတဲ့ မှုခင်းဖြစ်ရပ်တွေဟာ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်အနှံ့ အများအပြား ဖြစ်ပွားနေပေမယ့်လည်း “အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခံရခြင်းကို တိုက်ဖျက်ခြင်း” လို့ ဆိုကြတဲ့အခါမှာ “အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖို့ခြင်း”ဆိုတဲ့ စကားရပ်က ထင်ထင်ရှားရှား ပါဝင်လာခြင်း မရှိသေးပါဘူး။ “အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖို့ခြင်း” ဟာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ ဆက်စပ်နေရုံသာမကဘဲ အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုပုံစံ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို အိန္ဒိယနဲ့ မြောက်အမေရိကတို့က သတင်းမီဒီယာတွေမှာ မကြာသေးမီကာလက စတင်ပြီး တိကျစွာ ဖော်ပြလာခဲ့ပြီဖြစ်ပါတယ်။

အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖို့ခြင်း ဆိုတာ ဘာလဲ။

“အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖို့ခြင်း” ဆိုတာ အကြမ်းဖက်ခံရသူက သူတွေ့ကြုံ ခံစားရတဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရတဲ့ အခြေအနေအတွက်လုံးလုံးလျားလျား သို့မဟုတ်တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း တာဝန်ရှိတယ်လို့ အပြစ်ဖို့ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ‘ဒီလို ဖြစ်ရတာ နင့်ကြောင့်၊ ဒီလို ဖြစ်အောင် နင်လုပ်တာ၊ နင်က ဒါမျိုးနဲ့ပဲ တန်တယ်’ ဆိုတာမျိုးတွေနဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖို့ခြင်း မျိုးဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုပြုလုပ်ခြင်းဟာ အပြစ်မရှိသူကို လွဲမှားစွာ အပြစ်ဖို့တာပါပဲ။ အကြမ်းဖက်မှု လုပ်ရပ်တွေအတွက် တကယ်တမ်း တာဝန်ရှိတဲ့သူဟာ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူ၊ တနည်းအားဖြင့် အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်သူသာ ဖြစ်ပါတယ်။ အိမ်တွင်း အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်စေ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်စေ၊ အကြမ်းဖက်သူက အသိစိတ်ရှိရှိ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ရွေးချယ်ပြုလုပ်တာပဲ ဖြစ်ပြီးတော့၊ ဒီလိုအကြမ်းဖက်တဲ့လုပ်ရပ်တွေအတွက် အကြမ်းဖက်သူကသာ လုံးလုံးလျားလျား တာဝန်ရှိတာပဲ ဖြစ်ရမှာပါ။

“အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖို့ခြင်း” ကို အများဆုံးတွေ့ရှိရတတ်တဲ့ အခြေအနေကတော့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ မလိုလားအပ်တဲ့ အာရုံစိုက်မှုတွေရရှိအောင်၊ အထူးသဖြင့် အကြမ်းဖက်ခံရအောင်၊ သူတို့ရဲ့အပြုအမူကနေတဆင့် ပြုလုပ်လေ့ရှိကြတယ်လို့ အမျိုးသမီးတွေက အပြောခံနေကြရပါတယ်။ ဒီလို ‘အကြမ်းဖက် ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖို့ခြင်း’ ဟာ အကြမ်းဖက်သူက သူတို့ရဲ့ အကြမ်းဖက်မှုအပေါ် တာဝန်ခံစရာ မလိုအောင် ရှောင်လွှဲနိုင်ခွင့် ပေးလိုက်တဲ့အပြင် လူမှုပတ်ဝန်းကျင်က လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေ ကျူးလွန်ဖို့ ခွင့်ပြုလိုက်သလို ဖြစ်နေပါတယ်။ ⁴⁴ ဒါ့အပြင် ဒီလို

“အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖို့ခြင်း” ကြောင့် အကြမ်းဖက် ခံရသူတွေဟာ သူတို့ တွေ့ကြုံခံစားရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေကို တိုင်ကြားတာ၊ အကူအညီတောင်းခံတာတွေ လုပ်မိတာနဲ့ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်က သူတို့ကို အပြစ်တင်ကြလိမ့်မယ်လို့ ယုံကြည်နေပြီး တိုင်ကြားဖို့ အကူအညီတောင်းခံဖို့အတွက် ကြောက်ရွံ့စိုးရိမ်တာတွေ ဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။

အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေအပေါ် အပြစ်ဖို့တဲ့အခါမှာ တွေ့ရများတဲ့ စွပ်စွဲချက်တွေကတော့ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါတယ်။

- အမျိုးသမီးဟာ မသင့်မတော် သို့မဟုတ် မပေါ်တပေါ် ဝတ်စားဆင်ယင်ထားလို့
- အလွန်အကျွံ အလှပြင်ဆင် ခြယ်သထားလို့
- ပေါင်တံတွေ၊ ရင်သားတွေကို ဖော်ပြထားလို့
- အရက် သို့မဟုတ် မူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲထားလို့
- အရက်၊ ဆေး မူးနေလို့
- ‘မသင့်တော်’ ဟု ယူဆသည့် အချိန် သို့မဟုတ် နေရာပြင်ပမှာ ရှိနေလို့ (ဥပမာ - ညဉ့်နက်ချိန်၊ နိုက်ကလပ်တွင် ရှိနေခြင်း သို့မဟုတ် အလုပ်မှ အိမ်သို့ ညဘက် ပြန်လာခြင်း)
- အမျိုးသားများနှင့် ပရောပရည်နေလို့
- တနည်းနည်းနဲ့ အမျိုးသားတစ်ဦးနဲ့ အကျွမ်းတဝင်နေလို့ အဲဒီအမျိုးသားက အကြမ်းဖက်စော်ကားတာ (ဥပမာ- သူမက သူ့အား နမ်းလို့)
- လက်မထပ်ထားဘဲ အရင်က လိင်ဆက်ဆံမှု ရှိခဲ့လို့ (သူမအား ကျူးလွန် စော်ကားသူ ဖြစ်ချင်မှ ဖြစ်မည်။)

အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုကို ကြုံတွေ့ရသည့်အခါမှာလည်း အမျိုးသမီးတွေကိုသာ အပြစ်တင်လေ့ ရှိပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အမျိုးသမီးတစ်ဦးအနေနဲ့

- ခင်ပွန်းဖြစ်သူအား ခွန်းတုံ့မခံ ပြန်မပြောသင့်ဘူး
- အလွန်အမင်း မတောင်းဆိုသင့်ဘူး
- အခြေအတင် စကားများအောင် မဆွဲသင့်ဘူးလို့ ယူဆတာတွေကြောင့်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

⁴⁴ E. Fulu, X. Warner, S. Miedema, R. Jewkes, T. Roselli, T. and J. Lang, Why Do Some Men Use Violence Against Women and How Can We Prevent It? Quantitative Findings from the United Nations Multi-country Study on Men and Violence in Asia and the Pacific (Bangkok: UNDP, UNFPA, UN Women and UNV, 2013).

⁴⁵ Internationally, up to three quarters of all sexual assaults are committed by people who are known to the victim.

ဒီလိုမျိုး သဘောထားတွေ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ရှိနေတာဟာ ဘာကို ရည်ညွှန်းသလဲ ဆိုတော့ အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ အမျိုးသားတွေရဲ့ အကြမ်းဖက်မှု ဒါမှမဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ တက်ကြွထက်သန်မှုတွေကို ကြိုတင်မျှော်လင့်ထားသင့်တယ်။ အမျိုးသားတွေရဲ့ အကြမ်းဖက် တာတွေ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုတာတွေကလည်း သူတို့ပြုလုပ်နေကြ ဖြစ်ရိုး ဖြစ်စဉ်တွေသာ ဖြစ်တယ်။ အမျိုးသမီးတွေ၊ မိန်းကလေးငယ်တွေအနေနဲ့ ဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်မယ့် အခြေအနေမျိုး မရောက်အောင် ကိုယ့်ကိုကိုယ်ကာကွယ်ပြီး နေထိုင်ရမယ်။ မနေထိုင်ဘူးဆိုရင် အကြမ်းဖက်ခံရတဲ့အတွက် အမျိုးသမီးတွေမှာသာ တာဝန်ရှိတယ်။ ယောက်ျားတွေမှာ တာဝန်မရှိဘူးလို့ ဖော်ပြချင်နေတာပါ။

အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖို့ခြင်းမှာ ဘာကြောင့်လူတွေက ပါဝင်နေကြတာလဲ။

စိတ်ပညာပိုင်းဆိုင်ရာအရပြောရမယ်ဆိုရင် အကြမ်းဖက်ခံရမှုအတွက် အကြမ်းဖက် ခံရသူမှာသာ တာဝန်ရှိတယ်လို့ သတ်မှတ်လိုက်တာနဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေကို ထိန်းချုပ် ထားနိုင်တယ်ဆိုပြီး အခြားသူတွေက ခံစားရစေပါတယ်။ ဒီလို သတ်မှတ်လိုက်တာက သူတို့ဟာ မှန်ကန်တဲ့နည်းလမ်းအတိုင်းပြုမှုနေထိုင်တဲ့အတွက် ဒီလိုအပြစ်မျိုးတွေ ကြုံလာဖို့ဘေးအန္တရာယ် မရှိဘူးဆိုတဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သက်တောင့် သက်သာရာရမှုကိုလည်း ပေးနေတဲ့ အတွက်ကြောင့်ပါ။

အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖို့ခြင်းရဲ့ အကျိုးဆက်ကတော့ အကြမ်းဖက်သူတွေ အနေနဲ့ သူတို့ ကျူးလွန်ခဲ့တဲ့ အကြမ်းဖက်မှုလုပ်ရပ်တွေအတွက် တာဝန်ခံစရာ မလိုတော့တဲ့ အခြေအနေကို ဖြစ်ပေါ်စေတဲ့အပြင် အကြမ်းဖက်သူတွေကလည်း သူ့ရဲ့ကျူးလွန်မှုကို အပြစ်လို့ မမြင်ကြတော့ဘူး။

အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသမီးတွေ အပေါ်ကိုသာ အပြစ်ဖို့တာတွေကြောင့် အမျိုးသားတွေအနေနဲ့ သူတို့ရဲ့ လုပ်ရပ်တွေအတွက် တာဝန်ခံစရာမလိုဘဲ ကင်းလွတ် သွားပါတယ်။ ဒီလို အကြောင်းအချက်တွေဟာ အမျိုးသမီးနဲ့ အမျိုးသား တန်းတူအခွင့်အရေး မရှိတဲ့ စနစ်ကိုလည်း အခွန်ရှည်စေပါတယ်။ (၂၀၁၃) ခုနှစ်က အာရှနိုင်ငံများအတွင်း လိင်ပိုင်း ဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုကို လေ့လာခဲ့တဲ့ လေ့လာချက်တစ်ခုအရ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခံစားခွင့် (အမျိုးသားများအနေဖြင့် အမျိုးသမီးရဲ့ သဘောတူခွင့်ပြုချက် မလိုအပ်ဘဲ လိင်ဆက်ဆံခွင့် ရှိတယ်ဆိုတဲ့ အယူအဆ) ဟာ မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်တဲ့ အမျိုးသားတွေက အများဆုံးပေးလေ့ရှိတဲ့ အကြောင်းပြချက်ဖြစ်ကြောင်း သိရပါတယ်။

မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်တဲ့ အမျိုးသားတွေကို အကာအကွယ်ပေးပြီး အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသမီး တွေကို အပြစ်တင်သည့် ဥပမာများ (သတင်းဆောင်းပါးများမှ ထုတ်နုတ်ဖော်ပြထားသည်)

ဆောင်းပါး - (၂၀၁၂) ခုနှစ်တွင် မုဒိမ်းမှု (၃၀၀) ဖြစ်ပွားခဲ့သည်ဟု ရန်ကုန် တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရက ထုတ်ပြန်ကြေညာ

- ‘မုဒိမ်းမှုဖြစ်ပွားရတဲ့ အဓိကအကြောင်းတွေကတော့ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုနဲ့ တခြားလူတွေ အပေါ်မှာ ယုံကြည်မှုလွန်ကဲလို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်’ ဟု ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး ရဲတပ်ဖွဲ့မှ ဒုတိယရဲမှူးကြီး သက်လွင်က ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ ၎င်းကဆက်၍ မပေါ်တပေါ် ဝတ်စားဆင်ယင် ကြသည့် ဖက်ရှင်ပုံသဏ္ဍာန်များ၊ မူးယစ်ဆေးဝါး ပါဝင်သည့် အစား အသောက်များနှင့် ညစ်ညမ်းပုံများ သည်လည်း လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ မှုခင်းများ ပိုမိုများပြားလာခြင်း၏ အကြောင်းရင်းခံများဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။
- “တချို့အဖြစ်အပျက်တွေမှာဆိုရင် လူတွေက နေ့စဉ်ဘဝတွေအတွက် ရုန်းကန် နေကြရတော့ သူတို့ရဲ့ သားသမီးတွေကို အာရုံမစိုက် နိုင်တာတို့ ဖြစ်လာတဲ့အခါ၊ ကလေးတွေမှာ မုဒိမ်းမှုလို ရာဇဝတ်မှုတွေ ပိုပြီးဖြစ်နိုင်တယ်။ မုဒိမ်းမှု ကျူးလွန်ခံရသူတွေထဲမှာ (၁၀) နှစ်နဲ့ (၁၆) နှစ်ကြားနဲ့ (၁၆) နှစ်နဲ့ (၅၀) ကြားအထိ ပါတယ်” ဟု ၎င်းက ပြောကြားခဲ့ပါသည်။

သတင်းဆောင်းပါး - ‘အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် မုဒိမ်းမှုတွင် တရားခံ ရှေ့နေက အကြမ်းဖက်ခံရသူကို အပြစ်ဖို့’⁴⁷

- အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဘတ်စ်ကားတစ်စီးပေါ်တွင် ကျောင်းသူတစ်ဦးအား အုပ်စုဖွဲ့၍ မုဒိမ်းမှု ကျူးလွန်သည်ဟု စွပ်စွဲခံရသည့် အမျိုးသား (၃)ဦး၏ ရှေ့နေက ‘အများက လေးစားသည့်အိန္ဒိယအမျိုးသမီးများသည်

⁴⁶ <http://elevenmyanmar.com/national/crime/2065-yangon-reports-300-rapes-in-2012>. Note that in these rapes of underage girls, the parents are also being blamed for being poor and for neglecting their children. This suggests that men are somehow entitled to sexually assault children if the children are not being protected.

⁴⁷ <http://www.nydailynews.com/news/world/tk-article-1.1236369#ixzz2mXm82Ydk>.

မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်တဲ့ အမျိုးသားတွေကို အကာအကွယ်ပေးပြီး အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသမီး တွေကို အပြစ်တင်သည့် ဥပမာများ (သတင်းအောင်းပါးများမှ ထုတ်နုတ်ဖော်ပြထားသည်)

- အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဘတ်စ်ကားတစ်စီးပေါ်တွင် ကျောင်းသူတစ်ဦးအား အုပ်စုဖွဲ့၍ မုဒိမ်းမှု ကျူးလွန်သည်ဟု စွပ်စွဲခံရသည့် အမျိုးသား (၃)ဦး၏ ရှေ့နေက 'အများက လေးစားသည့် အိန္ဒိယ အမျိုးသမီးများသည် မုဒိမ်းကျင့်မခံကြရပါ' ဟု ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့ပြီး အဆိုပါ ဖြစ်ရပ်အတွက် အကြမ်းဖက်ခံရသူအား ပြစ်တင်ပြောဆိုခဲ့သည် (မှတ်ချက် - အဆိုပါ ကျောင်းသူသည် သူမ၏ အင်္ကျီအတွင်းသို့ သံပိုက်လုံးဖြင့် ထိုးသွင်းခံခဲ့ရပြီး သားအိမ်၊ ဝမ်းဗိုက်နှင့် အူများအထိ ပေါက်ထွက်၍ ၎င်း၏ ရာများဖြင့် သေဆုံးခဲ့ရပါသည်။)
- အသက် (၂၃) နှစ်အရွယ် ဂျေယိုက်ဆင်းပန်ဒေးနှင့် သူမ၏ ယောက်ျားလေးအဖော်တို့သည် ဒီဇင်ဘာလ (၁၆) ရက်နေ့က နယူးဒေလီတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ထိတ်လန့် တုန်လှုပ်ဖွယ် ညဉ့်ပန်း နှိပ်စက်မှုအတွက် လုံးလုံးလျားလျား တာဝန်ရှိသည်။ အကြောင်းမှာ ၎င်းတို့သည် လက်မထပ်ထားဘဲ ညအချိန်တွင် လမ်းထွက်ကြခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု မနီတာလာရှားမားက ပြောဆိုသည်ကို Sydney Morning Herald သတင်းစာက ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။
- “ဒီနေ့ ဒီအချိန်အထိ အများကလေးစားတဲ့ အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို မုဒိမ်းကျင့်တဲ့ အဖြစ်အပျက်မျိုး ဒါမှမဟုတ် ဥပမာမျိုးကို ကျွန်တော် မတွေ့ဖူးပါဘူး” ဟု ရှားမားက သတင်းစာကို ပြောပြခဲ့သည်။ “မြေအောက် ဒုစရိုက်ဂိုဏ်းဝင်တွေတောင် လေးစားလောက်တဲ့ မိန်းမပျိုလေးတစ်ယောက်ကို လက်ဖျားနဲ့ မထိလိုကြပါဘူး” ဟု ၎င်းက ပြောပါသည်။

အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖိုခြင်းကို အားပေးတဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက်များ

လိင်အပေါ် အခြေခံတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ ကြုံတွေ့လာရတဲ့အခါမှာ ဒီလို အကြမ်းဖက်မှုတွေအတွက် အမျိုးသမီးတွေမှာသာ တာဝန်ရှိတယ်ဆိုတဲ့ အတွေးအခေါ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေတဲ့ မှားယွင်းတဲ့ အယူအဆတွေ ရှိပါတယ်။ ၎င်းတို့မှာ အောက်ပါအချက်များ ပါဝင်ပါတယ်။

- အမျိုးသားတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေကို လွှမ်းမိုးထိန်းချုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိတယ်။
- အချို့သော အခြေအနေတွေမှာ အကြမ်းဖက်ခြင်းဟာ လက်ခံနိုင်ဖွယ် ဖြစ်တယ်။
- အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ သူတို့ရဲ့ ခင်ပွန်းသည်တွေ ဆုံးဖြတ်စီမံသမျှကို အမြဲတစေ နာခံသင့်တယ်။
- အမျိုးသားတွေအနေနဲ့ သူတို့ရဲ့ ရန်လိုဒေါသနှင့် ရမ္မက်ဆန္ဒကို မထိန်းချုပ် နိုင်တာဟာ သဘာဝဖြစ်တယ်။
- အမျိုးသားတွေရဲ့ သဘာဝအရဖြစ်တဲ့ ရန်လိုဒေါသနှင့် ရမ္မက်ဆန္ဒကို ဖြေလျော့ ပြည့်ဆည်းပေးဖို့ကလည်း အမျိုးသမီးတွေရဲ့ တာဝန်သာဖြစ်တယ်။
- အမျိုးသမီးတစ်ဦးဟာ လိင်ဆက်ဆံဖို့ အရင်က သဘောတူခွင့်ပြုဖူးတယ်ဆိုရင် သူမဟာ လိင်ဆက်ဆံဖို့ အမြဲတစေ သဘောတူခွင့်ပြုလိမ့်မယ်။

စတဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက်များနှင့် ယုံကြည်စွဲလမ်းမှုတွေဟာ မှားယွင်းပါတယ်။

တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးအတွက်နဲ့ စစ်ပွဲဖြစ်ပွားနေချိန်အတွင်းမှာ နိုင်ငံတော်က အကြမ်းဖက်မှုတွေကို အသုံးပြုခွင့်ရနေတဲ့၊ ဥပဒေကြောင်းအရ အလွန်ကျဉ်းမြောင်းတဲ့ အခြေအနေတချို့ကလွဲရင် အကြမ်းဖက်တယ်ဆိုတာဟာ လက်ခံနိုင်ဖွယ်ရာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် အကြမ်းဖက်တယ်ဆိုတာ အကြမ်းဖက်တာပါပဲ။ ကြောင်းကျိုးဆီလျော်တဲ့ အကြမ်းဖက်မှုဆိုတာ မရှိပါဘူး။ မိမိကိုယ်ကိုယ် ခုခံကာကွယ်ဖို့ အင်အားအသုံးပြုတဲ့ နေရာမှာတောင် ရန်ပြုတိုက်ခိုက်လာတဲ့သူကို ခုခံဖို့အတွက် လိုအပ်တာထက် အင်အားပိုသုံးလို့ မရပါဘူး။ ဘယ်သူကမှ ကိုယ့်ကို ရန်ပြုပါလို့ မပြောသလိုဘဲ ဘယ်သူမှလည်း ထိခိုက်ဒဏ်ရာ မရသင့်ပါဘူး။ လိင်ဆက်ဆံဖို့ သဘောတူခွင့်ပြုတဲ့ ဖြစ်စဉ်မှာဆိုရင် သဘောတူခွင့်ပြုချက်ဟာ အဲဒီတစ်ချိန်အတွက်၊ အဲဒီကိစ္စအတွက်၊ အဲဒီပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအတွက်သာ ခွင့်ပြုတာ ဖြစ်ပါတယ်။ သဘောတူ ခွင့်ပြုချက်ကို လွှဲပြောင်းလို့ မရပါဘူး။ ဆိုလိုတာက အမျိုးသမီးတစ်ဦးဟာ ယခင်က အမျိုးသားတစ်ဦးနဲ့ လိင်ဆက်ဆံမှုပြုဖို့ သဘောတူခွင့်ပြုခဲ့ရုံနဲ့ အဲဒီအမျိုးသမီးအနေနဲ့ အခြား တစ်စုံတစ်ယောက်နဲ့ လိင်ဆက်ဆံဖို့အတွက် နောက်ထပ် သဘောတူခွင့်ပြုလိမ့်မယ်လို့

မယူဆနိုင်ပါဘူး။ ဒီလို ယူဆလိုက်တာနဲ့ အပျိုစင်မဟုတ်တဲ့ အမျိုးသမီးတိုင်းဟာ လိင်ဆက်ဆံဖို့ အမြဲတစေ အဆင်သင့်ရှိနေတဲ့ သဘော သက်ရောက်သွားပါလိမ့်မယ်။ ဒါ့အပြင် အမျိုးသမီးတစ်ဦးအနေနဲ့ ယခင်က အမျိုးသားတစ်ဦးနဲ့ လိင်ဆက်ဆံမှုပြုဖို့ သဘောတူ ခွင့်ပြုခြင်းဟာ အဲဒီအမျိုးသားနဲ့ နောက်ထပ် လိင်ဆက်ဆံမှုပြုဖို့ သဘောတူခွင့်ပြုတယ် ဒါမှမဟုတ် ခွင့်ပြုလိမ့်မယ်လို့ အဓိပ္ပာယ်မသက်ရောက်ပါဘူး။ လိင်ဆက်ဆံမယ့် အကြိမ်တိုင်း အတွက် သဘောတူခွင့်ပြုချက်ကို အတည်ပြုရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ သဘောတူခွင့်ပြုချက်ကို အတည်ပြုချက်မရယူရင် အဲဒီလုပ်ရပ်ဟာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်စော်ကားခြင်း၊ အမျိုးသမီးရဲ့ ဆန္ဒကို ကျူးလွန်ဖောက်ဖျက်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ သဘောတူခွင့်ပြုချက်ဆိုတာက အချိန်မရွေး ပြန်လည်ရုတ်သိမ်းနိုင်ပါတယ်။

ကျား၊ မ ရေးရာအပေါ် အခြေခံတဲ့ အယူအဆတွေကြောင့် အကြမ်းဖက်ခံရသူ တွေအပေါ် ထင်မြင်ချက်တွေ ကွဲပြားခြားနားလေ့ရှိပါတယ်။ ဥပမာ - ညအချိန် မောင်မိုက်နေတဲ့ လမ်းထောင့်တစ်နေရာမှာ အမျိုးသားတစ်ဦးလှည့်လည်နေတာ၊ အဲဒီလမ်းမှာပဲ အမျိုးသမီးတစ်ဦး ညအချိန် မုဒိမ်းကျင့်ခံရတယ် ဆိုပါစို့ - ကျူးလွန်ခံရသူက အမျိုးသားဖြစ်တာနဲ့ အမျိုးသမီး ဖြစ်တာအပေါ် မူတည်ပြီး ဒီအမှုတွေကို တရားရုံးမှာ စစ်ဆေးမေးမြန်းတဲ့အခါ ကွဲပြားခြားနား နေတာကို မြင်တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။

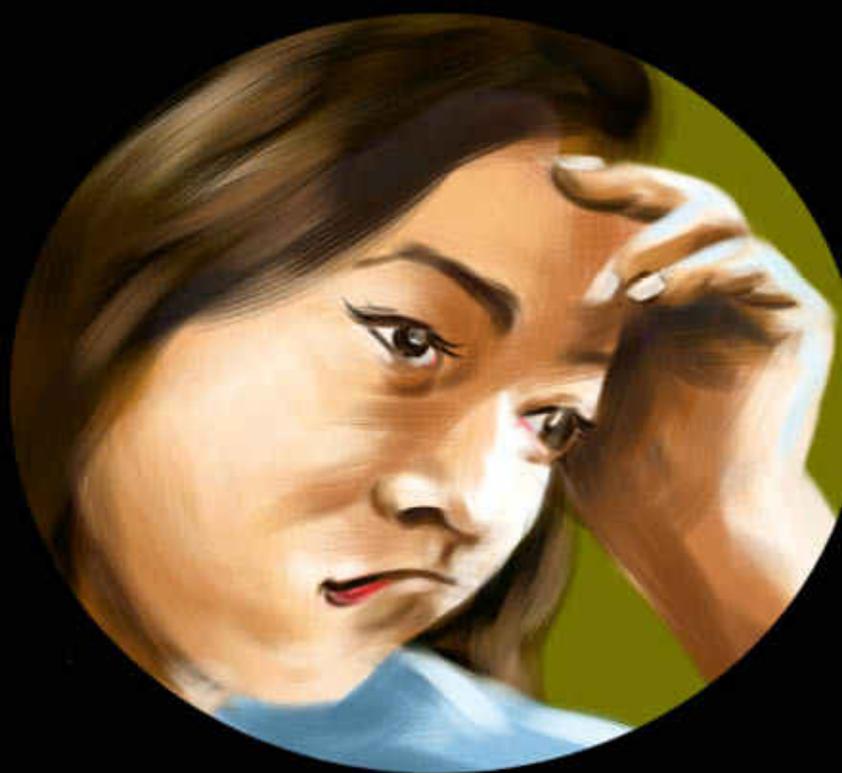
အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖို့ ခြင်းရဲ့ အကျိုးဆက်များ

အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖို့ခြင်းဟာ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနဲ့ အမျိုးသမီးတွေ အပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေကနေ ကာကွယ်တားဆီးဖို့အတွက် ဆိုးရွားတဲ့ အကျိုးဆက်တွေ ဖြစ်ပေါ်စေပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ သူတို့ရဲ့ ရပ်ရွာဒေသတွေမှာ ကူညီထောက်ပံ့မှု တွေကို တောင်းခံဖို့ရာအတွက်လည်း အဟန့်အတားတွေ ဖြစ်စေပါတယ်။ အကြမ်းဖက်မှု ကျူးလွန်ခံရတဲ့အတွက် သူတို့ အပြစ်တင်ခံရမယ် ဒါမှမဟုတ် မေးခွန်းထုတ်ခံရမယ်လို့ အမျိုးသမီးတွေက ယူဆတဲ့အခါမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်လေ့ရှိပါတယ်။

- အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ အကြမ်းဖက်မှု ကျူးလွန်ခံရတာတွေကို ထုတ်ဖော် မပြောတော့ဘဲ သူတို့ကြုံတွေ့ခဲ့သမျှကို သူတို့နဲ့ အနီးကပ်ရင်းနှီးသူတွေ မသိအောင်တောင် ဖုံးကွယ်ထားလိုက်ပြီး စိတ်ဒဏ်ရာ ပိုမိုခံစားကြရပါတယ်။
- အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေကို သူတို့ရဲ့ တိုင်တန်းချက်များကို ပြန်လည်ရုတ်သိမ်းဖို့၊ အကြမ်းဖက်ခံရတာတွေကို ထုတ်ဖော်မပြောဖို့အတွက် ရဲတပ်ဖွဲ့က အကြမ်းဖက်ခံရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေကို အရှက်တကွဲ အကျိုးနည်းဖြစ်စေရန် ကြိုးစားတတ်ကြပါတယ်။

- အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ တရားခွင်မှာ စွဲချက်တင်တာမျိုး မပြုလုပ်လိုကြဘူး၊ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်သူထက် အကြမ်းဖက်ခံရသူကို ပို၍ အာရုံစိုက်ခံရမှာ စိုးရိမ်ကြောက်ရွံ့တဲ့အတွက် ဖြစ်ပါတယ်။
- တရားစစ်ဆေးမှုတွင် ပါဝင်ရတာကြောင့် စိတ်ဒဏ်ရာတွေကို ပိုမိုကြီးမားစေပါတယ်။ တရားစစ်ဆေးမှုပုံစံက အကြမ်းဖက်ခံရသူကို ထပ်မံအကြမ်းဖက်ခံရသကဲ့သို့ ခံစားရစေပါတယ်။
- ပညာပေးအစီအစဉ်တွေ၊ လှုပ်ရှားမှုတွေကလည်း အမျိုးသားတွေကို ဦးတည်ရည်ရွယ်ထားခြင်း ရှိမနေပါ။ ပညာပေးအစီအစဉ်တွေက အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အပြုအမူတွေ ပြောင်းလဲဖို့ကိုပဲ အဓိကထားလေ့ရှိကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အမျိုးသားတွေက သူတို့ရဲ့ အိမ်ထောင်ဖက်တွေအပေါ် အကြမ်းဖက်တာ၊ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းတွေကို ရပ်တန့်ကြဖို့အတွက် မပါရှိနေပါဘူး။

အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖို့ခြင်းကို ချုပ်ငြိမ်းစေဖို့ဆိုတာ မလွယ်ကူလှပါဘူး။ ဒီအရာကို ချုပ်ငြိမ်းစေချင်ရင် နက်ရှိုင်းစွာ အမြစ်တွယ်နေတဲ့ အန္တရာယ်ရှိတဲ့ ယဉ်ကျေးမှု စံနှုန်းတွေနဲ့ လူမှုရေးဆိုင်ရာ အယူအဆတွေကို ပြောင်းလဲပစ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အကြမ်းဖက်မှုတွေကနေ လွတ်မြောက်ဖို့နဲ့ ဥပဒေရဲ့ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို အမျိုးသမီးတွေ အပြည့်အဝ ရရှိခံစားနိုင်စေဖို့ အဓိက ပြုပြင်ပြောင်းလဲရမယ့် အချက်တစ်ချက်ရှိပါတယ်။ ဒီအချက်ကတော့ အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်တွေအတွက် အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေမှာ တာဝန်မရှိဘဲ၊ အကြမ်းဖက်မှုကို ကျူးလွန်ခဲ့တဲ့သူတွေဆီမှာသာ တာဝန်ရှိတဲ့အကြောင်း သေချာအောင် ပိုင်းဝန်းဆောင်ရွက်ကြရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

“**ချဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ
အမျိုးသမီးတွေမှာ
ကြုံတွေ့ရတဲ့
ရောဂါလက္ခဏာစု”**”

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ဂျောဂါလက္ခဏာစု (Battered Woman Syndrome)

“ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ဂျောဂါလက္ခဏာစု” ဆိုတာ ဘယ်လို ပေါ်ပေါက်လာတာလဲ။

“ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ဂျောဂါလက္ခဏာစု” ဆိုတဲ့ ဝေါဟာရဟာ ရင်နှိုးကျမ်းဝင်သူလက်တွဲဖော် သို့မဟုတ် အိမ်ထောင်ဖက်ရဲ့ အကြမ်းဖက်မှုကို ကာလရှည်ကြာ တွေ့ကြုံခံစားရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေဆီမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် အပြုအမူပိုင်းဆိုင်ရာ ဂျောဂါလက္ခဏာတွေကို ရည်ညွှန်းဖို့အတွက် စိတ်ပညာရှင်လည်းဖြစ်၊ အမျိုးသမီးများရဲ့ စွမ်းအားမြှင့်တင်ရေး လှုံ့ဆော်သူလည်းဖြစ်တဲ့ ဒေါက်တာ လည်နောဝေါ့ကားက စတင်တီထွင် အသုံးပြုခဲ့ပါတယ်။ အိမ်တွင်း အကြမ်းဖက်မှုကို ကာလရှည်ကြာစွာ တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေဟာ မိမိကိုယ် မိမိတန်ဖိုးထားမှု နိမ့်ကျခြင်း၊ စိတ်ကျဝေဒနာခံစားရခြင်း၊ အကူအညီမဲ့ဖြစ်နေတယ်လို့ ခံစားရခြင်း၊ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ယုံကြည်မှုကင်းမဲ့လာခြင်းစတဲ့ ဂျောဂါလက္ခဏာတွေ ဖြစ်ပေါ်နှုန်း မြင့်နေတာကိုလည်း ဝေါ့ကားက ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ပါတယ်။⁴⁸ “ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ဂျောဂါလက္ခဏာစု” လို့ခေါ်တဲ့ ဂျောဂါလက္ခဏာစုကို ခံစားနေရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေက သူမတို့ ကြုံတွေ့ခဲ့ရတဲ့ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ သူမတို့ရဲ့ အပြစ်သာဖြစ်တယ်၊ ဒီလို ရက်စက် ကြမ်းကြုတ်စွာ အကြမ်းဖက်ခံရတဲ့ အခြေအနေကနေ သူမတို့ ရုန်းထွက်လွတ်မြောက်နိုင်မှာ မဟုတ်ဘူး၊ လို့ ခံစားကြရတာကိုလည်း သူမက တွေ့ရှိခဲ့ပါတယ်။ ဒီလို ဂျောဂါလက္ခဏာစုကြောင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရသူ အမျိုးသမီးတွေဟာ အကြမ်းဖက်ခြင်းခံနေရတဲ့ အခြေအနေ ကနေပြီးတော့ ရုန်းမထွက်နိုင်ဖြစ်နေရတာရဲ့ အကြောင်းပြချက် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒေါက်တာ ဝေါ့ကားရဲ့ အဆိုအရ အကြမ်းဖက်ခံရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေဟာ စိတ်ဒဏ်ရာတွေအပြင်၊ သူတို့ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်သူရဲ့ အကြမ်းဖက်မှုသံသရာကိုသာမက ပိုမိုဆိုးရွားလာမယ့် အကြမ်းဖက်မှု တွေကိုလည်း ကြိုတင် မှန်းဆနိုင်ကြတဲ့အထိ တစ်စတစ်စ ယဉ်ပါးလာကြပါတယ်။⁴⁹

“ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ဂျောဂါလက္ခဏာစု” ဆိုတာ ဘာလဲ။

⁴⁸ [http://www.adfvc.unsw.edu.au/PDF%20files/battered%20 woman syndrome.pdf](http://www.adfvc.unsw.edu.au/PDF%20files/battered%20woman%20syndrome.pdf)

⁴⁹ Lenore E. Walker, Battered Woman (New York: Harper Collins, 2009).

စိတ်မချမ်းမြေ့ဖွယ်ရာ အတွေ့အကြုံကို ခံစားလာရပြီးနောက်ပိုင်းမှာ ဖြစ်ပွားလာတဲ့ ရောဂါဝေဒနာတစ်မျိုးဖြစ်တယ်လို့ “ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစု” ကို ဆေးသိပ္ပံပညာအရ အသိအမှတ် ပြုထားပါတယ်။

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေမှာ ပြသတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာရပ်တွေဟာ စစ်သို့ပန်းတွေလိုမျိုး စိတ်မချမ်းမြေ့ဖွယ်ရာ အခြားအတွေ့အကြုံတွေကို ကြုံတွေ့ကြရတဲ့ သူတွေမှာ ပြသတဲ့ လက္ခဏာရပ်တွေနဲ့ တူညီနေပါတယ်။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးများရဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစုကို ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၏ ရောဂါ ဝေဒနာများကို အမျိုးအစား သတ်မှတ်သော နိုင်ငံတကာစာရင်း (World Health Organizations International Classification of Diseases) မှာလည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါတယ်။⁵⁰

ဥပဒေဆိုင်ရာ အခြေအနေတွင် ၎င်းဝေါဟာရကို အသုံးပြုခြင်း

“ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစု” ဆိုတဲ့ ဝေါဟာရကို မူဝါဒနဲ့ ဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးဆွဲရာမှာ အခြေခံအဖြစ် အသုံးပြုနေတဲ့အပြင်၊ မိသားစုဆိုင်ရာနဲ့ အုပ်ထိန်းခွင့်ဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုတွေအပါအဝင် ကျွမ်းကျင်ပညာရပ် ဆိုင်ရာနဲ့ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အခြေအနေများစွာမှာလည်း အသုံးပြုနေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ အကြမ်းဖက်ခံရသူအမျိုးသမီးက အကြမ်းဖက်သူကို သတ်ခဲ့ပါက တရားရုံးမှာ လူသတ်မှုအတွက် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူမှ လက်ခံနိုင်ဖွယ်ရှိတဲ့ ချေပချက်အဖြစ် တင်သွင်းဖို့ သို့မဟုတ် ပြစ်ဒဏ် လျော့ပေါ့စေဖို့အတွက် ‘မိမိကိုယ်ကို ခုခံကာကွယ်ခြင်း’ ဖြစ်တယ်ဆိုပြီး ထွက်ဆိုတာကို အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ဩစတေးလျ၊ ကနေဒါ၊ နယူးဇီလန်နဲ့ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတွေမှာ လက်ခံနေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုမျိုး ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစုကို အသိအမှတ်ပြုတာဟာ အကြမ်းဖက်မှုကို ခံစားနေရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အတွေ့အကြုံတွေအပြင်၊ အကြမ်းဖက်သူနှင့် ခွန်အားခြင်း မမျှတမှုကိုပါ တရားဥပဒေအရ အသိအမှတ်ပြုလိုက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီတရားစီရင်မှုတွေမှာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစုကို အမှုအခင်းဖြစ်ရတဲ့ အကြောင်းပြချက် အဖြစ် အသုံးပြုလေ့ရှိပြီးတော့ ဥပဒေကြောင်းအရ ခုခံချေပချက်အဖြစ်တော့ အပြည့်အဝ အသုံးမပြုပါဘူး။ တရားဥပဒေအရ အနိုင်ရရှိဖို့အတွက် အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ဟာ သူမနဲ့ သူမရဲ့ ရင်သွေးတွေကို ခုခံကာကွယ်ဖို့ရာ မလွဲမရှောင်သာ ပြုမူခြင်းဖြစ်ကြောင်းကို အခိုင်အမာ

⁵⁰ ICD-9 code 995.81.

ထင်ထင်ရှားရှား သက်သေပြရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တချို့အမှုတွေမှာတော့ အဲဒီရောဂါလက္ခဏာစု အပြင် ရောဂါခံစားရသူအမျိုးသမီးအတွက်ပါပညာရှင်ရဲ့ သက်သေထွက်ဆိုချက်ကို တရားရုံးမှာ တင်ပြရပါမယ်။ မှုခင်းအများစုမှာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစုကို ခုခံချေပချက်အဖြစ် အသုံးပြုရာမှာ အောင်မြင်ခဲ့ပြီး တရားစွဲမှုကို လျော့ပေါ့ခြင်း (ဥပမာ - လူသတ်မှုမှ လူသေမှုအဖြစ် လျော့ပေါ့ခြင်း) သို့မဟုတ် ပြစ်ဒဏ် လျော့ပေါ့စေခြင်းတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေပါတယ်။ ဖြစ်ပေါ်လာမယ့် အကြမ်းဖက်မှုကို အမျိုးသမီးက တွန်းလှန်ဖို့ဆိုတာကို ပြသဖို့ လိုတယ်လို့ဆိုသော်လည်း၊ ကနေဒါနိုင်ငံက အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသမီးက သူမကို သတ်မယ်လို့ ခြိမ်းခြောက်တဲ့ အကြမ်းဖက်သူအမျိုးသားအဖော်ကို နောက်ကနေ သေနတ်နဲ့ပစ်လိုက်တဲ့အမှုမှာ အမျိုးသမီးရဲ့ အပြုအမူဟာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက် ခံရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစုကြောင့်ဆိုတာကို သက်သေအဖြစ် ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်ကနေ အသိအမှတ်ပြုလက်ခံပြီး အမျိုးသမီးကို တရားသေ လွှတ်ပေးခဲ့ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ဒီအပြုအမူဟာ သူမ တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေအပေါ်မှာ အခြေခံပြီးဖြစ်လာတဲ့ သူမရဲ့အဖော်ရဲ့ ခြိမ်းခြောက်မှုက အမှန်တကယ် စိုးရိမ်ရတယ်ဆိုတဲ့ သူမရဲ့ခံစားချက်ကို ဖော်ပြနိုင်လို့ပါ။⁵¹

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစုဆိုတဲ့ ဝေါဟာရကို အမျိုးသမီးတွေရဲ့ ခုခံကာကွယ်ခြင်းမှာ အရေးပါတဲ့ အထောက်အကူပြု အချက်အလက်အဖြစ် အသုံးပြုတဲ့အပြင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးများရဲ့ လူမှုရေး နစ်နာမှုများကို သက်သေပြတဲ့ အထောက်အထားအဖြစ်လည်း အသုံးပြုလာခဲ့ပါတယ်။ ဒီလို အသုံးပြုခြင်းအားဖြင့် တရားသူကြီးနဲ့ ခုံသမာဓိများအနေနဲ့ နစ်နာသူ အမျိုးသမီးများရဲ့ ရှုထောင့်မှနေပြီး သူတို့ ကြုံတွေ့ခဲ့ရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုအခြေအနေတွေမှာရှိနေတဲ့ သူတို့၏ အခြေအနေ၊ သဘောထားနှင့်တကွ အကြမ်းဖက်မှုရဲ့ သဘောတရား၊ အကြမ်းဖက်မှုရဲ့ အကျိုးဆက်တွေအပြင် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနဲ့ နိုင်ငံရေး အကြောင်းရင်းခံများကို သိမြင်နားလည်နိုင်ဖို့ ဖြစ်ပါတယ်။

လွတ်တော်တွေကနေ အတည်ပြုတဲ့ ဥပဒေတွေမှာ “ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ဂျောဂါလက္ခဏာစု” ဆိုတဲ့ စကားရပ်ကို ထည့်သွင်းလာခြင်း

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနဲ့ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတို့မှာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစုကို လွတ်တော်က အတည်ပြုတဲ့ ဥပဒေတွေမှာ အတိအလင်း

⁵⁰ ICD-9 code 995.81.

ဖော်ပြထားပါတယ်။ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံရဲ့ အမျိုးသမီးများနဲ့ကလေးသူငယ်များအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တိုက်ဖျက်ရေး အက်ဥပဒေ (၂၀၁၄) မှာ အောက်ပါ ပြဌာန်းချက်များ ပါဝင်ပါတယ်။

● ပုဒ်မ (၃) - အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြချက်

(ဂ) “ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစု” ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တဲ့ ဆက်ဆံရေးအောက်မှာ နေထိုင်ရတဲ့ အမျိုးသမီးတစ်ယောက် တွေ့ကြုံခံစားရတဲ့ အကြမ်းဖက် အနိုင်အထက်ပြုခံရမှုရဲ့ အကျိုးဆက်ဖြစ်တဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် အပြုအမူပိုင်းဆိုင်ရာ ရောဂါလက္ခဏာတွေလို့ သိပ္ပံနည်းကျ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပါတယ်။

● ပုဒ်မ ၂၆ ။ ။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစုကို ခုခံကာကွယ်မှုအဖြစ် မှတ်ယူခြင်း

ပြန်လည်ပြင်ဆင် ပြဌာန်းထားတဲ့ ရာဇဝတ်ပြစ်မှု ဥပဒေအရ တရားရုံး တော်ဟာ “ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစု”ကို ခံစားနေရကြောင်း တွေ့ရှိရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေဟာ မိမိကိုယ်ကို ခုခံကာကွယ်ခြင်း အတွက် ကြောင်းကျိုးပြဆိုသည့် အချက်အလက် မတင်ပြနိုင်သော်လည်း မည်သည့် ရာဇဝတ်ပြစ်မှုဆိုင်ရာနဲ့ တရားမကြောင်းဆိုင်ရာ အပြစ် မသင့်စေရ။ ညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစုကို ခံစားနေရတဲ့ အမျိုးသမီးရဲ့ ပြစ်မှုကျူးလွန်ချိန်အတွင်း စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအခြေအနေကို စိစစ်ဆုံး ပြတ်ဖို့အတွက် တရားရုံးအနေနဲ့ စိတ်ရောဂါအထူးကု သို့မဟုတ် စိတ်ပညာရှင်ရဲ့ အကူအညီကို ရယူရပါမယ်။

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစုအပေါ် ဆန်းစစ်လေ့လာမှုများ

လွန်ခဲ့တဲ့ ဆယ်စုနှစ်သုံးခုအတွင်းမှာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစုဟာ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုကို နားလည်ရန် နည်းလမ်း တစ်ရပ်အဖြစ် တရားရုံးတွေက လက်ခံခဲ့သော်လည်း တချို့ အမျိုးသမီးအရေးလှုပ်ရှားသူတွေ၊ ပညာရှင်တွေနဲ့ ရှေ့နေတွေကတော့ ဒီရောဂါလက္ခဏာစုကို နည်းလမ်းအဖြစ် အသုံးပြုတဲ့အပေါ် မထောက်ခံကြပါဘူး။ ဒီလို မထောက်ခံကြတဲ့ အပေါ်မှာပဲ အယူအဆ နှစ်မျိုးကွဲပြားကြပါတယ်။

⁵² See the Violence Against Women Act of 1994.

ဝေဖန်ချက် (၁)

ဝေဖန်ချက်တစ်ခုကတော့ ၎င်းရောဂါလက္ခဏာစုဟာ တိကျသေချာခြင်းမရှိ၊ အကြမ်းဖက်မှုကိုတွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရတဲ့ အမျိုးသမီးရဲ့ အတွေ့အကြုံတွေနဲ့ ရောဂါလက္ခဏာတွေကို ပီပြင်စွာဖော်ပြနိုင်ခြင်းမရှိ၊ ဒီအပြင် လွန်ခဲ့တဲ့အနှစ် (၅၀) အတွင်း အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုနဲ့ စပ်လျဉ်းပြီး လေ့လာခဲ့တဲ့ သိပ္ပံပညာရဲ့ အတိုင်းအတာကို ပီပြင်စွာ ဖော်ပြနိုင်ခြင်းမရှိလို့ ဆိုပါတယ်။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရမှုအမျိုးသမီးတွေဟာ လေ့လာသင်ယူနိုင်စွမ်း ကျဆင်းလာပြီး ကိုယ့်ကိုကိုယ် ယုံကြည်မှု ကင်းမဲ့လာတယ် (အမျိုးသမီးဟာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်သူရဲ့ အကြမ်းဖက် အနိုင်အထက်ပြုမှုကို ယဉ်ပါးလာပြီး၊ ထိုညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုထဲမှ ရုန်းထွက်နိုင်ခြင်းမရှိ) ဆိုတဲ့ အယူအဆများဟာ အမျိုးသမီးများရဲ့ လုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်း ရှိခြင်းကို အားမပေးတဲ့အပြင်၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေးနဲ့ အကောင်အထည်ဖော်ရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ ကိုယ်ပိုင် စွမ်းရည်ကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားခြင်း မရှိလို့ တချို့က ယုံကြည်ပါတယ်။ နောက်ပြီး “ရောဂါလက္ခဏာ” လို့ သုံးနှုန်းခြင်းက ‘ရောဂါဗေဒ’ ဆိုင်ရာ ရောဂါတစ်ခုခုကို ရည်ညွှန်းသလို ဖြစ်နေတယ်လို့လည်း သူတို့က ယူဆကြပါတယ်။ ၎င်းအချက်က မိမိကိုယ်ကို မိမိခုခံကာကွယ်မှု ဆိုတာ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ရဲ့ သာမန်လူ တစ်ယောက်လို ဆင်ခြင်တုံတရားနဲ့ ပြုမူ ဆောင်ရွက်ခြင်းကို ရောဂါတစ်ခုလို ပြောင်းလဲသတ်မှတ်လိုက်တယ်လို့ ထင်မြင်ယူဆကြပါတယ်။ ဒီအချက်ကြောင့် မိမိကိုယ်ကို ခုခံကာကွယ်ခဲ့တဲ့ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ဟာ တရားရုံးမှာ အမှုနိုင်ရရေးအတွက် ရောဂါသည်အဖြစ်ကို ရောက်ရှိသွားစေတယ်။ ဒါဟာ အမျိုးသားကြီး စိုးတဲ့ဝါဒကို အမျိုးသမီးများ လက်ခံယုံကြည်လာအောင် ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်တယ်၊ ပြီးတော့ တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်နေပြီး၊ တရားဥပဒေကိုယ်တိုင်က အကြမ်းဖက်မှုကို အားပေးနေတယ်လို့လည်း သူတို့က ဆိုပါတယ်။⁵³

ဝေဖန်ချက် (၂)

ဒီအဆိုကို နောက်ထပ်အမြင်တမျိုးနဲ့ ဆန့်ကျင်သူတွေလည်း ရှိပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ အမြင်ကတော့ ရောဂါလက္ခဏာလို့ သတ်မှတ်ခြင်းဟာ ရှုပ်ထွေးမှုများစွာရှိတယ်လို့ ယူဆလို့ပါပဲ။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံ အမျိုးသမီးတွေမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ရောဂါလက္ခဏာစု ဖြစ်ကြောင်းကို တရားရုံးတွေမှာ ပညာရှင်တွေရဲ့ သက်သေခံချက်လိုအပ်တဲ့အတွက် တုန်ကျ စရိတ်ပိုကြီးစေပြီးတော့ ပိုပြီးတော့လည်း ခက်ခဲရှုပ်ထွေးစေပါတယ်။ အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူမှု

⁵³ American Academy of Experts in Traumatic Stress, Critique of the “Battered Woman Syndrome” Model: <http://www.aets.org/article138.htm>.

တွေက ကျိုးကြောင်းမဆီလျော်ဘဲ ရှေ့နောက် မညီတာမျိုးလည်း ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ တိကျစွာ၊ သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ တင်ပြတဲ့ အဆိုတွေကို တရားသူကြီးတွေ၊ ခုံသမားမိတွေက နားမလည်တာမျိုး၊ မကျင့်သုံးတာမျိုးလည်း ရှိတတ်ပါတယ်။⁵⁴

နိဂုံးချုပ်အကြံပြုချက်

မကြာသေးမီက ပြုစုတဲ့ အမေရိကန်အစီရင်ခံစာတစ်ခုမှာတော့ မိမိကိုယ်ကို ခုခံ ကာကွယ်တဲ့ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်ခံရသူများအတွက် တရားဥပဒေအရ ထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ဖို့ဆိုရင် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုနဲ့ ၎င်းအကြမ်းဖက်မှုရဲ့ အကျိုးသက်ရောက်မှု တွေကို တရားသူကြီးတွေနဲ့ ရှေ့နေတွေကို အသိပညာပေးဖို့ လိုအပ်ကြောင်း အကြံပြုထား ပါတယ်။

⁵⁴ US Department of Justice, The Validity and Use of Evidence Concerning Battering and its Effects in Criminal Trials: <https://www.ncjrs.gov/pdffiles/batter.pdf>.

LAW

**“ မုဒိမ်းမှုတားဆီးကာကွယ်ရေး
ဥပဒေ ”**

မုဒိမ်းမှုတားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေ

“မုဒိမ်းမှုတားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေ” တွေ့ဆိုတာ ဘာလဲ။

“မုဒိမ်းမှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေ’ တွေ့ဆိုတာဟာ မုဒိမ်းမှုနဲ့ အခြား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေအတွက် ပြစ်မှုဆိုင်ရာတရားရုံးတွေမှာ သက်သေတွေကို တင်သွင်းတာ၊ အသုံးပြုတာနဲ့ပတ်သက်ပြီး ပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ ဥပဒေတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

မုဒိမ်းမှုတွေကို စစ်ဆေးတဲ့အခါမှာ အကြမ်းဖက်ခံရသူကို အဓိကထားပြီး စစ်ဆေး လေ့ရှိတာကနေ ကာကွယ်ပေးဖို့အတွက် ဒီဥပဒေတွေကို ပြဋ္ဌာန်းထားတာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီပြဋ္ဌာန်းချက်တွေမှာ ပြစ်မှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး တရားရုံးမှာ သက်သေတွေ တင်သွင်းတဲ့အခါ အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ ဘဝနေထိုင်ပုံ၊ အလုပ်အကိုင်၊ အရက် သို့မဟုတ် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲ ထားတာ ရှိ မရှိ၊ သူမဟာ အပျိုစင်စစ် ဟုတ် မဟုတ်၊ အရင်က ဘယ်သူတွေနဲ့ ဘယ်နှကြိမ် လိင်ဆက်ဆံဖူးတာ အစရှိတဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ နောက်ကြောင်းရာဇဝင်တွေကို မတင်သွင်းဖို့၊ စစ်ဆေးမေးမြန်းတာ မလုပ်ဖို့အတွက် တားမြစ်ထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုပြဋ္ဌာန်းထားတာဟာ အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေဟာ သူတို့တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေအတွက် သူတို့အပေါ် တန်ပြန်အပြစ်မဖို့သင့်တာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ (အသေးစိတ်ကို ‘အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖို့ခြင်း’ဆိုတဲ့ စာတမ်းမှာ ဖတ်ရှုနိုင်ပါတယ်။)

မြန်မာနိုင်ငံမှာတော့ မုဒိမ်းမှုကို စစ်ဆေးကြတဲ့အခါမှာ အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ နောက်ကြောင်း ရာဇဝင်တွေကို သက်သေခံအဖြစ် တင်သွင်းခြင်းကို လက်ရှိ အချိန်အထိ လက်ခံကျင့်သုံးလျက်ရှိနေပါတယ်။ အခုစာတမ်းမှာ ဒီလိုလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ နောက်ကြောင်းရာဇဝင်တွေကို သက်သေခံအဖြစ် တင်သွင်းကြတဲ့ လိုက်နာကျင့်သုံးနေမှုကို ပပျောက်သွားစေဖို့အပြင် အခြားသော အင်္ဂလန်ရိုးရာဥပဒေစနစ်မှာ မုဒိမ်းမှုတားဆီး ကာကွယ်ရေး ဥပဒေတွေကို စတင်ပြဋ္ဌာန်းလာစေတဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ နောက်ကြောင်းတွေကို သက်သေခံအဖြစ် တင်သွင်းတာကို ကန့်ကွက်ထားတဲ့ ကျိုးကြောင်းဆွေးနွေးချက်တွေအပေါ် သုံးသပ်ဖို့ ရည်ရွယ်ထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။

သတင်းမီဒီယာတွေမှာ မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်ခံရသူရဲ့ နာမည်ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြ တာမျိုးကိုလည်း “မုဒိမ်းမှုတားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေ” တွေက တားမြစ်ထားပါတယ်။ ဒီလို

ပြဋ္ဌာန်းချက်ကို “သတင်းမီဒီယာတွေမှာ ဖော်ပြမှုကို တားမြစ်ခြင်း” လို့ နောက်ပိုင်းမှာ သုံးနှုန်း ဖော်ပြပါမယ်။

ဘဏ္ဍာငွေ မုဒိမ်းမှုတားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေတွေကို စတင်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့တာလဲ။

မုဒိမ်းမှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေတွေကို စတင်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ရတဲ့ အဓိက အကြောင်းအရင်း (၃) ခု ရှိပါတယ်။

- (၁) လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေမှာ အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေရဲ့ ကိုယ်ရေး ကိုယ်တာ အချက်အလက်တွေကို လူအများသိအောင် ထုတ်ဖော်ခံရလို့ အရှက်တကွ ဖြစ်ရခြင်းကနေ အကာအကွယ် ပေးထားတာကြောင့် ဒီလိုလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်ရပ်တွေကို သတင်းပေးတိုင်ကြားလာကြဖို့။
- (၂) အကြမ်းဖက်ခံရသူကို တရားရုံးမှာ စစ်ဆေးတဲ့အခါမှာ နှိုက်နှိုက်ချွတ်ချွတ်မေးတာကို ကန့်သတ်ထားပြီး အကြမ်းဖက်ခံရသူ ခံစားရတဲ့ ထပ်မံထိခိုက်နစ်နာမှုတွေကို လျှော့ချနိုင်ဖို့။
- (၃) အမျိုးသမီးတွေဟာ ဘယ်လိုပြုမူနေထိုင်သင့်တာဆိုပြီး ခွဲခြားထားတဲ့ ပုံသေကားချ တရားသေအယူအဆတွေကြောင့် အကြမ်းဖက်ခံရသူ တွေအပေါ် ထားရှိတဲ့ ကြိုတင်ထင်မြင်ယူဆချက်တွေနဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေရဲ့ အပြစ်ကြောင့်ဆိုပြီး တန်ပြန်အပြစ်ရှာ သက်သေတင်သွင်းတာကို တားမြစ်ဖို့။

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ငှောက်ကြောင်းကုသမှုတွေကို သက်သေအဖြစ် တရားရုံးတွေမှာ ဘဏ္ဍာငွေ အသုံးပြုနေကြတာလဲ။

အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်တယ်လို့ တရားစွဲဆိုခံရသူရဲ့ ရှေ့နေတွေက ဒီလိုစွဲဆိုခံရတာကို တန်ပြန်ခုံခံချေဖျက်ဖို့အတွက် အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အတွေ့အကြုံကို သက်သေအဖြစ်တင်သွင်းတဲ့ နည်းဗျူဟာကို ကျင့်သုံးလာကြတာ အစဉ်အလာတစ်ခုလို ဖြစ် နေပါတယ်။ မုဒိမ်းမှုဟာ အမှန်တကယ်သာဖြစ်ခဲ့တယ်ဆိုရင် ဘယ်လိုပုံစံမျိုးရှိတယ်ဆိုတဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရသူသာမှန်ရင် ဘယ်လိုတုံ့ပြန်ပြုမူတယ်ဆိုတဲ့ ယုံတမ်းတွေနဲ့ ပုံသေကားချ အယူအဆတွေအပေါ်မှာ အခြေခံပြီး တရားဥပဒေကြောင်းအရ ခုံခံချေပဖျက်ချက်တွေကို ပြုလုပ်ကြလေ့ရှိပါတယ်။ ဒီလိုမျိုး ခုံခံချေပချက်ဟာ အမှန်တကယ်ဖြစ်ခဲ့တဲ့ မုဒိမ်းမှုကို အတွက်ကျကျ အစီအစဉ်တကျချေပတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ တကယ့် မုဒိမ်းမှု ဆိုတာဟာ သူစိမ်းတွေကြားထဲမှာပဲ အဖြစ်များပြီး၊ ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းမရှိတဲ့ အမျိုးသား

တစ်ယောက်က ကိုယ့်လိုခြုံငုံရေးအတွက် သတိရှိတဲ့ အပျိုစင်အမျိုးသမီးအပေါ်မှာ အင်အားသုံးပြီး ကျူးလွန်တဲ့အခါ အဲဒီအမျိုးသားရဲ့ အကြမ်းဖက်မှုကို အမျိုးသမီးက မတွန်းလှန်နိုင်လို့ ဖြစ်သွားတာမျိုးလို့ ယူဆထားကြလို့ပါ။ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ဟာ လက်မထပ်ရသေးခင်မှာ အပျိုစင်စစ်ဖြစ်နေဖို့ အရေးကြီးတယ်။ မဟုတ်ရင် ကိုယ်ကျင့်တရား နိမ့်ပါးသူတွေ ဖြစ်ကြတယ် ဆိုတဲ့ ရှေးရိုးစွဲ စံသတ်မှတ်ချက်တွေကြောင့် အပေါ်မှာ ဖော်ပြထားခဲ့တဲ့ ယုံတမ်းတွေဟာ ပိုအားကောင်းနေရတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် အမျိုးသားတွေဟာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာမှာ တက်ကြွထက်သန်နေကြတာဟာ သဘာဝဖြစ်တယ်။ ဒီလိုထက်ထက်သန်လာပြီဆိုရင် သူတို့ ကိုယ်သူတို့ မထိန်းချုပ်နိုင်ကြဘူး။ အဲဒီအခါ အမျိုးသမီးတွေက ဒီလိုအမျိုးသားတွေရဲ့ အခြေအနေ၊ လုပ်ရပ်တွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး သတိဝီရိယနဲ့ တန်ပြန်ဆန့်ကျင်ရမယ်ဆိုတဲ့ ယူဆချက်တွေပေါ်မှာလည်း ဒီယုံတမ်းတွေဟာ မှီတည်နေပြန်ပါတယ်။ (ပုံသေကားချ အယူအဆတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး “အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် အပြစ်ဖို့ခြင်း” ဆိုတဲ့ စာတမ်းမှာ ထပ်ပြီးဖော်ပြနိုင်ပါတယ်။)

အပေါ်မှာ ပြောခဲ့တဲ့ အယူအဆတွေကို “ယုံတမ်း” တွေလို့ ဘာလို့ ပြောရတာလဲ ဆိုတော့ အခုခေတ်မှာဆိုရင် သဘောတူခွင့်ပြုချက်မပါဘဲ လိင်ဆက်ဆံခံရတာ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံရတာတွေ အများစုဟာ သိက္ခာမရှိရင်းနှီးကြတဲ့ လူတွေအချင်းချင်းအကြားမှာ ဖြစ်ပွားကြတယ်ဆိုတာကို သိလာကြတဲ့အပြင် ဒီလို အကြမ်းဖက်ခံရမှုမှာ အင်အား (ခွန်အား) သုံးတာ ပါစရာမလိုဘူး။ ဒါမှမဟုတ် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဒဏ်ရာတွေ ရနေမှ မဟုတ်ဘူးဆိုတာကို သိရှိလာကြလို့ပါ။ များသောအားဖြင့် အကြမ်းဖက်ခံရသူအများစုဟာ အကြမ်းဖက်သူနဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ ဆက်နွယ်မှု ရှိနေတတ်ကြပြီး အကြမ်းဖက်သူနဲ့ပတ်သက်ပြီး ယုံကြည်စိတ်ချ နေတဲ့အပြင် အကြမ်းဖက်သူဟာ သူ့ကို အနာတရဖြစ်အောင် မလုပ်ဘူးလို့ ယုံကြည်ကြပါတယ်။ ကြောက်ရွံ့တာ၊ ရှက်တာ၊ ခုခံတာဟာ အလဟဿဖြစ်မယ်လို့ ယုံကြည်တာ အစရှိတဲ့ အကြောင်းပြချက်အမျိုးမျိုးကြောင့် အကြမ်းဖက်ခံရသူဟာ အကြမ်းဖက်ခံရချိန်မှာ ခုခံ တွန်းလှန်မှု မပြုလုပ်တတ်ကြပါဘူး။ ဘယ်လိုပဲပြောပြော ဒီလို မုဒိမ်းမှုနဲ့ပတ်သက်တဲ့ ယုံတမ်းတွေဟာ ဆက်လက်တည်ရှိနေတဲ့အပြင် ဒီလိုယုံတမ်းတွေကြောင့် အမျိုးသမီးတွေဟာ သူတို့တွေ့ကြုံရတဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရမှုအတွက် သူတို့မှာ တာဝန်ရှိတယ်ဆိုတဲ့ သဘောထား အမြင်တွေကို လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှာရော တရားစီရင်ရေးမှာပါ ဆက်လက်ပေါ်ပေါက်နေ စေပါတယ်။

အကြမ်းဖက်ခံရသူကို သိက္ခာကျစေဖို့ သူဟာ သနားစရာ စာနာစရာ မကောင်းဘူး ဆိုတဲ့ ပုံရိပ်မျိုးကို ဖြစ်စေဖို့အတွက် အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသမီးဟာ အကြမ်းဖက်သူ အမျိုးသားနဲ့ ဒါမှမဟုတ် အခြားအမျိုးသားတွေနဲ့ အရင်က လိင်ဆက်ဆံဖူးတယ်ဆိုတဲ့

အချက်အလက်တွေကို သက်သေအဖြစ် တရားခံတွေရဲ့ရှေ့နေတွေက တင်ပြတတ်ကြပါတယ်။ ဒါဟာ လက်မထပ်ဘဲ လိင်ဆက်ဆံဖူးတဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေဟာ ယုံကြည်နိုင်စရာမရှိဘူး။ အကြမ်းဖက်ခံရတယ်ဆိုတာ လိမ်လည်တာဖြစ်နိုင်တယ်ဆိုပြီး ဆိုလိုချင်နေကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် အရင်က တစ်စုံတစ်ယောက်နဲ့ လိင်ဆက်ဆံဖို့ သဘောတူခဲ့ဖူးတဲ့ အမျိုးသမီး တစ်ယောက်ဟာ နောက်တစ်ကြိမ် လိင်ဆက်ဆံဖို့လည်း သဘောတူနိုင်တယ်ဆိုပြီး ဆိုလိုချင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံရသူဟာ ဒီလို လိင်ကိစ္စအတွက် သဘောတူညီချက် ပေးခဲ့ မပေးခဲ့ဆိုတာကို မေးခွန်း ထုတ်စရာဖြစ်အောင် ပြုလုပ်ကြတဲ့ နည်းဗျူဟာတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

မုဒိမ်းမှုတားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေတွေက အမျိုးသမီးတွေကို တိုင်ကြားမှုပြုလုပ်ဖို့နဲ့ တရားစွဲဆို ဆောင်ရွက်ဖို့ တိုက်တွန်းအားပေးကြပါတယ်။

အမျိုးသမီးအများစုဟာ တရားစွဲဆိုနေစဉ်ကာလအတွင်း လူအများရဲ့ကဲ့ရဲ့မှုကို ရင်ဆိုင်ရနိုင်တာကြောင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်သူတွေကို တရားစွဲဆိုဆောင်ရွက်ဖို့ တွေဝေတတ်ကြတာဟာ အံ့ဩစရာအကြောင်းတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ မုဒိမ်းမှုတားဆီး ကာကွယ်ရေးဥပဒေတွေကို ပြဌာန်းခဲ့တဲ့နိုင်ငံတွေမှာ ဒီဥပဒေတွေဟာ အပြည့်အဝ အကောင် အထည်ဖော်နိုင်ပြီလို့လည်း အတိအကျပြောဖို့ရာ ခဲယဉ်း နေပါသေးတယ်။ အခြား အချက်အလက်တွေ အများအပြားရှိနေပေမယ့် မုဒိမ်းမှုတားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေတွေကို ပြဌာန်းခဲ့တဲ့ ကနေဒါနှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံတွေမှာတော့ မုဒိမ်းမှုတွေကို တိုင်ကြားမှုပြုလုပ် ကြတာဟာ များပြားလာနေပါတယ်။ တချိန်တည်းမှာပဲ ပညာရှင်များက မုဒိမ်းမှုတားဆီး ကာကွယ်ရေးဥပဒေများဟာ အမှန်တကယ် အကျိုးရှိကြောင်း ဆက်လက် ပြောဆိုလျက်ရှိ ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ၎င်းတို့က အချို့နိုင်ငံက တရားရုံးတွေမှာ လက်မခံဖို့ဆိုပြီး တားမြစ်ထားတဲ့ သက်သေတွေကို နည်းလမ်းမျိုးစုံနဲ့ တင်သွင်းနေကြတာတွေ ရှိတယ်ဆိုပြီးလည်း အခိုင်အမာ ပြောဆိုလျက်ရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် နိုင်ငံအားလုံးမှာတော့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု အများစုဟာ တင်ပြတိုင်တန်းတာ မရှိဘဲ တိမ်မြုပ် ပျောက်ကွယ်နေကြပါသေးတယ်။ အကြမ်းဖက်မှုကိစ္စရပ်တိုင်းကို တရားဥပဒေအရ ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် သတင်းပို့ တိုင်တန်းတာဟာ အဓိကတွန်းအား ဖြစ်တယ်ဆိုပြီး မုဒိမ်းမှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေတွေကို နိုင်ငံဒေသအများအပြားက ပြဌာန်းခဲ့ပြီး သတင်းပို့တိုင်တန်းဖို့ကို အားပေး နေကြပါတယ်။

အကြမ်းဖက်ခံရသူအတွက် တရားရုံးမှာ နောက်ထပ်ထိခိုက်နှစ်နာမှုတွေ မဖြစ်အောင် မုဒိမ်းမှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေတွေက ဆောင်ရွက်ပေးတယ်။

မကြာခဏဆိုသလိုပဲ အမျိုးသမီးတွေဟာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံရမှုကို သတင်းပို့ တိုင်တန်းတဲ့အခါနဲ့ တရားရုံးမှာ အပြန်အလှန် စစ်ဆေးကြတဲ့ကာလအတွင်း သူတို့အပေါ် ပြုမူသက်ဆံ့ရတဲ့ အခြေအနေတွေကြောင့် ထပ်မံထိခိုက်နစ်နာမှုတွေ ခံစားကြရကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါတယ်။ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးတွေရဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမူနဲ့ ကိုယ်ဟန်အမူအရာတွေကို အမျိုးသားတွေထက် ပိုပြီး စစ်ဆေးမေးမြန်းခံရတာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ အင်္ဂလန်ရုံးရာဇဝန်ရရှိတဲ့ တရားရုံးတွေမှာ အကြမ်းဖက်ခံရသူက ပထမဦးစွာ သက်သေခံချက်ပေးရပါတယ် (ဒီဟာကို “အဓိက သက်သေ”လို့ ငေါ်ကြပါတယ်)။ အဲဒီနောက် တရားခံရှေ့နေက အကြမ်းဖက်ခံရသူနဲ့ သူမရဲ့သက်သေတွေကို ပြန်လှန်စစ်မေးခွင့် ရှိပါတယ်။ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ တရားခွင့်မှာ အကြမ်းဖက်ခံရသူကို စစ်ဆေး မေးမြန်းခြင်းဟာ အရေးကြီးတဲ့ သက်သေခံချက်ဖြစ်တဲ့အတွက်ကြောင့် သူခံစားခဲ့ရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှု အတွေ့အကြုံကို အများပြည်သူရှေ့မှာ စစ်ဆေးတဲ့ တရားရုံးမှာ အချိန် အကြာကြီး ရှေ့ထွက်ပြီး ပြန်လည်ခံစားရကာ အသေးစိတ် ပြန်လည်ပြောပြနေရပါတယ်။ အဲဒီနောက် အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ ထွက်ဆိုချက်ထဲမှာ ရှေ့နောက်ညီညွတ်မှု မရှိကြောင်း၊ မယုံကြည်ထိုက်ကြောင်း သို့မဟုတ် မှန်ကန်မှုမရှိကြောင်း ထောက်ပြဖို့ ပြန်လှန်စစ်ဆေးတာကို ပြုလုပ်ကြပါတယ်။ တရားခံရှေ့နေတွေဟာ တစ်ခါတစ်လေမှာ သက်သေတွေကို စိုးရိမ် ကြောက်လန့်သွားစေဖို့ မေးခွန်းတွေကို မြန်မြန်မေးမြန်းတာ ဒါမှမဟုတ် သက်သေတွေ စိတ်ရှုပ်ထွေးသွားစေဖို့၊ မရေမရာဖြစ်သွားစေဖို့ မာန်ပါပါနဲ့ ဖိပြီး မေးတာတွေကို ရည်ရွယ်ချက် ရှိရှိ ပြုလုပ်လေ့ရှိပါတယ်။ အဲဒီလို ပြုလုပ်ပြီး အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေ သက်သေတွေက လိမ်ညာနေတယ် ဒါမှမဟုတ် အမှန်တကယ်ဖြစ်ပျက်တာကို မေ့သွားတယ်ဆိုတဲ့ ပုံစံမျိုးဖြစ် အောင် တင်ပြကြပါတယ်။ ဩစတြေးလျနိုင်ငံ၊ နယူးဆောက်ဝေးပြည်နယ်မှ ယခင်ရှေ့နေချုပ်က လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ပတ်သက်တဲ့ အစီရင်ခံစာတစ်ခုမှာ ဖော်ပြထားတာကတော့ -

(တရားရုံးမှာ အမျိုးသမီးတွေ ကြုံတွေ့ရတဲ့) အဂ္ဂင်ဂုဗ္ဗမင်တွေကတော့ သူတို့တွေကြုံခံစားခဲ့ရတဲ့ ဆိုးရွားတဲ့ အတွေ့အကြုံတွေကို အသေးစိတ် ပြန်ပြောပြရတာနဲ့ ပြန်လှန်စစ်မေးချက်တွေမှာ သူ့ကိုပိုင်ခွင့်နဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဂုဏ်သိက္ခာတွေကို ထိခိုက်စေတဲ့ ဒီလိုအကြမ်းဖက်ခံရတာဟာ သူကြောင့်သာ ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ ငစာင်းပါးရိပ်ခြည် အဖြစ်တင် ထိုးနှက်ချက်များတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။⁵⁵

မုဒိမ်းမှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေတွေဟာ (သိအိုရီအရ အနိမ့်ဆုံးအားဖြင့်) အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ အတိတ်က အကြောင်းတွေနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ မေးခွန်းမေးတာတွေကို

⁵⁵ Attorney General for New South Wales, Criminal Justice Sexual Offences Taskforce, Responding to Sexual Assault: the Way Forward, 2005, p. 5.

တားမြစ်ထားခြင်းဖြင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုဖို့ လိုအပ်တဲ့ စိတ်သောကဖြစ်ဖွယ် အကြောင်းအရာ ပမာဏကို လျော့ချနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ မုဒိမ်းမှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေတွေကို တရားရုံးများတွင် လိုက်နာဆောင်ရွက်ရာမှာ အခက်အခဲများရှိနေသေးပေမယ့်လည်း⁵⁶ ဒီဥပဒေ တွေဟာ ပြန်လှန်စစ်မေးတာကို ကန့်သတ်ပြီး အကြမ်းဖက်သူအပေါ်မှာ အာရုံစိုက်ခြင်းအားဖြင့် အကြမ်းဖက်ခံရသူအတွက် ထပ်မံထိခိုက်နစ်နာတာတွေ ဖြစ်နိုင်ချေကို လျော့ချပေးနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

မုဒိမ်းမှုတားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေတွေဟာ တရားသူကြီးတွေအတွက် အမှုနဲ့မသက်ဆိုင်တဲ့ သက်သေခံချက်တွေကို ကြားနာနေရတာကနေ အကာအကွယ်ပေးထားပါတယ်။

အရေးအကြီးဆုံးကတော့ မုဒိမ်းမှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေတွေဟာ အကြောင်းအရာကို ဆုံးဖြတ်မည့်သူတွေအနေနဲ့ (အကြောင်းအရာကို ဆုံးဖြတ်မည့်သူတွေ ဆိုတာဟာ တရားသူကြီး သို့မဟုတ် ဂျူရီလူကြီးတွေကို ဆိုလိုတာ ဖြစ်ပါတယ်) မှားယွင်း ဆုံးဖြတ်မှုများ မဖြစ်စေရေးအတွက် တရားရုံးမှတ်တမ်းမှာ အမှုနဲ့မသက်ဆိုင်တဲ့ သက်သေ ခံချက်တွေ မပါရှိစေဖို့ ဆောင်ရွက်ပေးပါတယ်။ မုဒိမ်းမှုတားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေတွေဟာ အကြမ်းဖက်တယ်လို့ တရားစွဲဆိုခံရသူဟာ အပြစ်ရှိ၊ မရှိ ဆိုတာကိုသာ ဦးတည်ထားပြီး အကြမ်းဖက်ခံရသူကို ဦးတည်မထားပါဘူး။

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုဆိုတာဟာ မလိုချင်တဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမူကို ဆိုလိုပါတယ်။ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမူတစ်ခုမှာ လူတစ်ယောက်ရဲ့ လွတ်လပ်ပြီး စိတ်ဆန္ဒ အလျောက်ပေးအပ်တဲ့ သဘောတူညီချက်မပါဘူးဆိုရင် အဲဒီအပြုအမူဟာ ဥပဒေအရ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုသာ ဖြစ်ပါတယ်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးက လိင်မှုကိစ္စအတွက် သဘောတူညီမှု ပေးခဲ့သည့်တိုင်အောင် အဲဒီသဘောတူညီမှုဟာ အနိုင်အထက်ပြုခံရတဲ့ အခြေအနေမှာ ရယူခဲ့တာဖြစ်တယ်ဆိုရင် အဲဒါကို သဘောတူညီမှုလို့ မသတ်မှတ်နိုင်ပါဘူး။ (“သဘောတူညီမှု၊ အနိုင်အထက်ပြုမှုနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်ခြင်း” ဆိုတဲ့ အကျဉ်းချုပ် စာတမ်းတွင် ပတ်ဂျူနိုင်ပါတယ်)

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ တရားစီရင်မှုတွေမှာ အဓိက အားဖြင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမူတစ်ခုကို ပြုလုပ်ခဲ့တာ၊ မပြုလုပ်ခဲ့တာနဲ့ မသက်ဆိုင်ဘဲ အဲဒီအပြုအမူကို ပြုလုပ်စဉ်အချိန်က အမျိုးသမီးဟာ အဆိုပါ လိင်မှုကိစ္စအတွက် သဘော တူခဲ့ခြင်း ရှိတာ မရှိတာနဲ့သာ သက်ဆိုင်ပါတယ်။ တရားရုံးက လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမူ အပေါ်သာ အလေးထားနေမယ်ဆိုရင် အရင်က ဖြစ်ရပ်တွေအတွက် သဘောတူညီမှု ရှိ မရှိ

ဆိုတာက မသက်ဆိုင်တော့ဘူး။ တရားသူကြီးအများစုဟာ အသက်ကြီးကြီး အခွင့်တူးခံ အမျိုးသားများ ဖြစ်ကြပေမယ့် သူတို့ဟာ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းထဲက လူများသာ ဖြစ်တယ်ဆိုတာ မမေ့ဖို့လိုပါတယ်။ ဒါကြောင့် သူတို့မှာလည်း အမျိုးသမီးမှန်ရင် ဘယ်လိုနေထိုင်ပြုမူသင့်တယ် ဆိုတဲ့ ကျား၊မ နေရာအရခွဲခြားဆက်ဆံထားတဲ့ ယုံကြည်မှုတွေ အယူအဆတွေ ရှိနေပါတယ်။⁵⁷ ဒါကြောင့် သက်သေတင်သွင်းတာနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ စည်းမျဉ်းတွေဟာ ရှိနေဖို့ လိုအပ်တဲ့အပြင် တရားသူကြီးရဲ့ ဆင်ခြင်တုံတရားနဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချတာမျိုးပဲ မပြုလုပ်သင့်တော့ပါဘူး။

သက်သေတင်သွင်းတာကို ကန့်သတ်တာဟာ တရားစွဲဆိုခံရသူတွေရဲ့ အခွင့်အရေး ဖြစ်တဲ့ မျှတတဲ့ တရားစီရင်ရေး ရရှိဖို့အတွက် ထိခိုက်တယ်လို့ တရားခံရဲ့ ရှေ့နေတွေက တစ်ခါတစ်ရံမှာ ချေပတတ်ကြပါတယ်။ ဒီအချက်ကတော့ အမျိုးသမီးတွေဟာ မုဒိမ်းမှုနဲ့ အခြားလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေကို လိမ်လည်တိုင်ကြားတတ်ကြတယ်ဆိုတဲ့ အတွေးကနေ ဆင်းသက်လာတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာတော့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံရမှု အများစုဟာ သတင်းပို့တိုင်တန်းတာမျိုး မရှိကြဘဲ တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ် သွားလေ့ရှိကြတယ်လို့ နိုင်ငံတကာ လေ့လာချက်တွေက ဖော်ပြထားတာနဲ့ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်နေပါတယ်။ ပိုပြီး တိတိကျကျပြောရမယ်ဆိုရင်

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ နောက်ကြောင်းရာဇဝင်ကို သက်သေအဖြစ် တင်သွင်းတာဟာ အကြမ်းဖက်တယ်လို့ တရားစွဲဆိုခံရတဲ့သူကို အခွင့်အရေးပေးတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ မကြာမီက ဆောင်ရွက်ခဲ့တဲ့ ဗြိတိန်နိုင်ငံရဲ့ လေ့လာချက်တစ်ခုအရ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ နောက်ကြောင်း ရာဇဝင်ကို သက်သေအဖြစ် တင်သွင်းခွင့်ပေးတာဟာ ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်နိုင်တာအတွက် ထိခိုက်စေရုံသာမက တရားသေလွတ်မြောက်သွားတဲ့ ဖြစ်ရပ်များစွာကို ဖြစ်စေခဲ့ပါတယ်။⁵⁸

မုဒိမ်းမှုတားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေအများစုမှာ တရားစွဲဆိုခံရတဲ့ သူမဟုတ်ဘဲ တခြားလူတစ်ယောက်ယောက်နဲ့လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမူတစ်ခုပြုမူခဲ့တယ်ဆိုတဲ့ သက်သေကို တင်သွင်းနိုင်တဲ့ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်တဲ့ ခြွင်းချက်အနည်းငယ်လည်း ပါဝင်ပါတယ်။ ဥပမာ - တရားစွဲဆိုခံရသူဟာ လူမှားပြီး စွပ်စွဲခံရကြောင်း ပြသလိုတဲ့အခါ၊ ဒါမှမဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သက်သေ (သုတ်ရည်၊ ဒဏ်ရာ) တွေဟာ တရားစွဲဆိုခံရသူဆီက မဟုတ်ကြောင်း တင်ပြလိုတဲ့အခါမှသာ ဖြစ်ပါတယ်။

⁵⁷ See, for example, Karen TayagVertido v the Philippines, Communication No. 18/2008, Committee on the Elimination of All forms of Discrimination Against Women, 16 July 2010, CEDAW/C/46/D/18/2008; and Lydia A. Benancillo v. Judge Venancio J. Amila - [2011] PHSC 245 (9 March 2011). In both cases, judges in the Supreme Court of the Philippines were found to have exhibited gender bias in statements made in court.

အဲဒီလိုအခြေအနေတွေမှာပဲ ခြွင်းချက်ပေးထားတာဖြစ်ပြီး စစ်ဆေးနေတဲ့ ကိစ္စနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ အကြောင်းအရာကိုသာ ယာယီအနေနဲ့ တရားခွင်မှာ သက်သေတင်ပြခွင့် ပြုပါတယ်။ (ဆိုလိုတာက စွပ်စွဲထားတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုမတိုင်မီ၊ ကျူးလွန်နေစဉ်နဲ့ ကျူးလွန် ပြီးနောက် အဖြစ်အပျက်များနဲ့ သက်ဆိုင်တာတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။) အဆိုပါခြွင်းချက်ကို လက်ခံကျင့်သုံးတဲ့အခါမှာလည်း သက်သေကို အရင်ဆုံး ကင်မရာကနေတဆင့် ကြည့်ရပါမယ်။ သက်သေတင်သွင်းတဲ့အခါမှာလည်း လူအများရှေ့မှာမဟုတ်ဘဲ တံခါးပိတ်စစ်ဆေးမှုအနေနဲ့ ဆောင်ရွက်ရပါမယ်။ ပြီးတော့ အဲဒီသက်သေဟာ အမှုနဲ့ သက်ဆိုင်တယ်လို့ မသတ်မှတ် သေးသရွေ့ တရားရုံးမှတ်တမ်းရဲ့ တစ်စိတ်တစ်ဒေသအဖြစ် ဖော်ပြတာ မပြုရပါဘူး။ သက်သေတွေနဲ့ဆိုင်တဲ့ စီရင်ဆုံးဖြတ်မှုအားလုံးမှာ အဓိကအရေးပါတဲ့ အချက်ကတော့ တင်သွင်းမယ့် သက်သေဟာ သင့်လျော်မှု ရှိ၊ မရှိကို စဉ်းစားရာမှာ စဉ်းစားရမယ့် အချက်တွေကတော့ - အမှုကိုဆုံးဖြတ်မယ့်သူ (တရားသူကြီး၊ ဂျူရီလူကြီး) တွေရဲ့ အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့် စဉ်းစားမှုအပေါ် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်နိုင်မှု ရှိ၊ မရှိ၊ အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာနဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိ၊ မရှိ၊ အကြမ်းဖက်ခံရသူအတွက် ထိခိုက် ခံစားရမှု၊ အရှက်ရစေမှု ဖြစ်နိုင် မဖြစ်နိုင်ဆိုတာတွေနဲ့ ချိန်ထိုးစဉ်းစားပြီး အမှုအတွက် ပိုမိုပြီး တရားမျှတစွာ ဆောင်ရွက်နိုင်မှုကို ဖေးနိုင်မှသာ သက်သေတင်သွင်းမှုကို လက်ခံရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

မုဒိမ်းမှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေတွေကို ပြဋ္ဌာန်းပြီးပါက လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုအတွက် တရားမနစ်နာမှုဆိုင်ရာ တရားခွင်တွေမှာသာမက ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ကြားနာမှုတွေပါ တပြေးညီတည်း စီရင်ဆောင်ရွက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲလိုမဟုတ်ခဲ့ဘူးဆိုရင် သူတို့ကို အသုံးတည့်မှုဟာ အကြီးအကျယ်ကို ထိခိုက်နေဦးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေစံနှုန်းများ

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ ဥပဒေတွေမှာ မုဒိမ်းမှုတားဆီး ကာကွယ်ရေးဥပဒေတွေအတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာနှင့် သက်သေဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်း ချက်များတွေ ဘယ်လို ဘယ်ပုံစံပါဝင်ရမလဲဆိုတာကို ကုလသမဂ္ဂရဲ့ ဥပဒေမူကြမ်းနမူနာမှာ အပြောင်းအလဲမရှိ ထောက်ခံဖော်ပြထားပါတယ်။⁵⁹

⁵⁸ Home Office (United Kingdom)၊ Section 41: an evaluation of new legislation limiting sexual history evidence in rape trials၊ 2006၊ <http://collection.europarchive.org/tna/20090120202659/homeoffice.gov.uk/rds/pdfs06/rdsolr2006.pdf> p. vii.

⁵⁹ UN Division for the Advancement of Women, Handbook for Legislation on Violence Against Women, New York: United Nations, 2010.

“အိမ်တွင်း
အကြမ်းဖက်မှုအား
အရေးယူဆောင်ရွက်ရန်
ပြဋ္ဌာန်းချက်များ”

2/2017

အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုအားအရေးယူဆောင်ရွက်ရန်ပြဋ္ဌာန်းချက်များ

အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုကို တုံ့ပြန်ဖြေရှင်းနိုင်မယ့် သီးခြားတိကျတဲ့ ဆောင်ရွက်မှုတွေကို အာဏာပိုင်တွေ၊ တာဝန်ရှိသူတွေက ပြုလုပ်ဖို့ ပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ ဥပဒေတွေ သို့မဟုတ် မူဝါဒတွေကို နိုင်ငံအတော်များများမှာ ထားရှိကြပါတယ်။ အဲဒီ ဥပဒေ သို့မဟုတ် မူဝါဒတွေထဲမှာ တာဝန်အရ သတင်းပို့တိုင်တန်းခြင်း၊ တာဝန်အရ ဖမ်းဆီးခြင်း၊ တာဝန်အရ တရားစွဲဆိုခြင်းတို့ ပါဝင်ပါတယ်။ (တာဝန်အရ သတင်းပို့တိုင်တန်းခြင်း၊ ဖမ်းဆီးခြင်းနဲ့ တရားစွဲဆိုခြင်း အားလုံးကို စုပေါင်းပြီးတော့ ‘တာဝန်အရ အရေးယူ ဆောင်ရွက်ခြင်း’ လို့ သုံးနှုန်း သွားပါမယ်) နိုင်ငံအများစုမှာတော့ တာဝန်အရ အရေးယူဆောင်ရွက်တာကို ဥပဒေအရ မဟုတ်ဘဲ မူဝါဒတွေ ချမှတ်ပြီး ဆောင်ရွက်ကြပါတယ်။ အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေရဲ့ အခွင့်အရေးတွေနဲ့ ဥပဒေကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သူတွေရဲ့ တာဝန် ဝတ္တရားတွေအပေါ်မှာ အကျိုးသက်ရောက်မှုတွေ ရှိနိုင်တာဖြစ်လို့ ဥပဒေမူကြမ်းရေးဆွဲတဲ့အခါ ဒီမူဝါဒဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်တွေကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားရမှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံတွေမှာတော့ တာဝန်အရ အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ မူဝါဒတွေကို အသုံးပြုတာနဲ့ပတ်သက်ပြီး အချက်အလက်များ မရှိသေးတာကြောင့် အခုအကျဉ်းချုပ် စာတမ်းမှာ ဖော်ပြထားတာအများစုက မြောက်အမေရိကမှ လေ့လာမှုတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ အောက်မှာ ဖော်ပြထားတာတွေကတော့ တာဝန်အရ အရေးယူဆောင်ရွက်တာနဲ့ဆိုင်တဲ့ အဓိက မူဝါဒပုံစံတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

အကြမ်းဖက်မှုကို သတင်းပို့တိုင်တန်းခြင်း

သတင်းပို့တိုင်တန်းတာနဲ့ဆိုင်တဲ့ မူဝါဒတွေအရ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ရပ်တွေမှာ အကြမ်းဖက်ခံရသူက အမှုဖွင့်တာမျိုး မရှိပေမယ့်လည်း အာဏာပိုင်တွေ၊ တာဝန်ရှိသူတွေနဲ့ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်သူတွေ အပါအဝင် ပထမဦးစွာ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ပေးရသူတွေက သက်ဆိုင်ရာဆီ သတင်းပို့တိုင်တန်းရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ‘အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံရဲ့ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုပျောက်ရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေ’ မှာပါဝင်တဲ့ တချို့ဖြစ်ရပ်တွေမှာတော့ အကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်ရပ်ကို သတင်းပို့တိုင်တန်းခြင်းမလုပ်တဲ့ အာဏာပိုင်တွေ၊ တာဝန်ရှိသူတွေနဲ့ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်သူတွေဟာ အပြစ်ရှိနေပြီး ဒဏ်ငွေပေးဆောင်ရမှာဖြစ်တယ်လို့ ဖော်ပြထားပါတယ်။ ကလေးသူငယ်တွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေကို တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုတွေမှာတော့ အဲဒီလိုဖော်ပြချက်မျိုးကို လိုအပ်ချက်အဖြစ် နိုင်ငံအများစုက တရားစီရင်ရေးစနစ်တွေမှာ ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါတယ်။⁶⁰

တာဝန်အရ ဖမ်းဆီးခြင်း

တာဝန်အရ ဖမ်းဆီးတာနဲ့ဆိုင်တဲ့ မူဝါဒတွေအရ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုတစ်ခုကို သတင်းပို့တိုင်တန်းမှုကို လက်ခံရရှိတဲ့ ရဲတပ်ဖွဲ့ဟာ အကြမ်းဖက်သူကို ဖမ်းဆီးဖို့နဲ့ အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ပွားတဲ့ အိမ်ကနေ ဖယ်ရှားဖို့၊ များသောအားဖြင့် ရဲစခန်းကို ခေါ်ဆောင်သွားဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ ရဲစခန်းမှာဆိုရင် အဲဒီအကြမ်းဖက်သူကို အမှုဖွင့်ဖို့ ထိန်းသိမ်းထားတာမျိုး ဖြစ်နိုင်သလို ပြန်လွှတ်တာလည်း ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ သိရသလောက်တော့ အာဆီယံနိုင်ငံတွေမှာ တာဝန်အရ ဖမ်းဆီးတာနဲ့ဆိုင်တဲ့ မူဝါဒတွေတော့ မရှိသေးပါဘူး။ ဒါပေမယ့် UN Women က ထုတ်ပြန်သည့် ‘အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာဥပဒေနှင့် ၎င်းအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စံနှုန်းများနှင့် ကောင်းမွန်သည့် ကျင့်သုံးမှုများကို အခြေခံလျက် အာဆီယံနိုင်ငံများအား လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း’ ဆိုတဲ့ ထုတ်ပြန်ချက်မှာ အဲဒီမူဝါဒတွေကို အသေးစိတ် ဆွေးနွေးဖော်ပြထားပါတယ်။

တာဝန်အရ အမှုဖွင့်ခြင်း

တာဝန်အရ အမှုဖွင့်တာဆိုတာဟာ တာဝန်အရ ဖမ်းဆီးတယ်ဆိုတာထက် ပိုမိုပါတယ်။ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုတစ်ခုကို သတင်းပို့တိုင်တန်းလာပြီဆိုတာနဲ့ ရဲတပ်ဖွဲ့ဟာ တရားစွဲဆိုဖို့ အတွက် အမှုဖွင့်ပြီး တရားရုံးကို တင်သွင်းဖို့အတွက် သက်သေတွေကို ရှာဖွေတာ သိမ်းဆည်း တာနဲ့စုံစမ်းစစ်ဆေးတာတွေကို ပြုလုပ်ရပါမယ်။ ဆက်လက်ပြီး သူတို့ရရှိထားတဲ့ သက်သေတွေနဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကို ဥပဒေအရာရှိတွေဆီ တင်ပြရပါမယ်။ ဥပဒေအရာရှိတွေက ဖြစ်ပွားတဲ့ ပြစ်မှုအပေါ် ရဲတပ်ဖွဲ့ရဲ့ ဆောင်ရွက်ထားချက်တွေ (တစ်ခါတစ်ရံမှာတော့ “ဖြစ်နိုင်တဲ့ အကြောင်းတရားတွေ” (Probable Causes) လို့ သုံးနှုန်းပါတယ်) နဲ့ ပြစ်မှု ထင်ရှားစီရင်နိုင်မယ့် အလားအလာပေါ် အခြေခံပြီး ဘယ်ပုဒ်မနဲ့ အမှုဖွင့်မလဲဆိုတာကို ဆုံးဖြတ်ကြပါတယ်။ တာဝန်အရ အမှုဖွင့်တာနဲ့ဆိုင်တဲ့ မူဝါဒတွေကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်တဲ့အခါမှာ အကြမ်းဖက်ခံရသူက ရှေ့ဆက်ဆောင်ရွက်ဖို့ ဒါမှမဟုတ် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ဖို့ ဆန္ဒမရှိရင်တော့တောင် ရဲတပ်ဖွဲ့ဟာ ဒီမူဝါဒထဲမှာ ဖော်ပြထားတဲ့ လုပ်ထုံး လုပ်နည်းတွေကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနေရာမှာတော့ အကြမ်းဖက်ခံရသူက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ဖို့ ဆန္ဒမရှိတာဟာ အမှုကို သက်သေပြတဲ့အခါ ပိုပြီးခက်ခဲစေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

⁶⁰ UN Women, Domestic Violence Legislation and its Implementation: An analysis for ASEAN countries based on international standards and good practices(revised), 2011.

တာဝန်အရ တရားစွဲဆိုခြင်း

အိမ်တွင်း အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ မှုခင်းတွေကို စွဲဆိုဆောင်ရွက်တဲ့အခါ အကြမ်းခံရသူရဲ့ သဘောထားက ဘယ်လိုပဲရှိနေပါစေ (တိုင်တန်းချက်ကို ရုတ်သိမ်းတာ သို့မဟုတ် အစစ်ခံချက်ပေးရန် ငြင်းဆိုတာ) ခိုင်လုံတဲ့ သက်သေတွေ ရှိနေတယ်ဆိုရင် တာဝန်အရ တရားစွဲဆိုခြင်း သို့မဟုတ် 'အမှုကို မရုပ်သိမ်းရဘူး' ဆိုတဲ့ မူဝါဒအရ တရား စွဲဆိုတာကို ဆက်လက်ပြုလုပ်ရမှာ ဖြစ်ပါမယ်။ ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်တွေမှာ နိုင်ငံတော်က တရားစွဲဆိုဆောင်ရွက်ဖို့အတွက် တာဝန်ရှိတယ်ဆိုပေမယ့်လည်း အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ မှုခင်းဖြစ်ရပ်တွေမှာတော့ အကြမ်းဖက်ခံရသူက အမှုနဲ့ပတ်သတ်ပြီး နောက်ဆုတ် သွားတယ်ဆိုရင် သက်သေတွေ မပြည့်စုံတဲ့အတွက် စွဲဆိုချက်တွေဟာလည်း များသောအားဖြင့် အောင်မြင်မှု မရရှိတတ်ကြပါဘူး။

တာဝန်အရ အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းမူဝါဒတွေကို ဘကြောင့် အသုံးပြုကြတာလဲ။

အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေတွေကို ပြဋ္ဌာန်းထားပေမယ့် သက်ဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်တွေ၊ တာဝန်ရှိသူတွေက လိုက်နာဖို့ ပျက်ကွက်တဲ့အခါမှာ ဒီဥပဒေတွေနဲ့ မူဝါဒတွေကို (တစ်ခါတစ်ရံမှာ ပေါင်းပြီး သုံးပါတယ်) အသုံးပြုဖို့ဆိုပြီး ဖန်တီးထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံအချို့မှာ သတင်းပို့တိုင်ကြားလာတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ခြိမ်းခြောက်မှုတွေကို ကာကွယ်ဖို့ ရဲတပ်ဖွဲ့က ပျက်ကွက်တဲ့အခါ ဒီဥပဒေတွေ မူဝါဒတွေကို အသုံးပြုဖို့ တရားရုံးက ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါတယ်။ ရဲတပ်ဖွဲ့နဲ့ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိသူတွေရဲ့ ဘက်လိုက်မှုနဲ့ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုဆိုတာ ပုဂ္ဂလိကပြဿနာ ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ ယူဆမှုတွေကြောင့် အမျိုးသမီးတွေ အကြမ်းဖက်ခံရတဲ့အခါမှာ အကြမ်းဖက်သူကို အရေးယူဖို့ ပျက်ကွက် နေကြပါတယ်။ ဒီလိုဖြစ်ရပ်တွေဟာ ဘယ်တော့မှ မှတ်တမ်းတင်မခံကြရဘဲ တရားခွင့်ကိုလည်း ရောက်မလာကြပါဘူး။ ဒီလို အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ ပုဂ္ဂလိကပြဿနာမဟုတ်ဘူး။ ဒီလိုဖြစ်မှုတွေကို အခြားပြစ်မှုတွေလိုပဲ စိုးရိမ်စရာကောင်းတဲ့ ပြစ်မှုတွေအဖြစ် မှတ်ယူ ဆောင်ရွက်ရမယ်ဆိုတဲ့ အချက်တွေကို ဒီတာဝန်အရ အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်း မူဝါဒတွေက သိသာထင်ရှားစွာ ဖော်ပြနေနိုင်ပါတယ်။ ရဲတပ်ဖွဲ့နဲ့ တရားရုံးရဲ့ ဆင်ခြင်တုံတရားနဲ့ ဆောင်ရွက်တယ်ဆိုတဲ့ အချက်ကိုလည်း ဒီမူဝါဒတွေက ဖယ်ရှားပေးနိုင်ပါတယ်။

တာဝန်အရ အရေးယူ ဆောင်ရွက်ခြင်းဟာ အကြမ်းဖက်ခံရသူက တုံ့ပြန်မှု မပြုလုပ်နိုင်တဲ့ တားဆီးကာကွယ်ခြင်းကိစ္စကို ဆက်လက် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ပေးတာလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ သီအိုရီအရဆိုရင် ဒီလိုမူဝါဒတွေ ဥပဒေတွေကြောင့် တရားစီရင်ရေးဘက်က

တာဝန်ရှိသူတွေရဲ့ လက်ထဲမှာ တရားစွဲဆိုဆောင်ရွက်နိုင်တာတွေ ရှိသွားတာကြောင့် အကြမ်းဖက်သူတွေက အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေကို ထပ်ပြီး အကြမ်းမဖက်နိုင်အောင် တားဆီးပေးနိုင်တဲ့အပြင် အမျိုးသမီးတွေအတွက် ပိုပြီး ဘေးကင်းလုံခြုံမှုပေးနိုင်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်နိုင်တဲ့နှုန်းလည်း မြင့်တက်လာနိုင်ပါတယ်။ သတင်းပို့တိုင်တန်းတဲ့ ဖြစ်ရပ်မှန်သမ္မုကို အမှုဖွင့်ဖို့လိုအပ်တာ၊ အကြမ်းဖက်သူကို ဖမ်းဆီးနိုင်တာ၊ တရားရုံးကို ပို့နိုင်တာကြောင့် အမှုဖွင့်တာကနေ ပြစ်ဒဏ်စီရင်တဲ့ကြားက တရားစီရင်ရေးစနစ်ရဲ့ အဆင့်တိုင်းမှာ ပြစ်မှုတွေ ကွယ်ပျောက်သွားနိုင်တာကို လျော့ချပေးနိုင်ပါတယ်။

တာဝန်အရ အရေးယူဆောင်ရွက်တာနဲ့ပတ်သက်ပြီး လေ့လာဆန်းစစ်ကြည့်မယ်ဆိုရင် သူတို့တွေကြုံခံစားနေရတဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရတာတွေကို အမျိုးသမီးတွေ သတင်းပို့တိုင်တန်းတယ်ဆိုတာဟာ အဲဒီအကြမ်းဖက်မှုတွေကို ရပ်တန့်သွားစေချင်လို့ဆိုတာကို သတိထားမိဖို့က အရေးကြီးပါတယ်။ သူစိမ်းတွေက အကြမ်းဖက်တာနဲ့ မတူတာက အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်တာကို ခံစားနေရတဲ့ သူတွေဟာ သူတို့ကို အကြမ်းဖက်တဲ့သူတွေနဲ့ အတူနေထိုင်ကြရပြီး သူတို့ကြားမှာ စိတ်ခံစားမှုပိုင်းဆိုင်ရာနဲ့ ငွေရေးကြေးရေးပိုင်းဆိုင်ရာ အားကောင်းတဲ့ ချုပ်နှောင်မှုတွေ ရှိနေကြတဲ့အတွက် များသောအားဖြင့် သူတို့ရဲ့ ဆက်ဆံရေး (အိမ်ထောင်ရေး) ကို အဆိုးသတ်လိုတဲ့ စိတ်ဆန္ဒ ရှိမနေကြပါဘူး။ အကြမ်းဖက်ခံရသူအချို့က သူတို့ရဲ့ အိမ်ထောင်ဘက် (အဖော်) နဲ့ ပြန်လည်ပေါင်းစည်းလိုစိတ် ရှိတတ်ကြပါတယ်။ ဒါ့အပြင် သူတို့ရဲ့ ကလေးတွေအတွက် သူတို့ရဲ့ ဆက်ဆံရေးကို မပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းလိုကြပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ အိမ်ထောင်ဘက် (အဖော်) တွေဟာ ပြစ်မှုမှတ်တမ်းမှာ စာရင်းဝင်သွားမှာကိုလည်း ကြောက်ရွံ့စိုးရိမ်လေ့ရှိကြပါတယ်။ တကယ်လို့ တရားရုံးက ဒဏ်ငွေချမှတ်ခဲ့တယ်ဆိုရင် (အာဆီယံနိုင်ငံတွေမှာ ပြုလုပ်လေ့ပြုလုပ်ထ ရှိပါတယ်) သူတို့မိသားစုရဲ့ ဝင်ငွေထဲက ဖဲ့ပေးရတဲ့ အတွက် တစ်မိသားစုလုံးကို ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခံရသလို ဖြစ်နေပါတယ်။

တာဝန်အရ အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းမူဝါဒတွေဟာ အောင်မြင်မှုတွေ ရှိနေပေမယ့် အမျိုးသမီးအရေးဆောင်ရွက်တဲ့ အစိုးရမဟုတ်တဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေ၊ ပညာရှင်တွေနဲ့ တရားစီရင်ရေးထဲက ပုဂ္ဂိုလ်တွေကတော့ ဒီမူဝါဒတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အတွေ့အကြုံတွေနဲ့ ထိထိရောက်ရောက် ပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ထားမှုမရှိဘူးလို့ ဝေဖန်လျက်ရှိပါတယ်။ တာဝန်အရ အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ သို့မဟုတ် မူဝါဒတွေ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုခင်မှာ ပံ့ပိုးထောက်ပံ့မှု အစီအစဉ်တွေနဲ့ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်တွေရဲ့ အကျိုးရလဒ်ကို ဂရုတစိုက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အောက်မှာ ဖော်ပြထားတာကတော့ အရေးကြီးတဲ့ ဆွေးနွေးချက်တွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

သတင်းပို့တိုင်တန်းခြင်း

တာဝန်အရ သတင်းပို့တိုင်တန်းတဲ့အတွက် အမျိုးသမီးတစ်ဦးဟာ အိမ်တွင်း အကြမ်းဖက်မှုကို ဘယ်နှစ်ကြိမ် ကြုံတွေ့ခဲ့ရဖူးတယ်နဲ့ အကြိမ်တိုင်းမှာ ဘယ်လောက်ထိ အကြမ်းဖက်ခံခဲ့ရတယ်ဆိုတာကို မှတ်တမ်းထားရှိနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပဲ အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့လိုအပ်ချက်တွေအတွက် သင့်လျော်တဲ့ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်တာတွေ မပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ဘူးဆိုရင်၊ အထူးသဖြင့် ဒီလိုသတင်းပို့တိုင်တန်းတာကြောင့် အမျိုးသမီးတွေဟာ အပြစ်ဖို့ခံရတယ်ဆိုရင် ဒါမှမဟုတ် ထိခိုက်နာကျင်မှုတွေ ထပ်ပြီး ခံစားရတယ်ဆိုရင် သူ့အတွက် လိုအပ်တဲ့ ဆေးဝါးကုသမှုတွေကို ရှာဖွေရယူဖို့အတွက် အဟန့်အတားဖြစ်စေပါတယ်။ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ဟာ သူ့ရဲ့လက်တွဲဖော်က အကြမ်းဖက်ပြီး ထိန်းချုပ်တာကို ခံရတဲ့အခါ သူ့ဘဝကိုယ်သူ လွှမ်းမိုးထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းနည်းတယ်လို့ ခံစားရပါတယ်။ ဒါကြောင့် တာဝန်အရ သတင်းပို့တိုင်တန်းတယ်ဆိုတာဟာ အကြမ်းဖက်မှုကို ဘယ်လိုတုံ့ပြန် ဆောင်ရွက်ရမလဲ ဆိုတာကို အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ လက်ထဲကနေ ထုတ်ယူလိုက်တာဖြစ်လို့ သူ့ဘဝကိုယ်သူ လွှမ်းမိုးထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းကို ပိုပြီး လျော့ကျသွားတယ်လို့ ခံစားရစေပါတယ် (စွမ်းဆောင်ရည် မဲ့သလို ခံစားရစေပါတယ်)။ ပိုပြီး အရေးကြီးတာကတော့ အမျိုးသမီးတွေဟာ သူတို့တွေ့ကြုံရတဲ့ ဘေးအန္တရာယ် အခက်အခဲတွေကို သူတို့သာ အသိဆုံး ဆိုတာပါပဲ။ ကြုံတွေ့လာရနိုင်တဲ့ နောက်ထပ်အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ လက်တွေ့ကျတဲ့ ပြဿနာတွေကို ဖြေရှင်းဖို့ ဘေးကင်းရေး အစီအစဉ်တွေ မထားရှိဘဲ သတင်းပို့တိုင်တန်းတာကို ပြုလုပ်မယ်ဆိုရင် အဲဒီအမျိုးသမီးမှာ အရင်က မတိုင်တန်းခင် တောက်လျှောက်ကြုံတွေ့နေရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေထက် ပိုဆိုးရွားတဲ့ ဘေးအန္တရာယ်တွေကို ကြုံတွေ့ရနိုင်ပါတယ်။

ပမ်းအိခြင်း

အမျိုးသမီးတစ်ယောက် ကြုံတွေ့နေရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုကို ချက်ချင်းရပ်တန့် သွားအောင် လုပ်နိုင်တာကတော့ အကြမ်းဖက်သူကို ဖမ်းဆီးလိုက်ခြင်းပါပဲ။ အကြမ်းဖက်သူကို အကြမ်းဖက်တဲ့ နေရာကနေ ဖယ်ရှားထိန်းသိမ်းလိုက်တာဟာ အကြမ်းဖက်သူအနေနဲ့ သူ့ရဲ့ လုပ်ရပ်ဟာ ဘယ်လောက်ဆိုးရွားကြောင်း သဘောပေါက်နားလည်သွားစေနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုကို သတင်းပို့တိုင်တန်းလာလို့ ရဲတွေအနေနဲ့ ဖမ်းဆီးဖို့ လိုလာပြီဆိုရင် တစ်ခါတစ်ရံမှာ သူတို့ကိုယ်သူတို့ ခုခံကာတွယ်တဲ့ အမျိုးသမီးတွေကိုပါ ပူးတွဲ တရားခံအဖြစ် ဖမ်းဆီးတတ်ကြပါတယ်။ အထူးသဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ပွားပြီးနောက်မှာမှ ရဲတွေရောက်လာခဲ့ရင် ဒီလိုမျိုး ဖြစ်တတ်ပါတယ်။

ဒါ့အပြင် ရဲတပ်ဖွဲ့နဲ့ အရင်က ဆက်ဆံရေးဟာ မကောင်းခဲ့ဘူးဆိုရင် အမျိုးသမီးဟာ သူ့အတွက် ကြားဝင်ဆောင်ရွက်ပေးဖို့ ရဲတပ်ဖွဲ့ကို ခေါ်ဆိုတာမျိုးက နည်းပါးနေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို အခြေအနေမျိုးတွေကြောင့် ဒီမူဝါဒကို ပြဌာန်းကျင့်သုံးဖို့ မတိုက်တွန်းတာမျိုးတွေ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒီလိုအခြေအနေတွေရှိနေရင် ဒီမူဝါဒတွေက သိပ်ပြီး ထိရောက်မှာ မဟုတ်ဘူးလို့ပဲ ပြောချင်တာပါ။

အခြားသော ပုံပိုးထောက်ပံ့မှုတွေ၊ မူဝါဒတွေနဲ့ ပေါင်းစပ်မှုမရှိဘူးဆိုရင်၊ မရှေးမနှောင်းမှာ အမှုဖွင့်ဆိုတာတွေ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်မယ်ဆိုတဲ့ အလားအလာ မရှိဘူးဆိုရင် အကြမ်းဖက်သူဟာ သူ့လွတ်မြောက်လာတဲ့အခါ အမျိုးသမီးကို တန်ပြန် လက်စား ချေနှိင်ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် တာဝန်အရ ဖမ်းဆီးခြင်း မူဝါဒကို ချမှတ် အကောင် အထည်ဖော်တာနဲ့ အကာအကွယ်ပေးရေး အမိန့်ကို ထုတ်ပေးနိုင်ရမှာ ဖြစ်တဲ့အပြင် ဘယ်လို ဖမ်းဆီးမလဲ၊ တရားစွဲဆိုတာကို လုပ်မလဲ ဆိုတာတွေပါ ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီမူဝါဒတွေကို နောက်ထပ်ပြုပြင် မွမ်းမံနေကြတဲ့ ပုံစံကတော့ တာဝန်အရ ဖမ်းဆီးခြင်းနဲ့ဆိုင်တဲ့ မူဝါဒတွေနေရာမှာ ဖမ်းဆီးတာကို အားပေးခြင်းဆိုတဲ့ မူဝါဒ (Pro-Arrest) ကို အကောင်အထည်ဖော်ဖို့ ထောက်ခံ တောင်းဆိုလာကြတာတွေလည်း ရှိပါတယ်။ ဒီဖမ်းဆီးတာကို အားပေးတဲ့ မူဝါဒအရ ရဲတွေဟာ ဖြစ်ရပ်တိုင်းမှာ ဝင်ရောက် တုံ့ပြန်ပြီး အန္တရာယ်မဖြစ်လာအောင် ထိန်းသိမ်းပေးရမှာ ဖြစ်ပေမယ့် အမှုဖွင့်နိုင်လောက်တဲ့ ဖြစ်နိုင်တဲ့ အကြောင်းတရားတွေ (Probable Causes) ရှိမှသာ အကြမ်းဖက်သူကို ဖမ်းဆီး တာနဲ့ အကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်ပွားရာနေရာကနေ ဖယ်ရှားတာကို လုပ်ဆောင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အမှုဖွင့်ခြင်းနှင့် တရားစွဲဆိုခြင်း

တာဝန်အရ တရားစွဲဆိုတာကြောင့် ရရှိတဲ့ အကျိုးရလဒ်တွေက တာဝန်အရ ဖမ်းဆီးတာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ အကျိုးရလဒ်တွေနဲ့ ဆင်တူပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ဒီလိုလုပ်တာဟာ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုဆိုတာ လက်ခံနိုင်စရာ မရှိကြောင်း ရဲတပ်ဖွဲ့အနေနဲ့ ပြင်းပြင်းထန်ထန် ထင်ထင်ရှားရှား ဖော်ပြတာဖြစ်တဲ့အပြင်၊ အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသမီး တွေအပေါ် တန်ပြန်လက်စားချေခံရတာမျိုး မကြုံတွေ့စေဖို့အတွက် အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ ပူးပေါင်းပါဝင်မှု ရှိရှိ မရှိရှိ အဲဒီဖြစ်ရပ်တွေကို ဆက်လက်တိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ဖို့ လိုအပ် တယ်ဆိုတာကိုလည်း ပြသရာရောက်ပါတယ်။ ထပ်ပြီးပြောရမယ်ဆိုရင် အကြမ်းဖက်သူတွေက သူတို့မှာ ဒီဖြစ်ရပ်တွေအပေါ် လွှမ်းမိုးထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်း မရှိတော့တဲ့အတွက် သူတို့မှာ

အပြစ်ရှိကြောင်း ဝန်ခံလာနိုင်ချေ ပိုများလာပါတယ်။ အဲဒီကနေတဆင့်ကြည့်မယ်ဆိုရင် တရားရုံးမှာ စစ်ဆေး ဆောင်ရွက်ရတာလည်း နည်းလာနိုင်ပါတယ်။ ကနေဒါနိုင်ငံရဲ့ နယ်ပယ်အတော်များများမှာ ဒီ တာဝန်အရ တရားစွဲဆိုခြင်းနဲ့ဆိုင်တဲ့ မူဝါဒတွေကို ချမှတ် ကျင့်သုံးနေကြပြီး ဒီမူဝါဒတွေကို အကောင်အထည်ဖော်တာကြောင့် သတင်းပို့တိုင်တန်းလာတဲ့ မှုခင်းဖြစ်ရပ် အရေအတွက်ဟာ သိသိသာသာ မြင့်တက်နေတာကို တွေ့ရှိရပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီမှုခင်းဖြစ်ရပ်တွေကို တရားရုံးမှာ မြန်မြန်စစ်ဆေးစီရင်ဖို့ တရားစီရင်ရေး စနစ်ထဲကနေ သွက်သွက်လက်လက် တွန်းပို့နိုင်တာ မနိုင်တာနဲ့ ဒီလိုအကျိုးရလဒ်တွေဟာ ချိတ်ဆက်မှုရှိတယ်ဆိုပြီး သုတေသနတွေက ဖော်ပြထားတာလည်း ရှိပါတယ်။ တကယ်လို့ အမှုဖွင့်တာနဲ့ တရားရုံးမှာ စစ်ဆေးစီရင်တာနဲ့ ကြားမှာ အချိန်ကြာကြာ နှောင့်နှေးနေမယ်ဆိုရင် ဒီ တာဝန်အရ တရားစွဲဆိုတာနဲ့ဆိုင်တဲ့ အကျိုးရလဒ်အတော်များများကတော့ ပျောက်ကွယ် သွားနိုင်ပါတယ်။⁶¹

အမျိုးသမီးတွေဟာ သူတို့ရဲ့ သတင်းပို့တိုင်တန်းမှုကို ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းဖို့အတွက် အကြမ်းဖက်သူရဲ့ ဖိအားပေးတာ ခံရတဲ့အပြင်၊ သူတို့ရဲ့ စိတ်ခံစားမှုနဲ့ လက်တွေ့ဘဝ အခြေအနေတွေကြောင့် သူတို့ရဲ့ အိမ်ထောင်ရေး (ဆက်ဆံရေး) ကို ဆုံးရှုံးမှာ စိုးရိမ် ကြောက်ရွံ့နေကြရပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် အထက်မှာဖော်ပြထားသလိုပဲ အမျိုးသမီးတွေဟာ အမှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး ရှေ့မဆက်ချင်ကြဘဲ နောက်ဆုတ်ဖို့ ကြိုးစားလေ့ရှိပါတယ်။ အမျိုးသမီး တွေဟာ တန်ပြန်လက်စားချေခံရမှာကို ကြောက်ရွံ့စိုးရိမ်နေမယ်ဆိုရင်၊ မိသားစုအတွက် အဓိကဝင်ငွေ ရှာပေးတဲ့သူကို ဆုံးရှုံးရတာ ဒါမှမဟုတ် ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းလိုက်တာ ရှိမယ်ဆိုရင် ဒီလို ‘အမှုကို မရုပ်သိမ်းရဘူး’ ဆိုတဲ့ မူဝါဒဟာ အမျိုးသမီးတွေကို သတင်းပို့တိုင်တန်းတာမျိုး မလုပ်ဖို့ တွန်းအားပေးနိုင်ပါတယ်။ ဒီအခြေအနေဟာ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုကို တွေ့ကြုံ ခံစားရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေအတွက် ပံ့ပိုးထောက်ပံ့မှုတွေနဲ့ ဝန်ဆောင်မှုတွေကို လက်လှမ်းမမီတဲ့ အခြေအနေမှာ ပိုပြီး မှန်ကန်ပါတယ်။ ဘေးကင်းလုံခြုံတဲ့ နေထိုင်စရာ နေရာမရှိရင်၊ သူတို့ကိုယ်တိုင်နဲ့ သူတို့ရဲ့ကလေးတွေအတွက် ထောက်ပံ့နိုင်တဲ့ နည်းလမ်းမရှိရင်၊ နှစ်သိမ့် ဆွေးနွေးပေးတာနဲ့ အခြားအရင်းအမြစ်တွေ မရှိဘူးဆိုရင် အမျိုးသမီးတွေဟာ အကြမ်းဖက် ခံရတဲ့ အခြေအနေမှာပဲ ဆက်လက်နေကြရပါတယ်။ တရားစွဲဆိုတာက အောင်မြင်ပြီး အကြမ်းဖက်သူကို ထောင်ထဲ ပို့လိုက်နိုင်တယ်ဆိုတဲ့ အချက်ကြောင့်လည်း နောက်တစ်ကြိမ် အကြမ်းဖက်ခံရသည့်အထိ အမျိုးသမီးတွေဟာ သက်သေထွက်ဆိုတာကို မလုပ်ဖို့ ဆုံးဖြတ် တတ်ကြပါတယ်။

⁶¹ Holly Johnson, Protecting Victims’ Interests in Domestic Violence Court, Muriel McQueen Fergusson Centre for Family Violence Research, University of New Brunswick, November 4, 2010.

ဒီစာတမ်းမှာ ဖော်ပြထားတဲ့ တာဝန်အရ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်တာတွေထဲမှာ အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသမီးကို သူ့ရဲ့အခွင့်အရေးတွေနဲ့ တရားရုံးကို ရောက်နိုင်တယ်ဆိုတဲ့ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေအကြောင်း ပြောမပြထားတဲ့အတွက် တာဝန်အရ တရားစွဲဆိုတာဟာ သူ့အတွက် ထိခိုက်နစ်နာမှုတွေအပြင် စွမ်းဆောင်ရည်မဲ့သလိုပါ ခံစားရစေပါတယ်။ တရားမမှု တွေအပါအဝင် တရားရုံး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေဟာ ခက်ခဲပြီး စိတ်ဖိစီးမှုတွေကို ဖြစ်ပေါ် စေပါတယ်။ အထူးသဖြင့် ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်နိုင်မှု နည်းတဲ့ တရားစီရင်ရေးစနစ်တွေမှာ အမျိုးသမီးတွေဟာ သူတို့ကို အကြမ်းဖက်သူတွေကို ဆန့်ကျင်ပြီး သက်သေထွက်ဆိုဖို့ ဖိအား ပေးခံရတဲ့အခါ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နာကျင်မှုတွေကို ခံစားရနိုင်ပါတယ်။

တာဝန်အရ ဖမ်းဆီးခြင်းနဲ့ဆက်စပ်တဲ့ တာဝန်အရ တရားစွဲဆိုတာတွေဟာ အကြမ်းဖက်ခံရသူကို ပိုပြီး အန္တရာယ်ကြီးတဲ့ အခြေအနေထဲ တွန်းပို့နိုင်တယ်လို့လည်း အချို့က ပြောဆိုကြပါတယ်။ အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသမီးတွေဟာ သူတို့ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ခြိမ်းခြောက်မှုတွေကို သူတို့ကိုယ်တိုင် အသိဆုံးဖြစ်တယ်၊ ဒါ့ကြောင့် အာဏာပိုင်တွေ တာဝန်ရှိသူတွေအနေနဲ့ အမျိုးသမီးတွေအတွက် ဘေးကင်းလုံခြုံရေး အစီအစဉ်တွေကို စီစဉ်ထားရှိပေးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲလိုမပြုလုပ်ဘူးဆိုရင် အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေအပေါ် တန်ပြန်လက်စားချေခံရနိုင်ချေဟာ ဒီလိုမူဝါဒတွေကြောင့် ပိုပြီးများလာနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ထပ်ပြီး စဉ်းစားရမယ့်အချက်က တာဝန်အရ တရားစွဲဆိုခြင်း မူဝါဒတွေကို အကောင်အထည်ဖော်တဲ့အခါမှာ ရဲတပ်ဖွဲ့နဲ့ ဥပဒေအရာရှိတွေက ရရှိလာတဲ့ သက်သေတွေ အားလုံးကို အသုံးပြုတတ်စေဖို့အတွက် သင်တန်းတွေ ပေးထားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အကြမ်းဖက်ခံရသူဆီက ထွက်ချက်ရယူတာနဲ့ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သက်သေတွေ ရယူတာသာမက ဖမ်းဆီးတဲ့အချိန်မှာ အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေရဲ့ ထွက်ဆိုချက်တွေ၊ အရေးပေါ်အကူအညီ တောင်းခံတဲ့မှတ်တမ်းတွေ၊ သက်သေတွေရဲ့ ထွက်ဆိုချက်တွေ၊ အရေးပေါ်ကုသမှုမှတ်တမ်းတွေ သို့မဟုတ် ဆေးဝါးကုသမှုမှတ်တမ်းတွေကိုလည်း ရနိုင်သမျှ ရယူထိန်းသိမ်းထားဖို့ သင်တန်းတွေ ပေးထားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီတော့မှသာ အကြမ်းဖက်ခံရသူက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု မပြုတဲ့ တိုင်အောင် မှုခင်းတွေကို တရားရုံးဆီ တင်ပို့ဆောင်ရွက်နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေကို ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းတဲ့အခါ ပိုမို ထိရောက်တဲ့ စနစ်တစ်ခုဖြစ်ဖို့အတွက်ဆိုရင် တရားစွဲဆိုတာကို အားပေးခြင်းဆိုတဲ့ မူဝါဒ (Pro-Prosecution) အစား ဖမ်းဆီးတာကို အားပေးခြင်းဆိုတဲ့ မူဝါဒ (Pro-Arrest) ကို အချို့သူတွေက ထောက်ခံအားပေးလာကြပါတယ်။ အမျိုးသမီးအမှုသည်တွေက တရားရုံးမှာ တွေ့ကြုံရတဲ့ ဖြစ်ရပ်တွေ အတွေ့အကြုံတွေကို မနှစ်ခြိုက်ကြဘူးလို့ အဲဒီသူတွေရဲ့ လေ့လာမှု

တွေ့ထဲမှာ ဖော်ပြထားကြပါတယ်။ အဲဒါဖြစ်ရပ်တွေထဲမှာဆိုရင် . . .

- တရားစွဲဆိုတဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်နဲ့ တရားစွဲဆိုတဲ့အခါ တရားစွဲဆိုခံရသူနဲ့ သူမကိုယ်တိုင် အတွက် ဘယ်လိုအကျိုးဆက်တွေ ဖြစ်လာနိုင်မလဲဆိုတာက ရှုပ်ထွေးနေပါတယ်။ ဒီအချက်ကတော့ အမှုအကြောင်းနဲ့ ပြစ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတို့နဲ့ပတ်သက်ပြီး သတင်းအချက်အလက်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်တွေ မပြည့်စုံတာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။
- ပြစ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်တွေဟာ အလွန်အချိန်ကြာပါတယ်။ တရားရုံးကို အကြိမ်ပေါင်းများစွာ သွားရတယ်။ ဒီလို ကြာမြင့်တဲ့ ကာလအတွင်း တရားရုံးနဲ့ အဆက်အသွယ်မရတာတွေကလည်း အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေကို ပိုပြီး စိတ်ပင်ပန်း လှုပ်ပန်း ဖြစ်စေပါတယ်။
- တရားရင်ဆိုင်နေရတဲ့ ကာလအတွင်းမှာ အကြမ်းဖက်သူကိုလည်း ကြောက်ရွံ့ နေရပါတယ်။
- အကြမ်းဖက်တဲ့ အိမ်ထောင်ဘက် (လက်တွဲဖော်) ကို ဖမ်းဆီးထောင်ချမှာနဲ့ ပတ်သက်ပြီးလည်း ဝေခွဲမရဖြစ်နေပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အကြမ်းဖက်သူ အိမ်ထောင်ဘက် (လက်တွဲဖော်) ဆီက ကလေးတွေအတွက် ဝံ့ပိုးထောက်ပံ့တာကို လိုအပ်နေလို့၊ ဒါမှမဟုတ် အဲဒီ အကြမ်းဖက်သူ အိမ်ထောင်ဘက် (လက်တွဲဖော်) အပေါ်မှာ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ (ငွေရေးကြေးရေးဆိုင်ရာ) မှီခိုနေရတဲ့အခါမှာ ပိုပြီး ဖြစ်လေ့ရှိပါတယ်။
- အကြမ်းဖက်ခံရသူက သူတို့လိုအပ်တဲ့ လိုအပ်ချက်တွေ ပြည့်စုံပြီဆိုတာနဲ့ တရားရင်ဆိုင်မှုကို ဆက်ပြီး မလုပ်လိုကြတော့ပါဘူး။ သူတို့ဟာ အကြမ်းဖက်မှုကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရတဲ့အခါမှာ ချက်ချင်းကြားဝင်ဆောင်ရွက်မှုအဖြစ် ဒီတရားစီရင်ရေး စနစ်ကို အသုံးပြုကြတာဖြစ်ပြီး ဒီလိုအပ်ချက် ပြည့်စုံပြီဆိုတာနဲ့ ဒီစနစ်ကနေ ရုန်းထွက်ချင်ပါတော့တယ်။

အကြံပြုတင်ပြချက်များ

တာဝန်အရ သတင်းပို့တိုင်တန်းတာဟာ အထက်မှာဖော်ပြခဲ့တဲ့ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်မှု တွေထဲမှာ ထိရောက်မှု အနည်းဆုံးဖြစ်ပြီး၊ အကြမ်းဖက်ရသူအတွက် ပိုပြီး ဘေးအန္တရာယ်

ဖြစ်စေနိုင်ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် အကြမ်းဖက်ခံရသူက သတင်းပို့တိုင်တန်းဖို့ သဘောတူခွင့် ပြုမှသာ သတင်းပို့တိုင်တန်းမှုကို ပြုလုပ်စေဖို့ အကြံပြုချင်ပါတယ်။

တာဝန်အရ ဖမ်းဆီးခြင်း မူဝါဒတွေကတော့ အောင်မြင်တာကို တွေ့ရှိရပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အကြမ်းဖက်ခံရသူအတွက် အရေးပေါ်အကာအကွယ်ပေးရေးအမိန့်တွေ ချက်ချင်းရနိုင်တာ၊ လုံခြုံတဲ့ နားခိုရာနေရာတွေ ထောက်ပံ့ ပေးနိုင်တာတွေအပါအဝင် ပံ့ပိုးထောက်ပံ့မှုတွေ အပြည့်အဝဆောင်ရွက်ပေးနိုင်တဲ့ အခြေအနေရှိမှသာ ဒီလို တာဝန်အရ ဖမ်းဆီးတာကို ဆောင်ရွက်သင့်ပါတယ်။ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်ပွားရခြင်းနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ အိမ်ထောင်ရေး (ဆက်ဆံရေး) တွေမှာ ရှိတဲ့ သြဇာအာဏာ (ပါဝါ) နဲ့ လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်မှု အကြောင်းတွေကိုလည်း ရဲအရာရှိတွေအနေနဲ့က နားလည်သဘောပေါက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တာဝန်အရ ဖမ်းဆီးခြင်း မူဝါဒတွေအရ အကြမ်းဖက်ခံရသူကို အကြမ်းဖက်သူနဲ့အတူ ဖမ်းဆီး ထိန်းသိမ်းတာမျိုး မဖြစ်စေဖို့ ဂရုတစိုက် စောင့်ကြည့်လေ့လာ ကြီးကြပ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ သင့်လျော်တဲ့ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုတွေနဲ့ သက်သေတွေကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်တာတွေကို ပြုလုပ်ဖို့ လိုအပ်တဲ့ ဖမ်းဆီးတာကို အားပေးတဲ့ မူဝါဒတွေဟာ မှုခင်းဖြစ်ရပ်တွေကို ဖြေရှင်းတဲ့အခါ ထိရောက်တဲ့ တရားစွဲဆိုဆောင်ရွက်တာတွေ ဖြစ်စေဖို့ အထောက်အကူပြုနိုင်ပါတယ်။

တာဝန်အရ တရားစွဲဆိုဆောင်ရွက်တဲ့အခါ တရားရုံးတွေရဲ့ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက် နိုင်စွမ်းကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တာဝန်အရ တရားစွဲဆိုတာက သင့်လျော်တယ်လို့ တွေ့ရှိရပါက ဥပဒေအရာရှိတွေအနေနဲ့ မတူညီတဲ့ ပုံစံတွေနဲ့ သက်သေတွေ တင်သွင်းနိုင်ဖို့အတွက် လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးထားပြီးသား ဖြစ်ရပါမယ်။ ဥပမာ - သတင်း ပို့တိုင်တန်းတဲ့အချိန်ကစပြီး စုံစမ်းမေးမြန်းထားတဲ့ မှတ်တမ်းတွေ၊ အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ ထွက်ဆိုချက်တွေ၊ သက်သေတွေရဲ့ ထွက်ဆိုချက်တွေ၊ အခြားရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သက်သေတွေ (ထိခိုက်ဒဏ်ရာတွေနဲ့ပိုင်ဆိုင်မှုစည်းတွေပျက်စီးမှုတွေကို ဓာတ်ပုံမှတ်တမ်းတင်ထားတာတွေ) အစရှိတဲ့ သက်သေပုံစံမျိုးစုံကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ တင်ပြနိုင်ဖို့အတွက် ဖြစ်ပါတယ်။

**“အမျိုးသမီးများအပေါ်
အကြမ်းဖက်မှုအတွက်
အထူးတရားရုံးများ”**

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုများအတွက်အထူးတရားရုံးများ

၁၉၉၀ နှစ်ဝန်းကျင်လောက်ကစတင်ပြီး ကနေဒါနဲ့ အမေရိကန်နိုင်ငံတွေမှာ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ အထူးတရားရုံးတွေကို တည်ထောင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့ကြတဲ့အပြင် ဩစတေးလျနဲ့ ယူကေတို့အပြင် ဥရုဂွေး၊ နီပေါနဲ့ ဘရာဇီးအစရှိတဲ့ နိုင်ငံတွေမှာလည်း ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါတယ်။ အမေရိကန်နိုင်ငံအစရှိတဲ့ အချို့သော နိုင်ငံတွေမှာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုအတွက် အထူးတရားရုံးတွေရှိနေပေမယ့် အဲဒါတွေဟာ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု အတွက် အထူး တရားရုံးတွေလောက် မများသေးပါဘူး။ စပိန်မှာ အမျိုးသမီးအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ အထူးတရားရုံးကို ၂၀၀၄ ခုနှစ်မှာ တည်ထောင်ခဲ့ပြီး၊ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံ အမျိုးမျိုးကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်တဲ့ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုကို တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရသူ သို့မဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရသူ အမျိုးသမီးများအတွက် ပြည့်စုံသော ကာကွယ်ရေး နည်းလမ်းများ ထည့်သွင်းထားတဲ့ Organic Law 1/2004 ကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါတယ်။ ဒီစာတမ်းမှာဆိုရင် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ အထူးတရားရုံးတွေရဲ့ စံနမူနာအင်္ဂါရပ်တွေကို ဆွေးနွေးသွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုတရားရုံးတွေမှာ ပေးထားတဲ့ ပံ့ပိုးကူညီမှုအများစုဟာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ရပ်တွေအတွက်ပါ တူညီသော ပံ့ပိုးကူညီမှုတွေ ဖြစ်သင့်ပါတယ်။ တစ်ခါတစ်လေမှာ ဒီလိုတရားရုံးတွေကို ဥပဒေအရမဟုတ်ဘဲ မူဝါဒ အရ ဖန်တီးတည်ထောင်တာမျိုး ဖြစ်ပေမယ့် အထူး တရားရုံးတွေနဲ့ဆက်နေတဲ့ အချို့သော အင်္ဂါရပ်တွေ ဖြစ်လာဖို့ကတော့ ဥပဒေပြုပြီး ဆောင်ရွက်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ အထူးတရားရုံးတွေကို တည်ထောင်တဲ့ဖြစ်စဉ်ဖြစ်လာဖို့အတွက် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍနဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းထဲက အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုပပျောက်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက် နေကြသော အဖွဲ့အစည်းနဲ့ လူပုဂ္ဂိုလ်တွေ အားလုံးအတူပူးပေါင်းကာ ဆွေးနွေးလုပ်ဆောင်မှု ကနေ စတင်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။

အထူးတရားရုံးများ၊ ဘာကြောင့်လိုအပ်တာလဲ။

ကမ္ဘာပေါ်မှာရှိတဲ့ ဘယ်နေရာမှာမဆိုတရားမျှတမှုစနစ်ရဲ့ အဆင့်တိုင်း (တိုင်ချက် ဖွင့်တာကနေ ပြစ်ဒဏ်စီရင်တာအထိ) မှာ အမှုတွေကိုရှေ့ဆက်ရင်ဆိုင်မှုနှုန်း တဖြည်းဖြည်း လျော့နည်းကျဆင်းနေတာဟာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုအတွက် တရားစီရင်ရေးကို ရယူဆောင်ရွက်တဲ့နေရာမှာ ထင်ရှားတဲ့ ပြဿနာ အခက်အခဲတစ်ရပ် ဖြစ်နေပါတယ်။ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ဆက်နွှယ်နေတဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာ

ထိခိုက်နိုင်မှုနဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် ယုံကြည်မှု မပေးကြတာကြောင့် အကြမ်းဖက် ခံရသူအနည်းစုကသာ တရားဝင် နည်းလမ်းတကျ ကုစားမှုတွေကို ရှာဖွေရယူကြပါတယ်။ ဒီလိုရှာဖွေရယူကြသူတွေထဲမှာ အများစုက တရားရုံးကို ရောက်လာကြတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ သူတို့ရဲ့အမှုကိစ္စတွေဟာ သက်သေခံ မလုံလောက်ဘူး ဆိုပြီး စွဲချက်တောင် မတင်နိုင်ခဲ့ကြဘူး။ ဒါမှမဟုတ် အကြမ်းဖက်ခံရသူဟာ ၎င်းတို့ရဲ့ အိမ်ထောင်ဖက်တွေ၊ မိသားစုတွေနဲ့ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းရဲ့ ဖိအားတွေကြောင့် တရားရုံးမှာ လာရောက်မထွက်ဆိုကြဖို့ ဆုံးဖြတ်တတ်ကြလို့ပါပဲ။ တကယ်လို့ ဒီအမှုတွေဟာ တရားရုံး၊ တရားခွင့်တွေကို ရောက်လာကြတဲ့အခါမှာ သက်သေအထောက်အထားတင်ပြတဲ့အပေါ် တရားသူကြီးတွေရဲ့ စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်တွေဟာလည်း ဘက်လိုက်မှုတွေ ရှိနေနိုင်တဲ့ အတွက် ပြစ်ဒဏ်စီရင်မှုတွေဟာလည်း ကွဲပြားမှုတွေ ရှိနေပါတယ်။ ဒါကဘာကိုဆိုလိုလဲဆိုရင် အကြမ်းဖက်မှုတွေအတွက် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေတွေနဲ့ စွဲချက်တင်နိုင်ပေမယ့် အကြမ်းဖက်သူ အများစု (အကြမ်းအားဖြင့် ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်) ဟာ ပြစ်ဒဏ်စီရင်ခြင်းမခံကြရပါဘူး။ ဒါ့အပြင် တရားစွဲဆိုခဲ့ကြတဲ့ အမျိုးသမီးအများစုက အမှုမှာ အနိုင်ရရှိခဲ့ပေမယ့် သူမတို့ဟာ တရားစီရင်ရေး လမ်းကြောင်းမှာ ဒီလိုမျိုးအတွေ့အကြုံတွေ ကြုံတွေ့ရမယ်မှန်းသိရင် ဒီလို လမ်းကြောင်းကို မလျှောက်ခဲ့ပါဘူးလို့ ပြောခဲ့ကြပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေဟာ အကြမ်းဖက်သူ တွေကို တရားစွဲဆိုတဲ့အခါ ကြုံတွေ့ရသော အခက်အခဲများကို ဖြေရှင်းဖို့နဲ့ တရားစီရင်ရေး လမ်းကြောင်းမှာ ပိုမိုဘေးကင်းစေဖို့သာမက ထိခိုက်နစ်နာမှုတွေ လျော့နည်းစေဖို့အတွက်ကို အထူးတရားရုံးများက ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေအတွက် အထူးတရားရုံးတွေက ဘာလုပ်ပေးသလဲ။

အထူးတရားရုံးတွေဟာ အမှုကိစ္စမျိုးစုံကို ကြားနာခြင်းမဟုတ်ဘဲ ဥပဒေထဲမှာရှိတဲ့ သီးခြားပြဿနာရပ်တွေကိုပဲ အာရုံစိုက်မှာဖြစ်တဲ့အပြင် အဲဒီကိစ္စရပ်တွေတွက် လုပ်ငန်းစဉ် တွေနဲ့ ကုစားမှုတွေကို လူမှုအဖွဲ့အစည်းနဲ့သာမက အစိုးရဌာနများနဲ့ပါ ဖူးပေါင်းကာ ဆောင်ရွက်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တရားစီရင်ရေးတွေဟာ သူ့ရဲ့တရားစီရင်ရေးစနစ်၊ လက်ရှိဥပဒေနဲ့ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ လိုအပ်ချက်တွေပေါ်မှာ အခြေခံပြီး ချဉ်းကပ်မှုတွေကို အံဝင်ခွင်ကျစီမံ ထားတာ ဖြစ်တဲ့အတွက်ကြောင့် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေကို တရားရုံးကနေ ဖြေရှင်းဖို့အတွက်ကတော့ ပုံစံတစ်ခုတည်း ရှိနေတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါပေမယ့်လည်း အထူးတရားရုံးအကုန်လုံးကတော့ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ပတ်သတ်လို့ ရင်ဆိုင် ဖြေရှင်းမှုတွေဟာ အကြမ်းဖက်ခံရသူအတွက် ပိုမိုဘေးကင်း လုံခြုံစေဖို့နဲ့ ပိုပြီး ထိရောက်တဲ့ အကျိုးများတဲ့ သက်သာရာရမှုတွေရရှိဖို့အတွက် ဦးတည်ထားရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီမှာဖော်ပြထားတဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေဟာ မြောက်အမေရိကမှာရှိတဲ့ တရားရုံးတွေက

ရရှိထားတဲ့ သုံးသပ်ချက်တွေကနေ အဓိက ရယူထားတာဖြစ်ပြီး၊ ဖော်ပြထားတဲ့ အချက်တွေဟာ အသေအချာ မှတ်တမ်းတင်ထားတဲ့ အရာတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ကြိုတင်ကောက်နုတ်ချက်

အထူးတရားရုံးတွေဟာ အောက်မှာဖော်ပြထားတဲ့ ကြိုတင်ကောက်နုတ်ချက်အချို့ ပေါ်မှာ အခြေခံပြီး ဆောင်ရွက်ကြရပါတယ်။ အဓိကရည်မှန်းချက်ကတော့ အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ လုံခြုံရေးနဲ့ အကြမ်းဖက်သူကို တာဝန်ခံမှုရှိစေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ တရားစွဲ မစွဲ သို့မဟုတ် ဘယ်လိုတရားစွဲမလဲဆိုတာတွေနဲ့ပတ်သက်တဲ့ ဘယ်လိုဆုံးဖြတ်ချက်မျိုးမဆို ချမှတ်တဲ့အခါ အကြမ်းဖက်ခံရသူအပေါ် ဘယ်လိုအကျိုးသက်ရောက်မှုရှိနိုင်မလဲ ဒါမှမဟုတ် သူ့အပေါ် နောက်ထပ် ထိခိုက်နစ်နာမှုတွေ ဖြစ်စေနိုင်သလားဆိုတာကို အပြည့်အဝထည့်သွင်းစဉ်းစားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အကြမ်းဖက်ခံရသူ ကြုံတွေ့ရနိုင်သော ဘေးအန္တရာယ်များကို သူနဲ့အတူတကွ ဆန်းစစ်ပြီး အရေးပေါ်အခြေအနေတွေပါ ပါဝင်တဲ့ လုံခြုံဘေးကင်းရေး အစီအစဉ်များကို ချမှတ်ထားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တရားရုံးမှာ အမှုရင်ဆိုင်ရတာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ဖိစီးမှုတွေနဲ့ တရားရုံးအတွက် အရင်းအမြစ် သုံးစွဲမှုတွေကို လျော့ချနိုင်ဖို့အတွက် အပြစ်ရှိကြောင်း လျှောက်လဲချက်ကို စောစောပိုင်းမှာ ရတာကို ပိုလိုလားပါတယ်။ အမှုအတွက် ဖြေရှင်းဖို့ အချိန်ကြာကြာစောင့်ရလေလေ၊ အကြမ်းဖက်ခံရသူက တရားစွဲခံရသူနဲ့ပတ်သက်ပြီး တရားရုံးမှာ ထွက်ဆိုဖို့ မရွေးချယ်ချင်တော့လေလေပါပဲ။ အကြမ်းဖက်ခံရသူမှာ တရားရုံးလုပ်ထုံးလုပ်နည်း၊ လုပ်ငန်းစဉ်တွေအကြောင်း၊ အာမခံပေးဖို့ ကြားနာမှုတွေနဲ့ အာမခံပေးမှုတွေအပါအဝင် သူ့အမှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး နောက်ထပ်အဆင့်တွေ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေနဲ့ပတ်သက်တဲ့ သတင်း အချက်အလက်တွေဟာ ပိုပြီးရှိလေလေ သူ့ဟာ ဒီဖြစ်စဉ်တွေအပေါ် ပိုပြီး စိတ်ကျေနပ်မှု ရနိုင်လေလေ၊ ရဲနဲ့ တရားစွဲဆိုမှုတွေမှာ ပိုပြီး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အားကောင်းလာနိုင်လေလေ ပါပဲ။

အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေဟာ တရားစီရင်ရေး လုပ်ငန်းနဲ့ စနစ်တွေမှာ ပိုပြီး ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်လာလေလေ ဖမ်းဆီးအရေးယူမှုတွေ၊ တရားစွဲဆိုခြင်းတွေနဲ့ ပြစ်မှုထင်ရှား စီရင်ခြင်းတွေ ပိုမိုဖြစ်လာနိုင်လေလေပါပဲ။ တရားစွဲဆိုတဲ့အခါမှာ ရှေ့နေ၊ တရားသူကြီး တစ်ဦးတည်းကပဲ အမှုကို တရားစွဲဆိုခြင်းကနေ အပြီးသတ်အမိန့် ချမှတ်တဲ့အထိ ကိုင်တွယ်တာဟာ ဒီအမှုကို ပိုမိုနားလည်စေနိုင်ပြီး ပြစ်မှုထင်ရှား စီရင်ခြင်းတွေကို ပိုမို ထိရောက်စွာ လုပ်ဆောင်နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

လက္ခဏာရပ်များ

အထူးတရားရုံးတွေရဲ့ တူညီတဲ့လက္ခဏာတွေကတော့...

- တရားရုံးတွေဟာ အကြမ်းဖက်ခံရသူအတွက် ဘေးကင်း လုံခြုံနေရပါမယ်။ အကြမ်းဖက်ခံရသူနဲ့ အကြမ်းဖက်သူတို့အတွက် သီးသန့်စောင့်ဆိုင်းရန်နေရာ၊ ဖြစ်နိုင်ရင် သီးသန့်ဝင်ပေါက်တွေ စီစဉ်ပေးထားရပါမယ်။ ဒါ့အပြင် ဘီလစ်စာရေး တွေဟာလည်း ဒီလိုအမှုမျိုးကိုကိုင်တွယ်ဖို့အတွက် အထူးလေ့ကျင့်သင်တန်းပေး ခံရပြီးသူများ ဖြစ်ရပါမယ်။ အဲတော့မှသာ အကြမ်းဖက်ခံရသူက အမှုကြားနာဖို့ စောင့်ဆိုင်းနေစဉ်အတွင်း ခြိမ်းခြောက်မှု မခံရမှာ (ခြိမ်းခြောက်ခံရသကဲ့သို့ မခံစားရမှာ) ဖြစ်ပါတယ်။
- အကြမ်းဖက်ခံရသူအတွက် အကာအကွယ်ပေးထားမှုတွေလည်း ရှိနေရပါမယ်။ အဲဒီမှာဆိုရင် အကာအကွယ်ပေးရေးအမိန့်ကို ရယူဖို့ လုပ်ငန်းစဉ်တွေက ရှိခွင့် နေတာ၊ ၎င်းအမိန့်အတွက် လျှောက်ထားတဲ့အခါ တရားရုံးဝန်ထမ်းတွေနဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရသူအကြားမှာ လုံလောက်တဲ့ ဆက်ဆံရေးရှိနေတာတွေ ပါဝင်ပါတယ်။ အဲတော့မှသာ သူ့အပေါ်ကျရောက်နိုင်တဲ့ ဘေးအန္တရာယ်တွေကို ဆန်းစစ်နိုင်ပြီး သူ့ရဲ့ အခြေအနေအတွက် သီးသန့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်တဲ့ အချက်အလက်တွေ ထည့်သွင်းပါဝင်ထားတဲ့ အကာအကွယ်ပေးရေးအမိန့်ကို ထုတ်ပေးနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေကိုလည်း တိကျသေချာစွာ ချမှတ်ထားမှသာ အမျိုးသမီးတွေဟာ အကြမ်းဖက်မှုတွေ ကြုံတွေ့လာရတဲ့အခါ ဆေးရုံ၊ ဆေးခန်းတွေ (တစ်နေရာတည်းမှာ ဝန်ဆောင်မှုမျိုးစုံကို ရနိုင်မယ့်နေရာတွေကတော့) မှာ၊ အမျိုးသမီးတွေအတွက် ခေတ္တနားခိုရာနေရာတွေမှာ၊ အစိုးရမဟုတ်တဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေမှာ၊ အမျိုးသမီး ဝန်ထမ်းတွေ ရှိတဲ့ အသေအချာ ရည်ရွယ်ဖွဲ့စည်းထားတဲ့ ရဲစခန်းတွေက သတ်မှတ် နေရာတွေမှာ သူတို့ကြုံတွေ့ခံစားရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေအကြောင်းကို သတင်းပို့ တိုင်ကြားနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- တရားစီရင်ရေးနယ်ပယ်နဲ့ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး ကျွမ်းကျင်တဲ့၊ အသေအချာ လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးထားခံရတဲ့သူတွေ (တရားရုံး စာရေးတွေ၊ အထူးရဲတပ်ဖွဲ့ သို့မဟုတ် စုံစမ်းထောက်လှမ်းသူတွေ၊ ရှေ့နေတွေနဲ့ တရားသူကြီးတွေ) ဟာ တစ်သမတ်တည်းဖြစ်နေတဲ့ စီရင်ထုံးတွေနဲ့အတူ အကြမ်းဖက်ခံရသူအတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်တဲ့ ရလဒ်တွေ ဖေးနိုင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

- အစိုးရ သို့မဟုတ် လူမှုအဖွဲ့အစည်းတွေက အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေအတွက် အထောက်အပံ့ပေးသူတွေနဲ့ ၎င်းတို့အရေး တောင်းဆိုအားပေးနေသူတွေအပါအဝင် ပံ့ပိုးကူညီမှုတွေကို အားလုံးပါဝင်တဲ့ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု တွေကနေတစ်ဆင့် ပေးအပ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အထူးတရားတွေရဲ့ ထူးခြားတဲ့ လက္ခဏာရပ်တစ်ခုကတော့ တရားစီရင်ရေးထဲက အမျိုးမျိုးသော ပုဂ္ဂိုလ်တွေနဲ့ အခြားပုဂ္ဂိုလ်တွေကြားမှာ နေ့စဉ် အလုပ်တွေ၊ ပုံမှန်အစည်းအဝေးတွေကနေတစ်ဆင့် အမြဲမပြတ် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှု ရှိနေရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ သတင်းအချက်အလက်မျှဝေတာဟာ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးလွတ်လပ်ခွင့် ဥပဒေတွေနဲ့ကိုက်ညီနေရမှာဖြစ်ပြီး၊ သူ့ရဲ့ သားသမီးတွေနဲ့ သူ့ရဲ့ အကြား ဆက်ဆံရေးကို အထိအခိုက်နဲ့ ဘေးအန္တရာယ် မဖြစ်စေရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ (ဆိုလိုတာကတော့ သူဟာ အကြမ်းဖက်ခံရမှုကို သတင်းပို့တိုင်တန်းတဲ့အတွက်ကြောင့် သူ့ရဲ့ သားသမီး တွေကို သူ့ဆီကနေ ဖယ်ထုတ်ခေါ်ယူသွားတာမျိုး မဖြစ်ရပါဘူး။)
- တရားရုံး ကြားနာမှုတွေကို မြန်မြန်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းက အမှုတွေကို မြန်မြန် ဖြေရှင်းနိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။
- အမိန့်ချမှတ်ပြီးတဲ့အခါမှာလည်း တရားသူကြီးတွေ၊ ရှေ့နေတွေ၊ အာမခံနဲ့ ခံဝန်အတွက်တာဝန်ရှိသူတွေက ပြစ်မှုကျူးလွန်သူကိုသေချာမပြတ်စောင့်ကြည့်မှုတွေ ပြုလုပ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီတော့မှသာ အကာအကွယ်ပေးရေးအမိန့်တွေကို ချိုးဖောက်တာကို လျော့ချနိုင်မှာဖြစ်ပြီး၊ အဲဒီအမိန့်ရဲ့ အစိတ်အပိုင်းတွေဖြစ်တဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရသူနဲ့ ထိတွေ့ဆက်သွယ်မှု မရှိဖို့၊ ပညာပေးရေး အစီအစဉ်တွေကို သွားရောက်ပါဝင်ဖို့ အပါအဝင် အချက်အလက်အားလုံးကို ပြစ်မှုကျူးလွန်သူက လိုက်နာဆောင်ရွက်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

နည်းလမ်းမျိုးစုံနဲ့ စီမံခန့်ခွဲနိုင်ဖို့အတွက် အထူးတရားရုံးတွေကို ဖွဲ့စည်းထားရပါမယ်။ ဒီဟာက ကြားနာရတဲ့ အမှုအရေး အတွက်နဲ့ လူဦးရေ အချိုးအစားအပေါ် အခြေခံပြီး တရားရုံး အရွယ်အစားကို တည်ထောင်ဖွဲ့စည်းကြပါတယ်။

ဥပမာ အချို့တရားစီရင်ရေး နယ်ပယ်ဒေသတွေမှာ သီးသန့်သတ်မှတ်နေရာတစ်ခု ပေးထားပြီး အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ ဆက်စပ်တဲ့ ကိစ္စရပ်တွေကိုသာ ကိုင်တွယ်ရတဲ့ အထူးတရားသူကြီးအပါအဝင် အမြဲတမ်းဝန်ထမ်းတွေ ခန့်အပ်ထားတဲ့ သီးသန့်တရားရုံးအဖြစ် တည်ထောင်ထားကြပါတယ်။ ဒီလိုဟာက မြို့ကြီးတွေနဲ့ လူဦးရေ ထူထပ်တဲ့နေရာတွေမှာဆိုရင်တော့ အဆင်ပြေပေမယ့် ဝေးလံခေါင်ဖျားတဲ့ ဒေသတွေနဲ့

အမှုကိစ္စ အနည်းငယ်သာရှိတဲ့ နေရာတွေအတွက်တော့ အဆင်မပြေပါဘူး။ ဒါ့ကြောင့် အခြားသော တရားစီရင်ရေးနယ်ပယ်ဒေသတွေမှာ ရက်သတ္တပတ်တစ်ခု သို့မဟုတ် တစ်လမှာ တိတိကျကျသတ်မှတ်ထားတဲ့ ရက်တွေကို ဖယ်ချန်ထားပြီး အဲဒီနေ့တွေမှာမှ အခုလိုအမှု ကိစ္စတွေအတွက် ကျွမ်းကျင်တဲ့ အလှည့်ကျ တရားသူကြီးတွေနဲ့ သီးသန့်ဝန်ထမ်းတွေနဲ့ ကြားနာစီရင်တာမျိုး လုပ်ရပါတယ်။

ဒီလိုအထူးတရားရုံးတွေမှာ အထူးတရား စီရင်ရေးစနစ်ကို အသုံးပြုကြပါတယ်။ အများစုကတော့ သီးသန့် စာရွက်စာတန်းတွေ၊ သွက်လက်မြန်ဆန်တဲ့ ကြားနာမှုတွေနဲ့ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုတွေကြားက သတင်းအချက်အလက်မျှဝေဖို့ အချက်အလက်စုဆောင်း တာတွေ အပါအဝင် တိကျတဲ့ အရေးယူဆောင်ရွက်မှု လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေကို အသုံးပြု ကြပါတယ်။ အချို့တရားရုံးတွေမှာ သတ်မှတ် တရားသူကြီးတွေကသာ (အမှုတစ်ခုကို တရားသူကြီးတစ်ဦး) အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ မိသားစုအရေး အခင်းတွေကို ကြားနာ စီရင်ကြပြီး၊ အခြားတရားရုံးတွေမှာတော့ အမှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး သတင်းအချက်အလက်တွေကို လက်လှမ်းမီနေတဲ့ တရားသူကြီးတွေက စစ်ဆေးဆုံးဖြတ် စီရင်ချက်ချတာမျိုးလည်း ရှိပါတယ်။ အထူးဆိုတာက တရားရုံးတွေဟာ အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ လိုအပ်ချက်တွေအတွက် အလိုက်သင့် တုံ့ပြန်မှု မြင့်မားတာကို ဆိုလိုပါတယ်။ ရဲ့၊ ရှေ့နေ၊ အထောက်အကူပြုသူ (အစိုးရမှ ခန့်အပ် ထားသော တရားရုံးဝန်ထမ်း သို့မဟုတ် အစိုးရမဟုတ်တဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေက ဝန်ထမ်း) နဲ့ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်း အားလုံးဟာ အကြမ်းဖက်ခံရသူနဲ့ စတင် ထိတွေ့ချိန်ကတည်းက တရားစီရင်မှုပြီးဆုံးသည်အထိ ဆက်လက် ရင်ဆိုင်သွားနိုင်ရေးအတွက် အကြမ်းဖက်ခံရသူနဲ့ အနီးကပ်ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ကြရမှာဖြစ်တဲ့အပြင် တစ်ဦးနဲ့ တစ်ဦးကြား အထွေထွေ သတင်းအချက်အလက် ဖလှယ်ကြဖို့လည်း ပုံမှန် စည်းဝေးကြရပါတယ်။

မြောက်အမေရိကမှာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်တဲ့ အမှုတွေအတွက် တရားရုံးကို အောက်ပါပုံစံနှစ်မျိုးထဲမှ တစ်မျိုးမျိုးဖြင့် ဆောင်ရွက်လေ့ရှိပါတယ်။ အချို့ တရားရုံးတွေကတော့ နှစ်မျိုးပေါင်းထားတဲ့ ပုံစံမျိုးဖြစ်ပါတယ်။

ပေါင်းစည်းထားတဲ့ တရားရုံး

အန္တရာယ်များပြီး ထပ်ခါထပ်ခါ ကျူးလွန်တဲ့ သူတွေအပေါ် ပြင်းပြင်းထန်ထန် တရားစွဲဆိုနိုင်ရေးကို ပေါင်းစည်းထားတဲ့ တရားရုံးက အဓိကအာရုံစိုက်ထားတဲ့အပြင်၊ အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေရဲ့ တရားရုံးမှာ ထွက်ဆိုတာအပေါ် အထူးအာရုံမထားဘဲ ပြစ်ဒဏ် စီရင်ချက်အမြင့်ဆုံးဖြစ်ရေးကို ရည်ရွယ်ထားပါတယ်။ ဒီပေါင်းစည်းထားတဲ့ ပုံစံမှာဆိုရင်

ရဲတွေဟာ သက်သေရှာဖွေစုဆောင်းခြင်း၊ အခင်းဖြစ်ပွားရာနေရာမှာ သက်သေခံပစ္စည်း ရှာဖွေသိမ်းဆည်းခြင်း၊ အရေးပေါ်ဖုန်းခေါ်ဆိုမှုကို ကြားဖြတ်နားထောင်ခြင်း၊ အကြမ်းဖက် ခံရသူထံက ထွက်ဆိုချက်ရယူခြင်းတွေကို ဥပဒေအရာရှိတွေနဲ့အတူ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် နိုင်စေဖို့အတွက် အထူးသင်ကြား လေ့ကျင့်ပေးထားပြီးသား ဖြစ်ပါတယ်။ အမျိုးသမီးက အမှုကို ရုတ်သိမ်းချင်တယ် ဆိုပြီး သူမဆီက ထွက်ဆိုမှုမရရှိရင်တောင် အမှုကို ရှေ့ဆက်ခွဲဆိုသွားတာမျိုး လုပ်လို့ရတဲ့အတွက် အဲလိုရှေ့ဆက်တရားခွဲဆိုသွားတဲ့အခါ သို့မဟုတ် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူက ပြစ်ဒဏ်မကျခံရတဲ့အခါ သူ့အပေါ် ဘေးအန္တရာယ် ပိုမိုကျရောက်နိုင်ခြင်းရှိ၊ မရှိကို ဥပဒေ အရာရှိက ဆုံးဖြတ်ပေးရပါတယ်။ ဒီလိုတရားရုံးတွေဟာ အကြမ်းဖက်ခံရသူမပါဝင်ဘဲ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်တာတွေကို လုပ်တယ်လို့လည်း တစ်ခါတစ်ခါမှာ ဝေဖန်ခံရလေ့ရှိပါတယ်။

ကြာဝင်ဆောင်ရွက်ပေးတဲ့ တရားရုံး

ဒီတရားရုံးတွေက အကြမ်းဖက်သူတွေကို ပြန်လည်ထူထောင်ပေးရေးနဲ့ စောလျင်စွာ ကြားဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးတွေကို အလေးပေးထားပါတယ်။ ဥပမာ - တရားခွဲဆိုခံရသူကို စိတ်လှူမှုရေးရာ ကုစားရေးအစီအစဉ်တွေမှာ ပါဝင် တက်ရောက်စေတာမျိုး၊ ဒီပုံစံကတော့ အကြမ်းဖက်သူတွေကို သူတို့ရဲ့အမှုအကျင့်တွေ ပြောင်းလဲလာဖို့အတွက် ဦးတည်ထားပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံမှာတော့ ပြစ်ဒဏ်လျော့ချဖို့အတွက် ညှိနှိုင်းတာတွေ လုပ်ပါတယ် - အပြစ်ကို စောလျင်စွာ ဝန်ခံလိုက်တဲ့အတွက် ပြစ်ဒဏ်လျော့ပေးတာ၊ အကြမ်းဖက်သူတွေအတွက် တရားစီရင်ရေးစနစ်က သတ်မှတ်ထားတဲ့ ကုစားရေး အစီအစဉ်တွေ တက်ရောက်မယ်လို့ သဘောတူရင် (ခံဝန်ထဲမှာ ပါဝင်ပါတယ်)။ ဒါပေမယ့် လွန်ခဲ့တဲ့ ဆယ်စုနှစ် နှစ်ခုအတွင်း တရားစီရင်ရေးနယ်ပယ်အမျိုးမျိုးမှာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှုများစွာအရ အကြမ်းဖက်သူ တွေအတွက် ကုစားရေး အစီအစဉ်တွေရဲ့ ထိရောက်မှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး ရှင်းလင်းပြတ်သားသော သက်သေရလဒ်တွေ ထွက်ပေါ်ခဲ့ခြင်း မရှိခဲ့ပါဘူး။ အဲဒီ အစီအစဉ်တွေဟာ မပြင်းထန်တဲ့ အကြမ်းဖက်မှုကို ကျူးလွန်တဲ့ ပထမဆုံးအကြိမ် ကျူးလွန်သူတွေအတွက် သင့်လျော်တယ်လို့ ထင်ရပေမယ့် အမျိုးသမီးအရေး လှုပ်ရှားသူတွေက အဲဒီအစီအစဉ်တွေဟာ အိမ်တွင်း အကြမ်းဖက်မှုရဲ့ ပြစ်မှုမြောက်မှုကို လျော့ချတာဖြစ်တယ်လို့ ထောက်ပြကြပါတယ်။⁶²

အထက်ဖော်ပြပါ တရားရုံးပုံစံနှစ်ခုထဲက ပေါင်းစည်းထားတဲ့ ပုံစံမှာတော့ အမှုအတွက် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ဖို့ လိုအပ်တဲ့အပြင် အကြမ်းဖက်သူအတွက် ကုသရေးနဲ့ ပညာပေးရေး

⁶² The term “first time offender” may be misleading, since it is estimated that in the US, women experience on average 35 incidents of violence before they choose to report to the police.

အစီအစဉ်တွေကိုလည်းပေါင်းစည်းထားပါတယ်။ တရားရုံးပုံစံနှစ်ခုလုံးမှာ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူဟာ လိုအပ်တဲ့ ပြစ်ဒဏ်နဲ့ ထုတ်ပြန်ထားတဲ့ အကာအကွယ်ပေးရေးအမိန့်ကို လိုက်နာကြောင်းပြဖို့ အတွက် ပုံမှန်ချိန်းဆိုချက်များအတိုင်း တရားရုံးကို လာဖို့လိုအပ်ပါတယ်။

ဝေဖန်ထောက်ပြချက်များ

အထူးတရားရုံး တွေအပေါ် အောက်က အကြောင်းပြချက်တွေနဲ့ ဝေဖန်ထောက်ပြ လေ့ရှိပါတယ်။

ဘက်လိုက်တယ်ဆိုတဲ့ အမြင်

တရားခံရှေ့နေတွေက ဒီအထူးတရားရုံးတွေဟာ အကြမ်းဖက်တယ်ဆိုပြီး တရားစွဲဆို ခံရသူတွေအပေါ် စစ်ဆေးစီရင်ခြင်းမပြုမီကပင် အပြစ်ရှိတယ်လို့ တရားသူကြီးကို ထင်မြင် ယူဆစေတဲ့အတွက် သူတို့ဆီမှာ ထိခိုက်နစ်နာမှုတွေ ရှိတယ်လို့ ယူဆကြပါတယ်။

ဖယ်ကျွတ်ခံထားရခြင်း

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်တဲ့ အမှုတွေဟာ အခြားရာဇဝတ်မှုတွေထက် စာရင် အရေးမကြီးလို့ သတ်မှတ်ပြီး အလေးထားစရာ မလိုဘူးဆိုပြီး နေရာဒေသ အတော်များများမှာ ရှိတဲ့ တရားစီရင်ရေးကသူတွေက ထင်မြင်နေတတ်ကြပါတယ်။ တရားရုံး စနစ်တစ်ခုလုံးကို အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်အောင် ပြုလုပ်ပေးတာ၊ ကျွမ်းကျင်မှုနဲ့ နားလည်မှုကို တည်ဆောက်ပေးတာမျိုး လုပ်ရမယ့်အစား၊ ဒီလို ပုံမှန်တရားရုံးတွေကနေ ဒီအမှုတွေကို စစ်ဆေးစီရင် ပြုနေတာကလည်း တရားစီရင်ရေးထဲမှာ သာမက လူမှုဝန်းကျင်ထဲမှာပါ ဒီအမှုတွေရဲ့ အရေးကြီးမှုကို လျော့ပါးစေတယ်ဆိုပြီး အမျိုးသမီးအဖွဲ့အချို့က ထောက်ပြကြပါတယ်။

အကြမ်းဖက်ခံရသူမပါဝင်ဘဲ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေမှာ အဆိုးဆုံးသော စိတ်ဒဏ်ရာရမှုကတော့ ဘဝမှာ လွမ်းမိုးထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်း မရှိဘူးလို့ ခံစားရတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အထူးတရားရုံးတွေက အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေရဲ့ ဘေးကင်း လုံခြုံရေးကို ဦးစား ပေးထားသော်လည်း သူတို့ရဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်စွမ်းကိုတော့ အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေရဲ့ လက်ထဲကနေ ဖယ်ရှားထားဆဲပဲ

ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာ - အကြမ်းဖက်ခံရသူက အမှုကိုရင်မဆိုင်တော့ဘူးလို့ ဆုံးဖြတ်သည့်တိုင် ဥပဒေအရာရှိက မရပ်ဘဲ ဆက်လက် စစ်ဆေးစီရင်တာ သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်ခံရသူနဲ့ တစ်စုံတစ်ရာ အသိပေး ဆွေးနွေးတာမျိုး မရှိဘဲ ပြစ်ဒဏ်အတွက် ညှိနှိုင်းတာမျိုး ပြုလုပ် ကြပါတယ်။

တရားရုံးရဲ့ဆောင်ရွက်ချက်ကို စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း

ဒီလို တရားရုံးပုံစံတွေက အလုပ်ဖြစ် မဖြစ်နဲ့ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ လိုအပ်ချက်တွေကို ပိုပြီးထိရောက်စွာ တုံ့ပြန်နိုင်တဲ့ ပြောင်းလဲခြင်းတွေကို ဘယ်လို ဖော်ဆောင်နိုင်သလဲ အစရှိ တာတွေတာကို သုံးသပ်အကဲဖြတ်နိုင်ဖို့အတွက် စောင့်ကြည့်လေ့လာတာနဲ့ အချက်အလက် စုဆောင်းတာက အလွန်အရေးပါပါတယ်။ တစ်ပြိုင်တည်းမှာ ကြည့်ရင်လည်း တရားရုံးပုံစံတွေက အမျိုးမျိုးရှိနေပြီး သူတို့ရဲ့ အလုပ်လုပ်ပုံအပေါ် သက်ရောက်နိုင်တဲ့ အချက်အလက်တွေကလည်း အများကြီး ရှိနေတဲ့အတွက်ကြောင့် ဒီတရားရုံးတွေကို နှိုင်းယှဉ်ပြီး အကဲဖြတ် သုံးသပ်ဖို့က ခက်ခဲနိုင်ပါတယ်။ အောင်မြင်မှုကို တိုင်းတာဖို့အတွက်က နည်းလမ်း အများကြီးရှိပါတယ်။ နည်းလမ်းအချို့ကတော့ ပြစ်မှုကို စောလျင်စွာ ဝန်ခံတာ၊ ဘယ်လိုပဲကြားဝင် ဆောင်ရွက် တာတွေလုပ်ပေး လုပ်ပေး ပြစ်မှုကျူးလွန်သူက နဂိုအမှုအကျင့်အတိုင်း ပြန်ဖြစ်နေတာ၊ အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသမီးက တရားစီရင်ရေးအပေါ် စိတ်ကျေနပ်မှုရှိတာတို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

သင်တန်း

သင်တန်းတွေက အထက်မှာဖော်ပြထားတဲ့ လိုအပ်ချက်တွေနဲ့ ပြည့်စုံရပါမယ်။ တရားသူကြီးတွေ ဥပဒေအရာရှိတွေနဲ့ ရဲတွေအတွက် အထူးသင်တန်းတွေကလည်း မရှိမဖြစ် အရေးတကြီးလိုအပ်ပါတယ်။ အပြန်အလှန် ချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက်ရာမှာ မဖြစ်မနေလိုက်နာ ဆောင်ရွက်ရမယ့် အချက်အလက်တွေ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေကိုလည်း အလေးထား စဉ်းစား ထားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ လုံခြုံရေးဝန်ထမ်းတွေအပါအဝင် တရားစီရင်ရေးစနစ်မှာ ပါဝင်နေသူ အားလုံးအတွက် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး သေချာစွာသိမြင်နားလည် စေဖို့ သင်တန်းတွေ ပေးထားရမယ့်အပြင်၊ တရားစွဲဆိုဖို့ လိုအပ်တဲ့ လုပ်ငန်းကျင့်ထုံးတွေနဲ့ နည်းလမ်းအသစ်တွေ၊ သက်သေနဲ့ တရားရုံးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်တွေအပါအဝင် ဥပဒေ ပြဌာန်းချက်တွေနဲ့ပတ်သက်တဲ့ သင်တန်းတွေကိုလည်း ပေးထားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ရဲတွေအနေနဲ့ကလည်း စုံစမ်း စစ်ဆေးနေစဉ်အတွင်း ဘေးအန္တရာယ် ကျရောက် နိုင်မှုကို ဆန်းစစ်တဲ့ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေကို တည်ထောင်ထားပြီး အသုံးပြုနေသင့်ပါတယ်။

လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုတာဟာ လုပ်ရမယ့်အရာတွေကို စာရင်းသက်သက် လုပ်ထားရုံမဟုတ်ဘဲ အကြမ်းဖက်ခံရသူရဲ့ ကြောက်ရွံ့မှုတွေကို သူနဲ့အတူ အသေးစိတ် ဆွေးနွေးနိုင်ဖို့ အစပြုတဲ့ အရာလည်း ဖြစ်သင့်ပါတယ်။ အဲဒီမှာ ဘေးကင်းလုံခြုံရေးအစီအစဉ်ကို ထည့်သွင်းဖို့က မရှိမဖြစ် အရေးကြီးနေတဲ့အပြင် အကာအကွယ်ပေးရေးအမိန့်အတွက်လည်း အခြေခံပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သူများ အကြားမှာဖြစ်တဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေရဲ့ အရှိန်အဟုန် (Dynamic) ကို နားလည်ဖို့နဲ့ အဓိက အကြမ်းဖက်သူက ဘယ်သူလဲဆိုတာကို ဆန်းစစ် တတ်ဖို့လည်း ရဲတွေကို လေ့ကျင့် သင်တန်းပေးထားသင့်ပါတယ်။ သင်တန်းတွေ အပါအဝင် နိုင်ငံတစ်ဝန်း တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုတွေ ဆောင်ရွက်နိုင်ဖို့အတွက် ရဲတွေဟာ အမျိုးသမီး အဖွဲ့အစည်းတွေ၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုပေးသူတွေ၊ အစိုးရမဟုတ်တဲ့ (နိုင်ငံတကာ) အဖွဲ့အစည်းတွေ၊ ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့အစည်းတွေနဲ့ ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ဖို့အကြံပြုထားပါတယ်။

အရှေ့ကပြောခဲ့တဲ့အတိုင်း အကြမ်းဖက်ခံရသူက တရားစီရင်နေဆဲ အခြေအနေကနေ လက်လျှော့လိုက်တာဆိုရင်တောင် ရဲနဲ့ ဥပဒေအရာရှိက စူးစူးစိုက်စိုက် ဆက်လက်တရားစွဲဆို ချင်တယ်ဆိုရင် ရဲရာ ဥပဒေအရာရှိတွေပါ တရားခွင်မှာ သက်သေမျိုးစုံကို အသုံးပြုဖို့ လေ့ကျင့်ထားဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ တစ်ပြိုင်တည်းမှာပင် အကြမ်းဖက်ခံရသူကို သတိရှိရှိ လေးလေးစားစား ဘယ်လိုမေးရမလဲနဲ့ အကြမ်းဖက်ခံရသူက ဖွင့်ဟပြောပြထားပြီးသား အကြောင်းအရာတွေကို ထပ်ခါတလဲလဲ ပြန်ပြောစရာမလိုအောင် ထွက်ဆိုချက်တွေကို ဘယ်လို သိမ်းဆည်းထားပြီး တင်ပြရမလဲဆိုတာကိုလည်း လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးထားဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

အကြမ်းဖက်ခံရသူကို ကူညီထောက်ပံ့ပေးသည့် ဝန်ထမ်းတွေနဲ့ သူတို့ရဲ့ အရေးအတွက် ထောက်ခံအားပေးနေသူတွေရဲ့ အခန်းကဏ္ဍတွေကိုသာမက တရားစွဲဆိုရေးလမ်းကြောင်းမှာ ရှေ့ဆက်နေစဉ်အတွင်း အကြမ်းဖက်ခံရသူတွေကို ကူညီပံ့ပိုးပေးနိုင်ဖို့အတွက် ထိုသူများနဲ့အတူ ပူးတွဲအလုပ်လုပ်ကိုင်ဖို့အတွက် ဥပဒေအရာရှိတွေက သင်တန်းတွေ ရယူထားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

တရားသူကြီးတွေအတွက် သင်တန်းတွေပေးဖို့ကလည်း မရှိမဖြစ် လိုအပ်ပါတယ်။ အထူးတရားရုံး တွေအတွက် တရားသူကြီးတွေဟာ တရားစီရင်ရေးစနစ်မှာ တိုးတက်မှုတွေ ဖြစ်လာစေဖို့ ထောက်ခံအားပေးသူတွေ၊ ဦးဆောင်သူတွေအဖြစ် အရေးပါတဲ့ အခန်းကဏ္ဍကနေ ပါဝင်နေတာဖြစ်လို့၊ သူတို့ဟာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေကို ပပျောက်ဖို့အတွက် စိတ်ဆန္ဒပြင်းပြနေသူတွေ ဖြစ်သင့်ပါတယ်။

ငွေဆက်ရမယ့် အဆင့်များ

အထူးတရားရုံးတွေကို အကောင်အထည်ဖော်ဖို့အတွက် လုံလောက်တဲ့ နိုင်ငံရေး စိတ်ဆန္ဒ၊ ဘတ်ဂျက်နဲ့ အခြားသော အရင်းအမြစ်တွေအပြင် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ဖို့ သင်တန်းတွေလည်း လိုအပ်ပါတယ်။ နိုင်ငံအများစုမှာတော့ မြို့ကြီးတစ်ခုခုမှာ စမ်းသပ် အစီအစဉ်တွေနဲ့ ဒီလိုတရားရုံးပုံစံက သင့်လျော်တဲ့ ပုံစံဟုတ် မဟုတ်ကို အစပျိုး စမ်းသပ် ကြည့်ကြပါတယ်။

လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံမှာ လူ့အတော်များများက အငြင်းပွားမှုတွေ ဖြေရှင်းဖို့အတွက် တရားရုံးတွေကို မသွားကြပါဘူး။ အဲတာဟာ တရားရုံးတွေအပေါ် ယုံကြည်မှုနည်းတာ သို့မဟုတ် တရားမမှုတွေကို ဖြေရှင်းကြတဲ့အခါ ရှေ့နေခအပါအဝင် အခြားသော အရင်းအမြစ် တွေ မရှိတာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ တိုင်းနဲ့ ပြည်နယ်အသီးသီးမှာ ဒီလိုမိသားစုပြဿနာတွေကို လက်ရှိမှာ ဘယ်လိုဖြေရှင်းနေကြလဲ၊ အဲတာတွေက အမျိုးသမီးတွေ ကြုံတွေ့ခံစားနေရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ ဘယ်လိုလာစုဆုံနေလဲဆိုတာတွေကို သိရှိနိုင်ဖို့ သုတေသနပြုမှုတွေ များစွာလည်း လိုအပ်ပါတယ်။

အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ပပျောက်ရေးလို့ မိတ်ဆက်တဲ့အခါ မြန်မာနိုင်ငံ အနေနဲ့က နည်းလမ်းမျိုးစုံ အသုံးပြုပြီး ကဏ္ဍသစ်အဖြစ် စတင်နိုင်ပါတယ်။ ပုဒ်မအသစ်တွေ၊ အစီအစဉ်အသစ်တွေကိုလည်း မိတ်ဆက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပညာပေးမှုတွေ မလုပ်သရွေ့ ဥပဒေအကြောင်းကို သိရှိမှုက နည်းပါးနေမှာ ဖြစ်တာကြောင့် ဒီလိုအမှုကိစ္စတွေဟာ တရားရုံးတွေကို ရောက်လာဖို့ အချိန်အနည်းငယ် ကြာဦးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ လက်တွေ့ကျပြီး သင့်လျော်တဲ့ စနစ်တစ်ခုကို ဖန်တီးဖို့အတွက်ဆိုရင် လုံလောက်တဲ့ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုတွေ ပြုလုပ်ဖို့ လိုအပ်သလို၊ ဒါဟာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ လိုအပ်ချက်တွေကို အလိုက်သင့်တုံ့ပြန်နိုင်မယ့် ပြောင်းလဲမှုတွေကို ပြုလုပ်ဖို့ အကောင်းဆုံးသော အခွင့်အရေးလည်း ရရှိလာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ လူငယ်တရားရုံးရှိနေတဲ့ ရန်ကုန်မြို့မှာ၊ ဒါမှမဟုတ် UNDP မှ ဖွင့်လှစ်ထားတဲ့ တရား စီရင်ရေးကို လက်လှမ်းမီနိုင်ဖို့ စင်တာတွေရှိနေတဲ့ မန္တလေးမြို့မှာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတွေကို ဖြေရှင်းဖို့ အထူးသဖြင့် ရည်ရွယ်ဦးတည်ထားတဲ့ အစီအစဉ်တစ်ခုကို စမ်းသပ်ဆောင်ရွက်ဖို့ စဉ်းစားသင့်ပါတယ်။ အထူးတရားရုံးတွေကို ချက်ချင်းအကောင်အထည် မဖော်နိုင်ရင်တောင်မှ အထူးတရားရုံးစနစ်တွေရဲ့ အစိတ်အပိုင်းအချို့ဖြစ်တဲ့ အကြမ်းဖက် ခံရသူတွေအတွက် ဝန်ဆောင်မှုတွေ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးစနစ်ထဲက လူပုဂ္ဂိုလ်တွေအတွက် အထူးသင်တန်းတွေကို ပုံမှန်တရားရုံးတွေမှာပဲ အသုံးပြုနေနိုင်ပါတယ်။ အခြားတရားစီရင်ရေး နယ်ပယ်ဒေသတွေမှာ အသုံးပြုဖို့ ပုံစံတွေကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားဖို့ ဘယ်လိုဝန်ဆောင်မှုတွေ

ထားပေးဖို့ လိုအပ်မလဲနဲ့ လက်ရှိအစီအစဉ်တွေနဲ့ သင့်လျော်ကိုက်ညီဖို့ ဘာတွေလုပ်ရမယ် ဆိုတာ ဆွေးနွေးဖို့၊ အမှုကို ကြားနာစစ်ဆေးတဲ့အခါ အကြမ်းဖက်ခံရသူကို အထောက်အပံ့ ပေးနိုင်မယ့်ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခုစတင်ဖို့အတွက်ကတော့ အဖွဲ့အစည်းတွေ၊လူတွေ အများအပြား ပါဝင်တဲ့ ကော်မတီတစ်ခုကို တည်ထောင်ထားဖို့ အကြံပြုထားပါတယ်။

FUNDED BY

Livelihoods and Food Security Trust Fund

No.48, 6/A, 6th Floor, New University
Avenue Road, Bahan Tsp, Yangon,
Myanmar
gen.myanmar@gmail.com
www.genmyanmar.org